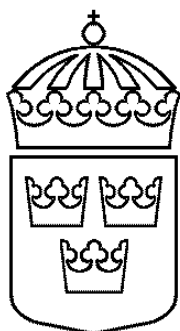

Regeringens proposition

2000/01:100

2001 års ekonomiska vårproposition

Förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 2001, skattefrågor, kommunernas ekonomi m.m.

Regeringens proposition 2000/01:100

2001 års ekonomiska vårproposition

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 29 mars 2001

Göran Persson

Bosse Ringholm
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken. Regeringen föreslår ett utgiftstak för staten på 877 miljarder kronor 2004 samt ett mål för det finansiella sparandet i offentlig sektor på 2,0 procent av BNP 2004. Regeringen aviserar inom ramen för budgetmålen en politik för utveckling och rättvisa. Regeringen redovisar även en bedömning av kommunsektorns ekonomiska utveckling m.m. samt lämnar förslag till tilläggsbudget för år 2001.

Innehållsförteckning

1	Finansplan	15
1.1	Utveckling och rättvisa	15
1.2	Det ekonomiska läget.....	17
1.2.1	Internationell ekonomisk utveckling	17
1.2.2	Svensk ekonomisk utveckling.....	17
1.2.3	Kalkyler för 2003 och 2004.....	19
1.3	Den ekonomiska politiken.....	20
1.3.1	Sunda offentliga finanser	20
1.3.2	Stabila priser och låga räntor.....	22
1.3.3	En väl fungerande lönebildning.....	23
1.4	Den ekonomiska politiken i EU.....	24
1.5	En politik för full sysselsättning.....	25
1.5.1	Den demografiska utmaningen.....	25
1.5.2	En politik för ökat utbud av arbetskraft	26
1.6	En god välfärd.....	28
1.6.1	Skola, vård och omsorg.....	28
1.6.2	En politik för barn och ungdomar.....	29
1.6.3	En politik för utbildning och forskning.....	29
1.6.4	De äldre	30
1.6.5	Den generella välfärden.....	31
1.6.6	En politik för boende.....	32
1.6.7	Internationell solidaritet	32
1.7	Rättvisa skatter	32
1.8	Ett ekologiskt hållbart Sverige.....	34
1.9	Ett Sverige för alla	35
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	41
3	Lagförslag	49
3.1	Förslag till lag om ändring av riksdagsordningen.....	49
3.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:506) om överlåtelse av en förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté m.m.	54
3.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:756) om tilldelning av spårkapacitet	55
4	Budgetpolitiska mål och statsbudgeten.....	59
4.1	Budgetpolitiska mål.....	59
4.1.1	Utgiftstak för staten.....	60
4.1.2	Beräkning av den offentliga sektorns utgifter	62
4.1.3	Överskott i offentliga sektorns finanser.....	62
4.2	Makroekonomiska förutsättningar	63
4.3	Politiska prioriteringar	64

4.4	Statsbudgetens utveckling 2001—2004	69
4.4.1	Statsbudgetens utfall 2000.....	70
4.4.2	Statsbudgetens inkomster	71
4.4.3	Statsbudgetens utgifter.....	72
4.4.4	Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statsskulden	74
4.5	Kommunsektorns finanser.....	79
4.6	Ålderspensionssystemet	79
4.7	Den offentliga sektorns finanser.....	80
4.8	Budgeteringsmarginalen och utnyttjande av saldoutrymme.....	81
5	Inkomster	85
5.1	Inledning.....	85
5.1.1	Antaganden om den makroekonomiska utvecklingen m.m.....	86
5.1.2	Regeländringar	86
5.1.3	Osäkerheten i skatteberäkningarna	87
5.2	Offentliga sektorns skatter – periodiserad redovisning	88
5.2.1	Inkomstskatt hushåll	88
5.2.2	Inkomstskatt företag	91
5.2.3	Socialavgifter och allmän pensionsavgift.....	92
5.2.4	Egendomsskatter.....	93
5.2.5	Skatt på varor och tjänster.....	94
5.2.6	Restförda skatter m.m.	97
5.3	Offentliga sektorns inkomster enligt nationalräkenskaperna.....	98
5.4	Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning.....	99
5.4.1	Skatter.....	99
5.4.2	Övriga inkomster.....	101
5.5	Kommunskatter	102
5.6	Skattekvoten.....	103
6	Utgifter	107
6.1	Utgiftsprognos 2001.....	107
6.2	Takbegränsade utgifter 2001	107
6.2.1	Prognoser för takbegränsade utgifter 2001 och utgifter per utgiftsområde	108
6.3	Utgifternas fördelning på utgiftsområden 2002-2004.....	111
6.3.1	De takbegränsade utgifternas förändring jämfört med budgetpropositionen för 2001	113
6.4	Större ramförändringar 2001-2004	115
6.5	Byte av vissa anslags utgiftsområdestillhörighet m.m.	117
6.6	Genomgång av enskilda utgiftsområden	117
7	Skattefrågor	137
7.1	Inledning.....	137
7.2	Riktlinjer för skattepolitiken.....	137
7.2.1	Mål och uppgifter.....	137
7.2.2	Internationaliseringens betydelse	138
7.2.3	Beskattningen av förvärvsinkomster	139
7.2.4	Beskattning av sparande och realkapitalbildning	140
7.2.5	Fastighetsbeskattning.....	141
7.2.6	Indirekt beskattning av varor och tjänster	142
7.2.7	Skattekontroll.....	143

7.3	Skatteåtgärder för sjöfarten	143
7.4	Yrkesfiskaravdrag	144
8	Tilläggsbudget	147
8.1	Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001	147
8.1.1	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	147
8.1.2	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	149
8.1.3	Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd	151
8.1.4	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	152
8.1.5	Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	153
8.1.6	Utgiftsområde 6 Totalförsvaret	154
8.1.7	Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	156
8.1.8	Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar	156
8.1.9	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	157
8.1.10	Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	158
8.1.11	Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	159
8.1.12	Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad	160
8.1.13	Utgiftsområde 14 Arbetsliv	161
8.1.14	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	161
8.1.15	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	163
8.1.16	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	164
8.1.17	Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling	166
8.1.18	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	167
8.1.19	Utgiftsområde 21 Energi	167
8.1.20	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	168
8.1.21	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	172
8.1.22	Utgiftsområde 24 Näringsliv	174
8.1.23	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	176
9	Kommunal ekonomi	180
9.1	Viktiga förändringar	180
9.2	Utvecklingen inom den kommunala sektorn	181
9.2.1	Den kommunala ekonomin	181
9.2.1	De kommunala verksamheterna	182
9.3	Förutsättningar för de närmaste åren	183
9.3.3	Sammanfattande bedömning	184
9.4	Satsningar på kommuner och landsting	184
9.4.2	Särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	186
9.4.3	Satsningar inom andra utgiftsområden	186
9.4.4	Beräkning av ramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	187
9.5	Övrigt	188

Bilagor

Bilaga 1	Svensk ekonomi
Bilaga 2	Avstämning om målet om en halverad arbetslöshet till år 2000
Bilaga 3	Redovisning av skatteavvikelser
Bilaga 4	Fördelningspolitisk redogörelse
Bilaga 5	Finans- och penningpolitiskt bokslut för 1990-talet Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 mars 2001

Tabellförteckning

1.1 Nu föreslagna reformer	16
1.2 Försörjningsbalans	18
1.3 Nyckeltal	18
1.4 Sysselsättning, arbetslöshet och löneutveckling	19
1.5 De tre kalkylerna.....	19
1.6 Offentliga finanser	21
1.8 Sveriges befolkning 1970–2030	26
1.10 En politik för barn och ungdom	29
1.11 Skolsatsningen.....	30
1.12 Biståndet	32
1.13 Gröna nyckeltal.....	35
2.1 Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag för budgetåret 2001	44
4.1 Utgiftstak för staten	60
4.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande.....	60
4.3 Av riksdagen beslutade budgetpolitiska mål	60
4.4 Utgiftstak för staten	61
4.5 Utgiftstak för offentlig sektor	62
4.6 Makroekonomiska förutsättningar	64
4.7 Nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar 2002–2004.....	66
4.8 Tidigare beslutade och nu föreslagna eller aviserade inkomst- och utgiftsförändringar.....	68
4.8 (fortsättning) Tidigare beslutade och nu föreslagna eller aviserade inkomst- och utgiftsförändringar.	69
4.9 Statsbudgetens utfall 2000.....	71
4.10 Statsbudgetens inkomster.....	71
4.11 Statsbudgetens utgifter 2000–2004	72
4.12 Utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten 2000–2004	73
4.13 Budgeteringsmarginalen och förändring av takbegränsade utgifter jämfört med föregående år	73
4.14 Statsbudgetens saldo och statsskulden	75
4.15 Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter.....	77
4.16 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande.....	78
4.17 Kommunsektorns finanser	79
4.18 Ålderspensionssystemet	80
4.19 Den offentliga sektorns finanser.....	81
4.20 Saldoutrymme och budgeteringsmarginal 2002–2004.....	82
5.1 Offentliga sektorns periodiserade skatter, offentliga sektorns inkomster enligt NR och statsbudgetens inkomster.....	85
5.2 Differenser jämfört med budgetpropositionen för offentliga sektorns periodiserade skatter, offentliga sektorns inkomster enligt NR samt statsbudgetens inkomster.....	86

5.3	Antaganden och förändringar jämfört med budgetpropositionen	86
5.4	Bruttoeffekter av regeländringar.....	87
5.5	Kommunal inkomstskatt: årlig förändring 1999–2002	87
5.6	Offentliga sektorns skatteintäkter 1999–2004	89
5.7	Prisutveckling på småhus	93
5.8	Fastighetsskatt fördelat på fastighetstyp.....	94
5.9	Införskattvoter 2001–2004	96
5.10	Skatt på energi.....	96
5.11	Nedsatta och restförda skatter m.m.....	98
5.12	Periodiserade skatter, skatter enligt NR samt skattekvoten	98
5.13	Offentliga sektorns totala inkomster	98
5.14	Statsbudgetens skatter.....	99
5.15	Statsbudgetens inkomster 2000–2004	100
5.16	Utvecklingen av skatteunderlaget 1999–2004.....	103
5.17	Skattekvoten 1998, förändring av skattekvoten 1990–1998 samt skattepliktiga transfereringars inverkan på skattekvoten för ett urval av OECD-länder	104
5.18	Skattekvot enligt nationalräkenskaperna (NR) och periodiserad skattekvot	104
6.1	Statsbudgetens utgifter 2001.....	107
6.2	Takbegränsade utgifter 2001	108
6.3	Prognos för takbegränsade utgifter 2001	110
6.4	Större omflyttningar av utgifter under utgiftstaket 2002-2003	111
6.5	Preliminär fördelning på utgiftsområden 2002–2004	112
6.6	Förändring av takbegränsade utgifter mellan budgetpropositionen för 2001 och 2001 års ekonomiska vårproposition till följd av utgiftsreformer m m... ..	115
6.7	Anslagsflyttningarnas konsekvenser för ramarna för berörda utgiftsområden..	117
6.8	Kassa- och kostnadsmässiga statsskuldräntor.....	133
8.1	Investeringsplan.....	155
9.1	Resultat före extraordinära poster i kommuner och landsting 1995-2000	181
9.2	Kommunsektorns finanser 2000-2004	183
9.3	Årets resultat i kommuner och landsting 2000-2003	184
9.4	Tillskott till kommuner och landsting 1997-2004	185
9.5	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner åren 2002-2004	187

Diagramförteckning

1.1 Utgiftstaket 1997–2004	22
1.2 Ränteskillnad mellan en tioårig svensk och tysk obligation.....	22
1.3 Kronans växelkurs gentemot euron och ett vägt genomsnitt	23
1.4 Äldrekvoten i OECD	26
1.5 Förändring för inkomstgrupper till följd av ändrade regler	37
1.6 Förändringar för kvinnor och män till följd av ändrade regler	37
4.1 Statsbudgetens utveckling 1989-2004.....	69
4.2 Statsskulden i miljarder kronor och som andel av BNP.....	78
5.1 Beskattningsbara realisationsvinster och 3 procent av BNP 1998-2004.....	90
5.2 Mervärdesskatt uppdelad efter användning.....	95
5.3 Hushållens konsumtionsutgifter uppdelade i varugrupper	95
5.4 Kommun- och landstingsskatter.....	103
6.2 Större ramförändringar 2001-2004.....	115

1

Finansplan

1 Finansplan

1.1 Utveckling och rättvisa

Med drygt ett år till mandatperiodens slut har en rad beslut som ökar rättvisan fattats.

Statsskulden minskar. Sysselsättningen stiger och målet om en halverad öppen arbetslöshet har uppnåtts. Det anställs fler i skolan, vården och omsorgen. Det satsas mer på högre utbildning. Barnbidragen, pensionerna och bostadstilläggen har höjts. Riksdagen har fattat beslut om att införa maxtaxor på dagis och fritids nästa år.

Med omtanke om framtiden går vi vidare.

Utveckling och rättvisa skall prägla Sverige. Med en stark ekonomisk grund kan politiken åter inriktas på att förbättra välfärden och fördjupa demokratin. Den ekonomiska politiken syftar till att understödja och förlänga de senaste årens goda ekonomiska utveckling. Tre uppdrag står i fokus:

Ordning och reda i svensk ekonomi

Svensk ekonomi är i gott skick. Tillväxten är balanserad, inflationen är låg och de offentliga finanserna liksom bytesbalansen visar överskott. Men, mot slutet av 2000 och i början av 2001 har den internationella ekonomiska utvecklingen försvagats. Sverige är en liten och öppen ekonomi och påverkas av denna utveckling.

Sverige står dock starkt inför en internationell avmattning. Den stabila makroekonomiska grunden i form av låg inflation och sunda offentliga finanser gör att svensk ekonomi kan växa med 2,7 procent i år trots orosmolnen i omvärlden. Även efter avmattningen förblir tillväxten betydligt högre än den genomsnittliga under de senaste decennierna.

Minska arbetslösheten och öka sysselsättningen

Trots att den svenska tillväxten mattades av något mot slutet av året präglades 2000 av den starkaste sysselsättningsökningen på decennier. Målet om 4 procents öppen arbetslöshet uppnåddes förra året enligt uppsatt tidsplan. Sverige har inte råd med det slöseri som arbetslöshet och annan utslagning från arbetslivet innebär.

Nu riktas kraften mot att också uppnå målet att 80 procent av den vuxna befolkningen skall vara reguljärt sysselsatt 2004. Det långsiktiga målet om full sysselsättning ligger fast. Alla människors vilja till arbete skall tas tillvara. Regeringen föreslår därför en rad åtgärder för att öka arbetskraftsutbudet och sysselsättningen.

Regeringens tillväxtfrämjande arbete bedrivs på flera områden. Det gäller regelförenklingar, väl fungerande konkurrens samt information, service och rådgivning till småföretagare i syfte att stimulera ett gott näringslivsklimat, goda möjligheter för nya företag att etableras och befintliga företag att växa. En väl fungerande infrastruktur är av avgörande betydelse för näringslivets utvecklingsmöjligheter. Regionalpolitikens inriktning är att skapa förutsättningar för tillväxt och rättvisa, så att medborgarna i hela landet kan få likvärdiga levnadsvillkor.

Reformer för rättvisa och välfärd

1990-talet med dess nedskärningar och skattehöjningar för att häva den ekonomiska krisen är förbi.

De senaste åren av ekonomisk tillväxt har ett antal reformer genomförts syftande till rättvisa.

Än finns det dock fortfarande stora fördelningspolitiska och regionalpolitiska utmaningar kvar.

Regeringens arbete inriktas nu på att öka samsättningen och rättvisan i samhället. Som en följd av detta skall antalet socialbidragsberoende ha halverats mellan 1999 och 2004. Levnadsvillkoren skall fortsätta att förbättras och den offentliga skulden skall fortsätta att amorteras. Ett utgiftstak för 2004 föreslås, som innebär utrymme för både utgiftsökningar och skattesänkningar samtidigt som den offentliga skulden amorteras.

De reformer som tidigare presenterats skall förverkligas. Reformen för barn och ungdomar står i förgrunden. Maxtaxan i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen genomförs, föräldraförsäkringen förlängs och skolan tillförs ökade resurser. Vården och omsorgen prioriteras.

Vår tid präglas av snabba förändringar. Den fortgående internationaliseringen ställer nya krav och ger nya möjligheter. Företag och branscher stöps om i allt snabbare takt. Arbetslivet förändras. Allt färre människor i aktiv ålder måste i framtiden försörja allt fler äldre.

I en värld av snabba förändringar öppnas det nya möjligheter till kreativitet och utveckling, liksom det krävs satsningar på ökad trygghet och rättvisa. Trygga människor vågar anta nya utmaningar. Trygga människor vågar utbilda sig. Därför presenterar regeringen en rad nya reformer för trygghet och rättvisa:

- Arbetsskadeförsäkringen reformeras.
- Golvet och taket i arbetslöshetsersättningen höjs.
- Särskilt stöd för att minska deltidsarbetslösheten.
- Tillgängligheten i vården förbättras.
- Nya resurser till kommuner och landsting med befolkningsminskning.
- Ett förbehållsbelopp införs i äldreomsorgen.
- Ett stöd införs för äldre invandrare.
- Förbättrade villkor för asylsökande.
- Resurser avsätts för att motverka långtids-sjukskrivningar.
- Bostadstillägg till pensionärer höjs.
- Tandvården tillförs ytterligare resurser.
- Ny modell för statens ersättningar till landstinget för läkemedel.

- Garantnivån i föräldraförsäkringen höjs.
- Antalet månader som gymnasieungdomar får studiebidrag utökas.
- Ytterligare resurser tillförs högskolan.
- För att öka produktionen av hyreslägenheter införs ett investeringsbidrag.
- Konsumentområdet tillförs ökade resurser.
- Polis- och rättsväsendet samt skatteförvaltning och tull tillförs ytterligare resurser.
- Biståndet höjs.
- Kulturområdet tillförs ökade resurser.

Detta sker samtidigt som den offentliga skulden minskas. I år beräknas den offentliga sektorns nettoskuld försvinna. Bruttoskulden mätt enligt Maastrichtreglerna är fortfarande över 50 procent av BNP. Nu handlar det om att förbereda samhällsekonomin för de påfrestningar som den demografiska utmaningen för med sig. Det måste skapas ett utrymme för ökade utgifter för pensioner, sjukvård och äldreomsorg i takt med att andelen äldre ökar efter 2010. Då bör ränteutgifterna på gamla skulder ha minskat betydligt.

Tabell 1.1 Nu föreslagna reformer

	2002	2003	2004
Internationell solidaritet	0,03	0,03	1,86
Socialt utsatta	1,34	2,50	2,58
Miljö	0,54	0,51	2,97
Djurskydd	0,02	0,03	0,04
Kultur	0,12	0,12	0,12
Arbetsliv	1,65	2,15	2,15
Vård och hälsa	3,20	4,10	5,00
Bostäder	0,10	0,60	0,60
Summa övrigt	1,35	1,08	2,11
Summa totalt samtliga reformer	8,35	11,11	17,41

Ekologisk omställning

Utvecklingen mot ett långsiktigt hållbart samhälle kräver en ekologisk omställning. För att denna skall bli verklighet bedriver regeringen ett arbete inom många politikområden: en grön skatteväxling, syftande till att stimulera ökad miljöstyrning och energieffektivitet, skall genomföras under den närmaste tioårsperioden. Höstens infrastrukturproposition kommer att innehålla ett ökat finansiellt utrymme för järn-

vägsinvesteringar, anslagen på miljöområdet höjs kraftigt. Målet är att Sverige inom en generation skall utvecklas till ett ekologiskt hållbart samhälle.

En politik för samarbete

Regeringen har under mandatperioden försökt skapa största möjliga uppslutning för en politik för full sysselsättning och avser att fortsätta med detta arbete. Arbetsmarknadens parter har en viktig roll i detta sammanhang. Den ekonomiska vårpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet, vilka står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken, utgiftstaken och tilläggsbudgeten för 2001.

Samarbetet berör fem områden – ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö – och innefattar både konkreta förslag och åtaganden inför framtiden. Genom detta samarbete bekräftas att det finns en politisk majoritet för en ekonomisk politik som är inriktad på full sysselsättning, ett offentligt överskott om 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel och prisstabilitet. Politiken syftar vidare till jämlikhet, jämställdhet och ekologisk hållbarhet.

1.2 Det ekonomiska läget

I Förenta Staterna beräknas tillväxten i år bli en tredjedel av vad den var förra året. Som en följd av detta försvagas hela världsekonomin. Sverige står starkt inför denna avmattning men påverkas naturligtvis som en liten och öppen ekonomi. Sverige går därmed från en högkonjunktur mot en normalkonjunktur.

1.2.1 Internationell ekonomisk utveckling

År 2000 blev BNP-tillväxten i världen historiskt höga 4,7 procent. I år väntas dock den globala tillväxten mattas av till 3,3 procent, framförallt som en följd av utvecklingen i Förenta staterna och Japan. Nästa år förutses en viss återhämtning leda till att tillväxten i världsekonomin uppgår till nära 4 procent.

I Förenta staterna bedöms BNP mattas av från 5 procents tillväxt förra året till 1,7 procent i år. Under nästa år väntas BNP-tillväxten återhämta sig till ca 3 procent. Avgörande för denna utveckling är att hushållens konsumtion fortsätter att utvecklas positivt.

Osäkerheten kring den fortsatta utvecklingen av den japanska ekonomin har ökat. Efter en mycket svag tillväxt under hela 1990-talet är situationen allvarlig. Utrymmet för vidare finanspolitiska åtgärder har minskat. Penningpolitikens utformning blir därmed än mer central och bör kunna bära en större börda. De strukturella problemen i ekonomin är samtidigt fortsatt stora. BNP-tillväxten förutses uppgå till 0,5 procent i år och ca 1 procent nästa år.

I EU bedöms BNP-tillväxten dämpas från 3,3 procent förra året till 2,7 procent i år och nästa år. Den måttliga avmattningen i EU-området kan förklaras av dels relativt begränsade direkta handelsflöden med Förenta staterna, dels av en fortsatt god arbetsmarknadsutveckling. Samtidigt förutses emellertid skillnaderna i BNP-tillväxt öka mellan enskilda medlemsstater.

De nordiska länderna befinner sig i olika konjunkturfaser. Efter att tillväxten i Finland uppgått till 5,7 procent under 2000 väntas den falla till ca 4 procent i år och nästa år. I Norge förutses fortsatt höga räntenivåer hålla tillbaka tillväxten även framöver. BNP väntas öka med ca 1,5 procent i år och något mer nästa år. Den danska ekonomin bedöms växa med drygt 2 procent såväl under innevarande år som nästa år.

Den dämpade internationella konjunkturen och utsikterna framöver innebär att förutsättningarna för svensk export försämrats betydligt. I år förutses nära nog en halvering av marknadstillsväxten för svensk export – från nära 12 procent förra året till drygt 6 procent i år.

1.2.2 Svensk ekonomisk utveckling

Svensk ekonomi utvecklades gynnsamt år 2000. Den samlade produktionen ökade med 3,6 procent, sysselsättningen steg kraftigt och den öppna arbetslösheten sjönk till omkring 4 procent i slutet av året. Inflationen enligt konsumentprisindex (KPI) var, trots ett högt oljepris, i genomsnitt 1,3 procent.

Tabell 1.2 Försörjningsbalans

	Mdkr		Procentuell volymförändring	
	2000	2000	2001	2002
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	1 051	3,0	2,5	2,4
Offentliga konsumtionsutgifter ¹	548	0,1	1,3	0,4
Fasta bruttoinvesteringar	356	4,5	6,2	5,8
Lagerbidrag ²	17	0,6	-0,2	0,0
Export	987	9,8	6,4	6,5
Import	876	9,7	6,7	6,8
BNP	2 083	3,6	2,7	2,6

¹ Utvecklingen 2000 påverkas av att Svenska kyrkan fr.o.m. 2000 ingår i hushållssektorn. Siffrorna visar utvecklingen exklusive denna effekt.

² Bidrag till BNP-tillväxten

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Det finns en stor osäkerhet om utvecklingen i år och nästa år, framför allt om den globala tillväxten. Som en liten och öppen ekonomi påverkas Sverige av detta. Trots detta väntas tillväxten i svensk ekonomi förbli god till följd av den starka inhemska ekonomin. BNP-tillväxten beräknas uppgå till ca 2,7 procent i år och till ca 2,6 procent nästa år.

Orderingången till den svenska exportindustrin föll kraftigt i slutet av förra året. Framöver väntas dock efterfrågan på svenska exportvaror öka tack vare ett i utgångsläget gynnsamt konkurrensläge för industrin.

Den snabba försämringen av industrikonjunkturen till följd av den internationella utvecklingen har lett till en viss lageruppbyggnad. Dessa lager väntas avvecklas i år, vilket dämpar tillväxten.

Under hösten har det inkommit signaler om en något långsammare tillväxt i hushållens konsumtion. Dämpningen i detaljhandels omsättning och i försäljningen av bilar har varit kraftigare än väntat.

Även hushållens framtidsoptimism har försvagats de senaste månaderna. Detta sker dock från en historiskt sett hög nivå. Hushållens förväntningar om den egna ekonomin är för närvarande relativt höga. Det starka arbetsmarknadsläget samt hushållens generellt sett goda ekonomiska situation med stigande disponibla inkomster bedöms därför medföra en fortsatt stark konsumtionsökning även om sparkvoten väntas öka.

Den förhållandevis svaga utvecklingen av den offentliga konsumtionen de närmaste åren för-

klaras till viss del av neddragningar inom försvaret. Inom den kommunala sektorn bedöms det finnas ett utrymme för en konsumtionsökning på drygt 1 procent per år inom ramen för balanskravet.

Investeringarna bedöms både i år och nästa år öka med ca 6 procent.

Tabell 1.3 Nyckeltal

Förändring från föregående år i procent, om annat ej anges

	2000	2001	2002
KPI ¹	1,3	1,5	1,6
Kostnadstimplön	3,8	3,5	3,5
Öppen arbetslöshet ²	4,7	3,9	3,7
Arbetsmarknadspolitiska program ²	2,6	2,4	2,2
Antal sysselsatta	2,2	1,6	0,7
Real disponibel inkomst ³	2,6	5,4	2,7
Hushållens nettosparkvot, nivå ³	2,0	4,6	5,0
Bytesbalans ⁴	2,7	2,7	2,9
Tysk ränta 10-års statsobligation ¹	5,3	4,8	4,9
Svensk ränta 10-års statsobligation ¹	5,4	4,8	5,0
TCW-index ⁴	125	127	124

¹ Årsgenomsnitt

² Andel av arbetskraften, årsgenomsnitt

³ Utvecklingen 2000 påverkas av att svenska kyrkan fr.o.m. 2000 ingår i hushållssektorn. Siffrorna visar utvecklingen exklusive denna effekt. I sparkvoten ingår sparande i avtalspensioner.

⁴ Procent av BNP

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen, Riksbanken och Finansdepartementet

Sysselsättning och arbetslöshet

År 2000 kommer att gå till historien som ett av de bästa åren vad gäller antalet nya jobb under de senaste decennierna. Detta trots att ekonomin mattades av i slutet av året. Under loppet av 2000 ökade sysselsättningen med ca 134 000 personer, av dessa var 73 000 män och 61 000 kvinnor. Den öppna arbetslösheten föll i säsongrensade termer från 5,6 procent till 4,0 procent under året. Målet om 4 procents öppen arbetslöshet under år 2000 uppnåddes därmed. Samtidigt som sysselsättningen steg kraftigt var löneökningarna måttliga och inflationstakten låg.

Under 2001 förväntas utvecklingen på arbetsmarknaden mattas av. I år beräknas antalet sysselsatta öka med ca 65 000 personer och nästa år med ca 28 000 personer mätt som årsgenomsnitt. De flesta nya jobb kommer i näringslivet.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Antal sysselsatta ¹	3 986	3 963	3 922	3 979	4 068	4 159	4 224	4 252
varav näringslivet ¹	2 697	2 698	2 695	2 735	2 805	2 888	2 953	2 975
varav offentliga myndigheter ¹	1 287	1 263	1 223	1 240	1 260	1 264	1 265	1 271
Andelen reguljärt sysselsatta mellan 20 och 64 år ²	74,8	74,7	73,9	74,6	75,9	77,2	78,1	78,4
Öppen arbetslöshet ³	7,7	8,1	8,0	6,5	5,6	4,7	3,9	3,7
Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program ³	4,6	4,7	4,5	4,1	3,3	2,6	2,4	2,2
Kostnadstimplön ⁴	3,3	6,0	4,5	3,8	3,4	3,8	3,5	3,5
Produktivitetsutveckling i näringslivet ⁴	2,5	1,3	3,9	2,9	1,8	2,2	1,5	2,3

Anm. I AKU fördes anställda i kyrkan över från kommunala myndigheter till näringslivets tjänstesektor först i år. Till följd av detta är antalet sysselsatta i offentlig sektor överskattat med ca 22 000 personer år 2000.

¹ Tusental personer

² Reguljärt sysselsatta i åldern 20-64 år i procent av befolkningen i den årsgruppen

³ I procent av arbetskraften

⁴ Årlig procentuell förändring

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet

Regeringen har satt upp som mål att andelen reguljärt sysselsatta bland personer mellan 20 och 64 år 2004 skall uppgå till 80 procent. Enligt prognosen beräknas den reguljära sysselsättningsgraden stiga från 77,2 procent 2000 till 78,4 procent 2002. Målet för 2004 ligger inom räckhåll men kräver att den ekonomiska politiken med all kraft riktas in mot full sysselsättning.

Ett positivt bidrag till arbetskraftsutbudet uppkommer genom att antalet deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program och i kunskapslyftet minskar framöver. Samtidigt skapas fler platser vid högskolor och universitet vilket på kort sikt i viss mån dämpar utbudsoökningen. Den öppna arbetslösheten väntas fortsätta att falla och i genomsnitt uppgå till 3,9 procent i år och 3,7 procent nästa år.

Det mer normala konjunkturläget innebär att risken för överhettning har minskat. Årets avtalsrörelse förefaller så här långt inte innebära några större risker för en löne-prisspiral, även om det finns risker med löneglidningen.

1.2.3 Kalkyler för 2003 och 2004

För åren 2003 och 2004 görs inga prognoser, utan istället görs ett antal kalkyler. I baskalkylen beräknas BNP öka med ca 2 procent per år, vilket bedöms vara en långsiktigt hållbar takt. Tillväxten förklaras till största delen av ökad produktivitet medan sysselsättningen bedöms växa med endast 0,3–0,4 procent per år.

Den demografiska utvecklingen verkar återhållande på sysselsättningsstillväxten på grund av att andelen personer i åldrarna 16–19 år respektive 55–64 år ökar. Dessa åldersgrupper har betyd-

ligt lägre sysselsättningsgrad än genomsnittet. Samtidigt minskar dock antalet deltagare i kunskapslyftet och i arbetsmarknadspolitiska program.

Den öppna arbetslösheten beräknas ligga på 4,0 procent 2004. Sysselsättningsgraden för befolkningen mellan 20 och 64 år uppgår då till 78,5 procent, dvs. något under regeringens mål om 80 procent. Regeringen avser att fortsätta att bedriva en politik inriktad på tillväxt och rättvisa så att sysselsättningsmålet uppnås.

Två sidokalkyler redovisas. I högtillväxtkalkylen kan svensk ekonomi växa i en högre takt utan överhettningsproblem då arbetsmarknaden fungerar bättre än i baskalkylen. Därmed uppnås det av regeringen uppsatta sysselsättningsmålet.

	2001	2002	2003	2004
<i>BNP, procentuell förändring</i>				
Baskalkyl	2,7	2,6	2,3	2,1
Lågtillväxtkalkyl	1,2	0,3	2,3	2,9
Högtillväxtkalkyl	3,4	3,3	2,6	2,2
<i>Reguljär sysselsättningsgrad¹</i>				
Baskalkyl	78,1	78,4	78,5	78,5
Lågtillväxtkalkyl	76,9	75,8	75,9	76,5
Högtillväxtkalkyl	78,6	79,5	79,8	80,0
<i>Offentligt finansiellt sparande, % av BNP</i>				
Baskalkyl	3,6	3,1	3,1	3,6
Lågtillväxtkalkyl	3,0	1,6	1,5	2,5
Högtillväxtkalkyl	3,9	3,7	3,7	4,3

¹ Antalet sysselsatta i åldern 20–64 år, exklusive sysselsatta i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program, i procent av befolkningen i den åldersgruppen

I lågtillväxtkalkylen blir den internationella utvecklingen betydligt svagare. Detta medför att Sverige går in i en internationellt betingad lågkonjunktur. Utvecklingen förutses bemötas med lägre korträntor medan finanspolitiken kalkylmässigt förutsätts förbli oförändrad. Räkneexemplet visar dock att svensk ekonomi klarar en betydande nedgång utan att de offentliga finanserna skadas allvarligt. Sysselsättningsmålet uppnås dock inte.

Svensk ekonomi står idag fundamentalt starkare än den gjorde under 1990-talet. De senaste årens ekonomiska politik har bidragit till att minska den svenska ekonomins sårbarhet för internationella konjunkturedgångar. Hushållens balansräkningar är starka och stora förändringar av hushållssparandet av det slag vi såg i början av 1990-talet ter sig ganska osannolika.

Bytesbalansen visar till skillnad från slutet av 1980-talet betydande överskott. Även de offentliga finanserna visar stora överskott. Därmed kan besparingar undvikas om konjunkturen vänder nedåt och ändå klaras målet om ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.

1.3 Den ekonomiska politiken

Målet för den ekonomiska politiken är full sysselsättning och ökat välstånd genom en god och uthållig ekonomisk tillväxt. Sunda offentliga finanser, stabila priser och en väl fungerande lönebildning är grunden för att nå dessa mål.

1.3.1 Sunda offentliga finanser

Två övergripande mål styr finans- och budgetpolitiken. De offentliga finanserna skall uppvisa ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel och utgifterna skall inte överstiga de uppsatta utgiftstaken.

Saldomålen

En god välfärd kräver starka offentliga finanser. De kommande årtiondena innebär stora demografiska utmaningar. Andelen äldre kommer att öka kraftigt i framtiden. Därmed ökar utgifterna för pensioner, vård och omsorg, samtidigt som

inkomsterna ökar långsammare till följd av en lägre andel i arbetsför ålder.

Erfarenheterna från 1990-talets krisår är att det bör finnas en säkerhetsmarginal i de offentliga finanserna så att finanspolitiken kan dämpa konjunktursvängningarna. Alltför stora underskott i en lågkonjunktur kan minska förtroendet för den ekonomiska politiken och därmed leda till tillväxthämmande ränteuppgångar.

Den demografiska utmaningen och önskan att kunna bedriva en aktiv stabiliseringspolitik leder till slutsatsen att de offentliga finanserna skall uppvisa ett överskott i genomsnitt över en konjunkturcykel. För att undvika att underskottet under dåliga tider blir större än 3 procent av BNP och för att bygga upp reserver inför kommande utmaningar har regering och riksdag ställt sig bakom målet om att de offentliga finanserna skall uppvisa ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.

Utifrån detta långsiktiga mål fastställs preciserade mål för varje år. Regeringens bedömning är att det fortfarande finns lediga resurser i ekonomin som kan tas i anspråk utan att inflationen tar fart. I budgetpropositionen fastslogs att målet för överskottet i de offentliga finanserna för 2001 skulle vara 2,5 procent av BNP för att minska risken för överhettning. Samtidigt påpekades att om tillväxten av konjunkturmässiga skäl väsentligt skulle avvika från den beräknade skall motsvarande avvikelse från överskottsmålet tolereras.

Trots den internationella konjunkturavmattningen bedöms överskottet innevarande år överstiga det uppsatta målet. Överskottet beräknas 2001 till 3,6 procent av BNP. Skillnaden mellan utfallet och det uppsatta målet förstärker den offentliga sektorns finansiella förmögenhet bl.a. genom avbetalningen på statsskulden.

För 2002 beräknas överskottet till 3,1 procent av BNP. För 2002 och 2003 ligger överskottsmålet om 2,0 procent av BNP fast. Regeringen föreslår nu att det budgetpolitiska målet för överskott i de offentliga finanserna 2004 skall vara 2,0 procent av BNP. Regeringen prövar i samband med budgetpropositionen målet för överskottet i de offentliga finanserna för det kommande året.

Tabell 1.6 Offentliga finanser

Procent av BNP

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Utgiftskvot	64,3	62,3	60,5	58,0	57,6	55,4	54,0	53,5
Inkomstkvot	56,7	59,3	58,9	60,1	59,3	59,5	57,6	56,7
Skattekvot ¹	48,3	51,3	51,7	52,9	52,9	53,4	52,3	51,2
Finansiellt sparande	-7,7	-3,1	-1,6	2,1	1,7	4,1	3,6	3,1
Överskottsmål			-3,0	0,0	0,5	2,0	2,5	2,0
Nettoskuld	26,1	26,6	24,0	20,6	10,4	1,4	-3,5	-5,7 ²
Konsoliderad bruttoskuld ³	76,2	76,0	74,5	71,8	65,2	55,6	51,1	50,2 ²

¹ Inklusive skatter till EU² För 2002 är nettoskuld och konsoliderad bruttoskuld beräknade utifrån antagandet om 2 procent överskott i de offentliga finanserna.³ Mätt enligt de s.k. Maastrichtreglerna

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Den offentliga sektorn består av tre delar: ålderspensionssystemet, staten och den kommunala sektorn. I den sistnämnda ingår både kommunerna och landstingen. Sammantaget visar de offentliga finanserna stora överskott. Detta för med sig att den offentliga sektorns finansiella nettoställning förstärks. I år ersätts nettoskulden av en nettoförmögenhet.

Inom den offentliga sektorn är sparandet dock inte jämnt fördelat. Den kommunala sektorn uppvisar i stort sett balans, pensionssystemet uppvisar ett stort överskott medan staten har ett underskott. Fördelningen av sparandet mellan staten och pensionssystemet (AP-fonderna och PPM) påverkas av pensionsreformen. Reformen innebär en omfördelning av sparandet från staten till pensionssystemet. Ålderspensionssystemet beräknas under de kommande åren att uppvisa ett överskott på mer än 2 procent av BNP. Detta är en följd av pensionsreformen och förbereder samhällsekonomin för de demografiska förändringar som sker från omkring 2010.

Statsskulden påverkas förutom av statens finansiella sparande även av försäljningar av statliga bolag och engångsöverföringar från pensionssystemet. Statsskulden väntas mellan 1998 och 2002 minska med ca 340 miljarder kronor, från ca 1 450 till ca 1 110 miljarder kronor. Statsskulden fortsätter att minska som andel av BNP och väntas 2002 understiga 50 procent av BNP.

Utgiftstaken

En bidragande orsak till saneringen av de offentliga finanserna – och därmed den goda ekonomiska utvecklingen – har varit reformeringen av

budgetprocessen. Enligt den nya budgetprocessen föreslår regeringen i den ekonomiska vårpropositionen ett tak för de statliga utgifterna. Detta tak får inte överskridas. Utgiftstaken bestäms tre år i förväg och har sedan de infördes 1997 klarats samtliga år.

Systemet med utgiftstak har på det hela taget fungerat väl. I utvärderingen av budgetprocessen (SOU 2000:61) görs bedömningen att den nya budgetprocessen har inneburit en ökad långsiktighet i budgetpolitiken genom att beslut om tak och ramar för budgetarbetet tas tidigt i processen och att den har medfört en bättre utgiftskontroll. Utredningen pekar samtidigt på två problem med den nya processen. Det ena är att systemet med budgeteringsmarginal har fungerat mindre väl. Det andra problemet är att det bedrivs två snarlika budgetarbeten per år. Det senare problemet har även lyfts fram i Riksdagskommitténs utvärdering av budgetprocessen (2000/01:RS1). Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag till hur budgetprocessen kan förbättras ytterligare. Utgångspunkten för regeringens fortsatta utveckling av budgetprocessen är att principerna om budgetdisciplin i de offentliga finanserna inte får försämrats i förhållande till de principer som för närvarande gäller.

Regeringens bedömning är att utgiftstaket 2001 kommer att klaras med viss marginal. Regeringen följer dock noga utvecklingen och avser att återkomma med förslag om så skulle krävas. Utgiftstaken skall hållas.

Mellan 2001 och 2002 höjs utgiftstaket enligt tidigare beslut med 25 miljarder kronor. Utrymmet används bl.a. för satsningar på rättsväsendet, en studiemedelsreform, utbyggnad av

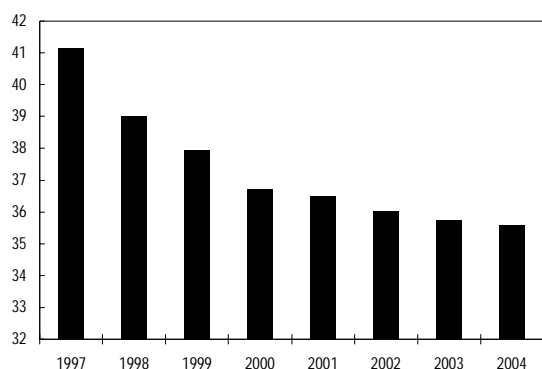
högskolan, skolsatsningen, maxtaxan och ökade resurser till vården.

Mellan 2002 och 2003 höjs utgiftstaket enligt tidigare beslut med 30 miljarder kronor. Utrymmet används bl.a. för ett höjt bistånd, höjda pensioner, en utbyggd föräldraförsäkring, allmän förskola och ytterligare satsningar på skolan, vården och omsorgen.

Regeringen föreslår nu ett utgiftstak för 2004 som ligger 33 miljarder kronor över 2003 års utgiftstak. Det innebär att utgiftstaket stabiliseras som andel av BNP. Utrymmet 2004 används bl.a. till höjt bistånd, miljösatningar och ytterligare satsningar på vården.

Diagram 1.1 Utgiftstaket 1997–2004

Procent av BNP

Tabell 1.1 visade inriktningen på de reformer som nu föreslås. Det statliga utgiftstaket (rensat från tekniska förändringar) ökar med 131 miljarder kronor mellan 1997, då det infördes, och 2004. Samtidigt har det som andel av BNP minskat från 41 procent till 36 procent. Med en prioritering av reformer som syftar till tillväxt, rättvisa och ökad sysselsättning har detta möjliggjort både stora utgiftsreformer och skattesänkningar samtidigt som stora avbetalningar på den offentliga skulden kunnat göras.

1.3.2 Stabila priser och låga räntor

Stabila priser är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik ekonomisk politik. Hög inflation försämrar förutsättningarna för en uthålligt hög tillväxt och därmed också för en stabilt hög sysselsättning. En hög och svårförutsedd inflation har dessutom negativa fördelningseffekter.

Den av riksdagen fastlagda övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet.

Riksbanken bedriver penningpolitiken självständigt. Riksbanken har definierat prisstabilitet som att ökningen av konsumentprisindex skall begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt och nedåt.

Regeringen stöder penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

Inflationen är fortsatt låg trots att de senaste åren präglats av en stark efterfrågeökning. Såväl i år som nästa år beräknas inflationen enligt KPI uppgå till omkring 1,5 procent. Riksbanken har förtydligat att det för närvarande i huvudsak är bedömningen av UNDI_X på upp till två års sikt som avgör utformningen av penningpolitiken. UNDI_X är ett inflationsmått där de direkta effekterna av förändrade räntor, skatter och subventioner har exkluderats från KPI. Både i år och nästa år beräknas UNDI_X öka med 1,6 procent.

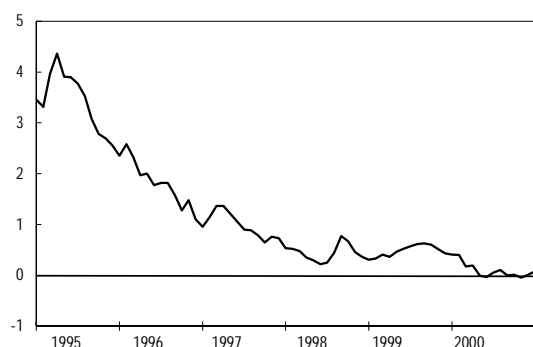
Räntan

De internationella räntorna har fallit sedan början av 2000. Den 10-åriga räntan i Förenta staterna har gått ned med drygt 1,5 och de europeiska med ca 1 procentenhet. Svenska räntor har i stort sett följt den internationella trenden.

Den svenska långräntan har sedan maj 2000 legat på ungefär samma nivå som den tyska. De starka offentliga finanserna och förtroendet för den ekonomiska politiken har medfört att Sverige inte längre har ett räntegap gentemot Tyskland. För sex år sedan var räntegapet drygt 4 procentenheter.

Diagram 1.2 Ränteskillnad mellan en tioårig svensk och tysk obligation

Procentenheter

Källa: EcoWin

Från våren 1999 fram till 2001 höjde den amerikanska och den europeiska centralbanken sina styrräntor med 1,75 respektive 2,25 procenten-

heter. Under samma period höjde Riksbanken sin styrränta med 1,1 procentenheter.

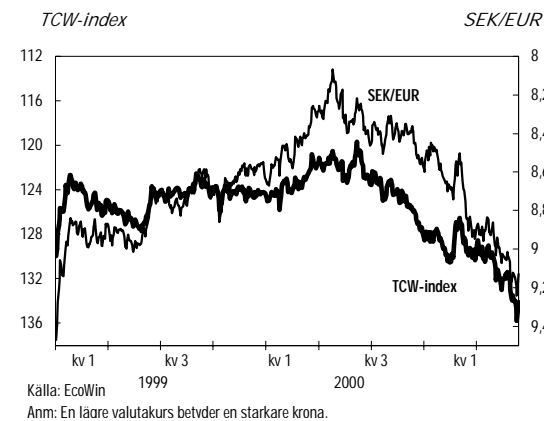
Sverige har kunnat kombinera en stark efterfrågeökning med låg inflation. Det finns en rad orsaker till det. Svensk ekonomi har sedan mitten av 1990-talet genomgått stora förändringar. Budgetsanering, låginflationspolitik, ökad konkurrensutsättning och satsningar på utbildning och företagande är några förklaringar till att svensk ekonomi utvecklas väl. Arbetsmarknadspolitikens inriktning på aktivitet framför passivitet är en annan viktig förklaring.

I början av 2001 sänkte den amerikanska centralbanken sin styrränta vid ett flertal tillfällen mot bakgrund av den vikande konjunkturen. Inflationens riskerna i Europa och Sverige har också minskat i takt med att den internationella konjunkturen dämpats.

Kronan

Efter en stark utveckling under våren 2000 försvagades kronan successivt under sommaren och hösten.

Diagram 1.3 Kronans växelkurs gentemot euron och ett vägt genomsnitt

De fallande aktiekurserna under hösten har spelat en viktig roll. Raset för teknologiaktier har minskat den utländska efterfrågan på aktier i svenska teknologi- och IT-företag. En fortsatt diversifiering av svenska placerares portföljer kan också ha haft viss inverkan.

I takt med att de tillfälliga effekterna upphör förväntas kronan stärkas. Huvudorsaken till detta är de stora överskotten i bytesbalansen, den låga inflationen och de starka offentliga finanserna. Svensk ekonomi står stark.

EMU

Införandet av EU:s gemensamma valuta euron utgör ett historiskt och betydelsefullt steg i den europeiska integrationen. Valutaunionen påverkar i hög grad Sverige både ekonomiskt och politiskt, även då vi som hittills står utanför.

Den 1 januari 2002 kommer sedlar och mynt i euro att införas i valutaunionen. Sverige bidrar som ordförande i EU:s ministerråd till att ett effektivt införande säkerställs. Bland annat har det under Sveriges ordförandeskap nåtts en politiskt överenskommelse om en förordning om åtgärder mot förfalskning av eurosedlar och mynt. Det är viktigt för tillväxten och stabiliteten i hela Europa att EMU-projektet blir en framgång.

Sverige har valt att inte delta i valutaunionen från starten. Sverige håller dock dörren öppen för ett senare inträde. Ett beslut om deltagande måste ha ett brett folkligt stöd och skall underställas svenska folket för prövning i en folkomröstning.

En utredning har tillsatts om stabiliseringspolitikens förutsättningar vid ett svenskt deltagande i valutaunionen. Denna utredning analyserar särskilt finanspolitikens roll och instrument. Bl.a. utreds behovet av s.k. buffertfonder för att öka stabiliseringspolitikens möjligheter.

Det är för närvarande inte aktuellt att delta i det europeiska växelkurssamarbetet ERM2.

1.3.3 En väl fungerande lönebildning

En väl fungerande lönebildning är av avgörande betydelse för en fortsatt god sysselsättningsutveckling. De nominella löneökningarna måste förbli måttliga trots att den öppna arbetslösheten har fallit kraftigt och efterfrågan på arbetskraft stigit.

Målet är att sysselsättningsgraden bland personer i åldrarna 20–64 år skall öka från 77,2 procent 2000 till 80 procent 2004. Måttliga nominella löneökningar skapar goda förutsättningar för att målet skall uppnås.

Med alltför höga totala lönekostnadsökningar i ekonomin riskerar arbetslösheten istället att åter stiga.

Under de senaste 5 åren har reallönerna i genomsnitt ökat med knappt 4 procent per år. Det kan jämföras med 1980-talet då reallönerna i princip var oförändrade. Samtidigt har den nominella löneökningstakten under de senaste 5

åren endast varit ungefär hälften så stor som på 1980-talet. De senaste årens utveckling har visat att måttliga nominella löneökningar och ett ökat ansvarstagande av arbetsmarknadens parter skapar goda förutsättningar att förena stigande sysselsättning och fallande arbetslöshet med en god reallöneutveckling.

Medvetenheten om de samband som finns mellan sysselsättning, produktivitetstillväxt och reallöneutveckling har ökat. Ingen löntagare behöver längre riskera att de löneökningar som förhandlas fram gröps ur av en okontrollerad inflationsutveckling. Dessutom har konkurrensen på många marknader skärpts och företagen har blivit allt mer medvetna om de begränsningar som finns vad gäller möjligheterna att övervältra kostnaderna på konsumenterna.

De institutionella ramarna för lönebildningen har förändrats på ett gynnsamt sätt under de senaste åren. Inom flera avtalsområden har samarbetsavtal tecknats där parterna bland annat kommit överens om nya förhandlingsregler. Ett nytt medlingsinstitut har inrättats. Förändringar har genomförts i det legala ramverk inom vilket förhandlingarna bedrivs.

Det är av stor vikt att samtliga parter på arbetsmarknaden på alla nivåer fullt ut tar tillvara de förbättrade förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning. Det samlade utfallet av den nu pågående avtalsrörelsen kommer att få en avgörande betydelse för den framtida utvecklingen på arbetsmarknaden. Det kommer också att ha stor betydelse för de möjligheter som nu finns att för framtiden åter skapa en svensk modell i dess bästa mening med uthålligt hög tillväxt, god reallönetillväxt, rättvis fördelning och stabilt låg arbetslöshet.

Förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning har även förbättrats genom de insatser som regeringen gjort inom arbetsmarknads- och utbildningspolitikens område.

Arbetsmarknadspolitikerna har i ökad utsträckning inriktats på att minska risken för flaskhalsar samtidigt som speciella insatser görs för att de personer som under lång tid varit utan arbete skall komma tillbaks till den reguljära arbetsmarknaden. Betydande satsningar har dessutom genomförts inom utbildningsområdet i syfte att öka tillgången på kvalificerad arbetskraft.

Trots de insatser som gjorts för att öka utbudet av arbetskraft kan trycket uppåt på lönerna bli stort, särskilt för de mest eftertraktade grupperna på arbetsmarknaden och i de snabbast väx-

ande regionerna. De problem som det kan medföra måste kunna hanteras av arbetsmarknadens parter utan att den totala löneökningen hotar stabiliteten i samhällsekonomin.

Lönebildningen har en stor påverkan på många områden. Parterna har ett speciellt ansvar för att motverka löneskillnader på grund av kön. Det är en av jämställdhetspolitikens viktigaste frågor. Ett viktigt instrument är jämställdhetslagen, som under året har skärpts.

1.4 Den ekonomiska politiken i EU

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000 satte stats- och regeringscheferna som mål att EU skall vara världens mest konkurrenskraftiga, dynamiska och kunskapsbaserade ekonomi 2010. Målet är också full sysselsättning och social sammanhållning. Vårmetet i mars i Stockholm 2001 utgjorde det första i raden av toppmöten där EU:s väg mot detta mål följs upp. Vid mötet slog stats- och regeringscheferna bl.a. fast att:

- EU har goda förutsättningar att möta den internationella konjunkturförsvagningen under 2001 med en väl balanserad ekonomisk politik. Finanspolitiken skall inriktas på att nå målet om balans eller överskott i de offentliga finanserna. Härigenom möjliggörs en penningpolitik som främjar hög tillväxt och sysselsättning.
- För att uppnå målet måste ytterligare strukturreformer genomföras. Full sysselsättning i EU skall nås genom att medlemsländerna höjer ambitionen för en ökad sysselsättningsgrad. År 2005 skall denna ha stigit till 67 procent i Unionen som helhet och år 2010 till 70 procent. Särskilda mål finns dessutom för kvinnors och äldres sysselsättning. För att uppfylla dessa mål är det nödvändigt att tillväxten i genomsnitt kan uppgå till ca 3 procent på medellång sikt. Marginal-effekter som uppkommer av utformningen av skatte- och bidragssystemen skall minska.
- Den inre marknaden måste stärkas. Ekonomiska reformer skall påskyndas för att öppna upp el- och gasmarknaderna samt öka konkurrensen på transport- och postmarknaderna. En integrerad marknad skall genomföras för värdepapper senast 2003 och för finansmarknaderna i sin helhet 2005, i enlighet med handlingsplanen för finansiella

tjänster. För att EU snabbare skall nå framgång på detta område krävs en reformerad process för lagstiftning på värdepappersområdet. En resolution antogs därför vid mötet som innebär att en ny process med åtskillnad mellan ramlagstiftning och tillämpningsföreskrifter inrättas.

- Ambitionerna skall höjas för att möta den demografiska utmaningen i EU. En aktiv och konsekvent politik för ökad sysselsättningsgrad, långsiktigt uthålliga statsfinanser och en minskad skuldbörda samt reformerade pensionssystem skall påbörjas i hela unionen under 2001. Kvalitet i arbetet skall bidra till arbetsplatser där de anställda utvecklas och inte slås ut.
- Den ekonomiska politiken inom EU skall vara ekologiskt uthållig.

1.5 En politik för full sysselsättning

Målet för den ekonomiska politiken är full sysselsättning och ökat välbefinnande genom en god och uthållig ekonomisk tillväxt. Som ett delmål satte regeringen 1997 upp målet om att den öppna arbetslösheten år 2000 skulle halveras till 4 procent. Detta mål uppnåddes i slutet av 2000.

Detta är en positiv utveckling, men inte tillräcklig. Regering och riksdag har därför satt upp som ett ytterligare delmål att den reguljära sysselsättningen år 2004 skall vara 80 procent av befolkningen i åldrarna 20 till 64 år.

Det finns en rad orsaker till att full sysselsättning är av avgörande betydelse för Sverige. Med full sysselsättning utnyttjas den viktigaste resursen som ett land har – nämligen folkets vilja till arbete. Med en hög andel sysselsatta kan Sverige möta de demografiska utmaningar som landet står inför. En hög andel sysselsatta främjar jämställdheten.

Det skall vara lätt att starta och driva företag. Det förenklingsarbete som pågår drivs vidare med kraft.

Regeringen planerar också insatser för att främja kvinnligt företagande samt invandrades företagande. Dessutom avsätts ytterligare resurser för lokala kooperativa utvecklingscentra.

Regeringen kommer i höst att presentera en proposition om hur transportinfrastrukturen skall utvecklas under den kommande tioårsperioden. Regeringen anser att det finns ett behov av

ambitionshöjningar inom infrastrukturområdet och att detta skall komma till uttryck i höstens inriktningsproposition. Regeringen anser att vissa av dessa ambitionshöjningar kan ske i närtid, dvs. redan innan nästa planeringsperiod träder i kraft. Regeringen avser att föreslå ett utökat finansiellt utrymme för järnvägsinvesteringar bl.a. för att ge godstrafiken bättre förutsättningar.

Hela Sveriges resurser i form av arbetskraft och kapital skall tas tillvara på ett sätt som främjar den sammanlagda tillväxten. Den ojämna utvecklingen i vissa avseenden mellan olika delar av Sverige riskerar att skapa ökade klyftor mellan människor och regioner. En av regeringen tillsatt parlamentarisk kommitté, med uppgift att lämna förslag om den framtida inriktningen och utformningen av den svenska regionalpolitiken, lämnade under hösten 2000 sitt slutbetänkande (SOU 2000:87). Betänkandet har remissbehandlats och regeringen avser att lägga fram en proposition för riksdagen under hösten 2001.

Regeringen har föreslagit att sjöfartsstödet skall utvidgas så snart som möjligt, dock senast den 1 januari 2002.

Framtidens arbetsmarknad kommer att ställa allt större krav på ett livslångt lärande. Regeringen bereder för närvarande ett utredningsförslag om individuellt kompetenssparande.

Utgångspunkter för regeringens arbete i arbetstidsfrågan är att det är angeläget att korta arbetstiderna och att öka individernas inflytande över arbetstidens förläggning. Frågan är för närvarande föremål för en parlamentarisk utredning.

1.5.1 Den demografiska utmaningen

Sverige står inför stora demografiska förändringar. Enligt Statistiska centralbyråns senaste prognos beräknas år 2030 antalet personer över 65 år vara 700 000 fler än i dag. En ökad medellivslängd är ett uttryck för god hälsa och bra levnadsvillkor. Problemet är emellertid att antalet personer i yrkesverksamma åldrar samtidigt kommer att vara 100 000 färre.

Tabell 1.8 Sveriges befolkning 1970–2030

Tusental personer

Åldersgrupp	Antal år 2000	Förändring 1970–2000	Förändring 2000–2030
0–19 år	2047	–78	–22
20–64	5208	474	–97
Över 65	1531	417	718
Totalt	8786	813	598

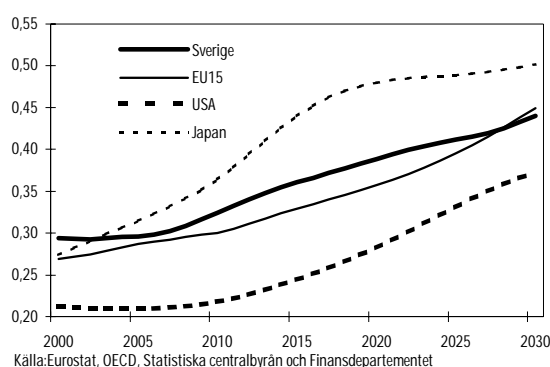
Källa: Statistiska centralbyrån

Det är en stor skillnad jämfört med utvecklingen under de senaste 30 åren. Personer över 64 år svarade då endast för hälften av befolkningsökningen.

En ökad andel äldre i förhållande till dem som är i arbetsför ålder påverkar möjligheterna att upprätthålla de offentliga välfärdssystemen i form av t.ex. pensioner, sjukvård och äldreomsorg. År 1970 fanns det på 100 personer i åldern 20–64 år, 24 personer som är 65 år och äldre. År 2000 hade det ökat till 29 personer. År 2030 väntas det öka till 44 personer över 64 år.

Diagram 1.4 Äldrekvoten i OECD

Antal personer över 64 år i förhållande till antal personer 20–64 år.

Källa: Eurostat, OECD, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Flera faktorer förklarar prognosen. Den kraftiga ökningen av antalet pensionärer de kommande åren beror på de höga födelsetalen under och närmast efter kriget och på en stigande medellivslängd. Mellan 1970 och 2000 ökade medellivslängden med 5 år och mycket talar för att denna positiva utveckling fortsätter även i framtiden.

Samtidigt som detta sker har de relativt höga födelsetalen vid 1990-talets början vänts till relativt låga tal i slutet på 1990-talet. De svenska födelsetalen hade en positiv utveckling under perioden 1975–1992, till skillnad från i många andra länder inom OECD. Regeringen ser allvarligt på utvecklingen av barnafödandet. Därför har regeringen tillsatt en arbetsgrupp med uppdrag att

analysera mekanismerna bakom födelsetalsutvecklingen.

De ekonomiska konsekvenserna av den demografiska utvecklingen är betydande. Från ca 2010 och framåt ökar utgifterna för pensioner, sjukvård och äldreomsorg. Samtidigt försvagas de offentliga inkomsterna till följd av en lägre andel personer i arbetsför ålder. Politiken inriktas därför redan nu på att förbereda Sverige inför denna utmaning.

Överskotten i de offentliga finanserna måste upprätthållas de närmaste åren. En fortsatt amortering på den offentliga skulden minskar den framtida räntebördan och frigör utrymme för en bibehållen kvalitet i välfärdssystemen.

För att möta den demografiska utmaningen måste alla människors erfarenheter och kompetens tillvaratas. Sysselsättningen behöver öka så att fler kan hjälpa till att försörja dem som inte jobbar. Arbetsmarknadens parter har ett stort ansvar för att reformera arbetslivet så att fler kan och vill arbeta längre. Det innebär att den faktiska pensionsåldern kan höjas. Det är särskilt viktigt att sysselsättningsgraden kan ökas för kvinnor, äldre och invandrare. Samtidigt behövs insatser för att göra det enklare att kombinera lönearbete med föräldraskap. Att sysselsättningsmålet nås är av central betydelse för att mildra konsekvenserna av den förändrade åldersstrukturen.

Denna demografiska utmaning är inte ett specifikt svenskt fenomen (se diagram 1.4). Ökningen av andelen äldre i Sverige är snarast mer begränsad än i flera andra OECD-länder även om den svenska nivån är jämförelsevis hög i utgångsläget. Den mest dramatiska ökningen väntas uppkomma i Japan där antalet äldre i förhållande till personer i yrkesverksamma åldrar ökar till 0,50.

1.5.2 En politik för ökat utbud av arbetskraft

För ett år sedan presenterade regeringen en offensiv för ökad tillväxt och rättvisa. Den innehöll en rad åtgärder för ökad sysselsättning och ökat arbetskraftsutbud. Bland dessa kan nämnas:

- En maxtaxa införs inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Reformen som träder i kraft den 1 januari 2002 minskar marginaleffekterna och främjar därmed arbete.

- Arbetslöshetsförsäkringen har reformerats i syfte att stärka dess roll som omställningsförsäkring. Rättssäkerheten för den enskilde stärks, kraven på den arbetslöse tydliggörs, en mer strukturerad sökprocess införs och rundgången mellan öppen arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska program bryts.
- Marginalskatterna för låg- och medelinkomsttagarna har sänkts genom kompensationsen för hälften av egenavgifterna.
- Andelen personer som betalar statlig skatt har minskat genom att grundavdraget och nedre skiktgränsen för statlig skatt har höjts.
- Ett program för att öka sysselsättningen bland invandrare genomförs under perioden 2001 till 2003.

Trots dessa förslag krävs ytterligare åtgärder för att målet om en reguljär sysselsättning om 80 procent skall kunna uppnås.

Åtgärder som höjer kompetensen och ger alla goda motiv till arbete är den viktigaste vägen för att motverka risken för att människor stängs ute. Men det måste samtidigt ske en mobilisering av grupper som idag har låg sysselsättningsgrad. Att inte tillvarata denna resurs innebär såväl ett ekonomiskt som mänskligt slöseri.

- Det gäller personer som idag är långtidssjukskrivna och förtidspensionerade. En återgång till arbetslivet ger en möjlighet att försörja sig på egen hand och därmed ökad självkänsla. En lägre andel sjukskrivna och förtidspensionerade frigör dessutom såväl mänskliga som ekonomiska resurser som kan användas för andra ändamål.
- Det gäller personer med utländsk bakgrund, i synnerhet kvinnor, och andra grupper som står långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden. Den samhällsekonomiska vinsten av en ökad integration på arbetsmarknaden är stor. Med en ökad integration och en minskad diskriminering skapas ett rättvisare samhälle och bättre tillväxtförutsättningar.
- Det handlar också om att enskilda skall kunna stanna kvar i arbetslivet och inte lämna arbetskraften i förtid. Det är viktigt att skapa ett arbetsliv där enskilda vill och kan bidra med sina kunskaper och färdigheter längre än idag.
- Det handlar vidare om att bryta upp den könsuppdelade arbetsmarknaden, öka kvinnors arbetskraftsdeltagande och motverka ofrivillig deltidsarbetslöshet.

Regeringen föreslår därför ett antal åtgärder som syftar till att öka sysselsättningen och tillväxten i alla delar av landet:

- En aktiv rehabilitering skall bidra till att långtidssjukskrivna får en väg tillbaka till arbetslivet.
- Informationsinsatser skall genomföras om möjligheterna till vilande förtidspension för förtidspensionärer som vill pröva sina möjligheter att arbeta.
- Alla förtidspensionärer skall kunna utnyttja sin resterande arbetsförmåga fullt ut. Marginaleffekterna av förtidspensionärernas arbetsinkomster bör reduceras. En aktiv uppföljning och efterkontroll av beviljade förtidspensioner bör göras.
- Regler i syfte att stoppa risken för rundgång mellan aktivitetsgarantin och öppen arbetslöshet skall träda ikraft kring årsskiftet 2001/2002.
- Mot bakgrund av det förbättrade arbetsmarknadsläget skall övergången från lönebidrag till osubventionerad anställning öka i syfte att frigöra utrymme för fler arbetshandikappade att få ett fotfäste på arbetsmarknaden.
- En förändrad organisation för Arbetsmarknadsverket (AMV) och en ny tillsynsmyndighet för tillsyn och kontroll av arbetslöshetsförsäkringen, skall införas.
- I syfte att motverka eventuella flaskhalsar på arbetsmarknaden ges Högskoleverket i uppdrag att analysera hur högskolesektorns utbildningsutbud i ökad utsträckning kan fås att svara mot arbetsmarknadens behov.
- De 700 miljoner kronor som Arbetsmarknadsverket de senaste åren fått använda för tillfällig personal vid arbetsförmedlingarna permanentas fr.o.m. år 2002. Förstärkningen ger AMV förutsättningar för att utveckla arbetet med arbetsgivarkontakter, kvaliteten i aktivitetsgarantin och de individuella handlingsplanerna. Under 2002 skall 165 miljoner kronor av dessa medel användas för att särskilt stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund.

- En försöksverksamhet inleds med lokala diskrimineringsombud. Det antirasistiska arbetet förstärks med 10 miljoner kronor per år fr.o.m. 2002. Medlen skall bl.a. användas till stöd för organisationer som bedriver antirasistiskt arbete.
- Regeringen avsätter 100 miljoner kronor per år under 2002–2004 för insatser för att minska deltidsarbetslösheten.

1.6 En god välfärd

Sverige skall vara ett jämlikt och jämställt land. Välfärdspolitikens huvuduppgift är att ge människor trygghet och möjligheter till utveckling. Därmed skapas förutsättningar för ett stigande välstånd både för den enskilde individen och för samhället som helhet.

Välfärden byggs ut i den takt som samhälls-ekonomin medger. De reformer som tidigare presenterats genomförs nu. Nu föreslås dessutom en rad nya reformer för ökad rättvisa.

1.6.1 Skola, vård och omsorg

Regeringen har sedan 1994 konsekvent prioriterat vård, skola och omsorg. I takt med att ekonomin förbättrats har resurser tillförts kommuner och landsting. Den goda tillväxten har dessutom medfört att den kommunala sektorn har fått betydande ökning av de egna skatteintäkterna under de senaste åren. Denna utveckling väntas fortgå.

Skolan, vården och omsorgen är välfärdens kärna.

Även om den kommunala sektorn i sin helhet nu börjar få en stark ekonomi finns det en grupp kommuner och landsting som fortfarande har problem med att nå ekonomisk balans. Bidragande orsaker kan vara befolkningsminskning och en fortsatt svag regional utveckling.

Regeringen har därför beslutat om tillfälligt ekonomiskt stöd till vissa kommuner och landsting på sammanlagt 1,3 miljarder kronor för åren 2002–2003. Stödets syfte är att underlätta för dessa kommuner och landsting att genomföra rekonstruktiva och långsiktigt hållbara åtgärder för att nå ekonomisk balans. Ansvaret för genomförandet av de åtgärder som krävs för att nå ekonomisk balans åvilar respektive kommun el-

ler landsting. Dessutom riktas ett särskilt statsbidrag till kommuner och landsting med befolkningsminskning under 2003–2004.

Under perioden 2001 till 2004 satsas 9 miljarder kronor på vård och omsorg, varav 8 miljarder kronor frigjorts genom neddragningar i försvarsmakten. Av dessa betalas en miljard kronor ut såväl i år som nästa år. År 2003 ökar de till 3 miljarder kronor, och året därpå ökar de till 4 miljarder kronor. Satsningarna syftar till att utveckla primärvården, sjukvårdsinsatserna i äldreomsorgen och i psykiatrin.

Regeringen avser nu även att föreslå ytterligare satsningar på sjukvården. I syfte att åstadkomma kortare väntetider och förbättra tillgängligheten till behandlingar avsätts 1,25 miljarder kronor. Denna reform är särskilt angelägen med hänsyn till ohälsotalen. Dessutom överförs 400 miljoner kronor av de s.k. Dagmarpengarna till de generella statsbidragen för landstingen.

I syfte att likställa läkemedelsbehandling med andra behandlingsmetoder inom hälso- och sjukvården samt få kontroll över kostnadsutvecklingen i läkemedelsförmånen har staten och Landstingsförbundet träffat en överenskommelse om en ny modell för statens ersättning till landstingen. Modellen innebär att landstingens incitament att arbeta med kostnadsutvecklingen i läkemedelsförmånen förbättras avsevärt. Samtidigt åtar sig staten att ge landstingen ett större inflytande över läkemedelsförmånen så att de har möjlighet att påverka kostnadsutvecklingen. Till följd av överenskommelsen utökas ramarna för läkemedelskostnaderna med 1,7 miljarder kronor 2001, 2,6 miljarder kronor 2003 och 3,5 miljarder kronor 2004.

Regeringen föreslår även ett nationellt förbehållsbelopp. Förbehållsbeloppet innebär att personer som betalar avgift för äldre- och handikappomsorg garanteras att en viss summa pengar skall finnas kvar efter det att avgiften är betald. Frågan om en s.k. maxtaxa i äldreomsorgen bereds vidare.

Regeringen avser att ta upp en diskussion med Landstingsförbundet om finansieringen av asylsökandes rätt till akutsjukvård.

Ett antal problem har konstaterats när det gäller kommunkontosystemet. Det gäller bland annat systemets omfördelade effekter, dess belastning på den kommunala ekonomin, brister vad gäller neutralitet, samt vissa kontrollfrågor. För att belysa dessa frågor har en rad utredningsinsatser initierats.

Regeringen har också tillsatt en intern arbetsgrupp med uppgift att se över systemet som helhet. Utgångspunkter är bland annat att föreslå alternativa lösningar till dagens system, i syfte att minimera de omfördelande effekter som dagens system har samtidigt som konkurrensneutraliteten bibehålls mellan verksamhet som bedrivs i egen regi och verksamhet som bedrivs på entreprenad.

För att lösa problemen kring kommunkonto-systemet avser regeringen att återkomma i budgetpropositionen för 2002 med förslag till nytt system för de kommunala momsavdragen. Regeringen kommer därvid att överväga lösningen med en statlig finansiering av systemet och samtidigt reducera nivån på de generella statsbidragen till kommunerna och landstingen. Det är regeringens målsättning att ett nytt system skall kunna introduceras från den 1 januari 2002.

1.6.2 En politik för barn och ungdomar

Sverige skall vara ett land där barn och ungdomar får en bra uppväxt. Under de närmaste åren görs därför betydande satsningar på barnfamiljer. Sammantaget uppgår tillskotten till barnfamiljerna till ca 10 miljarder kronor 2003 jämfört med 2000.

Barnbidraget och studiebidraget höjdes den 1 januari 2001 med ytterligare 100 kronor i månaden. Barnbidraget och studiebidraget är idag 950 kronor per barn och månad, den högsta nivån sedan dess införande både nominellt och Realt. Flerbarnstilläggen har också höjts i motsvarande mån. Vidare har adoptionsstödet höjts.

En bred familje- och utbildningspolitisk reform införs nu stegvis, med början den första juli i år. Barn till arbetslösa ges då rätt till förskoleverksamhet. Samtidigt återinförs de så kallade kontaktdagarna i den tillfälliga föräldrapenningen för barn mellan 6 och 11 år.

En maxtaxa i barnomsorgen införs 2002 och medel tillförs kommunerna för att kvalitetssäkra denna verksamhet. Maxtaxan är satt till 3 procent av inkomsten, högst 1 140 kronor i månaden för att ha ett barn på förskola.

Föräldraförsäkringen förlängs nästa år med en månad. Inom ramen för den förlängda föräldraförsäkringen reserveras två månader för mamman respektive pappan. Detta innebär att ytterligare en s.k. pappa- och mammamånad införs i föräldraförsäkringen. Dessutom införs rätt till

barnomsorg för barn till föräldrar som är föräldralediga med annat syskon. Allmän förskola för 4- och 5-åringar införs 2003.

Tabell 1.10 En politik för barn och ungdom

Nivå, miljoner kronor

	2001	2002	2003	2004
Maxtaxa m.m.	150	4 400	5 600	5 600
Mamma/pappamånad			1 000	1 000
Barnbidragshöjning	2 500	2 500	2 500	2 500
Kontaktdagar	60	160	280	280
Höjd garantiersättning i föräldraförsäkringen		200	300	400
Studiebidraget			300	300
Summa reformer	2 710	7 260	9 980	10 080

Regeringen föreslår nu ytterligare åtgärder för att stärka barns och barnfamiljernas situation.

Garantinivån i föräldraförsäkringen föreslås höjas från 60 till 120 kronor per dag fr.o.m. den 1 januari 2002. Vidare föreslår regeringen ytterligare höjningar till 150 kronor år 2003 och till 180 kronor per dag fr.o.m. 2004. Höjningen avser den del av försäkringen som ger ersättning enligt sjukpenninggrundande inkomst.

Dessutom föreslås att studiebidraget från 2003 utökas till att utgå i 10 månader i stället för 9 månader som i dag. Studiebidraget går till ungdomar mellan 16 och 20 år som studerar i gymnasieskolan.

Regeringen föreslår även att asylsökande barn och barn som beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd ges tillgång till förskoleverksamhet, skolbarnomsorg och utbildning på i huvudsak samma villkor som för barn bosatta i landet.

Statens totala ekonomiska stöd till barnfamiljerna uppgick till ca 51 miljarder kronor år 2000. Från 2000 till 2004 beräknas utgifterna öka med drygt 14 miljarder kronor eller drygt 27 procent. En stor del av ökningen, omkring 10 miljarder kronor, förklaras av beslutade eller aviserade reformer.

1.6.3 En politik för utbildning och forskning

Sverige skall vara en framstående kunskapsnation. Internationellt framstående utbildning och livslångt lärande för alla – från förskolan till högskolan och i arbetslivet – är kraftfulla verktyg för jämlikhet och utveckling.

Förstärkningen av förskolans pedagogiska uppdrag markerar dess uppgift i det livslånga lärandet. Allmän förskola för fyra- och femåringar, maxtaxa i förskoleverksamheten och utökad rätt till förskola för barn till arbetsökande och föräldralediga ger fler tillgång till förskola.

Svensk skola uppvisar goda resultat i internationella jämförelser. Samtidigt står skolan inför betydande utmaningar. Det nya betygssystemet har tydliggjort i vilken utsträckning eleverna når målen. Mer än var tionde elev som slutar grundskolan är inte behörig till gymnasieskolan. Detta är inte acceptabelt.

Regeringen har därför föreslagit ökade resurser till skolan de kommande åren. Redan i år tillförs skolan 0,5 miljarder kronor. Därefter ökar tilldelningen med en miljard kronor per år fram till dess att nivån 5 miljarder kronor är nådd.

Tabell 1.11 Skolsatsningen

Nivå, miljarder kronor

2001	2002	2003	2004	2005	2006
0,5	1,5	2,5	3,5	4,5	5,0

Bidraget ska förbättra förutsättningarna för att höja elevernas resultat genom att tillföra mer personal. En ytterligare åtgärd för bättre måluppfyllelse är att den garanterade undervisningstiden utökas på samtliga gymnasieprogram från och med höstterminen i år.

Regeringen har även givit i uppdrag åt Skolverket att särskilt arbeta med att utveckla verkets former för att stödja skolutvecklingen. Skolverket skall bl.a. genom riktade insatser aktivt verka för att kommuner och skolor där målen inte nås ges stöd att utveckla verksamheten. Målet är att förbättra resultaten i skolan.

Satsningen på vuxenutbildningen fortsätter. I propositionen om vuxnas lärande har regeringen lämnat förslag om ett statsbidrag för vuxenutbildningen som motsvarar ca 54 000 platser. Regeringen lägger även förslag om mål och en strategi för utveckling av vuxenutbildning i ett samhälle präglad av livslångt lärande.

Expansionen av högskolan fortsätter. Det långsiktiga målet är att 50 procent av en årskull skall ha börjat på högskolan vid 25 års ålder. År 1997 var det 35 procent. Läsåret 1999/00 har andelen ökat till nästan 40 procent. Som ett led i denna strategi ökar antalet permanenta utbildningsplatser med ca 100 000 mellan 1997 och 2003.

Utbyggnaden har haft sin tyngdpunkt mot naturvetenskap och teknik men har nu fått en bredare inriktning. Vårdhögskoleutbildningarna får ett nytt huvudmannaskap och byggs ut. En reformerad lärarutbildning införs.

Regeringen föreslår ökade resurser för att höja kvaliteten på grundutbildningen inom humaniora, teologi, juridik och samhällsvetenskap. Satsningen, i form av en ökning av ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer, ger möjlighet till att bl.a. öka lärarstödet på dessa utbildningar. Denna reform understöds av det förstärkta systemet för kvalitetsutvärdering av all utbildning vid universitet och högskolor som införs i år.

Studiestödssystemet reformeras och studiebidsragets andel av studiemedlen höjs från och med 1 juli i år från 27,8 procent till 34,5 procent av totalbeloppet. Dessutom höjs fribeloppet och bidragsdelen blir pensionsgrundande.

Från och med 2003 införs ett nytt vuxenstudiestöd som ersätter det särskilda utbildningsbidraget. Det nya stödet riktas till personer som är eller riskerar att bli arbetslösa samt till vissa funktionshindrade.

Sverige använder sammantaget närmare fyra procent av BNP till forskning och utveckling (FoU). Det är mer än något annat land i världen. Staten har ett särskilt ansvar för att garantera forskningens frihet och att stödja vital grundforskning och forskarutbildning. Regeringen har tidigare aviserat höjningar av de statliga anslagen till grundforskning och forskarutbildning med ca 1,3 miljarder kronor under perioden 2000 till 2003. Forskarutbildningen är strategiskt viktig eftersom behovet av forskarutbildade ökar både inom högskolan och i det övriga samhället. Extra resurser tillförs för forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling.

1.6.4 De äldre

Sverige skall vara ett land som kännetecknas av solidaritet mellan olika individer, grupper och generationer. De sämst ställda pensionärernas ekonomi måste förbättras ytterligare. Regeringen föreslår en fortsatt uppjustering av bostadstillägget till pensionärer.

För att ge de personer som behöver äldreomsorg pengar över när avgifterna är betalda föreslår regeringen att ett förbehållsbelopp införs i äldreomsorgen. Detta förbehållsbelopp kommer

att vara den lägsta summa som pensionären ska ha kvar att leva på när äldreomsorgsavgiften är betald.

Äldre invandrare som ej uppfyller bosättningskravet för oavkortad folkpension är idag i stor utsträckning hänvisade till socialbidrag. Regeringen föreslår därför att ett nytt stöd införs för denna grupp, ett så kallat äldreförsörjningsstöd.

Tandvårdsstödet har i år förstärkts med 100 miljoner kronor för att förbättra skyddet mot höga behandlingskostnader, särskilt för äldre patienter. Årets resursförstärkning är emellertid inte tillräcklig, därför höjs tandvårdsstödet med ytterligare 300 miljoner kronor nästa år och med ytterligare 300 miljoner kronor 2003. Den samlade nivåhöjningen av tandvårdsstödet uppgår då till 700 miljoner kronor.

1.6.5 Den generella välfärden

Målet för den generella välfärdspolitiken är rättvisa och jämlika livsvillkor för kvinnor och män. Den generella välfärden minskar klyftor och gränser mellan olika samhällsgrupper och fungerar som en sammanhållande kraft.

Social- och arbetsmarknadsförsäkringarna ger trygghet mot inkomstbortfall vid sjukdom, arbetsskada etc. Försäkringarnas koppling till förvärvsarbete skapar drivkrafter till arbete och främjar ett högt arbetskraftsdeltagande.

Den goda ekonomiska utvecklingen och den låga inflationen har medfört att reallönerna har ökat kraftigt under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet. Som en följd av detta har antalet personer som får ersättning med 80 procent av inkomstbortfallet i sjuk- och föräldraförsäkringarna minskat. I år beräknas ca 36 procent av de heltidsarbetande ha inkomster över 7,5 basbelopp. Det är angeläget att bevara och utveckla den generella välfärden. Regeringen avser därför att se över ersättningsnivåerna i försäkringssystemen och återkomma till frågan i budgetpropositionen för 2002.

Regeringen avser att höja den högsta dagpenningen i a-kassan med 100 kronor under de första hundra dagarna från och med den 1 juli i år. Samtidigt kommer golvet i a-kassan att höjas från 240 kronor till 270 kronor. Nästa år skall ersättningen i a-kassan höjas ytterligare, under förutsättning att det statsfinansiella läget så tillå-

ter. Regeringen avser att följa upp och utvärdera effekterna av förslagen i prop. 1999/2000:139 inför en eventuell förändring.

Arbetslöshetsförsäkringar skiljer sig från de andra försäkringarna genom dess unika roll som en omställningsförsäkring mellan två arbeten.

De senaste åren har antalet sjukskrivningar ökat dramatiskt. Ökningen är särskilt stor bland kvinnor i offentlig sektor. I december 2000 till-satte regeringen en särskild utredare för uppgiften att utarbeta en handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet. Den särskilda utredaren har hittills pekat på ett antal olika insatser som enligt honom kan bidra till att såväl det förebyggande arbetet mot ohälsan som rehabiliteringen av de långtidssjuka effektiviseras. Enligt utredaren bör bl.a. en förlängd sjuklöneperiod samt en förstärkt ställning för företagshälsovården prövas.

Regeringen avser att tillsammans med arbetsmarknadens parter finna vägar som underlättar både förebyggande av skador och sjukdomar i arbetet och rehabilitering av de långtidssjuka. Dessutom bör vikten av ett ökat arbetsgivaransvar lyftas fram i syfte att minska antalet sjukskrivna och därigenom minska kostnaderna.

För att de långtidssjuka skall kunna få en rimlig möjlighet till återgång till arbete krävs särskilda insatser. Således avser regeringen att i samarbete med de offentliga arbetsgivarna genomföra försök att förbättra det förebyggande arbetsmiljöarbetet och minska sjukfrånvaron och öka återgången till arbete.

Vidare avser regeringen att föreslå att 100 miljoner kronor avsätts för att motverka långtidssjukskrivningar.

En annan viktig arbetslivsreform rör arbetsskadeförsäkringen. Regeringen föreslår att arbetsskadeförsäkringen tillförs en halv miljard kronor 2002 och en miljard kronor per år fr.o.m. 2003. Reformen tar sikte på att bl.a. förändra bevisreglerna för att få arbetsskadeersättning.

Det finns en omfattande kritik mot dagens bevisregler med innebörden att det är svårt att bevisa att en viss sjukdom eller skada är arbetsskada i det individuella fallet. Bland annat tyder en del på att kvinnor har det svårare än män att få arbetsskador godkända. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om reformering.

Sverige skall vara ett land med låg brottslighet. Orsakerna till brott måste bekämpas genom investeringar i bra social och ekonomisk välfärd och goda möjligheter till utbildning och utveck-

ling för alla människor. Samtidigt måste befintlig brottslighet bekämpas med kraft. Alla har rätt att känna trygghet mot brott.

Polis och rättsväsende ska ha rimliga resurser för att kunna sköta sitt uppdrag. Den kraftiga ökningen av resurserna till rättsväsendet fortsätter därför. Enligt tidigare beslut och nu föreslagna åtgärder tillförs rättsväsendet 2,3 miljarder kronor under en treårsperiod. Även skatte- och tullväsendet föreslås tillföras ökade medel.

1.6.6 En politik för boende

Bostaden är en viktig del av välfärden. Kärnan i den sociala bostadspolitiken är att alla skall ha rätt till en god bostad till ett rimligt pris, med modern utrustning och av den storlek som motsvarar familjens behov.

För att klara en god tillväxt, undvika flaskhalsar och för att tillfredsställa ett ökat behov av bostäder behöver bostadsbyggandet i områden med bostadsbrist öka. Särskilt gäller det hyresbostäder till rimliga kostnader.

Regeringen föreslår därför ett tidsbegränsat investeringsbidrag på 2,5 miljarder kronor under

fem år. Syftet är att uppnå en ökad produktion av främst små och medelstora hyresbostäder som kan efterfrågas av ungdomar och mindre hushåll. Vid utformningen av bidraget bör beaktas önskemålen om skälig produktionskostnad och skälig boendekostnad samt att lägenheterna förmedlas i samarbete med kommunerna. Det är viktigt att ekologiska aspekter beaktas.

Regeringen föreslår att nuvarande anslag för radonsanering ökas med 13 miljoner kronor 2002 och 26 miljoner kronor per år fr.o.m. 2003.

1.6.7 Internationell solidaritet

Regeringen har ambitionen att Sverige åter skall uppnå enprocentsmålet för biståndet när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger.

I år ökar biståndet med 1,6 miljarder kronor. Nästa år höjs biståndet med ytterligare 0,7 miljarder kronor. År 2002 ökar biståndets andel av bruttonationalinkomster (BNI) från 0,73 procent till 0,74 procent. 2003 ökar andelen ytterligare till 0,81 procent.

Tabell 1.12 Biståndet

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Procent av BNI	0,7	0,7	0,705	0,72	0,73	0,74	0,81	0,86 ¹
Biståndsramen	12	12	13	14	16	17	19	21

¹ Därutöver tillförs 200 miljoner kronor.

Regeringen föreslår nu att biståndet år 2004 skall höjas till 0,86 procent av BNI, därutöver tillförs biståndet 200 miljoner kronor. Därmed tas ännu ett betydande steg mot enprocentsmålet.

Regeringen föreslår även att samarbetsprogrammet med Central- och Östeuropa permanentas från 2004 på en nivå om 400 miljoner kronor per år. Samarbetet med Central- och Östeuropa har pågått sedan 1989 i form av treåriga tidsbegränsade program och har varit framgångsrikt.

1.7 Rättvisa skatter

Skatternas främsta syfte är att finansiera välfärden. För att kunna erbjuda alla en bra skola, vård och omsorg måste skatterna vara relativt höga. Ytterst är det medborgarnas vilja att betala för en gemensam välfärd som bestämmer skattenivån.

Ett välfärdssamhälle är inte starkare än den grund det står på i form av skattefinansiering. Utvecklingen under början av 1990-talet visar tydligt effekten av vad ofinansierade skattesänkningar och utgiftsökningar medför.

Utformningen av skattesystemet har stor betydelse. Ur rättvisesynpunkt är det rimligt att den som har större inkomster också bidrar med en högre andel av sin inkomst i skatt. Skatt efter bärkraft är en grundläggande princip i ett välfärdssamhälle. Skattepolitiken är rätt använd ett viktigt verktyg för att minska klassklyftorna i samhället.

Skattepolitiken kan också användas som styrmedel. Gröna skatter på till exempel energi kan snabba på omställningen av Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Därutöver måste skattesystemet kontinuerligt analyseras och utvärderas utifrån hur skatterna i kombination med offentliga trygghetssystem

påverkar människors olika val i livet. När vi går emot en utveckling där allt färre i aktiv ålder ska försörja allt fler pensionärer är det till exempel viktigt att analysera hur människors vilja att arbeta, spara och utbilda sig påverkas av skatter och bidrag.

Internationaliseringens betydelse

Den fortgående internationaliseringen ställer det svenska skattesystemet inför betydande utmaningar. Kunskaperna om hur de svenska skattebaserna påverkas av en alltmer internationaliserad omvärld är dock låga och behöver förbättras. Regeringen har därför tillsatt en utredning för att analysera internationaliseringens betydelse för olika skattebaser.

Därutöver är det viktigt att ta politiska initiativ till samarbete mellan länder för att undvika skadlig skattekonkurrens. Av denna anledning bedriver regeringen ett aktivt arbete i bl.a. EU. I november uppnåddes en första överenskommelse om en gemensam syn på beskattningen av sparande. Den innebär att alla medlemsländer antingen ska ta ut källskatt eller lämna upplysningar om EU-medborgares banktillgodohavanden från 2003. Under Sveriges ordförandeskap har EU påbörjat förhandlingar med andra länder utanför EU för att undvika skatteflykt.

Denna överenskommelse visar att det är möjligt att samarbeta politiskt mellan länder för att lösa en del av de utmaningar som internationaliseringen medför.

Sänkta skatter för låg- och medelinkomsttagare

Under mandatperioden har regeringen inlett en inkomstskattereform, som syftar till att sänka skatterna för framförallt låg- och medelinkomsttagare. Denna reform har möjliggjorts tack vare en god ekonomisk utveckling där arbetslösheten har pressats tillbaka.

Två steg av inkomstskattereformen har nu genomförts genom att en skattereduktion har införts som kompenserar för 50 procent av egenavgifterna. Förutom att öka köpkraften för medborgarna bidrar denna reform till att minska marginaleffekterna och därmed stimulera till ett ökat utbud av arbete. Dessutom har den bra fördelningspolitisk profil då egenavgifterna utgör

en tyngre börda för låg- och medelinkomsttagarna.

Regeringen avser att i budgetpropositionen hösten 2001 göra en bedömning av det samhälls-ekonomiska utrymmet för sänkta skatter på förvärvsinkomster för 2002 och framåt.

Fastighetstaxering

Fastighetsskatten är en del av kapitalbeskattningen och är en viktig inkomstkälla för staten. Den beräknas i år ge intäkter på 23 miljarder kronor som bidrar till att finansiera den offentliga välfärden.

Fastighetsbeskattningens utformning har analyserats av Fastighetsbeskattningskommittén. Kommitténs slutbetänkande har remissbehandlats och regeringen fortsätter beredningen av de olika förslagen.

Uttaget av fastighetsskatt har genom en rad beslut de senaste åren begränsats. Taxeringsvärdena har i princip varit oförändrade sedan 1997. Dessutom sänktes skattesatsen 1998 från 1,7 till 1,5 procent. För bostadshyreshusen har skattesatsen sänkts ytterligare till 1,2 procent under 2000.

De senaste åren har priserna på villor och andra bostäder ökat kraftigt på många håll i Sverige. I år kommer taxeringsvärdena till följd av detta att stiga kraftigt i de områden där huspriserna har stigit som mest. För att minska effekterna av de höga taxeringsvärdena har riksdagen beslutat om att sänka skatten på småhus från 1,5 till 1,2 procent och skatten på hyreshus från 1,2 till 0,7 procent. De minskade skattesatserna medför att statens inkomster av fastighetsskatten 2001 förblir på 2000 års nivå.

Resultatet blir att ungefär hälften av svenskarerna får lägre skatt på sitt boende medan den andra hälften får höjd skatt. Den största skattehöjningen sker i tillväxtregioner medan den största skattesänkningen sker i glesbygdsregioner.

För att undvika att personer med låg inkomst som bor i attraktiva områden skall drabbas har regeringen aviserat en begränsningsregel. Förslaget är för närvarande på remiss. Det innebär att hushåll i normala inkomstlagen inte skall behöva betala mer än 5 procent av sin inkomst i fastighetsskatt. Förslaget avses gälla retroaktivt från den 1 januari i år.

Övrigt

I budgetpropositionen för år 2001 föreslogs att beskattningen av arbetsmaskiner skall ses över. Regeringen avser därför att låta den tidigare aviserade utredningen om en översyn av vägtrafikbeskattningen med förtur göra en översyn av denna fråga under 2001.

1.8 Ett ekologiskt hållbart Sverige

Sverige skall vara ett mönsterland för en ekologiskt hållbar utveckling. Målet är ett ekologiskt hållbart Sverige. Omvandlingen av Sverige omfattar alla politikområden. Med en framåtsyftande sysselsättnings-, skatte-, energi- och miljöpolitik kan Sverige bli det första landet som bygger det ekologiskt hållbara samhället.

Regeringen föreslår nu en rad åtgärder för att ytterligare öka takten i den ekologiska omställningen:

- Regeringen kommer under våren 2001 att lämna förslag till hur de av riksdagen föreslagna miljö kvalitetsmålen skall uppnås. Med anledning av de insatser som kommer att föreslås i propositionen förstärks miljöområdet med 1,5 miljarder kronor 2004 genom att tidigare satsningar inom utgiftsområde 20 förlängs och nya resurser tillförs.
- Dessutom görs stora satsningar på marksanering och biologisk mångfald. År 2002 tillförs ytterligare 325 miljoner kronor, 2003 275 miljoner kronor och 2004 ca 825 miljoner kronor.
- 140 miljoner kronor per år avsätts under åren 2002–2003 och 160 miljoner kronor 2004 för forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling.
- Ett klimatinvesteringsprogram inrättas och tillförs 400 miljoner kronor 2004 för stöd till investeringar som leder till minskade koldioxidutsläpp och som främjar energihushållning.
- En ny djurskyddsmyndighet införs. Dessutom ges centrala försöksdjursnämnden ytterligare medel för att bevilja stöd till forskningsprojekt som främjar utvecklingen av alternativa metoder.

- Omställningen av energisystemet intensifieras genom prioriterade satsningar på ny teknik, bl.a. i form av nya samverkansprogram med näringslivet avseende vindkraft för elproduktion och biogas för fordonsdrift.
- Resurserna till biotopskydd ökas.
- Statens livsmedelsverk ges ökade resurser för en central kontroll av genmodifierade livsmedel.
- Resurser tillförs för att främja användandet av ekologiska livsmedel.

Regeringen aviserade i regeringsförklaringen hösten 2000 att de så kallade gödselskatterna – skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel – kommer att återföras till jordbruksnäringen i lämplig form. Regeringen avser att ta upp ytterligare diskussioner med näringen och EU-kommissionen om hur återföringen skall ske.

Gröna nyckeltal

Sedan 1999 års ekonomiska vårproposition redovisas gröna nyckeltal som ett komplement till de ekonomiska nyckeltalen. Syftet med gröna nyckeltal är att spegla den nationella utvecklingen för viktiga miljöproblem på ett enkelt och informativt sätt.

Under senare hälften av 1990-talet har den totala energianvändningen ökat till följd av den återhämtning och tillväxt av ekonomin som ägt rum. Till stor del beror variationer i energianvändningen mellan enstaka år på konjunktursvängningar samt temperaturskillnader och andra väderleksvariationer. Över tiden har det skett en successiv energieffektivisering uttryckt i termer av energianvändning relaterad till BNP.

Till följd av energieffektivisering, strukturomvandling inom industrin, ökad användning av förnybar energi och utbyggnad av kärnkraften minskade koldioxidutsläppen under 1980-talet. Under 1990-talet har utsläppen ökat något bl.a. beroende på ökade transporter. Räknat per invånare har Sverige alltjämt bland de lägsta koldioxidutsläppen inom OECD.

Under hösten 2001 planerar regeringen att lägga en klimatproposition med bl.a. nya mål för de klimatpåverkande utsläppen. Vid slutet av 1990-talet låg utsläppen, inklusive bunkring för internationell luft- och sjöfart, över 1990 års

nivå. Skillnaden är dock mindre om utsläppen räknas exklusive bunkring.

Sedan 1980 har utsläppen av svaveldioxid minskat kraftigt. Riksdagens mål om en 80-procentig minskning mellan 1980 och 2000 ser därmed ut att nås med god marginal. Utsläppen av kväveoxider har också minskat under 1980- och 1990-talen, dock inte i samma omfattning. De främsta orsakerna till minskningen av de försurande utsläppen är bättre reningsteknik, ökad energihushållning, minskat svavelinnehåll i olja och övergång från olja till el. Nya mål för de försurande utsläppen håller på att tas fram för perioden fram till år 2010 i samband med regeringens miljömålsproposition. Till följd av redan fattade beslut bedöms de svenska försurande utsläppen fortsätta att minska.

Tabell 1.13 Gröna nyckeltal

<i>Energianvändning (TWh respektive Wh/kr)</i>					
	1980	1985	1990	1995	1999
Total användning ¹	439	443	437	469	475
Energieffektivitet ²	327	301	263	274	249
<i>Utsläpp till luft (tusentals ton)³</i>					
	1980	1985	1990	1995	1999*
Klimatpåverkan					
Koldioxid	82 438	67 587	59 650	63 475	63 560
Försurning					
Svaveldioxid	508	266	136	94	80
Kväveoxider	448	426	388	354	302
<i>Belastning på haven (tusentals ton)⁴</i>					
	1987	1990	1992	1995	1998
Övergödning					
Fosfor	5,8	4,6	4,2	4,8	4,9
Kväve	148,2	122,9	132,5	134,5	152,6
<i>Påverkan på luftkvalitet (mikrogram per kubikmeter)</i>					
	1992/93	1994/95	1996/97	1998/99	1999/00
Bensen ⁵	4,3-10,4	2,4-6,2	1,9-5,1	1,9-4,9	1,4-3,5

¹ Total energianvändning exklusive energiomvandlingsförluster i kärnkraftverk.

² Energieffektiviteten mäts som total energianvändning i relation till BNP i fasta priser.

³ Inkluderar bunkring för internationell luft- och sjöfart, skiljer sig därför något i förhållande till redovisningen inom ramen för den internationella klimatkonventionen och konventionen om långväga gränsoverskridande luftföroreningar.

⁴ Data tas fram vartannat år, vilket innebär att data för 1999 inte finns.

⁵ Bensenhalt i luften, vinterhalvårsmedelvärdet i olika tätorter (11, 24, 25, 31, resp. 39 orter).

* Uppgifterna är inte jämförbara med tidigare år p.g.a. en översyn av beräkningsmetodiken. Beräkningar av utsläpp med den nya metodiken för åren 1990–1998 pågår och kommer att redovisas senare under våren 2001.

Källor: Statens energimyndighet, Naturvårdsverket och Statistiska centralbyrån

Under år 2000 har beräkningsmetodiken för utsläpp till luft setts över. Översynen innebär att värdena har justerats och på grund av detta kan inte direkta jämförelser göras mellan 1999 och tidigare år. Beräkningar av utsläpp 1990 till 1998

med den nya metodiken pågår och kommer att offentliggöras under våren 2001.

Fram till mitten av 1990-talet minskade belastningen på haven av fosfor och kväve. Den totala belastningen har därefter ökat något, trots att utsläppen från punktkällor har fortsatt att minska. Detta förklaras huvudsakligen av ökad nederbörd. Några nya uppgifter för belastningen på haven av fosfor och kväve finns inte tillgängliga för 1999, då statistiken endast tas fram vartannat år.

Under 1990-talet har luftkvaliteten i tätorter förbättrats markant. Den genomsnittliga bensenhalten 1999/00 har mer än halverats jämfört med 1992/93 års nivå. Under vinterhalvåret ligger den dock fortfarande över lågrisknivån i alla tätorter där mätningar genomförs.

Regeringen avser under 2001 lämna förslag till delmål och åtgärder för att uppnå de femton fastställda miljö kvalitetsmålen. Regeringen avser att föreslå ett uppföljningssystem där riksdagen regelbundet får en redovisning av arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen i form av indikatorer och gröna nyckeltal.

Resurseffektiviseringsutredningen lade fram sitt betänkande vid årsskiftet (SOU 2001:2). Betänkandet remissbehandlas under våren.

Utöver det arbete på miljöområdet som äger rum inom Regeringskansliet utarbetar Statistiska centralbyrån för närvarande ett indikatorsystem för alla dimensioner i begreppet hållbar utveckling. En första rapport kommer i maj 2001 och i de fall det är möjligt kommer indikatorerna att knyta an till de svenska miljö kvalitetsmålen.

1.9 Ett Sverige för alla

Ekonomisk tillväxt är en förutsättning, men ingen garanti, för ökad rättvisa. Tillväxten är nödvändig för att skapa utvecklingsmöjligheter och arbete. Men för att minska klyftorna i samhället behövs en aktiv rättvisepolitik.

Målet är att människors livsval inte skall begränsas av deras bakgrund och kön. Fördelningpolitiken inriktas därför på att minska klyftorna och antalet ekonomiskt marginaliserade. Alla ska ha samma rätt och möjlighet till vård, utbildning och omsorg.

Alla former av diskriminering i samhället måste upphöra. Invandrare, flyktingar och de som bott i Sverige i många generationer ska ges likar-

tade livschanser. Barnen i skolan skall ges stöd så att klass- eller etnisk bakgrund inte avgör skolresultaten. Arbetsplatser är ett av de sammanhang som kan bidra till förståelse, respekt och ömsidig integration mellan människor. Därför är det för de flesta utländska vuxna avgörande att få ett jobb.

De invandrare som kommer till Sverige måste ha möjligheter bli fullt delaktiga i samhället. Strukturer och system som finns inom olika samhällsområden kan förbättras i detta syfte. Regeringen har därför tagit initiativ till ett arbete för att öka förutsättningarna för en långsiktigt hållbar integration. Inom bl.a. utbildnings- och arbetsmarknadsområdet pågår nu en rad olika insatser för att öka invandrarnas möjligheter att delta i arbetslivet som t.ex. förbättrad introduktion och svenskundervisning, kompletteringsutbildning, validering av utländsk yrkeskompetens m.m.

Även samverkan mellan myndigheter som har särskild betydelse för integrationen skall förstärkas och effektiviseras.

De senaste åren av ekonomisk tillväxt har ett antal reformer genomförts syftande till rättvisa. Än finns dock stora utmaningar kvar. Barnfamiljer och särskilt ensamstående föräldrar, ungdomar och invandrare har det fortfarande relativt sett sämre ställt än i början av 90-talet. Årets vårproposition innehåller därför ytterligare ett steg för att förbättra levnadsvillkoren för dessa grupper.

En politik för ökad rättvisa måste vara långsiktig och aktiv. Den måste motverka de strukturella faktorer som gör att vissa samhällsgrupper har större tillgång än andra till utbildning, höga inkomster och en god välfärd. Det är fortfarande betydligt vanligare att barn till föräldrar med högre utbildning studerar vidare, än att barn till föräldrar med lägre utbildning gör det. Regeringens satsningar på ökat antal högskoleplatser och ett reformerat studiemedelssystem syftar till att bryta det mönstret.

Även under saneringsåren valde regeringen att satsa resurser på att utöka antalet utbildningsplatser i kunskapslyftet på högskolor och universitet. Nu ger det resultat i form av höjd allmän utbildningsnivå och stigande sysselsättning. Utbildning och kunskaper har blivit jämnare fördelade i Sverige. Detta är särskilt viktigt i en tid där kravet på kunskaper och färdigheter ökar och där den snabba teknologiska utvecklingen driver upp efterfrågan på personer med hög utbildning.

Den ekonomiska politikens inriktning mot full sysselsättning motverkar orättvisor och klyftor i samhället. Långtidsarbetslöshet skapar marginalisering och maktlöshet. Ett högt ohälsotal innebär ett oacceptabelt utanförskap. När stora grupper står utanför arbetsmarknaden under långa perioder minskar jämlikheten. Full sysselsättning är ett av de effektivaste medlen att öka rättvisan.

Under den senare delen av 90-talet ökade lönespridningen något, efter att ha minskat något sedan mitten av 70-talet. Under den ekonomiska krisen i början av 90-talet marginaliserades vissa grupper, men Sverige har ändå lyckats bevara en av de jämnaste inkomstfördelningarna bland OECD-länderna.

För att minska klyftorna i samhället måste fattigdomsfällor och utanförskap kraftigt motarbetas. Regeringens långsiktiga strategi för att minska margineffekterna gör att det lönar sig bättre att studera och arbeta. Därmed är risken mindre för att människor fastnar i socialbidragsberoende och långtidsarbetslöshet. I år ges barn till arbetssökande rätt till förskoleverksamhet. Beslut har fattats om en maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen. Samtidigt har marginskatterna sänkts genom en höjning av den nedre skiktgränsen för statlig skatt och en kompensation för egenavgifterna har påbörjats. Ett arbete för att minska margineffekterna i de familjeekonomiska stöden pågår.

I den fördelningspolitiska redogörelsen (bilaga 4) visas att den ökade spridningen av faktorinkomster under 1990-talet har motverkats av skatters och bidrags omfördelningseffekt. Den ekonomiska utvecklingen medför dessutom ytterligare en kraftig förbättring av de genomsnittliga inkomsterna för personer i förvärsaktiva åldrar.

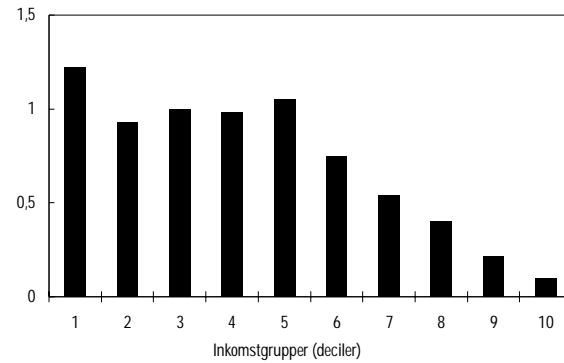
Margineffekterna minskar successivt efter 1996 men är fortfarande höga för många hushåll. Den ekonomiska utvecklingen med minskad arbetslöshet och minskad omfattning av socialbidrag och bostadsbidrag bidrar till lägre margineffekter. De åtgärder som vidtagits i skatte- och bidragssystemen efter år 1998 bidrar starkt till att margineffekterna minskar. Den enskilda åtgärd som haft störst betydelse är den hittills genomförda skattereduktionen för att kompensera för löntagarnas egenavgifter.

Fördelningspolitisk analys

När alla personer delas in i 10 lika stora grupper (decilgrupper) med hänsyn till inkomsterna kan förändringen för de med lägst standard, näst lägst standard och så vidare till de med högst standard visas. I decil 1 finns de med lägst standard. I decil 10 finns de med högst standard. De reformer som införs från årsskiftet eller som nu föreslås för kommande år har en gynnsam fördelningspolitisk profil vilket framgår av diagram 1.5. Den sammanlagda effekten av maxtaxan i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, pappamånad, kontaktdagar och höjd garantinivå i föräldraförsäkringen, höjt golv och tak i arbetslöshetsförsäkringen, studiebidrag i 10 månader, äldreförsörjningsstöd för invandrare som inte har 40 bosättningsår innan pensionering samt ökat bostadstillägg för pensionärer är positiv för framför allt personer med låga inkomster och medelinkomsttagare. Förslagen gynnar kvinnor mer än män.

Diagram 1.5 Förändring för inkomstgrupper till följd av ändrade regler

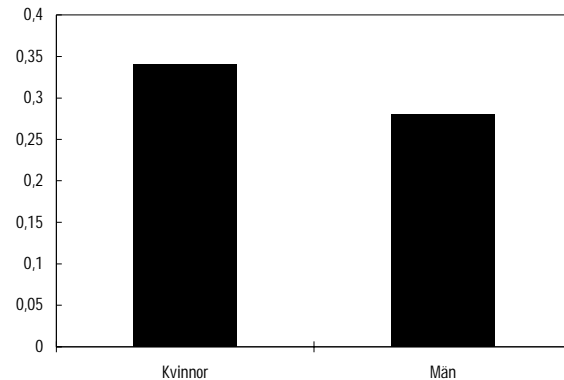
Procentuell förändring

Källa: HINK, SCB, Finansdepartementets beräkningar

Diagram 1.6 Förändringar för kvinnor och män till följd av ändrade regler

Procentuell förändring

Källa: HINK, SCB, Finansdepartementets beräkningar

2

Förslag till
riksdagsbeslut

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

såvitt avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket

1. godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som regeringen förordar (kapitel 1),
2. fastställer målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn till 2,0 procent av bruttonationalprodukten för år 2004 (avsnitt 4.1.3),
3. fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 2004 till 877 miljarder kronor (avsnitt 4.1.1),
4. godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2002–2004 enligt tabell 6.5 som riktlinje för regeringens budgetarbete,
5. godkänner beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 2002–2004 (avsnitt 4.1.2),
6. godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 1 Rikets styrelse respektive utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan (avsnitt 6.4.2),
7. godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning respektive utgiftsområde 14 Arbetsliv (avsnitt 6.4.2),
8. godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och

uppbörd respektive utgiftsområde 4 Rättsväsendet (avsnitt 6.4.2),

9. godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård respektive utgiftsområde 22 Kommunikationer (avsnitt 6.4.2),
10. antar regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen (avsnitt 3.1 och avsnitt 6.4.2),

såvitt avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2001

11. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:506) om överlåtelse av en förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté m.m. (avsnitt 3.2 och 8.1.17),
12. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:756) om tilldelning av spårkapacitet (avsnitt 3.3 och 8.1.20),
13. bemyndigar regeringen att för budgetåret 2001 besluta om krediter för myndigheters räntekonton i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 16 900 000 000 kronor (avsnitt 8.1),
14. bemyndigar regeringen att för budgetåret 2001 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet intill ett belopp av 20 300 000 000 kronor (avsnitt 8.1),
15. godkänner den föreslagna ändringen av reglerna för presstöd (avsnitt 8.1.1),
16. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 2 Samhällsekono-

- mi och finansförvaltning uppförda ramanslaget 2:9 *Bidrag till kapitalet i Europeiska utvecklingsbanken* (avsnitt 8.1.2),
17. bemyndigar regeringen att överta aktierna i Vasallen AB genom utdelning eller annat förfarande (avsnitt 8.1.2),
 18. bemyndigar regeringen att avveckla Barsingens Holding AB (avsnitt 8.1.2),
 19. bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter om avgifter för ansökan om uppehålls- och arbetstillstånd enligt de riktlinjer som föreslås (avsnitt 8.1.5),
 20. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 6 Totalförsvaret uppförda ramanslaget 6:4 *Funktionen Civil ledning* (avsnitt 8.1.6),
 21. godkänner förslaget till ny investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 2001-2004 (avsnitt 8.1.6),
 22. bemyndigar regeringen att under år 2001, såvitt avser det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda ramanslaget 16:3 *Statsbidrag till vårdartjänst m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 90 000 000 kronor efter år 2001 (avsnitt 8.1.9),
 23. bemyndigar regeringen att under 2001, såvitt avser det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda ramanslaget 17:1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 60 000 000 kronor efter år 2001 (avsnitt 8.1.9),
 24. godkänner den föreslagna användningen av medel i folkpensioneringsfonden (avsnitt 8.1.10),
 25. godkänner regeringens förslag i fråga om erbjudande av plats inom aktivitetsgarantin (avsnitt 8.1.12),
 26. bemyndigar regeringen att under år 2001, såvitt avser det under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande föreslagna nya ramanslaget 31:12 *Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder*, besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 1 300 000 000 kronor under åren 2002-2004 (avsnitt 8.1.16),
 27. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling uppförda ramanslaget 33:4 *Ersättning för nedsättning av socialavgifter* (avsnitt 8.1.17),
 28. bemyndigar regeringen att för 2001 ge Affärsverket svenska kraftnät de finansiella befogenheter som föreslås (avsnitt 8.1.19),
 29. godkänner att ansvaret för delfunktionen Landsvägstransporter i det civila försvaret förs över från Överstyrelsen för civil beredskap till Vägverket (8.1.20),
 30. godkänner den föreslagna användningen av den av riksdagen fastställda låneramen för Göteborgsöverenskommelsen (avsnitt 8.1.19),
 31. bemyndigar regeringen att låta Vägverket ta upp lån i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 100 000 000 kronor för att inleda utbyggnaden av väg E6 del Hogdal – Nordby (avsnitt 8.1.20),
 32. bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder i fråga om aktieägartillskott till Svensk-Danska Broförbindelser AB:s (Svedab) som föreslås (avsnitt 8.1.20),
 33. godkänner den föreslagna användningen av den av riksdagen för år 2001 beslutade låneramen i Riksgäldskontoret för Banverkets investeringar (avsnitt 8.1.20),
 34. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda ramanslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* och redovisningen av djurregisteravgifter (avsnitt 8.1.21),
 35. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda ramanslaget 43:5 *Arealersättningar och djurbidrag m.m.* (avsnitt 8.1.21),
 36. bemyndigar regeringen att under 2001 ikläda staten betalningsansvar intill ett belopp av högst 175 000 000 000 kronor för exportkreditgarantier (avsnitt 8.1.22),
 37. för budgetåret 2001 godkänner ändrade ramar för utgiftsområden samt anvisar änd-

rade och nya anslag i enlighet med specifikation i tabell 2.1.

Tabell 2.1 Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag för budgetåret 2001

Tusental kronor

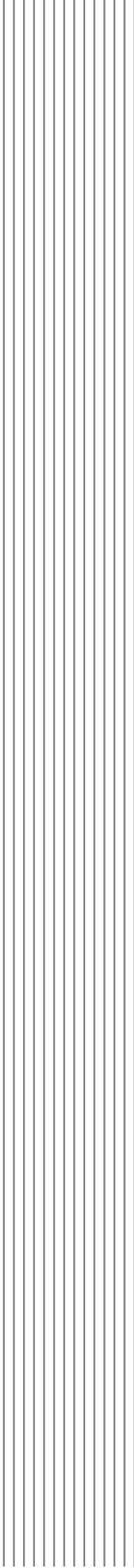
UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER		BELOPP ENLIGT STATSBUDGETEN 2001	FÖRÄNDRING AV RAM/ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ
1		Rikets styrelse	5 316 203	29 050	5 345 253
	45:1	Sametinget, ramanslag	14 703	1 600	16 303
	46:1	Allmänna val, ramanslag	25 000	1 400	26 400
	46:5	Valmyndigheten, ramanslag	Nytt	3 450	3 450
	90:5	Regeringskansliet m.m., ramanslag	3 269 649	22 600	3 292 249
2		Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 307 655	3 700	1 311 355
	1:6	Statistiska centralbyrån, ramanslag	376 303	3 700	380 003
	2:2	Finansinspektionen, ramanslag	130 186	6 300	136 486
	2:4	Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader, ramanslag	256 402	-2 300	254 102
	2:7	Avgift för Stadshypotekskassans grundfond, ramanslag	9 400	-4 000	5 400
3		Skatteförvaltning och uppbörd	6 206 948	-2 700	6 204 248
	3:1	Riksskatteverket, ramanslag	442 682	-3 450	439 232
	3:2	Skattemyndigheterna, ramanslag	4 593 878	750	4 594 628
4		Rättsväsendet	23 973 166	773 000	24 746 166
	4:1	Polisorganisationen, ramanslag	12 298 318	770 000	13 068 318
	4:6	Kriminalvården, ramanslag	4 148 078	3 000	4 151 078
	4:10	Brottsförmyndigheten, ramanslag	16 852	3 000	19 852
	4:11	Ersättning för skador på grund av brott, ramanslag	74 500	-3 000	71 500
5		Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 908 385	11 400	2 919 785
	5:1	Utrikesförvaltningen, ramanslag	1 816 068	11 400	1 827 468
6		Totalförsvaret	46 530 105	-4 000	46 526 105
	6:1	Förbandsverksamhet och beredskap m.m., ramanslag	18 266 092	703 700	18 969 792
	6:2	Fredsfrämjande truppinsatser, ramanslag	1 000 762	81 000	1 081 762
	6:3	Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling, ramanslag	23 314 833	-787 000	22 527 833
	7:4	Statens räddningsverk: samhällets skydd mot olyckor, ramanslag	555 449	-1 700	553 749
7		Internationellt bistånd	14 966 011	-107 000	14 859 011
	8:1	Bistandsverksamhet, reservationsanslag	13 603 884	-107 000	13 496 884
8		Invandrare och flyktingar	4 941 878	38 000	4 979 878
	10:3	Kommunersättningar vid flyktingmottagande, ramanslag	2 238 565	-200 000	2 038 565
	12:1	Migrationsverket, ramanslag	446 031	27 000	473 031
	12:2	Mottagande av asylsökande, ramanslag	1 039 335	168 000	1 207 335
	12:4	Utlänningsnämnden, ramanslag	70 483	5 000	75 483
	12:7	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande, ramanslag	Nytt	38 000	38 000
9		Hälsovård, sjukvård och social omsorg	29 373 625	1 000	29 374 625
	13:5	Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, ramanslag	23 407	-1 570	21 837
	14:3	Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan, ramanslag	16 896	1 970	18 866
	14:10	Alkoholsortimentsnämnden, ramanslag	401	-400	1
	17:1	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken, ramanslag	251 946	1 000	252 946

UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER		BELOPP ENLIGT STATSBUDGETEN 2001	FÖRÄNDRING AV RAM/ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ
10		Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	101 949 802	3 100 000	105 049 802
	19:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m., ramanslag	38 425 000	3 000 000	41 425 000
	19:8	Allmänna försäkringskassor, ramanslag	5 049 296	100 000	5 149 296
11		Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33 779 600	30 000	33 809 600
	20:2	Efterlevandepensioner till vuxna, ramanslag	13 141 000	30 000	13 171 000
	20:3	Bostadstillägg till pensionärer, ramanslag	10 264 000	-120 000	10 144 000
	20:4	Delpension, ramanslag	177 600	120 000	297 600
13		Arbetsmarknad	63 030 635	-818 632	62 212 003
	22:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, ramanslag	38 962 000	-474 864	38 487 136
	22:3	Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader, ramanslag	5 761 086	-343 768	5 417 318
14		Arbetsliv	8 541 971	-19 000	8 522 971
	1:2	Statliga tjänstepensioner m.m., ramanslag	7 500 000	-19 000	7 481 000
16		Utbildning och universitetsforskning	34 845 518	-150 000	34 695 518
	25:5	Statens institut för handikappfrågor i skolan, ramanslag	125 292	88 656	213 948
	25:7	Specialskolemyndigheten och resurscenter, ramanslag	411 774	-73 656	338 118
	25:8	Särskilda insatser på skolområdet, ramanslag	278 526	-15 000	263 526
	25:10	Maxtaxa i barnomsorgen m.m.	150 000	-150 000	0
	25:70	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m., ramanslag	362 066	-20 000	342 066
	25:76	Centrala studiestödsnämnden, ramanslag	351 995	17 500	369 495
	25:77	Överklagandemyndigheten, ramanslag	5 000	2 500	7 500
17		Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 806 918	16 766	7 823 684
	28:2	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturarbete och samarbete, ramanslag	224 463	18 916	243 379
	28:14	Bidrag till Svenska språknämnden och Sverigefinska språknämnden, obetecknat anslag	4 569	176	4 745
	28:19	Bidrag till bild- och formområdet, ramanslag	29 234	74	29 308
	28:29	Centrala museer: Stiftelser, obetecknat anslag	192 919	-514	192 405
	28:31	Bidrag till vissa museer, obetecknat anslag	30 500	264	30 764
	28:38	Stöd till trossamfund, ramanslag	50 750	-2 150	48 600
	30:1	Stöd till idrotten, ramanslag	457 240	-400	456 840
	30:4	Stöd till friluftorganisationer, obetecknat anslag	13 000	400	13 400
18		Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	1 634 740	-513 000	1 121 740
	21:1	Bostadsbidrag, ramanslag	4 760 000	-500 000	4 260 000
	31:5	Bidrag till fonden för fukt- och mögelskador, ramanslag	50 000	-10 000	40 000
	31:12	Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder, ramanslag	Nytt	1 000	1 000
	34:1	Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet, ramanslag	1 364 500	-4 000	1 360 500
20		Allmän miljö- och naturvård	2 200 522	4 000	2 204 522
	34:1	Naturvårdsverket, ramanslag	303 138	4 000	307 138

UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER		BELOPP ENLIGT STATSBUDGETEN 2001	FÖRÄNDRING AV RAM/ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ
22		Kommunikationer	24 690 313	-10 000	24 680 313
	34:1	Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m.m., ramanslag	203 077	20 000	223 077
	36:1	Vägverket: Administration, ramanslag	1 044 730	-257 600	787 130
	36:2	Väghållning och statsbidrag, ramanslag	13 662 925	230 000	13 892 925
	36:3	Banverket: Administration, ramanslag	749 849	-2 400	747 449
	36:8	Bidrag till sjöfarten, ramanslag	409 000	105 000	514 000
	36:10	Ersättning till Statens järnvägar i samband med utdelning från AB Swedcarrier, ramanslag	140 000	-90 000	50 000
23		Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13 677 015	-10 500	13 666 515
	25:1	Sveriges lantbruksuniversitet, ramanslag	1 199 121	1 000	1 200 121
	26:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning, ramanslag	240 263	-6 000	234 263
	42:1	Statens veterinärmedicinska anstalt, ramanslag	93 706	5 000	98 706
	43:1	Statens jordbruksverk, ramanslag	300 456	-3 400	297 056
	43:7	Räntekostnader för forskottrade arealersättningar m.m., ramanslag	79 700	-2 100	77 600
	43:16	Åtgärder inom livsmedelsområdet, ramanslag	25 000	-3 000	22 000
	44:4	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m., ramanslag	20 000	-2 000	18 000
24		Näringsliv	3 517 539	-56 240	3 461 299
	26:2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling, ramanslag	1 005 949	-89 960	915 989
	38:1	Myndigheten för företagsutveckling: Förvaltningskostnader, ramanslag	183 537	20 000	203 537
	38:6	Sveriges geologiska undersökning: Geovetenskaplig forskning, ramanslag	4 924	4 000	8 924
	38:10	Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Bidrag till riksmätplatser, ramanslag	13 947	2 700	16 647
	38:12	Bidrag till standardisering, provnings och mätteknisk FoU m.m., ramanslag	80 388	-1 000	79 388
	38:14	Rymdverksamhet, ramanslag	535 809	-1 700	534 109
	39:3	Exportfrämjande verksamhet, ramanslag	173 656	-5 000	168 656
	39:5	Investeringsfrämjande, ramanslag	51 357	14 720	66 077
	40:1	Marknadsdomstolen, ramanslag	5 112	500	5 612
	40:2	Konsumentverket, ramanslag	92 972	-2 000	90 972
	40:3	Allmänna reklamationsnämnden, ramanslag	16 691	1 500	18 191
25		Allmänna bidrag till kommuner	99 362 633	140 280	99 502 913
	91:1	Generellt statsbidrag till kommuner och landsting, ramanslag	78 105 500	150 000	78 255 500
	91:2	Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting, reservationsanslag	2 066 200	-9 720	2 056 480
		Summa anslagsförändring på tilläggsbudget		2 456 124	

3

Lagförslag

3 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

3.1 Förslag till lag om ändring av riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att tilläggsbestämmelserna 4.6.1–4.6.4, 4.6.6, 4.6.12, 4.6.13, 4.6.15 och 5.12.1 riksdagsordningen¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Konstitutionsutskottet skall, utöver sina uppgifter enligt 4 §, bereda ärenden om lagstiftning i konstitutionella och allmänt förvaltningsrättsliga ämnen, ärenden om press- eller partistöd, lagstiftning om radio, television och film liksom andra ärenden som angår yttrandefrihet, opinionsbildning och religionsfrihet, övriga ärenden om riksdagen, Riksdagens ombudsman och riksdagens myndigheter utom Riksbanken och Riksdagens revisorer, ärenden om medgivande från riksdagen att väcka talan mot riksdagsledamot eller att ingripa i hans personliga frihet samt ärenden av allmän betydelse för den kommunala självstyrelsen.

Föreslagen lydelse

4.6.1²

Konstitutionsutskottet skall, utöver sina uppgifter enligt 4 §, bereda ärenden om lagstiftning i konstitutionella och allmänt förvaltningsrättsliga ämnen, ärenden om press- eller partistöd, lagstiftning om radio, television och film liksom andra ärenden som angår yttrandefrihet, opinionsbildning och religionsfrihet, övriga ärenden om riksdagen, Riksdagens ombudsman och riksdagens myndigheter utom Riksbanken och Riksdagens revisorer, ärenden om medgivande från riksdagen att väcka talan mot riksdagsledamot eller att ingripa i hans personliga frihet, *ärenden om Sveriges representation i utlandet* samt ärenden av allmän betydelse för den kommunala självstyrelsen.

¹ Riksdagsordningen omtryckt 1995:272.

² Senaste lydelse 1996:158.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 1. Rikets styrelse tillhör konstitutionsutskottets beredning.

4.6.2³

Finansutskottet skall, utöver sina uppgifter enligt 5 § första stycket, bereda ärenden om penning-, kredit-, valuta- och statsskuldspolitiken, kredit och fondväsendet, det affärsrättsliga försäkringsväsendet samt Riksdagens revisorer. Det skall vidare bereda ärenden av allmän betydelse för den kommunala ekonomin samt ärenden om statlig statistik, redovisning, revision och rationalisering, om statens egendom och upphandling i allmänhet och förvaltningsekonomiska ärenden i övrigt som icke rör enbart visst ämnesområde. Utskottet skall även bereda budgettekniska ärenden, granska beräkning av statens inkomster samt sammanställa statsbudgeten.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning, 25. Allmänna bidrag till kommuner, 26. Statsskuld-räntor m.m. samt 27. Avgiften till Europeiska gemenskaperna tillhör finansutskottets beredning.

Finansutskottet skall, utöver sina uppgifter enligt 5 § första stycket, bereda ärenden om penning-, kredit-, valuta- och statsskuldspolitiken, kredit och fondväsendet, det affärsrättsliga försäkringsväsendet, samt Riksdagens revisorer. Det skall vidare bereda ärenden av allmän betydelse för den kommunala ekonomin samt ärenden om *statlig personalpolitik*, statlig statistik, redovisning, revision och rationalisering, om statens egendom och upphandling i allmänhet och förvaltningsekonomiska ärenden i övrigt som icke rör enbart visst ämnesområde. Utskottet skall även bereda budgettekniska ärenden, granska beräkning av statens inkomster samt sammanställa statsbudgeten.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning, 25. Allmänna bidrag till kommuner, 26. Statsskuld-räntor m.m. samt 27. Avgiften till Europeiska gemenskaperna tillhör finansutskottets beredning.

4.6.3⁴

Skatteutskottet skall, utöver sina uppgifter enligt 5 § andra stycket, bereda ärenden om taxering, upp-börd och folkbokföring.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 3. Skatteförvaltning och upp-börd tillhör skatteutskottets beredning.

Skatteutskottet skall, utöver sina uppgifter enligt 5 § andra stycket, bereda ärenden om taxering, upp-börd och folkbokföring *samt ärenden som rör exekutionssväsendet*.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 3. *Skatt, tull och exekution* tillhör skatteutskottets beredning.

4.6.4⁵

Justitieutskottet skall bereda ärenden som rör domstolarna, arrendenämnderna och hyresnäm-

Justitieutskottet skall bereda ärenden som rör domstolarna, arrendenämnderna och hyresnäm-

³ Senaste lydelse 1996:158.

⁴ Senaste lydelse 1996:158.

⁵ Senaste lydelse 1996:158.

terna, åklagarväsendet, polisväsendet, *utsökningsväsendet*, rättsmedicinen och kriminalvården samt ärenden rörande brottsbalken, rättegångsbalken och lagar som ersätter eller har nära samband med föreskrifter i dessa balkar.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 4. Rättsväsendet tillhör justieutskottets beredning.

terna, åklagarväsendet, polisväsendet, rättsmedicinen och kriminalvården samt ärenden rörande brottsbalken, rättegångsbalken och lagar som ersätter eller har nära samband med föreskrifter i dessa balkar.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 4. Rättsväsendet tillhör justieutskottets beredning.

4.6.6⁶

Utrikesutskottet skall bereda ärenden om rikets förhållande till och överenskommelser med andra stater och mellanfolkliga organisationer, *Sveriges representation i utlandet och* bistånd till annat lands utveckling samt ärenden i övrigt om utrikes handel och internationellt ekonomiskt samarbete, allt i den mån ärendena icke tillhör annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 5. *Utrikesförvaltning och internationell samverkan samt* 7. Internationellt bistånd tillhör utrikesutskottets beredning.

Utrikesutskottet skall bereda ärenden om rikets förhållande till och överenskommelser med andra stater och mellanfolkliga organisationer, bistånd till annat lands utveckling samt ärenden i övrigt om utrikes handel och internationellt ekonomiskt samarbete, allt i den mån ärendena icke tillhör annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 5. *Internationell samverkan och* 7. Internationellt bistånd tillhör utrikesutskottets beredning.

4.6.12⁷

Trafikutskottet skall bereda ärenden om järnvägar, post, telegraf, telefon, vägar, vägtrafik, sjöfart, luftfart *och väderlekstjänst*.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 22. Kommunikationer tillhör trafikutskottets beredning.

Trafikutskottet skall bereda ärenden om järnvägar, post, telegraf, telefon, vägar, vägtrafik, sjöfart *och* luftfart.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 22. Kommunikationer tillhör trafikutskottets beredning.

4.6.13⁸

Miljö- och jordbruksutskottet skall bereda ärenden om jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, jakt och fiske. Det skall även bereda ärenden om kärnsäkerhet, naturvård samt ärenden om miljövård i övrigt som icke tillhör annat utskotts beredning.

Miljö- och jordbruksutskottet skall bereda ärenden om jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, jakt och fiske *samt värderlekstjänst*. Det skall även bereda ärenden om kärnsäkerhet, naturvård samt ärenden om miljövård i övrigt som icke tillhör annat

⁶ Senaste lydelse 1996:158.

⁷ Senaste lydelse 1996:158.

⁸ Senaste lydelse 1998:734.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 20. Allmän miljö- och naturvård samt 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar tillhör miljö- och jordbruksutskottets beredning.

utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 20. Allmän miljö- och naturvård samt 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar tillhör miljö- och jordbruksutskottets beredning.

4.6.15⁹

Arbetsmarknadsutskottet skall bereda ärenden om arbetsmarknadspolitik, arbetsrätt, arbetstid, semester, arbetsmiljö, *statlig personalpolitik* samt jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet.

Arbetsmarknadsutskottet skall bereda ärenden om arbetsmarknadspolitik, arbetsrätt, arbetstid, semester, arbetsmiljö samt jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 13. Arbetsmarknad och 14. Arbetsliv tillhör arbetsmarknadsutskottets beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 13. Arbetsmarknad och 14. Arbetsliv tillhör arbetsmarknadsutskottets beredning.

5.12.1¹⁰

Statsutgifterna skall hänföras till följande utgiftsområden: 1. Rikets styrelse, 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning, 3. *Skatteförvaltning och uppörd*, 4. Rättsväsendet, 5. *Utrikesförvaltning och internationell samverkan*, 6. Totalförsvaret, 7. Internationellt bistånd, 8. Invandrare och flyktingar, 9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11. Ekonomisk trygghet vid ålderdom, 12. Ekonomisk trygghet för familjer och barn, 13. Arbetsmarknad, 14. Arbetsliv, 15. Studiestöd, 16. Utbildning och universitetsforskning, 17. Kultur, medier, trossamfund och fritid, 18. Samhällsplanering bostadsförsörjning och byggande, 19. Regional utjämning och utveckling, 20. Allmän miljö- och naturvård, 21. Energi, 22. Kommunikationer, 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, 24. Näringsliv, 25. Allmänna bidrag till kommuner, 26. Statskuldräntor m.m. och 27. Avgiften

Statsutgifterna skall hänföras till följande utgiftsområden: 1. Rikets styrelse, 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning, 3. *Skatt, tull och exekution*, 4. Rättsväsendet, 5. Internationell samverkan, 6. Totalförsvaret, 7. Internationellt bistånd, 8. Invandrare och flyktingar, 9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11. Ekonomisk trygghet för familjer och barn, 13. Arbetsmarknad, 14. Arbetsliv, 15. Studiestöd, 16. Utbildning och universitetsforskning, 17. Kultur, medier, trossamfund och fritid, 18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, 19. Regional utjämning och utveckling, 20. Allmän miljö- och naturvård, 21. Energi, 22. Kommunikationer, 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, 24. Näringsliv, 25. Allmänna bidrag till kommuner, 26. Statskuldräntor m.m. och 27. Avgiften till Europeiska gemenskaperna.

⁹ Senaste lydelse 2000:1062.

¹⁰ Senaste lydelse 2000:1062.

till Europeiska gemenskaperna.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2001 och tillämpas första gången i fråga om statsbudgeten för år 2002.

3.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:506) om överlåtelse av en förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté m.m.

Härigenom föreskrivs att lagen (1996:506) om överlåtelse av en förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen får överlåta till en övervakningskommitté att fullgöra förvaltningsuppgifter i den omfattning som framgår av ett fastställt samlat programdokument *eller ett fastställt operativt program*. Uppgifter som får överlätas får innefatta myndighetsutövning.

Övervakningskommittéerna skall vara inrättade i enlighet med artikel 25 i rådets förordning (EEG) nr 4253/88 av den 1 december 1988 om tillämpningsföreskrifter för förordningen (EEG) nr 2052/88 vad gäller samordningen av de olika strukturfondernas verksamhet dels inbördes, dels med Europeiska investeringsbanken och andra befintliga finansieringsorgans verksamhet.

Överlåtelse enligt första stycket får även ske till en *interregional beslutsgrupp*, vilken inrättats för genomförande av ett operationellt program för att öka gränsregionalt samarbete.

Föreslagen lydelse

Regeringen får överlåta till en övervakningskommitté att fullgöra förvaltningsuppgifter i den omfattning som framgår av ett fastställt samlat programdokument, *ett fastställt operativt program eller ett fastställt program för gemenskapsinitiativ*. Uppgifter som får överlätas får innefatta myndighetsutövning.

Övervakningskommittéerna skall vara inrättade i enlighet med artikel 35 i rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna vad gäller samordningen av de olika strukturfondernas verksamhet dels inbördes, dels med Europeiska investeringsbanken och andra befintliga finansieringsorgans verksamhet.

Överlåtelse enligt första stycket får även ske till en *styrkommitté*, vilken inrättats för genomförande av ett *program för gemenskapsinitiativ* för att öka gränsregionalt samarbete, *eller till ett organ i ett annat medlemsland inom EU vilket i ett program för gemenskapsinitiativ har utsetts att vara förvaltningsmyndighet eller utbetalande myndighet för det programmet i enlighet med artikel 9 i rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

3.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:756) om tilldelning av spårkapacitet

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1997:756) om tilldelning av spårkapacitet skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med

statens spåranläggningar: de spåranläggningar som tillhör staten och som drivs av och förvaltas av Banverket,

spårinnehavare: företag som är ansvarigt för att anlägga och underhålla spåranläggningen, liksom för att sköta kontroll- och säkerhetssystemen,

trafikutövare: varje privat eller offentligt företag vars huvudsakliga verksamhet är gods- eller passagerarbefordran på spåranläggningar och som disponerar dragfordon för denna trafik,

Tågtrafikledningen: en enhet inom Banverket med ansvar för bl.a. banfördelning, *trafikledning* och tilldelning av tåglägen,

Tågtrafikledningen: en enhet inom Banverket med ansvar för bl.a. banfördelning och tilldelning av tåglägen,

tågläge: ett tågs planerade läge i tidtabellen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

4

Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

4 Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

I detta kapitel redovisas de av riksdagen beslutade budgetpolitiska målen för staten för åren 2002–2003. I kapitlet finns även regeringens förslag till utgiftstak för staten samt mål för den offentliga sektorns finansiella sparande för 2004. För åren 2001–2003 redovisas reviderade beräkningar av den offentliga sektorns utgifter. Vidare redogörs för makroekonomiska förutsättningar, politiska prioriteringar, statsbudgetens och statsskuldens utveckling samt den offentliga sektorns finanser.

4.1 Budgetpolitiska mål

På senare år har budgetpolitiken inriktats på två övergripande och fleråriga mål, dels utgiftstaket för staten, dels den offentliga sektorns finansiella sparande (saldomålet). Hittills har de uppsatta målen klarats. De budgetpolitiska mål som riksdagen har beslutat ligger fast. Målen kan sammanfattas på följande sätt:

- De takbegränsade utgifterna skall rymmas inom beslutade utgiftstak för staten.
- Den offentliga sektorns finansiella sparande skall uppgå till 2 procent av bruttonationalprodukten (BNP) i genomsnitt över en konjunkturcykel.

Den demografiska utvecklingen kan förväntas leda till ökade resurskrav på den offentliga sektorn under kommande decennier. Med ett överskott på 2 procent av BNP ökar den offentliga nettoförmögenheten de närmaste åren, vilket förbättrar möjligheterna att möta sådana krav.

Utgiftstaket ger budgetpolitiken en långsiktig inriktning och underlättar möjligheten att nå de uppsatta överskottsmålen för den offentliga sektorn. Riksdagen fastställer utgiftstaket tre år i förväg, vilket sätter en gräns för nivån på statens utgifter. Utgiftstaket för staten omfattar dels de egentliga utgifterna på statsbudgeten exklusive statsskuldräntor (utgiftsområde 1–25 samt 27), dels utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten samt en budgeteringsmarginal. De utgifter som utgiftstaket omfattar kallas takbegränsade utgifter och utgörs av faktiskt förbrukade anslagsmedel, vilket innebär att myndigheternas utnyttjande av anslags-sparande och anslagskredit också ingår. Skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna utgör budgeteringsmarginalen.

Budgeteringsmarginalen skall utgöra en buffert mot såväl makroekonomisk osäkerhet som den osäkerhet som finns kring redan fattade ekonomiska beslut. Prognososäkerheten är betydande och ökar med avståndet till prognos-horisonten. Om budgeteringsmarginalen tas i anspråk innebär det att överskottet i de offentliga finanserna försämras i motsvarande mån.

Utgiftstaket för staten är ett mycket viktigt budgetpolitiskt åtagande för regeringen och främjar trovärdigheten i den ekonomiska politiken. Budgetpolitiken blir mer långsiktig och mer förutsägbar genom att ramen för statens utgifter bestäms för tre år framåt i tiden. Därigenom kan utgiftstaken förhindra att tillfälligt högre inkomster används för att finansiera varaktigt högre utgifter. Genom utgiftstaket ges riksdag och regering förbättrad kontroll och styrning över anvisade medel och utgifts-utvecklingen. Utgiftstaket för staten innebär

även att behovet av prioriteringar mellan utgiftsområden tydliggörs, att en utveckling där skatteuttaget måste höjas till följd av bristfällig utgiftskontroll förebyggs och att Regeringskansliets interna budgetarbete kan styras mer effektivt. Dessutom stärks omvärldens tilltro till den svenska budgetpolitiken.

Ett tak för statens utgifter infördes i samband med den nya budgetprocessen 1997. Utgiftstaket har klarats under samtliga år, även om vissa utgiftsbegränsande åtgärder under åren 1998–2000 varit nödvändiga för att undvika ett överskridande. I tabell 4.1 redovisas fastställda utgiftstak för åren 1997–2000 och utfallet för de takbegränsade utgifterna. År 2000 blev utgifterna 5 miljarder kronor lägre än det fastställda utgiftstaket.

Tabell 4.1 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000
Utgiftstak för staten	723	720	753	765
Takbegränsade utgifter (utfall)	698,9	718,0	751,5	760,0

Det andra budgetpolitiska målet, som avser den offentliga sektorns finansiella sparande, omfattar hela den offentliga sektorn som den definieras i nationalräkenskaperna. Förutom staten ingår även ålderspensionssystemet och kommunsektorn. Den offentliga sektorns finansiella sparande visar den förändring i den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet som beror på reala transaktioner. Finansiella transaktioner, såsom köp och försäljning av aktier och andra finansiella tillgångar, påverkar således inte det finansiella sparandet. Detsamma gäller värdeförändringar av tillgångar och skulder.

Tabell 4.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Procent av BNP

	1997	1998	1999	2000
Mål för den offentliga sektorns finansiella sparande	-3,0	0,0	0,5	2,0
Utfall	-2,0	2,1	1,7	4,1

Målen för den offentliga sektorns sparande har hittills överträffats med god marginal. En anledning till det gynnsamma utfallet är att svensk ekonomisk potentiella produktionsnivå har underskattats och BNP-tillväxten har därmed blivit högre än väntat utan att det hotat inflationsmålet. År 2000 uppgick överskottet för den offentliga sektorns finanser preliminärt till

ca 85 miljarder kronor eller till 4,1 procent av BNP, vilket var betydligt högre än målet på 2 procent.

Regeringen kan konstatera att erfarenheterna av de preciserade budgetmålen är mycket goda. De utgiftstak för staten och de årsvisa mål för den offentliga sektorns finansiella sparande som riksdagen tidigare fastställt för åren 2000–2003 ligger fast och redovisas i tabell 4.3. Vidare föreslås nivåer för utgiftstaket för staten och för målet för överskottet i de offentliga finanserna för 2004 (avsnitt 4.1.1 och 4.1.3).

Tabell 4.3 Av riksdagen beslutade budgetpolitiska mål

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003
Utgiftstak för staten	765	789	814	844
Offentliga sektorns finansiella sparande, procent av BNP	2,0	2,5	2,0	2,0

4.1.1 Utgiftstak för staten

Regeringens förslag: För 2004 fastställs utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 877 miljarder kronor.

Regeringen föreslår att utgiftstaket för 2004 fastställs till 877 miljarder kronor. Utgiftstak för 2004 innebär en avvägning mellan behovet av skattesänkningar och utrymmet för utgiftsreformer detta år. Utrymme skapas för både utgiftsökningar och skattesänkningar samtidigt som den offentliga sektorns nettoskuld kan minska.

Enligt regeringens bedömning bör nivån på utgiftstaket sättas på en sådan nivå att en real ökning av utgifterna under taket möjliggörs mellan 2003 och 2004 och att ett utrymme ges för de reformer för utveckling och rättvisa som presenteras i avsnitt 4.3. Dessutom bör utrymme finnas för en återstående budgeteringsmarginal som syftar till att möta osäkerhet i utgiftsutvecklingen, främst till följd av osäkerhet i den makroekonomiska utvecklingen.

Utgiftstaket bör inte sättas på en nivå som befrämjar en utveckling med en trendmässigt växande utgiftskvot för den offentliga sektorn. Ett viktigt skäl för detta är att konsekvensberäkningar av den offentliga sektorns utgifter

visar att den demografiska utvecklingen, med en åldrande befolkning, kan komma att leda till en växande utgiftskvot efter 2010. Utrymmet för utgiftsreformer kommer därför att vara begränsat under den senare delen av innevarande decennium, om inte skatterna åter höjs eller omfattande besparingar genomförs för att undvika underskott när det demografiska utgiftstrycket ökar. Detta bör avspeglas i den framtida nivån på de statliga utgiftstaken.

Regeringens förslag till utgiftstak för 2004 innebär att detta ökar med 33 miljarder kronor i förhållande till nivån för 2003 (se tabell 4.4). Därmed ökar nivån på utgiftstaket något mer än åren dessförinnan. Utgiftstaket ökar med 1,7 procent i fasta priser mellan 2003 och 2004, vilket är marginellt högre än ökningen 2002–2003. Förslaget till utgiftstak innebär vidare att utgiftskvoten för den offentliga sektorn och utgiftstaket som andel av BNP i princip är oförändrade mellan 2003 och 2004, vid en trendmässig nivå på tillväxten. Under perioden beräknas utgiftstakets andel av BNP minska från 36,7 procent 2000 till 35,6 procent 2004 eller med ca 1 procentenhet.

Betydande förändringar i förutsättningarna sedan utgiftstaket fastställdes för första gången, kan föranleda tekniska justeringar av utgiftstaket. Efter den tekniska justeringen bör utgiftstaket utgöra en lika stram restriktion för den offentliga sektorns konsoliderade utgifter som före de förändrade förutsättningar som föranledde justeringen.

Utgiftstaket har tekniskt justerats vid flera tillfällen. I samband med 2000 års ekonomiska vårproposition höjdes utgiftstaket för åren 2001–2002 dels till följd av ett ökat EU-återflöde, dels till följd av införandet av pensionsrätt för studier och totalförsvarspålikt. I budgetpropositionen för 2001 sänktes sedan utgiftstaket när statsbidraget till kommunsektorn minskade som en effekt av vissa skatteförändringar. Tidigare tekniska justeringar av utgiftstaket har orsakats av förändringar som inte har någon effekt på utgifterna för den offentliga sektorn, men som ändå påverkar storleken på de takbegränsade utgifterna. Regeringen föreslår i denna proposition att de tidigare fastställda nivåerna på utgiftstaken för åren 2002–2003 kvarstår.

Det kommunala utjämningsystemet omfattas av det statliga utgiftstaket. Utjämningsystemet innebär att en omfördelning sker mellan

kommuner respektive landsting genom avgifter till och bidrag från staten. Under förutsättning att avgifter och bidrag balanserar påverkas den konsoliderade offentliga sektorns utgifter, enligt nationalräkenskapernas definition, inte av förändringar i systemet. Väsentliga förändringar av det kommunala utjämningsystemet skulle därför kunna motivera en beräkningsteknisk justering av utgiftstaket. Aktuella prognoser pekar på en ökning med 1,7 miljarder kronor. Prognosen är dock förnärvarande osäker. Det kan vidare finnas skäl att föreslå beräkningstekniska förändringar av utgiftstaket med anledning av regeringens förslag i skattepolitiska frågor i samband med budgetpropositionen för 2002. Regeringen vill behandla eventuella beräkningstekniska justeringar i ett sammanhang och återkommer därför med en samlad bedömning i budgetpropositionen.

Svensk ekonomi har under de senaste åren haft en tillväxt som överstiger den trendmässiga på omkring 2 procent per år. Även under innevarande år och 2002 förutses en sådan utveckling. Att utgiftstaket minskar i relation till BNP bidrar till en successivt minskande utgiftskvot i den offentliga sektorn. De offentliga utgifterna som andel av BNP beräknas minska från 55 procent 2000 till 53 procent 2004. Genom att minska den offentliga sektorns utgifter som andel av BNP när ekonomin växer snabbt, skapas förutsättningar för en långsiktigt stabil tillväxt och en bibehållen statsfinansiell styrka vid konjunktur nedgångar.

Jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2001 har utgiftstakets andel av BNP innevarande år ökat något till följd av det sämre konjunkturläge som nu förutses. Även för 2002 är utgiftstakets andel av BNP något högre jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen.

Tabell 4.4 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Utgiftstak för staten ¹	765	789	814	844	877
Procent av BNP	36,7	36,5	36,0	35,7	35,6
Takbegränsade utgifter	760,0	785,8	811,7	839,9	861,2
Budgeteringsmarginal	5,0	3,2	2,3	4,1	15,8

¹I enlighet med tidigare praxis avrundas utgiftstaket till hela miljarder kronor.

Budgeteringsmarginalerna för åren 1998–2000 har varit små. Även åren 2001 till 2003 är budgeteringsmarginalerna knappa. Om det visar

sig bli nödvändigt för att klara utgiftstaket, kommer regeringen därför i ett senare skede att besluta om eller föreslå utgiftsbegränsade åtgärder för dessa år.

I juni 2000 överlämnades betänkandet Utvärdering och vidareutveckling av budgetprocessen (SOU 2000:61) till regeringen. Utredaren konstaterar att den nya budgetprocessen på det hela taget fungerat väl, men att systemet med budgeteringsmarginal fungerat mindre väl. Betänkandet har remissbehandlats. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag till hur budgetprocessen kan förbättras ytterligare. Utgångspunkten för regeringens fortsatta arbete med utvecklingen av budgetprocessen är att budgetdisciplinen och de offentliga finanserna inte skall försämrats.

4.1.2 Beräkning av den offentliga sektorns utgifter

Regeringens förslag: Den offentliga sektorns utgifter beräknas till 1 154 miljarder kronor 2002, 1 211 miljarder kronor 2003 och 1 260 miljarder kronor 2004.

I tabell 4.5 redovisas beräkningen av utgiftstaket för den offentliga sektorn. Principen om kommunalt självstyre innebär att kommuner och landsting själva fattar beslut om sina utgifter. Detta medför att riksdagen inte fastställer ett utgiftstak för den offentliga sektorn utan endast godkänner en beräkning. Nivån på utgiftstaket för den offentliga sektorn är på sikt avgörande för skatteuttaget.

Utgiftstaket för den offentliga sektorn utgörs av utgiftstaket för staten samt beräknade utgifter i kommunsektorn. Räntor på statsskulden ingår därmed inte i beräkningen. Eliminering görs även för interna transaktioner mellan staten och kommunsektorn och mellan staten och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Den största delen av de interna transaktionerna utgörs av det generella statsbidraget och de specialriktade statsbidragen till kommunsektorn samt statliga ålderspensionsavgifter.

Riksdagen godkände senast en beräkning av utgiftstaket för den offentliga sektorn i samband med förslaget i budgetpropositionen för 2001. I förhållande till denna beräkning blev utfallet för

2000 knappt 3 miljarder kronor högre, vilket främst förklaras av att kommunsektorns konsumtion blev högre än beräknat. För åren 2001 till 2003 beräknas utgiftstaket för den offentliga sektorn bli 8,7 respektive 11 miljarder kronor högre än beräkningen i budgetpropositionen för 2001. Ökningen av utgifterna förklaras av högre konsumtion i kommunsektorn.

Som andel av BNP minskar utgiftstaket för den offentliga sektorn med 0,5 procentenheter mellan 2000 och 2004.

Tabell 4.5 Utgiftstak för offentlig sektor

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Staten inkl. ålderspensionssystemet	765	789	814	844	877
Kommunsektorn	483	501	524	544	564
Interna transaktioner	-173	-175	-184	-177	-181
Summa	1075	1115	1154	1211	1260
<i>Procent av BNP</i>	<i>51,6</i>	<i>51,5</i>	<i>51,1</i>	<i>51,3</i>	<i>51,1</i>

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

4.1.3 Överskott i offentliga sektorns finanser

Regeringens förslag: Målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn fastställs till 2,0 procent av bruttonationalprodukten för år 2004.

Riksdagen har beslutat att de offentliga finanserna skall visa ett samlat överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Överskottet är av central betydelse för att minska den offentliga räntebördan och därigenom öka möjligheterna att bibehålla de offentliga välfärdsystemen, trots den förväntade demografiska utvecklingen under de närmaste decennierna med allt fler äldre och allt färre i yrkesverksamma åldrar. Dessutom krävs en säkerhetsmarginal för att de offentliga budgetarnas stabiliserande effekter skall kunna verka fullt ut i en lågkonjunktur, utan att underskottsgränsen på 3 procent av BNP i Stabilitets- och tillväxtpakten överskrids.

Vilka överskott som är lämpliga varje enskilt år är framför allt beroende av konjunkturläget. I en högkonjunktur, när BNP överstiger den

långsiktigt hållbara produktionsnivån, skall överskotten överstiga 2 procent av BNP. Det motsatta bör gälla i en lågkonjunktur.

I budgetpropositionen för 2001 föreslogs ett överskottsmål på 2,5 procent av BNP. Ett mål för det enskilda året som är högre än överskottsmålet över konjunkturcykeln på 2 procent av BNP motiverades i budgetpropositionen för 2001 med att en alltför stor nedgång av överskottet mellan 2000 och 2001 skulle kunna leda till en alltför kraftig stimulans av ekonomin och en risk för överhettning och press på priserna. I budgetpropositionen för 2001 bedömdes också att utfallet av lönerörelsen 2001 föranledde en viss försiktighet.

Riksdagen har tidigare beslutat om ett överskottsmål på 2,0 procent av BNP för 2002 och 2003. Regeringen föreslår att överskottsmålet även 2004 fastställs till 2,0 procent av BNP. För åren 2003 och 2004 redovisas nu ingen konjunkturprognos, utan BNP antas sammanfalla med den långsiktigt hållbara produktionsnivån. Målet om ett överskott på 2,0 procent i genomsnitt under en konjunkturcykel innebär därmed att överskottet bör uppgå till 2,0 procent för dessa år. Den framtida konjunktursituationen kan medföra att dessa mål behöver omprövas, vilket i sådant fall sker i budgetpropositionen för respektive år.

Aktuella beräkningar visar att överskottsmålet sannolikt överträffas åren 2002–2004. Kalkylerna är emellertid osäkra. Regeringen avser därför att i budgetpropositionen för 2002 återkomma till frågan om överskottsmålet för 2002 och hur överskottet skall disponeras.

4.2 Makroekonomiska förutsättningar

De offentliga finanserna påverkas av hur makroekonomin utvecklar sig i Sverige och i utlandet. En högre BNP-nivå leder normalt till ökade skatteinkomster, eftersom viktiga skattebaser såsom utbetald lönesumma och hushållens konsumtionsutgifter är relaterade till BNP. De totala utgifterna påverkas i mindre utsträckning och reduceras vanligen av en högre BNP, eftersom exempelvis utgifterna för arbetslöshetsersättning minskar vid en högre aktivitet i ekonomin. Om BNP-nivån däremot blir lägre minskar skatteinkomsterna samtidigt som transfereringsutgifterna tenderar att öka. En

tumregel är att 1 procent högre BNP medför att den offentliga sektorns finansiella sparande som andel av BNP förbättras med 0,75 procentenheter eller med i storleksordningen 15 miljarder kronor. Det motsatta gäller vid en lägre BNP.

De statliga utgifterna är känsliga för förändringar av arbetslöshet och priser. En höjning av den öppna arbetslösheten med 1 procentenhet ökar utgifterna under det statliga utgiftstaket med drygt 5 miljarder kronor. Utgifterna för transfereringar och förvaltningsändamål är också känsliga för förändrade priser och löner. En ökning av pris- och lönenivån med en procent medför att utgifterna under utgiftstaket ökar med minst en halv procent eller motsvarande ca 4 miljarder kronor.

I tabell 4.6 framgår de centrala makroekonomiska förutsättningarna för budgetberäkningarna. De makroekonomiska förutsättningarna finns i sin helhet återgivna i bilaga 1 Svensk ekonomi. Som framgår av tabellen fortsätter ekonomin att växa relativt starkt de närmaste åren. I förhållande till bedömningen i budgetpropositionen för 2001 revideras BNP-tillväxten ner med 0,8 procentenheter för 2001. Åren därefter revideras dock BNP-tillväxten upp i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2001.

I förhållande till bedömningen i budgetpropositionen för 2001 ser arbetsmarknadsläget ljusare ut. Sysselsättningsgraden ökar samtidigt som volymerna för arbetsmarknadspolitiska program minskar (se not 9 till tabell 4.6).

Den svagare tillväxtprognosen för 2001 bidrar till att såväl korta som långa marknadsräntor bedöms bli lägre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2001.

Tabell 4.6 Makroekonomiska förutsättningar

Värden från budgetpropositionen för 2001 anges inom parentes

	2000	2001	2002	2003	2004
BNP ¹	3,6 (3,9)	2,7 (3,5)	2,6 (2,1)	2,3 (2,1)	2,1
BNP i nivå ²	2 083 (2 067)	2 164 (2 183)	2 260 (2 271)	2 362 (2 365)	2 465
BNI i nivå ²	2057 (2 032)	2 143 (2 150)	2 243 (2 243)	2 345 (2 339)	2 451
Prisbas- belopp ³	36,6 (36,6)	36,9 (36,9)	37,4 (37,4)	37,9 (38,0)	38,5
KPI ⁴	1,3 (1,2)	1,5 (1,4)	1,6 (1,9)	1,9 (2,0)	2,0
Hushållens konsumtions- utgifter ⁵	3,0 (3,7)	2,5 (3,4)	2,4 (2,1)	2,3 (2,1)	2,1
Timlön ⁶	3,8 (3,5)	3,5 (3,5)	3,5 (3,5)	3,5 (3,5)	3,5
Utbetald lönesumma ⁶	6,5 (6,0)	4,9 (4,7)	4,2 (3,9)	3,9 (3,9)	3,8
Sysselsätt- ningsgrad ⁷	77,2 (77,0)	78,1 (77,7)	78,4 (77,8)	78,5 (78,0)	78,5
Öppen arbetslöshet ⁸	4,7 (4,6)	3,9 (3,8)	3,7 (3,9)	3,9 (4,0)	4,0
Arbetsmarknads politiska program ⁹	2,6 (2,6)	2,4 (2,6)	2,2 (2,3)	2,0 (2,0)	1,7
Ränta 5 år ¹⁰	5,2 (5,4)	4,6 (5,3)	4,9 (5,1)	5,0 (5,0)	5,0
Ränta 6 månader ¹⁰	4,1 (4,2)	4,2 (4,6)	4,3 (4,7)	4,5 (4,6)	4,6

¹ Årlig procentuell förändring i fasta priser.² Miljarder kronor i löpande priser. BNI avser definition enligt ENS 95.³ Tusental kronor.⁴ Procentuell förändring, årsgenomsnitt.⁵ Årlig procentuell förändring i fasta priser. Förändring mellan 1999 och 2000 är korrigerad för att Svenska kyrkan institutionellt överfördes till hushållssektorn fr.o.m. 2000. Utan nämnda korrigerad är ökningen 4,1 procent 2000.⁶ Årlig procentuell förändring i löpande priser.⁷ Andel av befolkningen mellan 20 och 64 år i reguljär sysselsättning.⁸ Andel av arbetskraften.⁹ Andel av arbetskraften. En definitionsändring fr.o.m. 2001 gör att denna och kommande beräkningar även omfattar arbetsinriktad rehabilitering, vilket höjer andelen i arbetsmarknadspolitiska program med 0,2 procentenheter eller 7000 platser/år.¹⁰ Årsgenomsnitt.

4.3 Politiska prioriteringar

De senaste åren har regeringen föreslagit en rad åtgärder för tillväxt, sysselsättning och rättvisa samt ökad jämställdhet och förbättrad miljö. Såväl utgiftsökningar som skattesänkningar har genomförts och ytterligare reformer kommer att realiseras de närmaste åren. Dessa insatser har kunnat ske inom ramen för de budgetpolitiska målen.

Svensk ekonomi utvecklas väl. Tillväxten är hög och arbetslösheten har reducerats väsentligt samtidigt som sysselsättningen väntas stiga ytterligare framöver. De offentliga finanserna beräknas visa fortsatta överskott de närmaste åren. Regeringen föreslår nu ytterligare satsningar för utveckling och rättvisa, utan att de långsiktiga målen om sunda statsfinanser och en ekonomi i balans hotas.

Regeringens förslag omfattar nya reformer både på budgetens utgifts- och inkomstsida (nytt sjöfartsstöd). För en närmare beskrivning av förslagen på utgiftssidan hänvisas till texterna under respektive utgiftsområde i kapitel 6. Större välfärdsreformer föreslås inom områdena vård och hälsa, arbetsliv, familjepolitik samt för pensionärer. Fortsatta betydande reformer föreslås på miljöområdet liksom för biståndet. Nödvändiga satsningar på bostäder läggs också fram, samtidigt som resursförstärkningar föreslås för vissa delar av statsförvaltningen. Det gäller skatteförvaltning, polisväsendet och Regeringskansliet. Infrastruktursatsningar aviseras.

Staten och Landstingförbundet är överens om en ny modell för statens ersättning för läkemedel till landstingen. Modellen innebär att landstingens incitament att motverka kostnadsutvecklingen i läkemedelsförmånen förbättras avsevärt. Samtidigt åtar sig staten att ge landstingen ett större inflytande över läkemedelsförmånen så att de har möjlighet att påverka kostnadsutvecklingen. Till följd av läkemedelsreformen utökas ramarna under utgiftsområde 9 med 1,6 miljarder kronor 2002, 2,6 miljarder kronor 2003 samt 3,5 miljarder kronor 2004.

Tillgängligheten i sjukvården skall förbättras. För att detta mål skall kunna nås tillförs landstingen drygt 1,2 miljarder kronor per år. Tandvården tillförs ytterligare 0,2 miljarder kronor.

Den totala ramen för arbetsskadeförsäkringen höjs gradvis från och med 2002. Reformen är inte beslutad, men den tar sikte på att förändra reglerna för arbetsskadeförsäkringen. Bakgrunden till reformen är att omfattande kritik har framförts mot dagens bevisregler, som leder till att det är svårt att i det enskilda fallet bevisa att en viss sjukdom eller skada är arbetsskada. Regeringen har också för avsikt att föreslå att 0,1 miljarder kronor tillförs utgiftsområde 10 för

försöksverksamhet i syfte att motverka långtids-sjukskrivningar.

Regeringen avser att höja den högsta dagpenningen i A-kassan med 100 kronor under det första 100 dagarna från och med den 1 juli i år. Samtidigt kommer golvet i A-kassan att höjas från 240 kronor till 270 kronor. Regeringen föreslår nu att medel skjuts till från och med 2002 för att delvis täcka kostnaderna för höjningen av arbetslöshetsersättningen. Den huvudsakliga finansieringen av höjningen skall ske genom de av riksdagen redan beslutade förändringarna i försäkringen. Nästa år skall ersättningen i A-kassan höjas ytterligare under förutsättning att det statsfinansiella läget tillåter det. Regeringen avser att följa upp effekterna av förslagen i prop. 1999/2000:139 inför en eventuell förändring.

Regeringen föreslår också reformer inom det familjepolitiska området. Totalt uppgår satsningarna till 0,7 miljarder kronor 2004. Garantinivån i föräldraförsäkringen, som varit oförändrad sedan 1987, föreslås nu successivt höjas från 60 kronor per dag till 180 kronor 2004. Föräldrapenning enligt garantinivå utges till föräldrar som saknar eller har en låg inkomst eller inte uppfyller kvalifikationskraven inom föräldraförsäkringen.

Vidare föreslås att studiebidraget för gymnasieungdomar utökas till 10 månader mot nuvarande 9 månader. Dessutom föreslås att medel avsätts för kvalitetsfrämjande insatser inom vissa utbildningsområden inom högskolan.

Regeringen föreslår att ett förbehållsbelopp införs i äldreomsorgen från den 1 januari 2002. Förbehållsbelopp kommer att vara den lägsta summa som pensionären skall ha kvar när äldreomsorgsavgiften är betald.

Äldre invandrare som ej uppfyller bosättningskravet i pensionssystemet är idag hänvisade till socialbidrag. Regeringen föreslår därför att ett nytt stöd införs för äldre invandrare som ej uppfyller bosättningskravet (äldreförsörjningsstöd). För att finansiera denna reform tillförs från och med 2003 0,71 miljarder kronor. Regeringen avser också att föreslå förbättringar av bostadstillägget till pensionärer.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård tillförs ytterligare ca 0,4 miljarder kronor 2000–2003 och ca 2,5 miljarder kronor 2004 i förhållande till tidigare beslut. Förstärkningarna omfattar i första hand marksanering och åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden.

Regeringen föreslår att biståndet för 2004 skall höjas till 0,86 procent av BNI samt därutöver 200 miljarder kronor. Biståndet har redan höjts i ett antal omgångar. Regeringen har ambitionen att Sverige skall uppnå enprocentsmålet för biståndet när de statsfinansiella förutsättningarna finns. Programmet för samarbete med Central- och Östeuropa föreslås permanentas på en nivå på 0,4 miljarder kronor 2004. Sammantaget medför reformerna att ramen för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd höjs med drygt 1,8 miljarder kronor 2004 i förhållande till tidigare beslut.

Ett tidsbegränsat investeringsbidrag på 0,6 miljarder kronor per år införs för byggande av hyreslägenheter i tillväxtregionerna.

Efter förslag i budgetpropositionen för 2001 tillfördes skatteförvaltningen från och med 2001 ett resurstillskott om 0,125 miljarder kronor. Tillskottet är avsett att användas för att höja skattekontrollnivån i riktning mot 1997 års nivå. Detta arbete har påbörjats men ytterligare resurser är nödvändiga för att arbetet skall kunna fullföljas och skattekontrollen återställas till den eftersträlvade nivån. Ytterligare 0,175 miljarder kronor tillförs därför skatteförvaltningen från och med 2002.

I budgetpropositionen för 2001 föreslogs att polisorganisationen skulle tillföras 0,575 miljarder kronor 2001, 1,180 miljarder kronor 2002 samt 1,25 miljarder kronor 2003. Rättsväsendet tillförs nu ytterligare 0,6 miljarder kronor 2004 för att säkerställa att fler poliser kan anställas och målen för polisväsendets utveckling uppnås. Satsningen på den lokala polisen – närpolisreformen – och utvecklingen av det kunskapsbaserade polisarbetet skall fortsätta. Kvaliteten i brottsutredningarna skall höjas. Ytterligare en polishögskola startas.

Med anledning av regeringens ställningstagande till rapporten om Regeringskansliets långsiktiga dimensionering Vad kostar det att regera? En studie av Regeringskansliets dimensionering nu - och i framtiden (Ds 2000:27) föreslås Regeringskansliets förvaltningsanslag höjas med 0,16 miljarder kronor 2002, 0,24 miljarder kronor 2003 och 0,34 miljarder kronor 2004.

Inom utgiftsområde 22, Kommunikationer, påverkas ramen av förslaget om en ny utformning av stödet till den svenska sjöfarten. Det nuvarande sjöfartstödet tas bort från utgiftsområdet samtidigt som ett nytt stöd införs på

budgetens inkomstsida. Området tillförs samtidigt nya resurser varvid de totala resurserna inom andra verksamheter i stort är oförändrad.

Skatterna på handelsgodsel och bekämpningsmedel skall återföras till jordbruket. Återföringen beräknas till ca 0,38 miljarder kronor.

I tabell 4.7 återfinns en sammanställning av förslagets budgeteffekter i relation till oförändrade regler och anslagsnivåer. Totalt medför de i denna proposition föreslagna utgifts-

reformerna inklusive finansiering en ökning av de takbegränsade utgifterna på 8,3 miljarder kronor 2002, på 11,1 miljarder kronor 2003 och på 17,4 miljarder kronor 2004, i förhållande till de utgifter som följer av en oförändrad politik. Flertalet satsningar innebär en permanent ökning av utgifterna i frånvaro av nya beslut. Sammantaget innebär de föreslagna förändringarna en permanent ökning av utgifterna på ca 16 miljarder kronor.

Tabell 4.7 Nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar 2002–2004

Miljoner kronor. Nettoförsvagning av offentliga finanser och effekter på takbegränsade utgifter i förhållande till budgetpropositionen för 2001.

Miljoner kronor	2002	2003	2004	Permanent effekt
UO 1 Regeringskansliet	160	240	340	340
UO 1 Finansiering	-24	-24	-24	-24
UO 3 Skatteförvaltning, skattekontroll	185	185	185	185
UO 4 Rättsväsendet			600	600
UO 7 Central – och Östeuropa			400	400
UO 7 Bistånd, 0,86% av BNI , samt därutöver 200 mkr.			1425	1425
UO 8 Antirasistiskt arbete	10	10	10	10
UO 8 Regional diskrimineringsombudsman	4	4	4	4
UO 8 Asylsökandes skolgång	40	50	50	50
UO 8 Finansiering integrationsverket	-10	-10	-10	-10
UO 8 Finansiering av äldreförsörjningsstöd		-20	-330	-330
UO 8 EU asylfond	32	32	32	32
UO 9 Statens institutionsstyrelse	20	30	30	30
UO 9 Tobaksprevention	30	30	30	
UO 9 Hemlösa	10	10	10	
UO 9 Tandvård	200	200	200	200
UO 9 Alternativmedicin	3	3	3	
UO 9 Läkemedelsreform	1 663	2 563	3 463	3 463
UO 9 Bidrag hälso- och sjukvård, överföring till bl.a. UO 25	-450	-450	-450	-450
UO 10 Arbetskadeförsäkring	500	1 000	1 000	1 000
UO 10 Långtidssjuka	100	100	100	
UO 10 Administration av äldreförsörjningsstödet		21	7	7
UO 11 Äldreförsörjningsstöd		710	710	710
UO 11 Pensionärer, höjt bostadstillägg	160	160	160	160
UO 12 Föräldraförsäkringen, höjd garantinivå till 180 kr	200	300	400	400
UO 13 Höjda nivåer i A-kassan	500	500	500	500
UO 13 Deltidsarbetslösa	100	100	100	
UO 13 Arbetsmarknadsverket, stärkt platsförmedling	700	700	700	700
UO 15 Studiebidrag 10 månader		300	300	300
UO 16 Kvalitetsfrämjanden inom vissa högskoleutbildningar	100	200	200	200
UO 16 Miljöforskningsansattningar	50	50	50	
UO 17 Kultur	120	120	120	120
UO 18 Bostäder, investeringsbidrag	100	600	600	
UO 18 Radon	13	26	26	26
UO 18 Klimatinvesteringsprogram			400	

UO 20 Miljö			1480	1480
UO 20 Sanering	150	100	550	550
UO 20 Miljöforskningsstatsningar	80	80	90	
UO 20 Biologisk mångfald	175	175	275	275
UO 22 Infrastruktursatsningar	200	200		
UO 22 Bidrag till sjöfart	-400	-400	-400	-400
UO 23 Återföring av gödselskatter	380	380	380	380
UO 23 Centrala försöksdjursnämnden	5	10	15	15
UO 23 Miljöforskningsstatsningar	10	10	20	
UO 23 Djurskyddsmyndighet	13	20	20	20
UO 23 Nyckelbiotoper	45	50	50	
UO 23 Statens livsmedelsverk	5	5	5	5
UO 24 Företagande	9	14	19	19
UO 24 Ekologi, konsument och lokala, kooperativa utvecklingscentra	10	15	20	20
UO 25 Tillgänglighet	1 250	1 250	1 250	1 250
UO 25 Pensionärer, förbehållsbelopp	650	650	650	650
UO 25 Finansiering, minskning av särskilda insatser	-500	-500		
UO 25 Finansiering av äldreomsorgsstöd		-635	-305	-305
UO 25 Befolkningsminskning		200	200	
UO 25 Tillförda medel från bidrag hälso- och sjukvård	400	400	400	400
Övrigt	50	50	50	50
<i>Summa ökning av takbegränsade utgifter</i>	<i>7 048</i>	<i>9 814</i>	<i>16 110</i>	<i>14 457</i>
Bidrag till sjöfart	1 300	1 300	1 300	1 300
<i>Summa inkomstminskning, netto</i>	<i>1 300</i>	<i>1 300</i>	<i>1 300</i>	<i>1 300</i>
Nettoförsvagning av den offentliga sektorns finanser	8 348	11 114	17 410	15 757

I en rapport som överlämnades till regeringen i december 2000 föreslås en ny utformning av stödet till den svenska sjöfarten i internationell trafik. Stödet föreslås utvidgas till att även omfatta svensk internationell färjetrafik. Modellen innebär att man till rederiernas skattekonton återför ett belopp som motsvarar skatteavdrag och arbetsgivaravgifter på sjömannens löner. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet och regeringen avser att lämna ett förslag till nytt sjöfartsstöd i samband med budgetpropositionen för 2002, vilket bör kunna tillämpas från och med nästa år. Budgetens inkomster har i beräkningen reducerats med 1,3 miljarder kronor till följd av den aviserade förändringen av skattereglerna.

Reformer 2002-2004

I de senaste årens ekonomiska vår- och budgetpropositionerna har en rad åtgärder för ökad rättvisa och tillväxt föreslagits för åren 2001–2004. De starka offentliga finanserna har möjliggjort betydande reformer på såväl utgifts-

som på inkomstsidan. Stora satsningar görs inom områdena vård, skola och omsorg samtidigt som barnfamiljer och pensionärer får ökade resurser.

I tabell 4.8 redovisas budgeteffekterna i förhållande till föregående budgetår av större tidigare beslutade eller aviserade reformer och utgiftsminskningar samt de nu föreslagna reformerna på budgetens utgifts- inkomstsida. De reformer som visas i tabellen innebär att statens utgifter 2004 är ca 40 miljarder högre jämfört med 2001. Under perioden 2001–2004 genomförs också utgiftsminskningar på totalt ca 12 miljarder kronor till följd av finansiering av vissa utgiftsreformer och av att vissa temporära utgiftsprogram upphör. Inkomsterna beräknas under samma period minska med 1,3 miljarder kronor till följd av nya skatteregler och andra beslut. Därtill kommer förändringar av budgetens inkomster och utgifter till följd av bland annat den makroekonomiska utvecklingen, pris- och löneomräkning m.m.

Tabell 4.8 Tidigare beslutade och nu föreslagna eller aviserade inkomst- och utgiftsförändringar

Miljarder kronor. Budgeteffekt i förhållande till föregående år.

	2002	2003	2004
Utgiftsreformer			
UO 1 Regeringskansliet	0,16	0,08	0,10
UO 3 Skatteförvaltning, skattekontroll	0,19		
UO 4 Rättsväsendet	0,50	0,10	0,60
UO 7 Internationellt bistånd	0,22	1,90	1,43
varav Höjt biståndsmål	0,22	1,60	1,43
Samarbete med Central- och Östeuropa		0,30	
UO 8 Asylsökande, regional diskrimineringsombudsman	0,14	0,01	
UO 9 Hälso- och sjukvård	2,03	1,21	0,90
Varav Läkemedelsreform	1,66	0,90	0,90
Tandvård	0,30	0,30	
UO 10 Arbetskadeförsäkring m.m.	0,60	0,52	-0,01
UO 11 Pensioner m.m.	0,16	2,00	
varav Höjd garantipension		1,29	
UO 12 Familjer och barn	0,30	1,22	0,10
varav Föräldraförsäkring: mamma-/pappamånad		1,00	
UO 13 Arbetslöshet	0,60		
UO 15 Studiestöd	3,49	0,90	
varav Studiemedelsreform	2,70	0,60	
UO 16 Utbildning och forskning	6,56	3,30	
Varav Maxtaxa m.m.	4,20		
Skola och förskola	1,00	2,20	
Utbyggnad av högskolan	0,90	0,50	
UO 17 Kultur	0,12		
UO 18 Bostäder inkl.klimatinvesteringsprogram	0,11	0,51	0,40
UO 19 IT-infrastruktur		0,20	
UO 20 Miljösatsningar, sanering, biologisk mångfald m.m.	0,41	-0,05	2,04
UO 22 Infrastrukturförändringar exkl. sjöfartstöd	-0,10	0,50	-0,20
UO 23 Jord- och skogsbruk	0,46	0,12	0,02
varav Återföring av gödselskatt	0,38		
UO 24 Ekologi/företagande	0,02	0,01	0,01
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	2,65	2,20	1,00
varav Vårdsatsningar	1,00	2,00	1,00
Pensionärer, förbehållsbelopp	0,65		
Tillgänglighet	1,25		
Summa utgiftsreformer	19,25	14,73	6,38
Inkomstreformer			
Nytt sjöfartstöd	1,30		
Summa utgifts- och inkomstreformer	20,55	14,73	6,38

Tabell 4.8 (fortsättning) Tidigare beslutade och nu föreslagna eller aviserade inkomst- och utgiftsförändringar.

Miljarder kronor. Budgeteffekt i förhållande till föregående år.

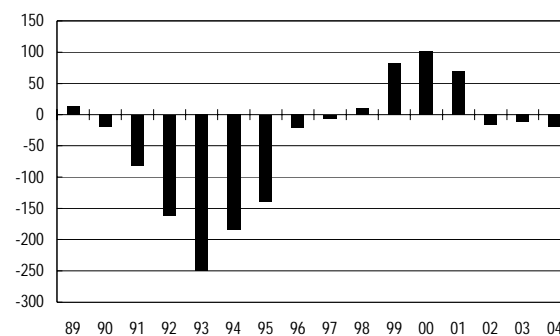
	2002	2003	2004
Finansiering, m.m.			
UO 1 Regeringskansliet, minskning efter ordförandeskap	-0,47		
UO 1 Delfinansiering av kultur	-0,02		
UO 6 Försvaromställning	-1,00	-2,00	-1,00
UO 6 Fredsfrämjande insatser	-0,25		
UO 7 Samarbete med Central- och Östeuropa			-0,50
UO 8 Storstadssatsning upphör efter 2003	-0,45		-0,23
UO 8 Delfinansiering av diskrimineringsombudsman, antirasistiskt arbete från Integrationsverket	-0,01		
UO 8 Delfinansiering av äldreomsorgsstöd		-0,02	-0,31
UO 9 Bidrag hälso- och sjukvård till bl.a. UO 25	-0,45		
UO 16 IT i skolan	-0,50	-0,20	
UO 18 Investeringsbidrag för studentbostäder	-0,15	-0,13	
UO 18 Lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	-0,24	-0,30	-0,83
UO 19 Tillfälliga medel för försvaromställning upphör	-0,10		
UO 19 Nedsättning av sociala avgifter i vissa områden upphör	-0,20		
UO 21 Vissa energieffektiviseringsprogram upphör		-0,74	
UO 22 Bidrag till sjöfarten	-0,40		
UO 23 Biotopskydd			-0,10
UO 25 Delfinansiering av äldreomsorgsstöd		-0,64	0,33
UO 25 Särskilda insatser, finansiering av bl.a. vård	-1,56	-0,45	0,61
Summa finansiering, m.m.	-5,80	-4,45	-2,05
Utgiftsreformer inkl. finansiering, m.m.	13,45	10,25	4,35
Reformer inkl. finansiering, m.m.	14,75	10,25	4,35

4.4 Statsbudgetens utveckling 2001—2004

Statsbudgetens saldo överensstämmer sedan 1997 med statens lånebehov. Ett budgetöverskott innebär följaktligen ett lika stort negativt lånebehov och att staten har möjlighet att amortera på statsskulden.

Diagram 4.1 Statsbudgetens utveckling 1989-2004

Miljarder kronor

Anm. statens lånebehov med omvänt tecken för åren 1989–1996

Som framgår av diagram 4.1 belastades statsbudgeten av ett underskott under perioden 1990–1997. Från 1990 växte budgetunderskottet kraftigt fram till 1993, då kulmen nåddes med ett lånebehov på 250 miljarder kronor. Konsolideringsprogrammet och den ekonomiska återhämtningen innebar att underskotten reducerades markant de följande åren. År 1998 uppvisade statsbudgeten ett positivt saldo och staten amorterade nära 10 miljarder kronor på statsskulden, som då uppgick till 1 449 miljarder kronor. Statsbudgetens saldo förbättrades ytterligare 1999 till 82 miljarder kronor, främst till följd av engångseffekter i form av överföringar från AP-fonden och inbetalningar av premiepensionsmedel (se vidare avsnitt 4.4.4). Förra året uppgick budgetöverskottet till 102 miljarder kronor. Även fjolårets goda utfall var till stor del en följd av engångseffekter i form av överföringar från AP-fonden samt försäljning av statligt aktieinnehav.

Under 2001 beräknas överskottet minska till 69 miljarder kronor. Fortfarande är engångseffekterna betydande. För åren 2002–2004 beräknas statens budgetsaldo bli negativt. Riksdagen har fastslagit att saldomålet för den offentliga sektorns finansiella sparande skall vara 2 procent av BNP för 2002 och 2003. Regeringen föreslår att målet skall vara 2 procent även för 2004. Givet saldomålet och det förväntade finansiella sparandet inom ålderspensionssystemet och kommunsektorn antas statens finansiella sparande och statens budgetsaldo anpassas för att nå det uppsatta saldomålet. Detta sker genom att det överskjutande överskottet, dvs. det belopp som överstiger 2 procent av BNP, beräkningstekniskt används till förändringar på budgetens inkomst- eller utgiftsida som försämrar statens finansiella sparande i motsvarande grad. På vilket sätt de överskjutande medlen kommer att användas, kommer regeringen att återkomma till. Om överskottsmålen överträffas kommer statsbudgetens saldo att förbättras i förhållande till de redovisade beräkningarna.

4.4.1 Statsbudgetens utfall 2000

Uppföljningen av budgetåret 2000 sker i regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2000 (skr. 2000/2001:101) som i år lämnas samtidigt som den ekonomiska vårpropo-

sitionen. Denna uppföljning visar sammanfattningsvis följande.

Utgiftstaket för staten 2000 klarades med bred marginal. Riksdagen fastställde våren 1997 utgiftstaket för 2000 till 744 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen beräknades till 20,0 miljarder kronor. Riksdagen har därefter höjt utgiftstaket till 765 miljarder kronor, med anledning av tekniska justeringar och beslut om sänkt fastighetsskatt våren 1999. I 1999 års ekonomiska vårproposition gjorde regeringen bedömningen att utgiftstaket för staten för 2000 var hotat. Regeringen genomförde därför ett antal utgiftsbegränsande åtgärder för att undvika ett överskridande.

I budgetpropositionen för 2000 beräknades de takbegränsade utgifterna till 763,5 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen beräknades därmed till 1,5 miljarder kronor. Statsbudgetens utfall visar att de takbegränsade utgifterna uppgick till 760,0 miljarder kronor. Därmed underskreds utgiftstaket med 5,0 miljarder kronor. Statens utgifter, exklusive statsskuldsväntor, blev 4,1 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten för 2000. Den främsta anledningen är att utgifterna för anslaget *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* blev ca 4 miljarder kronor lägre än budgeterat, vilket främst förklaras av låga åtgärdsvolym till följd av det goda arbetsmarknadsläget. Utfallet för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten blev 0,7 miljarder kronor högre än beräknat i budgetpropositionen för 2000.

Statsbudgetens saldo 2000 uppvisade ett överskott på 101,9 miljarder kronor och möjliggjorde därmed en amortering av statsskulden. I förhållande till budgeten innebar utfallet en förbättring med 19,4 miljarder kronor. Det högre budgetsaldot beror främst på högre skatteinkomster än beräknat i statsbudgeten.

Budgetöverskottet för 2000 beror till stor del på engångseffekter på sammantaget knappt 90 miljarder kronor i form av överföringar från AP-fonden (45 miljarder kronor), försäljning av statliga bolag m.m. (74 miljarder kronor) samt in- och utbetalningar av premiepensionsmedel till Riksgäldskontoret (netto -31 miljarder kronor). Justerat för dessa extraordinära budgeteffekter uppgick det underliggande saldoutfall till statsbudgeten till cirka 14 miljarder kronor.

Statsbudgetens inkomster beräknades i statsbudgeten till 782 miljarder kronor. Utfallet blev 800 miljarder kronor, vilket är 18 miljarder

kronor högre än beräknat. Skillnaden förklaras främst av att skatteinkomsterna blev 56 miljarder kronor högre än beräknat, medan inkomster av försäld egendom blev 33 miljarder kronor lägre än beräknat.

Statsbudgetens utgifter m.m., inklusive Riksgäldskontorets nettoutlåning och överföring från AP-fonden, blev förra året knappt 2 miljarder kronor lägre än vad som tidigare beräknats i statsbudgeten. Denna utgiftsminskning hänför sig till större och mindre avvikelser på ett stort antal olika poster på statsbudgeten.

Tabell 4.9 Statsbudgetens utfall 2000

Miljarder kronor

	SB	TB	SB+ TB ¹⁾	Utfall	Skillnad mot SB
Inkomster	782,3		782,3	800,0	17,7
Varav skatte- inkomster	617,1		617,1	672,8	55,7
Utgifter m.m.	699,8	9,0	708,8	698,1	-1,7
Varav utgifter exkl. stats- skuldsräntor	623,5 ²⁾	9,0	632,5	619,4	-4,1
Varav RKG:s nettoutlåning m.m. ³⁾	-5,5		-5,5	-11,5	-6,0
Budgetsaldo	82,5	-9,0	73,5	101,9	19,4

¹⁾ SB = Statsbudget, TB = Tilläggsbudget

²⁾ Inkl. posten Minskning av anslagsbehållningar med 6 miljarder kronor

³⁾ Inkl. kassamässig korrigerings och finansiell överföring från AP-fonden till Riksgäldskontoret

4.4.2 Statsbudgetens inkomster

Statsbudgetens inkomster kan delas upp i skatter och avgifter samt övriga inkomster. Av statsbudgetens totala inkomster utgör skatter och avgifter normalt ca 90 procent och övriga inkomster ca 10 procent. Statsbudgetens skatteinkomster redovisas kassamässigt. Skatteinbetalningarna avser i många fall skatter på inkomster som intjänats föregående år eller flera år tillbaka i tiden. Detta gör att de kassamässiga skatteinkomsterna är särskilt svåra att prognostisera och analysera.

Av tabell 4.10 framgår att de totala inkomsterna beräknas minska med ca 19 miljarder kronor mellan 2000 och 2004. Inkomstminskningen förklaras till stor del av de extraordinärt stora försäljningsinkomster som uppkom förra året till följd av försäljning av statligt aktieinnehav i Telia AB. Under perioden 2000–2004 antas skatteinkomsterna öka med ca 42 miljarder

kronor. Mellan 2000 och 2001 beräknas dock skatteinkomsterna att minska, vilket bl.a. förklaras av det andra steg i inkomstskatte-reformen som genomförs i år.

Tabell 4.10 Statsbudgetens inkomster

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Skatteinkomster	672,8	660,8	661,7	682,4	715,2
Övriga inkomster	127,2	74,5	66,0	66,3	66,0
Totala inkomster	800,0	735,3	727,7	748,7	781,1
<i>Procent av BNP</i>					
Skatteinkomster ¹⁾	32,3	30,5	29,3	28,9	29,0
Totala inkomster	38,4	34,0	32,2	31,7	31,7
<i>Differens mot budgetpropositionen för 2001</i>					
Skatteinkomster	19,5	9,6	-3,9	-9,2	
Övriga inkomster	-1,1	8,5	-0,2	1,6	
Totala inkomster	18,4	18,1	-4,1	-7,6	

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹⁾ Denna kvot skall inte förväxlas med skattekvoten för hela offentliga sektorn.

I förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2001 beräknas nu statsbudgetens skatteinkomster bli 10 miljarder kronor högre 2001 men 4 respektive 9 miljarder kronor lägre 2002 och 2003. En snabbare ökning av lönesumman, jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2001, ökar de statliga skatteinkomsterna samtliga år. För 2001 förklaras även de uppreviderade skatteinkomsterna av större beräknade reavinstskatter.

Åren 2002 och 2003 förklaras nedrevideringen i huvudsak av lägre mervärdesskatt till följd av en nedrevidering av hushållens konsumtionsutgifter samt lägre skatteinkomster från juridiska personer.

Förklaringen till att övriga inkomster ökar med knappt 9 miljarder kronor 2001 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2001 är att Riksbanksfullmäktige i februari föreslog en extra utdelning på 20 miljarder kronor i år till följd av bankens överkapitalisering. Hälften av överföringen antas i beräkningen bestå av likvida medel som inlevereras på inkomstitel medan den andra hälften antas bestå av statspapper som skrivs av mot statsskulden (se skulddispositioner, avsnitt 4.4.4). Beslut om extrautdelningens sammansättning och storlek fattas av riksdagen under våren. En utförlig redovisning av statsbudgetens och den offentliga sektorns inkomster görs i kapitel 5.

4.4.3 Statsbudgetens utgifter

Statsbudgetens utgiftssida indelas i 27 utgiftsområden, minskning av anslagsbehållningar¹¹, myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret samt överföring från AP-fonden.

De primära utgifterna på statsbudgeten, dvs. utgifterna exklusive statsskuldräntor, beräknas öka med 81 miljarder kronor under perioden 2000–2004. I relation till BNP minskar dock de primära utgifterna från 30 till 28 procent. Ränteutgifterna minskar kraftigt mellan 2000 och 2001. Från och med 2002 stabiliseras statsskuldräntorna på nivån 50–60 miljarder kronor. Som en följd av lägre statsskuldräntor ökar de totala utgifterna för statsbudgetens samtliga 27 utgiftsområden (summa utgifter) med endast 48 miljarder kronor mellan 2000 och 2004. I relation till BNP beräknas summa utgifter minska från 34 procent 2000 till knappt 31 procent 2004. På statsbudgetens utgiftssida redovisas även myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret och överföring från AP-fonden. Under dessa poster redovisas bl.a. Centrala studiestödsnämndens nettoutlåning till studerande samt de extraordinära effekter på statsbudgeten som sammanhänger med införandet av det reformerade ålderspensionssystemet.

Tabell 4.11 Statsbudgetens utgifter 2000–2004

Miljarder kronor					
	2000	2001	2002	2003	2004
Utgifter exkl. statsskuldräntor ¹	619,4	641,1	661,2	687,4	700,7
Statsskuldräntor ²	90,2	66,0	60,4	53,8	56,7
Summa utgifter	709,6	707,1	721,6	741,2	757,4
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. ³	-11,5	-40,9	-3,1	-5,7	4,3
Summa utgifter m.m.	698,1	666,2	718,5	735,5	761,8
Procent av BNP					
Utgifter exkl. statsskuldräntor	29,7	29,6	29,3	29,1	28,4
Statsskuldräntor ²	4,3	3,0	2,7	2,3	2,3

¹ Inklusive minskning av anslagsbehållningar.

² Avser utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

³ Inklusive kassamässig korrigering och finansiell överföring från AP-fonden till Riksgäldskontoret.

Takbegränsade utgifter 2000–2004

I tabellen 4.12 redovisas de beräknade utgifterna för 2001–2004 och utfallet för 2000. Ålderspensionssystemets utgifter beräknas öka med ca 20 miljarder kronor under perioden 2000–2004. Tillsammans med ökningen av statsbudgetens primära utgifter på 81 miljarder kronor under perioden uppgår den beräknade ökningen av de takbegränsade utgifterna till 101 miljarder kronor, vilket motsvarar en genomsnittlig ökning på 3,2 procent per år.

¹¹ Skillnaden mellan förväntade förbrukade medel och anvisade medel återspeglas i det budgeterade beloppet för minskning av anslagsbehållningar. En utförligare redovisning av minskning av anslagsbehållningar återfinns under avsnitt 6.2.1

Tabell 4.12 Utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten 2000–2004

Miljarder kronor

	2000 Utfall	2001 Prognos	2002 Beräknat ¹	2003 Beräknat ¹	2004 Beräknat ¹
Summa utgifter exkl. statsskuld räntor ¹	619,4	641,1	661,2	687,4	700,7
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	140,7	144,7	150,5	152,5	160,5
Takbegränsade utgifter	760,0	785,8	811,7	839,9	861,2
Budgeteringsmarginal	5,0	3,2	2,3	4,1	15,8
Utgiftstak för staten ²	765	789	814	844	877

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹ Inklusivt beräknat förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit² För åren 2000–2003 är utgiftstaket fastställt av riksdagen. Utgiftstaket för 2004 avser regeringens förslag till utgiftstak 2004

De takbegränsade utgifterna beräknas i år bli ca 26 miljarder kronor högre än 2000. Ungefär hälften av denna ökning förklaras av utgiftsreformer som träder i kraft i år, bl.a. höjda barnbidrag, en studiemedelsreform, satsningar på de sämst ställda pensionärerna samt vård, skola och omsorg. Eftersom de takbegränsade utgifterna ökar något mer än taket mellan 2000 och 2001 beräknas budgeteringsmarginalen i år bli något mindre än den marginal på 5 miljarder kronor som erhöles 2000. Under kommande år beräknas de takbegränsade utgifterna öka från 786 miljarder kronor 2001 till 861 miljarder kronor 2004 eller med sammanlagt 75 miljarder kronor. Utgifterna under taket beräknas öka med 26 miljarder kronor 2002, 28 miljarder

kronor 2003 och 21 miljarder kronor 2004. Utgiftstakets årliga ökning uppgår till 25 miljarder kronor 2002 och 30 miljarder kronor 2003. För 2004 föreslår regeringen att utgiftstaket ökar med 33 miljarder kronor jämfört med 2003. Eftersom de beräknade utgifterna ökar nästan lika snabbt som utgiftstaket 2001–2003 beräknas budgeteringsmarginalen bli relativt liten även för åren 2002 och 2003, vilket föranleder regeringen att noga följa utgiftsutvecklingen. För 2004 beräknas budgeteringsmarginalen till 16 miljarder kronor. I tabell 4.13 redovisas en uppskattning av de huvudsakliga faktorerna bakom utgiftsutvecklingen från 2001.

Tabell 4.13 Budgeteringsmarginalen och förändring av takbegränsade utgifter jämfört med föregående år

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2001–2004
Utgiftstak	814	844	877	88
Takbegränsade utgifter	812	840	861	75
Budgeteringsmarginal	2	4	16	13
Förändring av takbegränsade utgifter	26	28	21	75
varav				
Pris- och löneomräkning (PLO)	4	4	4	11
Effekter av övriga makroekonomiska förutsättningar på statsbudgetens utgifter	4	6	6	16
Reformer	19	15	6	40
Finansiering/utfasning av tidsbegränsade program	-6	-4	-2	-12
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	6	9	8	23
Övrigt (volym, förändring av förbrukning av anslagsbehållningar m.m.)	-1	-1	-1	-3

Anm. Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Pris- och löneomräkning av berörda anslag höjer utgifterna med omkring 11 miljarder kronor under perioden 2001-2004.¹² Makroekonomiska effekter på statsbudgetens utgifter såsom lägre volymer inom arbetsmarknadspolitiska program, högre prisbasbelopp, högre timlön och högre bruttonationalinkomst (BNI) förklarar ca 16 miljarder kronor av ökningen av utgifterna på statsbudgeten under perioden.

Beslutade och aviserade reformer höjer utgifterna med omkring 40 miljarder kronor under perioden (de enskilda reformernas budgeteffekter redovisas i tabell 4.8, avsnitt 4.3). Besparingar inom bl.a. totalförsvaret och utfasning av olika tidsbegränsade program innebär en utgiftsminskning på omkring 12 miljarder kronor under samma period.

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten ökar under perioden 2001 till 2004 med ca 16 miljarder kronor. Överföringen av bosättningsbaserade folkpensioner från ålderspensionssystemet till statsbudgeten uppgår till ca 7 miljarder kronor 2003. Justerat för denna överföring uppgår ökningen under perioden till 23 miljarder kronor. Denna utgiftsökning kan till hälften förklaras av indexeringen av pensionerna och till resterande del av ökningen av genomsnittliga ATP-poäng. Under perioden övergår indexeringen successivt från att pensionerna räknas upp med prisutvecklingen till att dessa i princip följer inkomstutvecklingen.

4.4.4 Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statsskulden

Statsbudgetens saldo

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall statsbudgeten omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov.

Statsbudgetens saldo visade ett överskott på 102 miljarder kronor 2000. I år beräknas statsbudgetens saldo uppgå till 69 miljarder kronor.

Vid oförändrad politik beräknas statsbudgetens saldo minska till 9 miljarder kronor 2002 för att sedan öka till närmare 20 miljarder kronor i slutet av beräkningsperioden.

Vid en oförändrad politik kommer emellertid det beräknade överskottsmålet i de offentliga finanserna för de kommande åren att överstiga de årsvisa målen för överskottet i de offentliga finanserna. Målet för den offentliga sektorns finansiella sparande uppgår till 2 procent av BNP för åren 2002 och 2003. Även för 2004 föreslår regeringen ett överskottsmål på 2 procent av BNP. Den framtida konjunktursituationen kan medföra att dessa mål behöver omprövas, vilket sker i budgetpropositionen för respektive år.

Under perioden 2002 till 2004 beräknas det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet uppgå till närmare 3 procent av BNP samtidigt som kommunsektorn beräknas vara i balans. Mer än hela överskottsmålet för de offentliga finanserna kommer således att ligga i pensionssystemet. Det höga finansiella sparandet i ålderspensionssystemet innebär att statens budgetsaldo kommer att uppvisa ett underskott på 10–20 miljarder kronor under de kommande åren under förutsättning att överskottsmålet uppnås exakt. I beräkningen av statsbudgetens saldo och statsskulden har det överskjutande överskottet på 26 miljarder kronor för åren 2002 och 2003 samt 40 miljarder kronor för 2004, beräkningstekniskt använts till förändringar på statsbudgetens inkomst- eller utgiftssida så att målet om ett överskott i de offentliga finanserna på 2 procent av BNP uppnås exakt. På vilket sätt de överskjutande medlen kommer att användas kommer regeringen att återkomma till. Om överskottsmålet överträffas kommer statsskulden bli lägre än i de redovisade beräkningarna.

¹² Pris- och löneomräkning (PLO) sker framför allt för s.k. förvaltningsanslag, dvs anslag som finansierar myndigheters förvaltningsomkostnader, och för anslag avseende investeringar i infrastruktur.

Tabell 4.14 Statsbudgetens saldo och statsskulden

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Inkomster	706,3	725,1	800,0	735,3	727,7	748,7	781,1
Utgifter exkl. statsskulsräntor ¹	585,7	615,3	619,4	641,1	661,2	687,4	700,7
Statsskulsräntor m.m. ²	113,4	89,9	90,2	66,0	60,4	53,8	56,7
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-2,8	-17,9	23,9	5,5	5,6	8,0	8,2
varav Kommunmomssystemet	1,5	1,2	-3,8				
In-/utlåning från myndigheter (räntekonto) ³	2,6	-3,0	-8,7				
Inbetalning av premiepensionsmedel inkl. ränta	-13,7	-26,1	-24,9	-21,2	-24,0	-24,8	-25,6
Utbetalning av premiepensionsmedel			56,0	19,6	20,9	23,0	24,0
Lönegarantifonden, inkl. ränta	-0,9	-0,4					
CSN, studielån	10,1	11,0	11,3	11,2	10,7	10,7	10,7
Insättningsgaranti	-2,1	-2,3	-2,3	-0,7	-0,7	-0,8	-0,8
Övrigt, netto ⁴	-0,3	1,6	-3,7	-3,4	-1,3	-0,1	0,0
Kassamässig korrigerig	0,4	-44,1⁵	-35,4⁵	0,0	0,0	0,0	0,0
Överföring från AP-fonden				-46,4	-8,7	-13,7	-3,9
Statsbudgetens saldo före beräkningsteknisk överföring	9,7	82,0	101,9	69,1	9,2	13,1	19,4
Beräkningsteknisk överföring					25,9	25,6	39,9
Statsbudgetens saldo efter beräkningsteknisk överföring	9,7	82,0	101,9	69,1	-16,7	-12,5	-20,5
Skulddispositioner m.m.	26,4	7,3	7,0	-104,4 ⁶	-8,3	-5,6	-1,1
Statsskulsförändring	16,8	-74,7	-95,0	-173,5	8,4	6,9	19,4
Statsskuld vid årets slut efter beräkningsteknisk överföring	1 448,9	1374,2	1 279,2	1105,7	1 114,1	1121,0	1 140,4
<i>Procent av BNP</i>	76,1	68,9	61,4	51,1	49,3	47,5	46,3

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹ Inklusivt minskning av anslagsbehållningar.² Avser hela utgiftsområde 26 Statsskulsräntor m.m.³ Normalt görs inga prognoser på in-/utlåning från myndigheter (räntekonto) utan här redovisas endast utfallet.⁴ Varav individuellt kompetenssparande -1,35 mdkr 2000 och -1,15 mdkr 2001.⁵ Varav -45 mdkr överföring från AP-fonden.⁶ Varav nedskrivning av statsskulden p.g.a. överföringen av statsobligationer från AP-fonden på 68,8 mdkr samt 10 mdkr (av totalt 20 mdkr) av den föreslagna extrautdelningen från Riksbanken.

För att statsbudgetens saldo skall överensstämma med statens lånebehov redovisas Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigerig på statsbudgeten.

Riksgäldskontorets nettoutlåning

Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning utgörs av förändringen av kontorets ut- och inlåning till myndigheter, affärsverk, statliga bolag och vissa fonder. De största delposterna utgörs av förändringar av myndigheternas räntekonto-behållningar, in- och utbetalningar av premiepensionsmedel, insättningsgarantiavgifter samt Centrala studiestödsnämndens (CSN) netto-upplåning för finansiering av studielån.

Sedan 1995 har medel för premiepensionen tillfälligt placerats i RGK. För åren 2000–2004 beräknas de årliga inbetalningarna till drygt 20 miljarder kronor. Inbetalningarna inklusive

ränta överförs till Premiepensionsmyndigheten (PPM) med två års fördröjning. Utbetalningen under 2000, som avsåg premiepensionsmedel för åren 1995–1998, bidrog till att RGK:s nettoutlåning ökade med ca 42 miljarder kronor mellan 1999 och 2000.

RGK:s nettoutlåning till CSN beräknas uppgå till omkring 11 miljarder kronor per år under perioden 2000–2004.

Det ackumulerade underskottet i det kommunala momssystemet uppgick vid det senaste årsskiftet till 3,8 miljarder kronor. Staten skrev av denna fordran som annars skulle återbetalats av kommunsektorn via en högre momsavgift.

Kassamässig korrigerings och överföring från AP-fonden

Beräkningsposten kassamässig korrigerings är nödvändig för att budgetsaldot skall bli identiskt med lånebehovet (med omvänt tecken). En kassamässig korrigerings kan dels uppstå om betalningen respektive anslagsavräkningen sker olika budgetår, dels kan det förekomma transaktioner över statsverkets checkräkning som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomsttitlar. Ett sådant exempel är de överföringar från AP-fonden som gjordes 1999 och 2000.

Effekten av AP-fondsöverföringen 2001 på statsbudgetens saldo särredovisas i tabell 4.14. I statsbudgetens utfall redovisas dessa belopp under den kassamässiga korrigeringen.

När pensionsreformen är fullt genomförd kommer statsfinanserna försvagas med ca 60 miljarder kronor per år. För att delvis motverka denna försvagning överfördes 45 miljarder kronor per år från AP-fonden till statsbudgeten under åren 1999 och 2000. Under 2001 har ytterligare en överföring ägt rum bestående av stats- och bostadsobligationer till ett marknadsvärde på 155 miljarder kronor. Effekten på statsbudgetens saldo av överföringen 2001 är dock endast 46 miljarder kronor. Förklaringen är att den del av överföringen som består av statsobligationer skrivs av direkt mot statsskulden med obligationernas nominella värde (69 miljarder kronor). Därigenom påverkar inte överföringen av statobligationerna lånebehovet mer än indirekt via de lägre ränteutgifter som följer av den lägre statsskulden. Den del av överföringen som består av bostadsobligationer kommer att påverka lånebehovet under hela perioden, dels genom att de olika obligationslånen genererar ränteavkastning, dels när obligationerna förfaller till betalning. Av tabell 4.14 och 4.15 framgår att budgetsaldot förstärks med 46 miljarder kronor 2001, 9 miljarder kronor 2002, 14 miljarder kronor 2003 och 4 miljarder kronor 2004 till följd av överföringen av bostadsobligationerna. Till skillnad från statsbudgetens saldo påverkas statens finansiella sparande fullt ut av hela överföringen på 155 miljarder kronor 2001. Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande uppvisar därför en stor diskrepans 2001. Enligt pensionsöverenskommelsen skall det slutliga överföringsbeloppet fastställas vid en kontrollstation 2004 och den slutliga överföringen äga rum 2005.

Obligationsportföljens sammansättning visade sig avvika från vad som antogs i budgetpropositionen för 2001, där statsobligationer till ett nominellt värde på 75 miljarder kronor förväntades överföras från AP-fonden 2001. Även bostadsobligationernas sammansättning avseende löptid har förändrats i förhållande till antagandena i budgetpropositionen.

Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter

I tabell 4.15 redovisas statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter. Vid beräkningen av det justerade budgetsaldot 2002–2004 förutsätts att den del av överskottet i de offentliga finanserna som överstiger de årsvisa överskottsmålen, beräkningstekniskt kommer att utnyttjas till förändringar som försvagar statens finansiella sparande i motsvarande grad. Om överskottsmålen överträffas kommer statsbudgetens saldo att förbättras i förhållande till redovisade beräkningar.

Tabell 4.15 Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Statsbudgetens saldo före beräkningsteknisk överföring	102	69	9	13	19
Statsbudgetens saldo efter beräkningsteknisk överföring	102	69	-17	-12	-21
Större engångseffekter	88	79	24	29	19
Varav försäljning av statligt aktieinnehav	74 ¹	15	15	15	15
Överkonsolidering Alecta		8			
Överföring från AP-fonden ²	45	46	9	14	4
Föreslagen extrautdelning från Riksbanken ³		10			
Premiepensionsmedel, nettoinbetalningar	-31				
Statsbudgetens saldo efter beräkningsteknisk överföring och justerat för större engångseffekter	14	-10	-40	-41	-39

¹ Beloppet inkluderar aktieutdelning och inbetalning av reavinstskatt från Statiums försäljning av Pharmacia & Upjohn samt aktieförsäljning av Celsius AB och Telia AB.

² Överföringen 2001 bestod av stats- och bostadsobligationer till ett marknadsvärde om 155 mdkr. Statsobligationerna skrevs av mot statsskulden (68,8 mdkr, nominellt värde). Bostadsobligationerna påverkar däremot lånebehovet under hela perioden, vilket framgår av tabellen. Efter 2004 återstår 1,9 mdkr i bostadsobligationer som förfaller under 2005.

³ De föreslagna extrautdelningarna från Riksbanken uppgår till sammanlagt 20 mdkr varav 10 miljarder beräknas ha lånebehovspåverkan.

Av tabell 4.15 framgår att det justerade budgetsaldot uppgick till 14 miljarder kronor 2000. Överskottet i det justerade budgetsaldot beräknas i år vändas till ett underskott på ca 10 miljarder kronor. Utan vissa extraordinära tillskott i form av inkomster från företagsförsäljningar och överföringar från AP-fonden m.m. skulle statsbudgeten under perioden 2002–2004 uppvisa ett underskott på ca 40 miljarder kronor per år, vid ett överskott på 2 procent av BNP i de offentliga finanserna.

Större engångseffekter under perioden 2000–2004 som påverkar statsbudgetens saldo uppgår sammantaget till nästan 240 miljarder kronor. År 2001 beräknas det dessutom uppstå positiva engångseffekter på 79 miljarder kronor som enbart påverkar statsskulden. Engångseffekter förklarar därmed hela den förväntade minskningen av statsskulden på ca 200 miljarder kronor mellan 2000 och 2004

Med undantag för effekten avseende försäkringsbolaget Alectas (f.d. SPP) utdelade överskottsmedel påverkar inte engångseffekterna överskotten i de offentliga finanserna och därmed inte heller möjligheterna att uppnå det målsatta överskottet. Utgiftstaket och utgifterna under taket påverkas inte heller av dessa engångseffekter.

Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Statsbudgetens saldo omfattar alla transaktioner som påverkar statens lånebehov. Det finansiella sparandet definieras till skillnad från statsbudgetens saldo av ett internationellt regelverk för nationalräkenskaper och utgörs av nettot av transaktioner som påverkar en sektors finansiella förmögenhet. Den principiella skillnaden för svenska förhållanden mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande är att statsbudgetens saldo endast avspeglar lånebehovet, medan det finansiella sparandet tar hänsyn till förändringar av både finansiella tillgångar och skulder. Det innebär att förändringar av statsbudgetens saldo inte nödvändigtvis leder till en motsvarande förändring av statens finansiella sparande. Ett exempel på en transaktion som påverkar statsbudgetens saldo, men inte statens finansiella sparande, är försäljning av statligt aktieinnehav. Försäljning av statligt aktieinnehav förbättrar statsbudgetens saldo, medan statens finansiella sparande förblir oförändrat eftersom statens förmögenhet inte förändras av att en tillgång (värdepapper) byts mot en annan tillgång (likvida medel).

I tabell 4.16 redovisas de viktigaste skillnaderna mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande. Den stora skillnaden 2001 beror på att överföringen från AP-fonden ökar statens finansiella sparande med 155 miljarder kronor, medan statsbudgetens saldo endast förbättras med 46 miljarder kronor. En mer permanent skillnad mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande utgörs av den årliga nettoutlåning som Riksgäldskontoret förmedlar till studerande via CSN. Denna utlåning belastar statsbudgetens saldo med ca 11 miljarder kronor varje år medan statens finansiella sparande inte påverkas eftersom varje nytt lån motsvarar en lika stor fordran. Ytterligare en post som påverkar statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande olika, är

räntor på statsskulden. De kassamässiga statskuldräntorna påverkar statsbudgetens saldo medan de kostnadsmässiga statskuldräntorna påverkar statens finansiella sparande.

Tabell 4.16 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Statsbudgetens saldo före beräkningsteknisk överföring	102	69	9	13	19
Effekt av överföring från AP-fonden		109	-9	-14	-4
CSN studielån	11	11	11	11	11
Amortering, gamla studielån (t.o.m. 1988)	-2	-2	-2	-2	-2
Försäljning av aktiebolag m.m.	-75	-15	-15	-15	-15
Räntor på statsskulden	15	10	4	0	2
Periodiseringseffekter, skatter	-10	3	10	7	3
Riksbanken, extra utdelning		-10			
Övrigt	-5	-3		1	1
Finansiellt sparande i staten före beräkningsteknisk överföring	27	172	7	1	15
Beräkningsteknisk överföring			26	26	40
Finansiellt sparande i staten efter beräkningsteknisk överföring	27	172	-19	-24	-25
<i>Procent av BNP</i>	1,3	7,9	-0,8	-1,0	-1,0
Differens mot BP 2001	21	14	1	3	

Av tabell 4.16 framgår att statens finansiella sparande åren 2002 till 2004 uppvisar ett underskott på mellan 19 till 25 miljarder kronor vid ett överskott i de offentliga finanserna på 2 procent av BNP. Överskottet i de offentliga finanserna uppkommer i stället främst i ålderspensions-systemet vid sidan av statsbudgeten (se tabell 4.18). Detta är en konsekvens av att ålderspensionsreformen omfördelar det offentliga sparandet från staten till ålderspensionssystemet. Kommunsektorn kommer samtidigt att i princip uppvisa ett nollresultat.

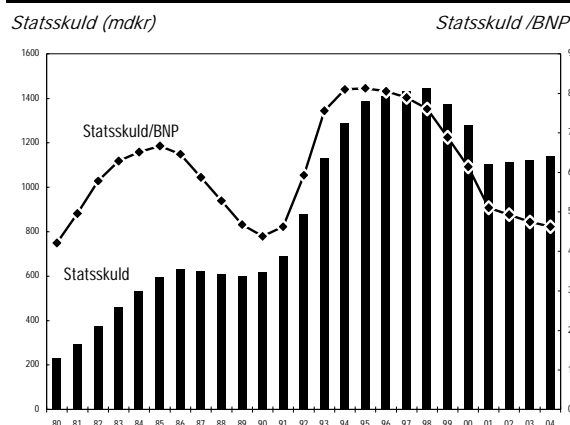
Statsskulden

Statsskulden uppkommer genom statens upplåning för att täcka underskott i den löpande verksamheten eller för att finansiera investeringar och kreditgivning. Statsskuldens ut-

veckling bestäms framför allt av statsbudgetens saldo. Skulden påverkas emellertid också av valutakursförändringar eftersom ca 30 procent av skulden är exponerad mot utländsk valuta. Denna del av skulden värderas till aktuella valutakurser. Även andra faktorer som inte påverkar lånebehovet kan påverka statsskulden. Statsobligationer till ett bokfört värde på 69 miljarder kronor fördes över från AP-fonden till Riksgäldskontoret vid årsskiftet, varvid obligationerna skrevs av direkt mot statsskulden. Av den föreslagna extrautdelningen från Riksbanken på 20 miljarder kronor beräknas 10 miljarder kronor utgöra statsobligationer som hanteras på motsvarande sätt, dvs. att de skrivs av direkt mot statsskulden.

Som framgår av diagram 4.2 har statsskulden framför allt ökat under två olika längre sammanhängande perioder. Den första perioden varade från 1977 till 1986 då statsskulden ökade från 98 till 631 miljarder kronor. Den andra perioden av kraftig statsskuldökning varade från 1990 till 1996 då statsskulden steg från 619 till 1 411 miljarder kronor. Statsskulden som andel av BNP (skuldkvoten) ökade också kraftigt under nämnda perioder. Under perioden 1994–1997 stabiliserades skuldkvoten på en nivå kring 80 procent av BNP.

Diagram 4.2 Statsskulden i miljarder kronor och som andel av BNP

Vid slutet av 2000 uppgick statsskulden till 1 279 miljarder kronor. Nominellt beräknas statsskulden minska kraftigt under 2001 för att sedan återigen öka t.o.m. 2004. Den beräknade minskningen av statsskulden under 2001 på 173 miljarder kronor beror dels på överföringen från AP-fonden och den föreslagna extrautdelningen från Riksbanken, dels på att över-

skottet i de offentliga finanserna beräknas bli väsentligt högre än målet på 2,5 procent av BNP.

Som andel av BNP beräknas skulden förlöpande minska från ca 61 procent år 2000 till drygt 46 procent vid slutet av beräkningsperioden.

4.5 Kommunsektorns finanser

Kommuner och landsting är enligt kommunallagen skyldiga att uppnå ekonomisk balans från och med 2000. Om kostnaderna överstiger intäkterna skall underskottet täckas inom två år. Bedömningen av hur kommunsektorns konsumtionsutgifter utvecklas har gjorts mot beaktande av balanskravet. Kalkylerna bygger på oförändrade skattesatser fr.o.m. 2001.

Den kommunala sektorn förutses anpassa konsumtionsutgifterna till den varaktiga inkomstnivån. Med denna förutsättning finns ett finansiellt utrymme för en ökning av den kommunala konsumtionen i fasta priser med drygt 1 procent per år under perioden 2001–2004. Tillfälligt höga skatteinkomster 2001 och 2002 antas inte leda till motsvarande ökade utgifter, utan till ett tillfälligt högt sparande. Sektorn som helhet beräknas uppfylla kravet om en ekonomi i balans fr.o.m. i år.

Tabell 4.17 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor, löpande priser

	2000	2001	2002	2003	2004
Inkomster	466,0	488,1	508,3	525,4	544,8
Skatter	337,5	358,4	370,9	396,7	412,5
Statsbidrag ¹	82,6	83,9	90,2	79,9	82,0
Skatter och statsbidrag, % av BNP	20,2	20,4	20,4	20,2	20,1
Övrigt	45,9	45,8	47,2	48,9	50,4
Utgifter	463,7	481,8	505,2	524,8	545,1
Konsumtion	389,4	405,6	427,2	445,1	463,3
Volymförändring ²	1,4 ³	1,2	1,2	1,0	1,0
Övrigt	74,3	76,1	78,0	79,7	81,8
Finansiellt sparande	2,3	6,3	3,1	0,6	-0,3

Anm: Från och med 2000 redovisas kommunsektorn exkl. Svenska kyrkan.

¹ Statsbidrag redovisas netto efter avdrag för kommunernas och landstingens avgifter till det kommunala moms-systemet.

² Årlig procentuell förändring av konsumtionsutgifter i fasta priser.

³ Om överföringen av Svenska kyrkan från kommunsektorn till hushållen beaktas blir utvecklingstakten -1,2 %.

4.6 Ålderspensionssystemet

Ålderspensionsreformen innebär att AP-fonden fr.o.m. 1999 har fått en delvis ny roll. Fonden finansierar numera inkomstbaserade ålderspensioner inom det reformerade systemets s.k. fördelningsdel. Finansieringen av efterlevande- och förtidspensioner sker över statsbudgeten. Vidare medför reformen att fondens avgifts-inkomster förstärkts genom införande av statliga ålderspensionsavgifter på vissa transfereringar samt genom att en större del av arbetsgivaravgifterna numera betalas till pensionssystemet (den så kallade avgiftsväxlingen)

Vid sidan av AP-fonden sker en förmögenhetsuppbyggnad inom premiepensionssystemet. De medel som sedan 1995 avsätts motsvarar intjänad premiepensionsrätt och placeras först i Riksgäldskontoret (RGK) och därefter hos den fondförvaltare som den enskilde själv väljer. Genom att den statliga myndigheten Premiepensionsmyndigheten (PPM) formellt är ägare av fondandelarna inräknas sparandet i premiepensionssystemet i den offentliga sektorn. Under den tillfälliga förvaltningen i RGK ingår avsättningarna till premiepensionssystemet i statens sparande och reducerar därmed statsskulden. Förra året överfördes retroaktiva premiepensionsmedel avseende inkomståren 1995–1998 från RGK till PPM. Därefter överförs medel motsvarande premiepensionsrätten till PPM andra året efter inkomståret. Det sparande som sker inom premiepensionssystemet motsvaras således av ett minskat sparande i staten.

Den finansiella infasningen av det reformerade ålderspensionssystemet reducerar det finansiella sparandet under perioden 1999–2001 genom AP-fondens överföringar till staten. Överföringarna har skett med 45 miljarder kronor per år under 1999 och 2000 samt med 155 miljarder kronor 2001. Det slutliga överföringsbeloppet kommer enligt pensionsöverenskommelsen att bestämmas vid en kontrollstation 2004. År 2000 var sparandet i PPM särskilt högt eftersom överföringarna av premiepensionsmedel avsåg fyra års avsättningar. När infasningen är över beräknas sparandet i pensionssystemet, dvs. AP-fonden och premiepensionssystemet, uppgå till 2,7 procent av BNP 2002. År 2003 stiger sparandet till 3 procent av BNP till följd av att staten övertar pensionsutgifter på 7,5 miljarder kronor. Mer än hela överskottsmålet för de

samlade offentliga finanserna kommer således att ligga i pensionssystemet och användas för att bygga upp pensionsfonderna. Sparandet i ålderspensionssystemet fördelas med ca 60 procent på AP-fonden och 40 procent på PPM.

Tabell 4.18 Ålderspensionssystemet

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Inkomster	243,1	200,9	211,5	223,9	235,4
Avgifter	154,3	157,3	164,6	171,5	177,9
Premiepensionsmedel	56,1	19,6	20,9	23,0	24,0
Räntor, utdelningar m.m.	32,7	24,0	26,0	29,3	33,3
Utgifter	187,7	300,4	150,7	153,0	160,9
Pensioner	138,8	143,5	148,8	151,0	159,0
Överföring till staten	45,0	155,0			
Övriga utgifter	3,8	1,9	1,9	2,0	2,0
Finansiellt sparande	55,4	-99,5	60,8	70,9	74,4
<i>procent av BNP</i>	2,7	-4,6	2,7	3,0	3,0
AP-fonden ¹	-0,3	-121,3	36,7	43,5	44,7
Premiepensionsmyndigheten	55,8	21,8	24,2	27,4	29,7

¹ Med AP-fonden avses fördelningsdelen av ålderspensionssystemet

Anm: I tabellen ingår både AP-fondens och Premiepensionsmyndighetens inkomster och utgifter redovisade enligt nationalräkenskapernas principer. Under utgiftsområdet Under Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten ingår inte premiepensionsmyndighetens utgifter. Detta medför att redovisningen av utgifter i tabellen inte stämmer med utgifterna under Ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten.

4.7 Den offentliga sektorns finanser

För 2000 uppgick den offentliga sektorns finansiella sparande till nära 85 miljarder kronor eller 4,1 procent av BNP. Det är en ökning med 50 miljarder kronor, eller 2,4 procent av BNP, jämfört med 1999. Den kraftiga förbättringen beror på att utgifterna sjönk medan skatteinkomsterna ökade som andel av BNP.

I år fortsätter utgifterna att minska som andel av BNP, främst till följd av en kraftig minskning av ränteutgifterna på statsskulden. Även inkomsterna sjunker som andel av BNP. Skattekvoten sjunker med drygt 1 procentenhet till 51,7 procent huvudsakligen till följd av skattesänkningar. Inkomsterna av räntor och utdelningar minskar genom AP-fondens överföring av tillgångar till staten för amortering av statsskulden. Det finansiella sparandet reduceras till 3,6 procent av BNP.

År 2002 sjunker skatterna, som andel av BNP, ytterligare delvis till följd av att den för 2001 tillfälliga skatten om 8 miljarder kronor på SPP-medel faller bort. Utgiftskvoten fortsätter att minska men i lägre takt än under de närmaste

föregående åren. Det finansiella sparandet beräknas till 3,1 procent av BNP.

År 2003 stabiliseras inkomsterna och utgifterna som andel av BNP och det finansiella sparandet beräknas till 3,1 procent av BNP. För 2004 medför en minskad utgiftskvot att det finansiella sparandet ökar till 3,6 procent av BNP.

Det beräknade finansiella sparandet åren 2002 till och med 2004 överstiger målet om ett överskott på 2 procent av BNP. Beräkningarna av skulder och ränteutgifter är baserade på ett antagande för den offentliga sektorns finansiella sparande i enlighet med målet för åren 2002–2004.

Överskotten i den offentliga sektorn medför en stadig förbättring av den finansiella ställningen. Nettoskulden vänds i år till en positiv förmögenhet på över 3 procent av BNP. Denna förmögenhet växer i takt med det positiva finansiella sparandet. Genom att överskotten från och med 2002 ligger i ålderspensionssystemet kommer förmögenheten att växa genom ackumulering av finansiella tillgångar både i fördelningssystemet (AP-fonden) och i premiepensionssystemet. Samtidigt medför

det underskott som uppstår i statens finansiella sparande, vid ett överskott på 2 procent av BNP i hela den offentliga sektorn, att skuldsidan i den offentliga sektorns balansräkning också ökar. Skuldökningen nominellt är dock inte större än

att statsskulden och den konsoliderade bruttoskulden, som förra året understeg referensvärdet inom EU på 60 procent av BNP, fortsätter att minska som andel av BNP.

Tabell 4.19 Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Inkomster	1238,5	1247,3	1280,6	1336,2	1395,3
<i>procent av BNP</i>	<i>59,5</i>	<i>57,6</i>	<i>56,7</i>	<i>56,6</i>	<i>56,6</i>
Skatter och avgifter	1100,1	1119,7	1149,4	1198,2	1250,3
<i>procent av BNP</i>	<i>52,8</i>	<i>51,7</i>	<i>50,9</i>	<i>50,7</i>	<i>50,7</i>
Kapitalinkomster	68,1	57,2	58,3	62,4	66,9
Övriga inkomster	70,3	70,5	72,9	75,6	78,1
Utgifter	1153,8	1168,8	1209,5	1263,4	1306,0
<i>procent av BNP</i>	<i>55,4</i>	<i>54,0</i>	<i>53,5</i>	<i>53,5</i>	<i>53,0</i>
Utgifter exkl räntor	1064,6	1098,8	1138,8	1195,5	1236,5
Ränteutgifter	89,2	70,0	70,6	67,9	69,5
Finansiellt sparande enligt prognos	84,7	78,5	71,1	72,8	89,2
<i>procent av BNP</i>	<i>4,1</i>	<i>3,6</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>3,6</i>
Beräkningsteknisk överföring			25,9	25,6	39,9
Finansiellt sparande efter överföring	84,7	78,5	45,2	47,2	49,3
<i>procent av BNP</i>	<i>4,1</i>	<i>3,6</i>	<i>2,0</i>	<i>2,0</i>	<i>2,0</i>
Finansiell ställning					
Nettoskuld	29,2	-75,0	-128,5	-181,3	-231,7
<i>procent av BNP</i>	<i>1,4</i>	<i>-3,5</i>	<i>-5,7</i>	<i>-7,7</i>	<i>-9,4</i>
Konsoliderad bruttoskuld	1158,6	1106,7	1134,3	1137,1	1153,2
<i>procent av BNP</i>	<i>55,6</i>	<i>51,1</i>	<i>50,2</i>	<i>48,1</i>	<i>46,8</i>

4.8 Budgeteringsmarginalen och utnyttjande av saldoutrymme

De offentliga finanserna har på några år uppvisat en remarkabel förbättring och har sedan 1998 gett överskott samtliga år. Den offentliga sektorns finansiella sparande uppgick förra året till 4,1 procent av BNP.

De faktiska överskotten väntas bli större än 2 procent under vart och ett av åren 2002 till 2004, även med beaktande av de nu föreslagna reformerna på budgetens inkomst- och utgiftssida. Det överskjutande överskottet – det s.k. saldoutrymme – har i beräkningen av den offentliga sektorns nettoskuld, statskuld och statsskuld räntor beräkningstekniskt förutsatts användas till förändringar på budgetens inkomst- och utgiftssida som försämrar statens finansiella sparande i motsvarande grad. På vilket sätt de

överskjutande medlen skall utnyttjas kommer regeringen att återkomma till. Fastlagda utgiftstak för staten utgör därvidlag en restriktion för hur stor del av det överskjutande överskottet som kan utnyttjas till nya utgiftsåtaganden. I tabell 4.20 jämförs saldoutrymme med den budgeteringsmarginal som finns för respektive år.

Förutsatt att överskotts målet ligger fast blir saldoutrymme för 2002 och 2003 ca 26 miljarder kronor per år. Enligt beräkningen i budgetpropositionen för 2001 uppgick saldoutrymme för dessa år till 30 respektive 37 miljarder kronor. Minskningen av saldoutrymme beror huvudsakligen på de nu föreslagna utgiftsreformerna. Till viss del beror saldoförsämringen också på högre utgifter än förväntat trots att utgifterna för statsskuld räntor samtidigt reviderats ned. För år 2004

beräknas saldoutrymmet uppgå till knappt 40 miljarder kronor.

Tabell 4.20 Saldoutrymme och budgeteringsmarginal 2002–2004.

Miljarder kronor

	2002	2003	2004
Saldoutrymme	25,9	25,6	39,9
Budgeteringsmarginal	2,3	4,1	15,8

Budgeteringsmarginalen, som definieras som skillnaden mellan utgiftstaket för staten och de takbegränsade utgifterna, beräknas uppgå till 2,3 miljarder kronor 2002 och till 4,1 miljarder kronor 2003. Budgeteringsmarginalen för åren 2002 och 2003 har därmed minskat med 6,8 respektive 13,1 miljarder kronor i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2001. Mot bakgrund av den osäkerhet som råder

avseende såväl konjunkturläge som för de ekonomiska konsekvenserna av fattade beslut, kommer regeringen att följa utgiftsutvecklingen under åren 2001–2003 mycket noga. Enligt lagen om statsbudgeten skall regeringen vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder om det finns risk för att ett beslutat tak för statens utgifter kommer att överskridas. Budgeteringsmarginalen för 2004 beräknas till 15,8 miljarder kronor, vilket motsvarar 1,8 procent av de takbegränsade utgifterna. En marginal av denna storlek är nödvändig mot bakgrund av den osäkerhet som råder för prognoser på tre års sikt. Under kommande år kan det offentlig-finansiella utrymmet för 2004 komma att tas i anspråk för nya utgiftsreformer under förutsättning att dessa är förenliga med en tillräcklig nivå på budgeteringsmarginalen.

5

Inkomster

5 Inkomster

5.1 Inledning

Offentliga sektorns inkomster utgörs av skatter och övriga inkomster. Skatterna består till ca 66 procent av löneskatter, dvs. statlig och kommunal inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och allmän pensionsavgift, 23 procent av skatt på varor och tjänster och 11 procent av kapital-skatter. Den stora andelen löneskatter innebär att utvecklingen av skatterna till stor del beror på hur sysselsättning och timlön utvecklas. Utvecklingen av skatterna och övriga inkomster under prognosperioden, 2000–2004, framgår av tabell 5.1.

De periodiserade skatterna, som ligger till grund för den offentliga sektorns finansiella sparande och statsbudgetens inkomster, ökar under prognosperioden med 152 miljarder kronor. Den årliga ökningen varierar mellan 9 och 58 miljarder kronor. Den svaga utvecklingen 2001 förklaras dels av ändrade skatteregler 2001, dels av bortfallet av en tillfällig skatteintäkt 2000 om 8 miljarder kronor avseende Alectas, f.d. SPP, överskottsmedel (se vidare avsnitt 5.2.2). Korrigerat för dessa effekter uppgår förändringen mellan 2000 och 2001 till 38 miljarder kronor. Den stora ökningen 2003 förklaras till övervägande del av omläggningen av ålders- och förtidspensionssystemet, vilket ökar skatteintäkterna med knappt 13 miljarder kronor. Dessa intäkter innebär dock ingen budgetförstärkning eftersom de motsvaras av ökade pensionsutbetalningar på budgetens utgiftssida.

Den offentliga sektorns finansiella sparande, vilket är ett av regeringens budgetpolitiska mål, baseras på skatter redovisade enligt nationalräkenskaperna (NR). Skatterna enligt NR följer i stort utvecklingen av de periodiserade skatterna.

Tabell 5.1 Offentliga sektorns periodiserade skatter, offentliga sektorns inkomster enligt NR och statsbudgetens inkomster

Miljarder kronor och procent

	2000	2001	2002	2003	2004
Offentlig sektor, periodiserade skatter	1 131	1 140	1 181	1 239	1 283
Årlig förändring		9	41	58	44
<i>Procent</i>		0,8	3,6	4,9	3,5
Offentlig sektor, enligt nationalräkenskaperna					
Skatter	1 100	1 120	1 149	1 198	1 250
Övr. inkomster	138	128	131	138	145
Totalt	1 239	1 247	1 281	1 336	1 395
Årlig förändring					
Skatter		20	30	49	52
<i>Procent</i>		1,8	2,7	4,2	4,3
Statsbudgetens inkomster					
Skatter	673	661	662	682	715
Övr. inkomster	127	75	66	66	66
Totalt	800	735	728	749	781
Årlig förändring					
Skatter		-12	1	21	33
<i>Procent</i>		-1,8	0,1	3,1	4,8
Övriga inkomster		-53	-9	0	0
<i>Procent</i>		-41,4	-11,4	0,5	-0,5

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

De årliga förändringarna skiljer sig dock åt vilket förklaras av periodiseringsffekter. Dessa medför att NR-skatterna ökar något mer i början av perioden jämfört med de periodiserade skatterna. Periodiseringseffekterna beror i huvudsak på kapital-skatter och då i synnerhet skatt på realisationsvinster.

Statsbudgetens skatteinkomster ökar under prognosperioden med 42 miljarder kronor. Nedgången i inkomsterna i början av perioden förklaras dels av beslutade skatteändringar, dels

av stora slutregleringar av kommunalskattemedel. Övriga inkomster på statsbudgeten minskar under prognosperioden med 61 miljarder kronor. Inkomsterna 2000 utgörs till största delen av delförsäljningen av Telia, men även av en stor engångsutdelning om 11 miljarder kronor från förvaltningsaktiebolaget Statum. För resterande år är inkomsterna tämligen stabila. De högre inkomsterna 2001 förklaras av en extrautdelning från Riksbanken.

I tabell 5.2 jämförs aktuell prognos med beräkningen till budgetpropositionen för 2001. Skatteintäkterna har räknats upp med 14 miljarder kronor 2000 och med mellan 5 och 7 miljarder kronor de övriga åren. Ökningen 2000 förklaras i huvudsak av uppreviderade löne- och kapitalskatter. Även 2001 och 2002 har löneskatterna reviderats upp medan konsumtionsskatterna reviderats ned. Den ytterligare ökningen av löneskatterna 2003 förklaras främst av omläggningen av förtidspensionssystemet. Skatteförändringarna 2002 utgörs av det i denna proposition aviserade förslaget om stöd till sjöfart (se kapitel 7).

Tabell 5.2 Differenser jämfört med budgetpropositionen för offentliga sektorns periodiserade skatter, offentliga sektorns inkomster enligt NR samt statsbudgetens inkomster

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003
Offentliga sektorns periodiserade skatter	14	6	5	7
varav löneskatter	10	13	14	19
skatt på kapital	8	-1	-1	-2
konsumtionsskatter	-2	-3	-4	-5
restförda skatter m.m.	-2	-3	-3	-3
skatteförändringar			-1	-1
Offentliga sektorns inkomster enligt NR				
Skatter	25	9	8	7
Övriga inkomster	0	0	0	0
Statsbudgetens inkomster				
Skatter	19	10	-4	-9
Övriga inkomster	-1	9	0	2

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

Statsbudgetens skatteinkomster för åren 2002 och 2003 har räknats ned med 4 respektive 9 miljarder kronor. Förändringen förklaras i huvudsak av stora slutregleringar av skatter till kommunsektorn. Statsbudgetens övriga inkomster har räknats upp med 9 miljarder kronor 2001, vilket förklaras av nämnda extrautdelning från Riksbanken.

5.1.1 Antaganden om den makroekonomiska utvecklingen m.m.

Prognosen över skatteintäkterna baseras på de makroekonomiska förutsättningar som finns redovisade i bilaga 1, Svensk ekonomi. I tabell 5.3 redovisas de antaganden som har störst inverkan på skatteintäkterna samt förändringar i förhållande till budgetpropositionen för 2001.

Antalet arbetade timmar har reviderats upp 2002 och 2003. Det preliminära utfallet för lönesummans utvecklingstakt 2000 uppgår till 6,5 procent, vilket är 0,5 procentenheter högre jämfört med beräkningen till budgetpropositionen. Inflationen har justerats ned 2002 och 2003, vilket förklarar de lägre skiktgränserna.

Tabell 5.3 Antaganden och förändringar jämfört med budgetpropositionen

Timlön, arbetade timmar, utbetald lönesumma, hushållens konsumtionsutgifter och KPI: årlig procentuell förändring. Prisbasbelopp och skiktgräns: kronor

	2001	2002	2003	2004
Timlön	3,5	3,5	3,5	3,5
Differens BP2001	0,0	0,0	0,0	
Arbetade timmar	1,3	0,7	0,4	0,3
Differens BP2001	0,0	0,3	0,0	
Utbet. lönesumma	4,8	4,2	3,9	3,8
Differens BP2001	0,1	0,3	0,0	
Hushållens konsumtionsutgifter i löpande priser	3,3	3,6	4,0	4,0
Differens BP2001	-1,0	0,1	0,0	
KPI juni-juni	1,1	1,4	1,7	1,9
Differens BP2001	0,0	-0,3	-0,2	
Prisbasbelopp	36 900	37 400	37 900	38 500
Differens BP2001	0	0	-100	
Skiktgräns	252 000	259 800	268 600	278 500
Differens BP2001	0	-400	-1 000	
Övre skiktgräns	390 400	402 500	416 100	431 300
Differens BP2001	0	-600	-1 700	

5.1.2 Regeländringar

Utvecklingen mellan åren för de olika skatteslagen beror dels på de underliggande skattebasernas förändring, dels på beslutade eller föreslagna regeländringar. För att enklare kunna följa den underliggande utvecklingen av de olika skatteslagen redovisas därför i tabell 5.4 bruttoeffektterna av de viktigaste regeländringarna under prognosperioden. Beloppen visar den årligt tillkommande intäktsförändringen till följd av ändrade

Tabell 5.4 Bruttoeffekter av regeländringar

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002
Statlig inkomstskatt	-5,7	-0,8	-2,3	1,3
Skiktgräns 25 %	-4,2			
Allm. pensionsavgift tak 7,5–8,06 BB	-0,2			
Fast belopp 200 kr	-1,3			1,3
Begränsat avdrag allm. pensionsavgift		1,4	1,7	
Skiktgräns 20 och 25 %		-2,2	-3,5	
Grundavdrag 0,24–0,27 BB			-0,4	
Reseavdrag 15–16 kr/mil			-0,1	
Kommunal inkomstskatt	-0,7	5,9	4,5	-1,3
Allm. pensionsavgift tak 7,5–8,06 BB	-0,3			
Allm. pensionsavgift 6,95–7,0 %		-0,1		
Medelutdebitering	-1,7	1,0	1,7	
Fast belopp 200 kr	1,3			-1,3
Begränsat avdrag allm. pensionsavgift		5,0	5,0	
Grundavdrag 0,24–0,27 BB			-2,0	
Reseavdrag 15–16 kr/mil			-0,2	
Kapitalskatt och skattereduktioner	-3,2	-15,8	-15,1	
Reduktion låg- och medelinkomsttagare	-3,2			
Reduktion allm. pensionsavgift		-15,8	-16,6	
Reavinstkatt privatbostäder 15–20 %			1,5	
Inkomstskatt företag	-2,5	2,5	-3,1	
Återföring periodiseringsfond		2,5	1,5	
Återföring skatteutjämningsreserv upphör			-2,1	
Förlängd periodiseringsfond 5–6 år	-2,5			
Avsättning periodiseringsfond 20–25 %			-2,5	
Socialavgifter och allm. pensionsavgift	0,9	-0,7	-0,9	
Allm. pensionsavgift tak 7,5–8,06 BB	0,9			
Allm. pensionsavgift 6,95–7,0 %		0,5		
Socialavgifter 33,06–32,92 %		-1,2		
Socialavgifter 32,92–32,82 %			-0,9	
Egendomsskatter	-2,0	-0,6	-3,0	
Markvärde vattenkraft 2,21–0,5 %	-1,2			
Hyreshus, bostadsdel 1,5–1,3 %	-0,8		1,1	
Hyreshus, bostadsdel 1,3–1,2 %		-0,4	0,6	
Återinfört omräkningsförfarande			6,5	
Hyreshus, bostadsdel 1,5–0,7 %			-4,6	
Hyreshus, bostadsdel 1989/90 1,2–0,6 %		-0,2	0,2	
Småhus 1,5–1,2 %			-3,6	
Begränsningsregel fastighetsskatt			-0,5	
Höjt fribelopp förmogenhetsskatt			-2,7	
Energiskatter	1,7	3,3		
Höjda energiskatter		1,8		
Sänkta energiskatter jordbruk		-0,1	-0,3	
Höjd CO ₂ -skatt med 15 %			1,0	
Höjd el-skatt med 1,8 öre/kWh			2,3	
Höjd dieselskatt med 10 öre/liter			0,3	
Övrigt	-0,5	-3,9	-1,3	
Avfallsskatt		1,3		
Återköp egna aktier		-0,5		
Anställningsstöd långtidsarbetslösa		-1,3	-0,5	
Kompetensutveckling			-1,2	
Bredbandsanslutning			-0,8	
Moms personbefordran 12–6 %			-1,0	
Ej försäljningsskatt lätta lastbilar m.m.			-0,3	
Höjd skatt äldre dieselpersonbilar			0,2	
Sjöfartsstöd				-1,3

Anm: BB avser prisbasbelopp. Beloppen avseende periodiseringsfond inkluderar även egenföretagare.

skatteregler. Som framgår av tabell 5.4 påverkas den kommunala inkomstskatten av regeländ-

ringar samtliga år under perioden 1999–2002. Den aktuella prognosen över den kommunala inkomstskatten uppvisar en stor variation mellan åren, bl.a. till följd av dessa regeländringar. Den underliggande utvecklingen, exklusive regeländringar och Svenska kyrkans skiljande från staten, är betydligt jämnare. Av tabell 5.5 framgår att den kommunala inkomstskatten beräknas ha ökat med 11,9 miljarder kronor mellan 1999 och 2000. Den underliggande förändringen uppgår däremot till 17,9 miljarder kronor.

Tabell 5.5 Kommunal inkomstskatt: årlig förändring 1999–2002

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002
Årlig förändring	16,8	11,9	19,3	12,7
Regeländringar	0,7	-5,9	-4,5	1,3
Svenska kyrkan		11,9		
Underliggande årlig förändring	17,5	17,9	14,8	14,0

Det är viktigt att understryka att de redovisade beloppen avser periodiserade bruttoeffekter, dvs. storleken på den initiala skatteändringen. Indirekta effekter på offentliga utgifter och andra skattebaser via förändringar i löner, priser och vinster beaktas inte. Effekterna på de kassamässiga inkomsterna och NR-inkomsterna är i regel mindre införandeåret eftersom bl.a. uppborädsförskjutningar och jämkningar måste beaktas.

5.1.3 Osäkerheten i skatteberäkningarna

Osäkerheten i bedömningen av olika skattebasers utveckling varierar kraftigt. Prognoser på lönebaserade skatter och konsumtionsskatter är beroende av hur väl makroantaganden om selsättning, konsumtion etc. stämmer överens med den faktiska utvecklingen. I grova drag innebär en procentenhets förändring av lönesumman att basen förändras med 8–10 miljarder kronor och skatteintäkterna med 5–6 miljarder kronor. Om den privata konsumtionen förändras med 1 procent leder det till förändrade momsintäkter om ca 1,2 miljarder kronor.

För kapitalbaserade skatter är osäkerheten betydligt större. Särskilt hushållens realisationsvinster och bolagens inkomstskatt är svårbedömda. På några få år kan skattebasen för realisationsvinster fördubblas eller halveras. Som exempel kan nämnas att realisationsvinsterna ökat med nästan 400 procent sedan 1995, vilket innebär att skatteintäkterna ökat med ca 25 mil-

jarder kronor under motsvarande period. År 1999 uppgick realisationsvinsterna till 103 miljarder kronor, vilket motsvarar drygt 5 procent av BNP. Detta är betydligt över genomsnittet för de senaste 10 åren, då realisationsvinsterna uppgått till ca 3 procent. En nedgång till en mer långsiktig nivå skulle innebära att skatteintäkterna minskar med ca 13 miljarder kronor. Detta kan sättas i relation till den del av överskottet i det finansiella sparandet som kan avsättas för skattereformer.

5.2 Offentliga sektorns skatter – periodiserad redovisning

Den periodiserade redovisningen visar de skatter som avser ett visst inkomstår. Dessa skatter har en direkt koppling till det aktuella årets skatteregler och de makroekonomiska förutsättningarna i form av timlön, sysselsättning, inflation m.m. I tabell 5.6 redovisas den offentliga sektorns skatteintäkter.

5.2.1 Inkomstskatt hushåll

Med början inkomståret 2000 inleddes en skattereform som innebär att löntagare och övriga personer med pensionsgrundande inkomst genom en skattereduktion kompenseras för effekterna av den allmänna pensionsavgiften. Skattereduktionen kombineras med en slopad avdragsrätt för avgiften vid beräkningen av kommunal och statlig inkomstskatt. För att den begränsade avdragsrätten inte skall öka det statliga skatteuttaget höjs både den lägre och den högre skiktgränsen för uttag av 20 respektive 25 procent statlig inkomstskatt. Samtidigt påbörjades en förändring som minskar antalet skattskyldiga som betalar statlig inkomstskatt. Syftet är att andelen skattskyldiga med förvärvsinkomster skall minska till 15 procent.

År 2000 genomfördes ett första steg av reformen genom en skattereduktion om 25 procent och en begränsning av avdraget till 75 procent, med sammanhängande justeringar av skiktgränserna. Dessutom höjdes den lägre skiktgränsen ytterligare så att andelen skattskyldiga med förvärvsinkomster som betalar statlig inkomstskatt minskade till ca 18 procent.

År 2001 genomfördes ett andra steg av reformen genom att skattereduktionen höjdes till motsvarande 50 procent av den allmänna pensionsavgiften. Samtidigt begränsades avdraget till 50 procent av avgiften och skiktgränserna höjdes på motsvarande sätt. Därutöver justerades den nedre skiktgränsen ytterligare för att minska andelen skattskyldiga med förvärvsinkomster som betalar statlig inkomstskatt. I kombination med höjningen av grundavdragen beräknas det medföra att andelen minskar till ca 16 procent 2001.

Statlig inkomstskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	29,6	32,3	32,1	35,1	36,7	38,0
Diff. BP2001	0,8	2,4	2,6	2,3	1,8	

Trots höjningen av den lägre skiktgränsen beräknas den statliga skatten ha ökat med 2,7 miljarder kronor mellan 1999 och 2000. De lägre intäkterna 2001 beror på att den nedre skiktgränsen höjdes ytterligare. Ökningen 2002–2004 beror främst på högre reallöner. Den relativt stora ökningen 2002 förklaras av att det fasta beloppet om 200 kronor åter blir en statlig inkomstskatt.

Förändringen jämfört med beräkningen till budgetpropositionen förklaras av högre lönesumma.

Skatt på kapitalinkomster

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	25,2	28,8	21,1	20,8	19,6	18,6
Diff. BP2001	2,9	6,4	-0,3	-0,2	-1,6	

Den statliga skatten på kapitalinkomster utgörs av nettot av skatt på inkomsträntor, realisationsvinster och skattereduktion för utgiftsräntor m.m. Skatteintäkterna 2000 beräknas ha ökat med 3,6 miljarder kronor jämfört med 1999, främst på grund av högre realisationsvinster.

År 2001 höjs den effektiva skatten på realisationsvinster avseende privatbostäder från 15 till 20 procent, vilket förväntas öka skatteintäkterna

Tabell 5.6 Offentliga sektorns skatteintäkter 1999–2004

Miljarder kronor

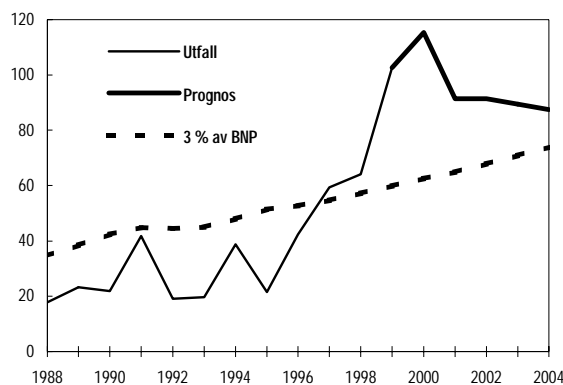
Inkomstår	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Inkomstskatter	443,1	459,0	442,6	458,5	491,3	511,4
<i>Hushåll</i>	<i>375,3</i>	<i>378,5</i>	<i>372,8</i>	<i>387,2</i>	<i>415,8</i>	<i>430,9</i>
Kommunal skatt	323,2	335,0	354,3	367,0	396,5	412,3
Statlig skatt	29,6	32,3	32,1	35,1	36,7	38,0
Skatt på kapital	25,2	28,8	21,1	20,8	19,6	18,6
Skattereduktioner m.m.	-2,6	-17,6	-34,8	-35,7	-37,0	-37,9
<i>Företag</i>	<i>63,8</i>	<i>76,3</i>	<i>65,6</i>	<i>67,0</i>	<i>71,1</i>	<i>74,9</i>
Inkomstskatt	53,5	63,4	51,1	53,4	56,2	58,5
Avkastningsskatt	10,7	12,7	14,3	13,5	14,8	16,3
Skattereduktioner m.m.	-0,4	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>Övriga inkomstskatter</i>	<i>4,0</i>	<i>4,2</i>	<i>4,2</i>	<i>4,2</i>	<i>4,3</i>	<i>4,3</i>
Socialavgifter och allmän pensionsavg.	351,6	372,7	388,6	404,6	420,4	436,0
Arbetsgivaravgifter	271,5	288,3	301,3	314,0	326,1	338,6
Egenavgifter	7,4	7,6	8,0	8,4	8,7	9,1
Allmän pensionsavgift	60,0	63,5	66,0	68,3	71,1	73,3
Särskild löneskatt	18,7	19,1	19,4	20,2	20,9	21,7
Nedsättningar	-5,9	-5,9	-6,1	-6,3	-6,5	-6,7
Skatt på egendom	38,6	38,5	37,6	39,6	40,7	41,7
Fastighetsskatt	23,3	23,2	23,2	24,8	25,6	26,2
Förmögenhetsskatt	8,6	7,9	7,1	7,3	7,5	7,8
Arvs- och gåvoskatt	2,2	2,5	2,6	2,6	2,7	2,7
Stämpelskatt	4,5	4,9	4,8	4,9	4,9	5,0
Skatt på varor och tjänster	254,8	265,6	279,4	287,7	296,5	303,4
Mervärdesskatt	172,9	181,3	188,9	196,8	205,4	213,1
Tobaksskatt	7,4	7,7	7,7	7,8	7,8	7,6
Skatt på etylalkohol	4,7	4,9	4,7	3,9	3,3	2,7
Skatt på vin m.m.	3,5	3,6	3,7	3,8	3,8	3,7
Skatt på öl	2,5	2,4	2,5	2,6	2,4	2,3
Skatt på energi	50,4	50,4	55,3	55,9	56,6	56,9
Skatt på vägtrafik	6,6	7,0	7,8	7,9	7,9	8,0
Skatt på import	3,6	3,8	4,0	4,2	4,4	4,2
Övrigt	3,3	4,5	4,8	4,9	4,9	4,9
Restförda skatter m.m.	-0,3	-4,8	-8,3	-9,2	-9,6	-9,6
Offentliga sektorns skatteintäkter	1 087,8	1 131,0	1 139,8	1 181,2	1 239,3	1 282,8
Varav						
Kommunalskatt	323,2	335,0	354,3	367,0	396,5	412,3
Avgifter till pensionssystemet m.m.	110,3	147,3	153,8	159,8	166,1	172,0
Statens skatteintäkter	654,3	648,7	631,7	654,3	676,6	698,5

med 1,5 miljarder kronor. De totala skatteintäkterna förväntas emellertid minska fr.o.m. 2001 beroende på lägre realisationsvinster och högre utgiftsräntor.

Diagram 5.1 visar utfallet av realisationsvinster 1988–1999 samt den beräknade utvecklingen 2000–2004. I diagrammet visas också realisationsvinsternas genomsnittliga andel av BNP under de senaste tio åren (3 procent av BNP). Realisationsvinsterna 1999 och prognosen för 2000 är väsentligt högre än den långsiktiga nivån, uttryckt som andel av BNP. År 2001 förväntas realisationsvinsterna minska, bl.a. mot bakgrund av det senaste årets nedgång på aktiemarknaden. Prognosen avseende 2002–2004 utgår från att realisationsvinsterna successivt anpassas till den långsiktiga nivån.

Diagram 5.1 Beskattningsbara realisationsvinster och 3 procent av BNP 1998-2004

Miljarder kronor

Anm: I beräkningen av den långsiktiga nivån har beaktats att endast en viss andel av de totala vinsterna är beskattningsbara.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2001 har intäkterna reviderats upp 1999 och 2000, främst till följd av högre realisationsvinster. Realisationsvinsterna uppgick 1999 till 103 miljarder kronor, vilket är knappt 13 miljarder kronor mer än i beräkningen till budgetpropositionen. För 2000 beräknas realisationsvinsterna ha uppgått till 115 miljarder kronor, vilket är 19 miljarder kronor mer än i beräkningen till budgetpropositionen. Uppjusteringen har gjorts utifrån hushållens kompletteringsbetalningar. Det senaste årets nedgång på aktiemarknaden har medfört att prognosen för 2001 justerats ned. För åren 2002 och framåt har realisationsvinsterna anpassats mot den långsiktiga relationen till BNP.

Kommunal inkomstskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	323,2	335,0	354,3	367,0	396,5	412,3
Diff. BP2001	-0,5	2,5	4,9	5,3	10,1	

Den kommunala inkomstskatten är framför allt beroende av hur timlön, sysselsättning och beskattade transfereringar utvecklas. Från och med 2000 tillhör Svenska kyrkan inte längre den offentliga sektorn. Trots att kyrkoskatten har avskaffats, vilket för 2000 innebar ett bortfall om 11,9 miljarder kronor, beräknas intäkterna ha ökat med nästan 12 miljarder kronor mellan 1999 och 2000. Av denna ökning förklaras 5 miljarder kronor av den reducerade avdragsrätten för allmän pensionsavgift och 1 miljard kronor av en högre medelutdebitering 2000.

År 2001 ökar den kommunala inkomstskatten med 19 miljarder kronor. Av denna ökning förklaras 3 miljarder kronor av nettot av höjt grundavdrag och reducerad avdragsrätt för allmän pensionsavgift. Högre medelutdebitering förklarar 1,7 miljarder kronor av ökningen. Ökningstakten sjunker 2002 dels på grund av att sysselsättningsökningen väntas avta, dels till följd av att det fasta beloppet om 200 kronor inte längre skall utgöra en kommunal inkomstskatt. År 2003 beräknas intäkterna öka med nästan 30 miljarder kronor. Av ökningen beror ca 13 miljarder kronor på omläggningen av ålders- och förtidspensionssystemet.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen ökar intäkterna över hela prognosperioden. Ökningen 2000 beror främst på högre lönesumma, sjukersättningar och pensioner, vilket också ökar intäkterna framöver. Kommunalskatten förväntas öka ytterligare 2001–2003 jämfört med budgetpropositionen, främst beroende på högre medelutdebitering och sjukersättningar. Av ökningen 2003 förklaras 3 miljarder kronor av omläggningen av förtidspensionssystemet.

Skattereduktioner m.m.

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	-2,6	-17,6	-34,8	-35,7	-37,0	-37,9
Diff. BP2001	0,2	0,4	0,3	0,3	0,1	

Under skattereduktioner m.m. redovisas nettot av skattereduktioner och ett antal beloppsmässigt mindre skatter. På intäktssidan redovisas skattetillägg, förseningsavgift och expansionsfondsskatt. Skattereduktioner utgörs av skattereduktion för reparation, om- och tillbyggnad (ROT), skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare, reducerad fastighetsskatt samt fr.o.m. 2000 skattereduktion för allmän pensionsavgift. Möjligheten att erhålla ROT-avdrag upphörde den 31 mars 1999.

Nettot av skattereduktioner m.m. visar ett underskott under hela perioden. Underskottet 1999 förklaras av skattereduktionen för låg- och medelinkomsttagare, vilken uppgick till 3,4 miljarder kronor. År 2000 tillkommer skattereduktionen för allmän pensionsavgift, som beräknas ha uppgått till 15,9 miljarder kronor. Åren därefter stiger underskotten till följd av höjd reduktion för allmän pensionsavgift från 25 till 50 procent av den debiterade avgiften. Från och med 2002 beräknas skattereduktionen för allmän pensionsavgift öka till följd av lönesummans utveckling.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen minskar underskotten 1999–2003. Skattetilläggen blev högre än beräknat 1999, vilket höjer prognosen framöver. Högre timlön medför lägre skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare fr.o.m. 2000. Emellertid ökar också allmän pensionsavgift till följd av högre lönesumma, vilket ökar skattereduktionen fr.o.m. 2001.

5.2.2 Inkomstskatt företag

Inkomstskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	53,5	63,4	51,1	53,4	56,2	58,5
Diff. BP2001	2,6	2,1	0,4	0,5	0,5	

Mellan 1999 och 2000 beräknas intäkterna ha ökat med 9,9 miljarder kronor, detta trots att nära 3 miljarder kronor av inkomstskatten 1999 utgjordes av extraordinära intäkter.¹³ År 2000 förstärks ett stort antal företags resultat av tillgodohavanden och återbetalningar av pensionsmedel från försäkringsgivaren Alecta, f.d. SPP. Effekten på inkomstskatten av de återförda pensionsmedlen har uppskattats till 8 miljarder kronor. Intäkterna 2000 beräknas ha ökat med ytterligare 2,5 miljarder kronor på grund av att tidigare gjorda avsättningar till periodiseringsfonder återförs till beskattning fr.o.m. detta år. Den underliggande vinstutvecklingen 2000 antas ha varit drygt 5 procent.

År 2001 beräknas inkomstskatten minska med drygt 12 miljarder kronor. Nedgången förklaras dels av de extraordinära intäkterna under 2000, pensionsmedlen från Alecta, dels av två tidigare beslutade förändringar i regelverket. Från och med 2001 upphör återföringar från skatteutjämningsreserver, vilket beräknas minska intäkterna med 2,1 miljarder kronor. Vidare beräknas intäkterna minska med 2,5 miljarder kronor på grund av att avdragstaket för avsättning till periodiseringsfonder höjs från 20 till 25 procent av inkomsten fr.o.m. 2001. Företagens vinster antas minska med drygt 2 procent under 2001. Skatteintäkterna utvecklas i en jämnare takt åren 2002–2004. Den årliga ökningen av inkomstskatten varierar mellan 2,3 och 2,8 miljarder kronor, vilket motsvarar en antagen årlig vinstutveckling med mellan 4 och 5 procent.

Inkomstskatten 1999 underskattades i beräkningen till budgetpropositionen. Även intäkterna för 2000–2004 har reviderats upp i jämförelse med beräkningen till budgetpropositionen. Den

¹³ Skatt på den realisationsvinst som uppkom vid det statliga bolagets Statstums försäljning av aktieinnehavet i Pharmacia & Upjohn.

högre prognosen för inkomstskatten 2000, som delvis fått genomslag efterföljande år, baseras på företagens kompletteringsbetalningar.

Avkastningsskatt

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Prognos				
		2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	10,7	12,7	14,3	13,5	14,8	16,3
Diff. BP2001	0,1	-0,1	-0,7	-2,3	-1,6	

Avkastningsskatten 1999 uppgick till 10,7 miljarder kronor. År 2000 beräknas skatteintäkterna ha ökat med 2 miljarder kronor. De högre intäkterna förklaras av stigande värde på livbolagens tillgångar, till följd av den positiva utvecklingen på kapitalmarknaden under 1999. Mellan 2000 och 2001 beräknas intäkterna öka med 1,7 miljarder kronor, främst beroende på att den genomsnittliga statslåneräntan 2000 blev 0,45 procentenheter högre än föregående år. År 2002 beräknas intäkterna minska med 0,8 miljarder kronor. Även denna förändring förklaras av den genomsnittliga statslåneräntan, som antas bli 0,6 procentenheter lägre 2001. Åren 2003–2004 beräknas intäkterna öka med ca 1,5 miljarder kronor per år beroende på en högre statslåneränta och en ökning av livbolagens tillgångar.

Skatteintäkterna för 1999 och 2000 har endast förändrats marginellt i förhållande till beräkningen till budgetpropositionen. Intäkterna för åren 2001 och framåt har reviderats ned med ca 0,7 miljarder kronor, till följd av en sämre utveckling på aktiemarknaden under den senare delen av 2000 än vad som antogs i budgetpropositionen. Intäkterna 2002 och 2003 har reviderats ned ytterligare, beroende på att antagandet om den genomsnittliga statslåneräntan 2001 och 2002 nu är lägre än i beräkningen till budgetpropositionen.

5.2.3 Socialavgifter och allmän pensionsavgift

Arbetsgivaravgifter, egenavgifter och särskild löneskatt

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Prognos				
		2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning varav	291,7	309,2	322,6	336,3	349,3	362,6
arb.giv.avg	271,5	288,3	301,3	314,0	326,1	338,6
egenavg.	7,4	7,6	8,0	8,4	8,7	9,1
särsk.lönsk.	18,7	19,1	19,4	20,2	20,9	21,7
nedsättning	-5,9	-5,9	-6,1	-6,3	-6,5	-6,7
Diff. BP2001	0,0	2,4	2,8	4,0	4,0	

Socialavgifterna består av arbetsgivaravgifter, egenavgifter och särskild löneskatt. År 2001 utgår arbetsgivaravgifter med 32,82 procent, egenavgifter med 31,01 procent och särskild löneskatt med 24,26 procent. Utvecklingen av intäkterna beror framförallt på timlön, sysselsättning och inkomst av näringsverksamhet. År 2000 ökade socialavgifterna med 17,5 miljarder kronor jämfört med 1999. Ökningen förklaras till stor del av lönesummans starka tillväxt. För åren fram till och med 2004 beräknas intäkterna öka med ca 13–14 miljarder kronor per år. Utvecklingen följer i stort den antagna förändringen i lönesumman.

Nedsättning av arbetsgivaravgifter och egenavgifter medges under vissa förutsättningar för nyanställningar i små och medelstora företag. Totalt uppgår stödet till 5,9 miljarder kronor 2000 och förväntas under prognosperioden öka med 0,8 miljarder kronor.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2001 ökar intäkterna med 2,4 miljarder kronor 2000 och 2,8 miljarder kronor 2001. Knappt 2 miljarder kronor av ökningen förklaras av högre lönesumma medan 0,5–1 miljarder kronor utgörs av högre särskild löneskatt. År 2002 och 2003 ökar intäkterna med 4 miljarder kronor per år, främst till följd av högre sysselsättning och timlön.

Allmän pensionsavgift

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	60,0	63,5	66,0	68,3	71,1	73,3
Diff. BP2001	0,0	0,3	0,4	0,6	0,9	

Allmän pensionsavgift betalas av fysiska personer och utgår på lön och skattepliktiga transfereeringar exklusive pensioner. Avgiftssatsen 2001 är 7,0 procent och utgår på inkomster upp till och med 8,07 gånger det förhöjda prisbasbeloppet. Intäktsförändringen över åren följer i stort utvecklingen av lönesumman.

År 2000 är intäkterna 0,3 miljarder kronor högre än i beräkningen till budgetpropositionen. Upprevideringen av intäkterna 2001–2004 förklaras av en högre lönesumma.

5.2.4 Egendomsskatter

Förmögenhetsskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	8,6	7,9	7,1	7,3	7,5	7,8
Diff. BP2001	0,3	-0,8	-1,0	-1,1	-1,1	

Förmögenhetsskatten uppgick 1999 till 8,6 miljarder kronor. År 2000 beräknas intäkterna ha minskat till följd av att aktieindex på Stockholmsbörsen vid årsskiftet var 12 procent lägre än vid motsvarande tid föregående år.

Intäkterna förväntas minska ytterligare 2001 till följd av att fribeloppet för uttag av förmögenhetsskatt har höjts från 900 000 kronor till 1 000 000 kronor för ensamstående och till 1 500 000 kronor för sambeskatade.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen minskar intäkterna över hela prognosperioden till följd av nedjusteringen 2000.

Fastighetsskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	23,3	23,2	23,2	24,8	25,6	26,2
Diff. BP2001	0,0	0,1	0,1	0,9	1,0	

Fastighetsskatt tas ut på småhus, flerfamiljshus, lokaler och industrifastigheter. Prognosen utgår från antaganden om hur priserna och bestånden utvecklas för de olika fastighetskategorierna. I tabell 5.7 redovisas prisantaganden på småhus i nuvarande beräkning jämfört med tidigare beräkningar. Prisutvecklingen 1996–2000 beskriver hur mycket taxeringsvärdena förväntas öka i genomsnitt i riket när frysningen upphör 2001. I nuvarande beräkning är uppräkningsgraden 35,1 procent vilket är oförändrat jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2001. Däremot upprevideras prisutvecklingen 2000–2001, vilket påverkar omräkningstalet för 2002. Uppjusteringen beror på en fortsatt stark utveckling av småhuspriserna.

Tabell 5.7 Prisutveckling på småhus

Procentuell förändring

	1996–2000	2000–2001
Aktuell beräkning	35,1	7,0
BP2001	35,1	2,0
VP2000	30,8	1,5
BP2000	26,5	1,5

Anm: Omräkningstalet bestäms av prisutvecklingen juli–juni.

I beräkningen av de totala intäkterna från fastighetsskatten har det återinförda omräkningsförfarandet beaktats. Prisutvecklingen 1996–2000 får därmed genomslag 2001 samtidigt som skattesatserna för småhus och flerfamiljshus sänkts till 1,2 respektive 0,7 procent.

De totala skatteintäkterna är i stort sett oförändrade 1999–2001. År 2002 beräknas intäkterna öka med 1,6 miljarder kronor, främst beroende på den ovan nämnda prisutvecklingen. Återstående prognosår beräknas intäkterna öka med 0,6–0,8 miljarder kronor per år. Tabell 5.8 redovisar skatteintäkterna för de olika fastighetskategorierna.

Tabell 5.8 Fastighetsskatt fördelat på fastighetstyp

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Småhus	13,2	13,2	13,8	14,9	15,3	15,7
Flerfamiljshus	5,1	4,8	4,0	4,3	4,5	4,6
Lokaler	3,2	3,4	3,6	3,8	4,0	4,1
Industrier	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8

Småhus och bostadsdelen i flerfamiljshus svarar för knappt 80 procent av de totala skatteintäkterna. Intäkterna från lokaler beräknas öka med 0,9 miljarder kronor mellan 1999 och 2004. Intäkterna från industrifastigheter, som inte omfattas av omräkningsförfarandet, beräknas till 1,8 miljarder kronor under samtliga år.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2001 ökar intäkterna 2002 och 2003 med ca 1 miljard kronor per år beroende på ett högre antagande om prisutvecklingen på bostadsfastigheter.

Stämpelskatt

Miljarder kronor

	1999	Utfall 2000	Prognos			2004
			2001	2002	2003	
Aktuell beräkning	4,5	4,9	4,8	4,9	4,9	5,0
Diff. BP2001	0,0	0,1	0,3	0,3	0,3	

Stämpelskatt utgår vid förvärv av fast egendom (lagfart) och beviljande av in-teckningar. Intäkterna är beroende av omsättningen och prisutvecklingen på fastighetsmarknaden. År 2000 ökade intäkterna med 0,3 miljarder kronor jämfört med 1999. Ökningen förklaras främst av stigande fastighetspriser.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2001 har stämpelskatten justerats upp till följd av en högre prisnivå på fastigheter.

Arvs- och gåvoskatt

Miljarder kronor

	1999	Utfall 2000	Prognos			2004
			2001	2002	2003	
Aktuell beräkning	2,2	2,5	2,6	2,6	2,7	2,7
Diff. BP2001	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3	

Intäkterna från arvs- och gåvoskatt blev 2,5 miljarder kronor 2000 vilket är 0,3 miljarder kronor mer än i beräkningen till budgetpropositionen för 2001. De mycket höga tillgångspriserna förklarar underskattningen. Prognosen för 2001–2004 har justerats upp med 0,3 miljarder kronor på basis av utfallet 2000.

5.2.5 Skatt på varor och tjänster

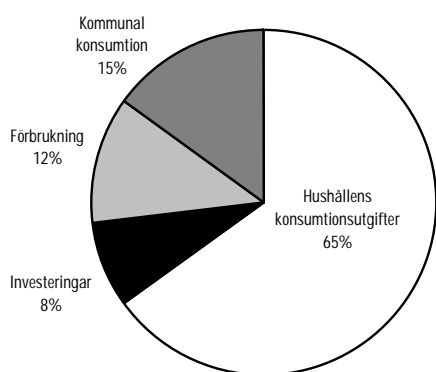
Mervärdesskatt

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Prognos				2004
		2000	2001	2002	2003	
Aktuell beräkning	172,9	181,3	188,9	196,8	205,4	213,1
Diff. BP2001	-0,4	-2,2	-3,3	-3,2	-3,3	

Mervärdesskatten uppgick 1999 till 172,9 miljarder kronor. Under prognosperioden beräknas intäkterna öka med ca 8 miljarder kronor per år. Sammanlagt innebär det att intäkterna ökar med ca 40 miljarder kronor under perioden 1999–2004.

Utvecklingen av mervärdesskatten är till stor del beroende av hushållens konsumtionsutgifter då dessa förklarar 65 procent av intäkterna. De intäkter som inte härrör från hushållens konsumtion avser skatt på investeringar och insatsförbrukning i icke mervärdesskattepliktiga företag samt insatsförbrukning och investeringar i kommunsektorn. Diagram 5.2 illustrerar fördelningen av mervärdesskatten 2000 uppdelad efter användning. Fördelningen är relativt stabil över åren. Fördelningen av konsumtionen på olika varugrupper har betydelse för hur intäkterna utvecklas. En större andel konsumtion av högbeskattade varor ökar intäkterna från mervärdesskatten även om de totala konsumtionsutgifterna är konstanta.

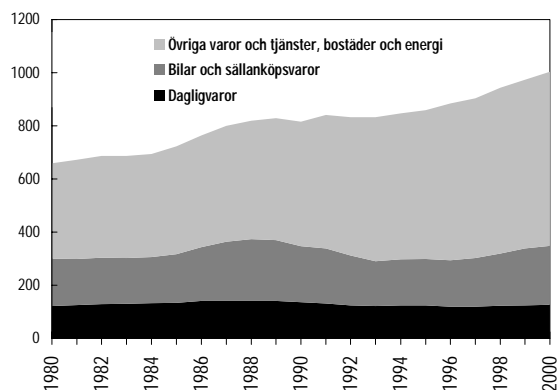
Diagram 5.2 Mervärdesskatt uppdelad efter användning

Anm: Företags och kommunsektorns investeringar är sammanslagna i diagrammet.

I diagram 5.3 visas hushållens konsumtionsutgifter 1980–2000 i 2000 års priser. Konsumtionsutgifterna är uppdelade i varugrupperna: dagligvaror, bilar och sällanköpsvaror samt övriga varor, övriga tjänster, bostäder och energi.

Diagram 5.3 Hushållens konsumtionsutgifter uppdelade i varugrupper

Miljarder kronor

Av diagrammet framgår tydligt att konsumtionen av dagligvaror ligger på en relativt jämn nivå under hela perioden medan konsumtionen av bilar och sällanköpsvaror varierar med konjunkturen. Dagligvaror mervärdesbeskattas med 12 procent medan bilar och sällanköpsvaror mervärdesbeskattas med 25 procent. Intäkterna från mervärdesskatten har därför en tendens att variera kraftigare med konjunkturella svängningar i ekonomin än vad de underliggande konsumtionsutgifterna gör.

Skillnaden i utvecklingstakt mellan hushållens konsumtionsutgifter och intäkter från mervärdesskatten var särskilt stor 1999. Hushållens konsumtionsutgifter ökade med 4,5 procent medan intäkterna ökade med 6,6 procent på

grund av ändrat konsumtionsbeteende mot mer högbeskattade varor. År 2000 var motsvarande siffror 3,8 respektive 4,6 procent, vilket skulle kunna tyda på en viss avmattning av konjunkturen. Denna bild förtydligas om man enbart studerar ökningen fjärde kvartalet 2000 jämfört med fjärde kvartalet 1999. Konsumtionsutgifterna ökade då med 1,3 procent medan skatteintäkterna var oförändrade.

Diagram 5.3 visar också en relativt jämn uppåtgående trend av konsumtionsutgifter för gruppen övriga varor m.fl. Detta förklaras främst av en ökad konsumtion av bostäder och övriga tjänster. Bland övriga tjänster dominerar catering (restaurangutgifter), men även teletjänster och samhällsservice bidrar till trenden av ökande konsumtionsutgifter.

I jämförelse med beräkningen till budgetpropositionen för 2001 är intäkterna i den aktuella beräkningen ca 2 miljarder kronor lägre för innevarande år samt ca 3 miljarder kronor lägre för kommande prognosår. Den huvudsakliga orsaken till nedrevideringen är att hushållens konsumtionsutgifter fjärde kvartalet 2000 varit oväntat låga. Samtidigt med nedrevideringen ökar osäkerheten i prognosen. Detta för att olika förklaringar till den minskande konsumtionen ger olika implikationer för prognosen. Den centrala frågan är om det svaga utfallet är en tillfällig nedgång eller om det är en indikation på en svagare konjunktur.

Tobaksskatt

Miljarder kronor

	1999	Utfall 2000	Prognos			
			2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	7,4	7,7	7,7	7,8	7,8	7,6
Diff. BP2001	0,0	0,2	0,1	0,2	0,3	

Intäkterna från tobaksskatten uppgick till 7,7 miljarder kronor 2000. För de första tre prognosåren antas en svagt uppåtgående trend som bryts 2004 på grund av att införselkvoterna för tobak antas utökas enligt gällande rårdsdirektiv. Senast den 1 januari 2004 skall Sverige införa samma införselregler som gäller för övriga EU-länder. Idag är den tillåtna mängden en privatperson får föra in i landet utan att betala svensk punktskatt: 400 st. cigaretter *eller* 200 st. cigareller *eller* 100 st. cigarrer *eller* 550 gram röktoak.

Den 1 januari 2004 utökas detta till: 800 cigaretter *och* 400 cigariller *och* 200 cigarrer *samt* 1000 gram röktnobak.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är det en upprevidering av intäkterna med 0,1–0,3 miljarder kronor.

Alkoholskatt

Miljarder kronor

	1999	Utfall 2000	Prognos			
			2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	10,7	10,8	10,9	10,4	9,5	8,7
Diff. BP2001	0,0	0,2	0,4	-0,3	-1,5	

Under alkoholskatt redovisas skatt på etylalkohol, skatt på vin, skatt på andra jästa drycker än vin och öl, skatt på mellanklassprodukter samt skatt på öl. Alkoholskatten uppgick 2000 till 10,8 miljarder kronor. År 2001 beräknas intäkterna öka något för att under efterföljande prognosår minska till följd av en upptrappning av införselkvoterna för alkohol, dvs. en upptrappning av den mängd alkohol en privatperson får föra in i landet utan att betala svensk punktskatt. Den totala minskningen av intäkterna på grund av kommande införselregelförändringar kan möjligen lindras om det samtidigt görs skattesatsjusteringar. Uppskattningsvis gäller detta främst för alkoholslaget etylalkohol. Sådana skattesatsjusteringar tas dock ej hänsyn till i aktuell beräkning.

I beräkningen till budgetpropositionen för 2001 togs endast hänsyn till effekterna av de ändringar i införselregler för alkohol som skedde den 1 juli 2000 samt den 1 januari 2001. Senast den 1 januari 2004 gäller dock för alkohol liksom för tobak, att Sverige skall tillämpa samma införselregler som gäller för övriga EU-länder.

Tabell 5.9 Införselkvoter 2001–2004

Liter				
	2001	2002	2003	2004
Sprit	1	2	5	10
Starkvin	6	6	6	20
Vin	26	26	52	90
Öl	32	32	64	110

Anm: Av 90 liter vin som får föras in 2004 får max 60 liter vara mousserande.

Enligt gällande rådskdirektiv skall införselkvoterna trappas upp successivt för att den 1 januari 2004 överensstämmer med dem som gäller för

övriga EU-länder. Den aktuella beräkningen tar hänsyn till detta och antar den upptrappning av införselkvoterna som redovisas i tabell 5.9.

Till följd av skillnaderna i beräkningsgrund uppstår således en negativ avvikelse för 2002 samt 2003 gentemot beräkningen till budgetpropositionen. Samtidigt har denna effekt motverkats av en uppjustering av intäkterna beroende på höga utfall under 2000. En förklaring till de höga utfallen är att konjunkturläget bidragit till att öka den inhemska efterfrågan.

Skatt på energi

Miljarder kronor

	1999	Utfall 2000	Prognos			
			2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	50,4	50,4	55,3	55,9	56,6	56,9
Diff. BP2001	0,0	0,0	-0,3	-0,5	-0,6	

För 2001–2004 beräknas intäkterna från skatten på energi öka med sammanlagt 1,6 miljarder kronor vilket motsvarar en årlig ökning av intäkterna med 1 procent. Fördelningen av intäkterna på de olika inkomstslagen framgår av tabell 5.10. Det energislag som dominerar i grupperna övrigt är oljeprodukter. Tabellen illustrerar effekten av den offentligfinansierade neutrala omläggning riksdagen beslutat om där koldioxidskatten ges ökad tyngd i förhållande till energiskatten.

Tabell 5.10 Skatt på energi

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Energiskatt	38,3	38,4	39,2	39,7	39,9
varav					
elektrisk kraft	11,3	12,7	12,8	13,0	13,2
bensin	19,3	18,2	18,6	18,8	18,6
övrigt	7,7	7,6	7,8	8,0	8,1
Koldioxidskatt	12,0	16,7	16,6	16,8	16,8
varav					
bensin	4,6	6,0	5,8	5,9	5,8
övrigt	7,4	10,8	10,8	10,9	11,0
Svavelskatt samt skatt på råttolja	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Från och med 2001 ökar koldioxidskattens procentuella andel av de totala intäkterna från 25 till 30 procent. Energiskatten som nästan uteslutande utgör de resterande skatteintäkterna minskar från 75 till 70 procent av de totala intäkterna. Svavelskatten samt skatten på råttolja bidrar endast med 2 promille av de totala intäkterna.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen har intäkterna reviderats ned med 0,3–0,6 miljarder kronor 2001–2004.

Skatt på vägtrafik

Miljarder kronor

	1999	Utfall 2000	Prognos			
			2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	6,6	7,0	7,8	7,9	7,9	8,0
Diff. BP2001	0,0	0,1	0,0	-0,1	-0,1	

Under skatt på vägtrafik redovisas fordonsskatt och vägtrafikavgifter. Fordonsskatt utgår på personbilar, bussar, lastbilar, motorcyklar, traktorer, tunga terrängvagnar, motorredskap och släpvagnar. Skatten beräknas efter fordonets skattevikt. Vägtrafikavgift utgår på trafik med lastbilar och lastbilsekipage som har totalvikt på minst 12 ton. För svenskregistrerade lastbilar gäller vägtrafikavgift på hela vägnätet samt att fordonsskatten reduceras för berörda lastbilar. För utländska fordon betalas vägtrafikavgift för färd på motorvägar samt på vissa europavägar som inte är motorvägar.

Nivåskillnaden mellan 2000 och 2001 på 0,8 miljarder kronor förklaras av två faktorer. Från och med i år redovisas även vägtrafikavgifterna under skatt på vägtrafik, vilket ökar intäkterna med 0,6–0,7 miljarder kronor årligen. Den resterande ökningen beror i huvudsak på att den lägre skattesats som gällt för dieseldrivna personbilar av 1993 års modell och äldre tas bort. Från och med den 1 januari i år gäller samma skattesats för dieseldrivna personbilar oberoende av årsmodell.

Prognosen stämmer i huvudsak överens med den som gjordes i beräkningen till budgetpropositionen för 2001. Antagandet om tillväxten i fordonsparken är oförändrat för 2001–2004.

Övriga skatter på varor och tjänster

Miljarder kronor

	1999	Utfall 2000	Prognos			
			2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	6,9	8,3	8,9	9,1	9,3	9,1
Diff. BP2001	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	

Under övriga skatter på varor och tjänster redovisas tullmedel, jordbrukstullar och sockeravgif-

ter, övriga skatter på import, försäljningsskatt på motorfordon, skatt på elektrisk kraft från kärnkraftverk, särskild skatt mot försurning, avfallsskatt, skatt på bekämpnings- och gödselmedel, Systembolaget AB:s inlevererade överskott, skatt på annonser och reklam, skatt på spel samt övriga skatter på varor och tjänster. Den största enskilda skatten är tullmedel, vilken står för närmare hälften av intäkterna i gruppen.

Den ojämna utvecklingen mellan 1999 och 2000 beror på införandet av avfallsskatten, vilken ökade intäkterna med 1,1 miljarder kronor 2000. Från och med i år redovisas avgifter på bekämpnings- och gödselmedel som skatter. Detta ökar intäkterna med 0,5 miljarder kronor 2001–2004. En motverkande effekt om 0,3 miljarder kronor uppstår genom att försäljningsskatten på motorfordon är borttagen fr.o.m. den 1 januari 2001.

I jämförelse med beräkningen till budgetpropositionen för 2001 är prognosen för de kommande tre åren i huvudsak oförändrad.

5.2.6 Restförda skatter m.m.

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Prognos 2000	2001	2002	2003	2004
Diff BP2001		-1,9	-3,0	-4,0	-4,5	

Under restförda skatter m.m. redovisas revideringar av skatter som gjorts efter taxeringen, restförda skatter samt vissa nedsättningar av skatter. Skatterna kan ändras efter inkomståret genom exempelvis revisioner, omräkningar och överklaganden. Om revideringen är till den skattskyldiges nackdel redovisas detta som en tillkommande skatt medan en ändring till den skattskyldiges fördel redovisas som en restitution. I redovisningen hänförs dessa skatter inte till ett specifikt inkomstår. De debiterade skatterna kommer aldrig i sin helhet in till staten utan en viss del restförs hos kronofogdemyndigheten. En del av detta belopp kan kronofogdemyndigheten driva in medan resterande belopp så småningom skrivs av. En redovisning av de periodiserade skatterna utan hänsyn tagen till restitutioner, tillkommande skatter, nedsättningar eller restförda skatter innebär i regel en över-skattning av de totala skatterna.

Tabell 5.11 Nedsatta och restförda skatter m.m.

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Prognos 2000	2001	2002	2003	2004
Nedsättning		-1,3	-3,8	-4,9	-4,9	-4,9
varav						
anställn.stöd		-1,3	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
kompetensutv.			-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
bredband			-0,8	-0,6	-0,6	-0,6
sjöfart				-1,3	-1,3	-1,3
Restfört	-3,1	-5,0	-5,5	-5,4	-5,6	-5,7
Övrigt	2,8	1,6	1,0	1,0	0,8	0,9
Totalt	-0,3	-4,8	-8,3	-9,2	-9,6	-9,6

Avvikelserna jämfört med beräkningen till budgetpropositionen beror på anställningsstödet, det aviserade stödet till sjöfarten samt en ökning av de restförda skatterna. Anställningsstödet redovisades i budgetpropositionen som en nedsättning under socialavgifter. Detta innebär att den redovisade avvikelsen mot budgetpropositionen blir överskattad.

5.3 Offentliga sektorns inkomster enligt nationalräkenskaperna

Skatteinkomsterna svarar för nästan 90 procent av den offentliga sektorns totala inkomster. De skatter som ingår i den offentliga sektorns inkomster enligt nationalräkenskaperna (NR) skiljer sig från de periodiserade skatterna i flera avseenden, vilket framgår av tabell 5.12.

Mervärdesskatt som betalas av kommuner samt skatter som tillhör Europeiska unionen ingår inte som en del av NR-skatterna. De delar av avgiften till EU-budgeten som avser tullar samt den momsbaseade delen av avgiften tillhör definitionsmässigt EU. Ytterligare en skillnad är att även en del andra avgifter enligt NR redovisas som skatter. Bland dessa kan nämnas insättningsgarantin, avgifter till kärnbränslefonden och inlevererat överskott från AB Svenska Spel. Resterande skillnad utgörs av periodiseringseffekter, som uppkommer när debiteringen av skatten sker efter det inkomstår som skatten avser.

Mellan 2000 och 2004 ökar skatterna med ca 150 miljarder kronor både enligt NR och enligt den periodiserade redovisningen. Skillnaden i förändring, jämfört med budgetpropositionen, mellan NR-skatterna och de periodiserade skatterna förklaras av periodiseringseffekter.

Tabell 5.12 Periodiserade skatter, skatter enligt NR samt skattekvoten

Miljarder kronor och procent

	Prognos				
	2000	2001	2002	2003	2004
Periodiserade skatter	1131	1140	1181	1239	1283
- Kommunmoms	28	29	30	31	32
- EU-skatter	13	13	8	8	6
+ Övriga NR-skatter	7	6	6	6	6
+ Periodiseringseffekter	3	17	1	-7	0
= Summa NR-skatter	1100	1120	1149	1198	1250
Skattekvot	53,4	52,3	51,2	51,1	51,0
Diff. BP2001					
Periodiserade skatter	14	6	5	7	
NR-skatter	25	9	8	7	

I tabell 5.13 redovisas den offentliga sektorns skatteinkomster fördelat på sektorer samt övriga inkomster. I absoluta tal beräknas kommunsektorns skatter öka med 74 miljarder kronor under prognosperioden. Ökningen för pensionssystemet och staten beräknas uppgå till 17 respektive 58 miljarder kronor under motsvarande period.

Tabell 5.13 Offentliga sektorns totala inkomster

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Staten	628	625	637	655	686
Pensionssystemet	135	136	141	147	152
Kommunerna	338	358	371	397	412
S:a NR-skatter	1100	1120	1149	1198	1250
Övriga inkomster	138	128	131	138	145
S:a NR-inkomster	1239	1247	1281	1336	1395
Diff. BP2001					
Skatter	25	9	8	7	
Övriga inkomster	0	0	0	0	

Den relativt svaga utvecklingen för staten beror till stor del på andra steget i inkomstskattereformen. Den underliggande förändringen för staten, dvs. exklusive regeländringar, uppgår till ca 83 miljarder kronor. Den underliggande förändringen av kommunskatterna uppgår till 58 miljarder kronor. Både kommunsektorns och pensionssystemets inkomster följer i stort sett löneutvecklingen. Övriga inkomster är relativt stabila under perioden med en liten ökning 2003 och 2004.

5.4 Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning

I avsnitt 5.4 redovisas statsbudgetens inkomster, som utgörs av skatter och övriga inkomster. De senare består främst av inkomster av statlig verksamhet, försäljning av statlig egendom samt bidrag från EU. Inkomsterna på statsbudgeten är i huvudsak kassamässiga.

5.4.1 Skatter

Övergången från periodiserad till kassamässig redovisning

I avsnitt 5.2 redovisas skatterna periodiserat. Det innebär att de är beräknade utifrån gällande skatteregler och de inkomster den skattskyldige har ett visst inkomstår. De periodiserade skatterna avser hela den offentliga sektorn, medan statsbudgeten enbart omfattar statens skatteinkomster. Statsbudgetens inkomster redovisas huvudsakligen kassamässigt, vilket innebär att det är de skatter och avgifter som under budgetåret betalas in till staten som redovisas. Skillnaden mellan intäkter, dvs. periodiserade skatter, och inkomster, dvs. kassamässiga skatter, förklaras i huvudsak av förskjutningar i den månatliga uppbörden och av att vissa skatter betalas in som preliminära skatter med slutreglering ett till två år senare. För det skatteslag som omfattas av skattekontot finns ytterligare skillnader genom att inkomstitlarna inte redovisar inbetalda utan debiterade skatter. För t.ex. inkomstiteln *Juridiska personers inkomstskatt* innebär detta att underuttaget av slutlig skatt avseende inkomståret 1999 (kvarstående skatt) redovisas som inkomst budgetåret 2000 trots att betalningen i huvudsak sker 2001. Om betalningen avviker från de deklarerade beloppen redovisas denna skillnad mot *Betalningsdifferenser, skattekonto*. Betalningsdifferensen kan således redovisa antingen ett positivt eller ett negativt belopp. Debiteringen av juridiska personers underuttag av slutlig skatt påverkar betalningsdifferensen negativt 2000. År 2001 när betalningen sker blir betalningsdifferensen positiv.

För de skatter som ingår i den samordnade uppbörden, och som omförs från titlarna fysiska och juridiska personers inkomstskatt, kan skillnaden bli än större. Den fastighets- och förmögenhetsskatt som redovisas i statsbudgeten avser den periodiserade skatten två år tillbaka i tiden.

Detta innebär att fastighetsskatten som avser 2001 redovisas mot inkomstiteln fastighetsskatt i statsbudgeten först 2003.

Redovisningsordningen innebär att vissa titlar redovisar ett mellanting mellan intäkt och inkomst medan andra endast redovisar inkomster. Statsbudgetens totala skatter blir däremot alltid kassamässigt redovisade eftersom även betalningsdifferenser ingår.

Utöver uppbördsförskjutningar förklaras skillnaden mellan statens periodiserade skatter och statsbudgetens skatter av förskjutningar i utbetalningar till kommunsektorn och pensionsystemet. Statens utbetalningar av kommunalskatt avseende inkomståret 2001 baseras på de uppräkningsfaktorer som regeringen fastställde i september 2000. Om det kommunala skatteunderlaget utvecklas snabbare än prognosen innebär detta att de högre kommunalskatterna, i form av preliminärskatter, tillfaller staten innevarande år medan kommunerna får del av denna ökning som en slutreglering först två år senare. Även gentemot pensionsystemet förekommer slutregleringar. Redovisningen av enskilda inkomstitlar framgår av tabell 5.15.

1000 Skatter m.m.

De inkomster som i statsbudgeten redovisas under inkomsttypen *Skatter m.m.* skiljer sig från de periodiserade skatterna för staten. Som framgår av tabell 5.14 förklaras skillnaden av dels den kommunala utjämningsavgiften, dels betalningsförskjutningar.

Tabell 5.14 Statsbudgetens skatter

	2000	2001	2002	2003	2004
Periodiserade skatter, offentlig sektor	1131	1140	1181	1239	1283
– Kommunsektorn	335	354	367	397	412
– Pensionssystemet	147	154	160	166	172
= Periodiserade skatter, staten	649	632	654	677	698
+ Utjämningsavgift	19	19	19	19	19
+ Betalningsförskjutning	5	10	-12	-13	-3
= Statsbudgetens skatter	673	661	662	682	715
Diff. BP2001	19	10	-4	-9	

Den kommunala utjämningsavgiften, som enbart är en inomkommunal avgift, bruttoredo visas i statsbudgeten, vilket innebär att inkomsterna redovisas på statsbudgetens inkomstsida medan

Tabell 5.15 Statsbudgetens inkomster 2000–2004

Miljarder kronor

Budgetår		Utfall	Prognos			
		2000	2001	2002	2003	2004
1000	Skatter m.m.	672,8	660,8	661,7	682,4	715,2
1100	Skatt på inkomst	127,5	101,7	85,6	87,9	102,2
varav	1111 Fysiska personers inkomstskatt	50,3	16,8	10,6	15,8	22,5
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	71,7	80,1	70,4	67,6	75,2
	Övriga inkomstskatter	5,5	4,8	4,6	4,5	4,5
1200	Socialavgifter och allmän pensionsavgift	225,9	234,5	242,2	251,8	261,6
varav	Inkomster	369,0	386,1	402,1	417,2	432,9
	Utgifter	143,1	151,6	159,8	165,4	171,3
1300	Skatt på egendom	38,3	39,3	38,6	37,9	39,8
varav	1310 Skatt på fast egendom	24,8	23,3	23,2	23,2	24,8
	1320 Förmögenhetsskatt	6,0	8,6	7,9	7,1	7,3
	1330 Arvs- och gåvoskatt	2,5	2,6	2,6	2,7	2,7
	1341 Stämpelskatt	4,9	4,8	4,9	4,9	5,0
1400	Skatt på varor och tjänster	265,5	277,2	286,5	295,2	302,8
varav	1411 Mervärdesskatt	182,9	187,7	195,6	204,0	211,9
	1424 Tobaksskatt	7,8	7,7	7,8	7,8	7,6
	1425 Alkoholskatt	10,9	10,8	10,4	9,6	8,8
	1428 Energiskatt	49,4	54,4	55,8	56,6	56,9
	1460 Skatt på vägtrafik	6,9	7,8	7,8	7,9	8,0
	1470 Skatt på import	3,8	4,0	4,2	4,3	4,6
	Övriga skatter på varor och tjänster	3,9	4,7	4,9	4,9	5,0
1500	Utjämningsavgift	19,2	19,2	19,2	19,2	19,2
1600	Betalningsdifferenser	-3,5	-7,3	-5,5	-4,7	-5,5
1700	Nedsättningar		-3,8	-4,9	-4,9	-4,9
2000	Inkomster av statens verksamhet	45,5	39,5	28,9	29,1	29,6
varav	2411 Inkomster av statens aktier	16,8	4,9	4,1	4,1	4,8
3000	Inkomster av försäld egendom	61,5	15,0	15,0	15,0	15,0
varav	3312 Övriga inkomster av försäld egendom	61,5	15,0	15,0	15,0	15,0
4000	Återbetalning av lån	2,5	2,4	2,4	2,3	2,2
5000	Kalkylmässiga inkomster	8,6	8,1	8,2	8,4	8,4
6000	Bidrag m.m. från EU	9,0	9,5	11,6	11,6	10,7
Statsbudgetens totala inkomster		800,0	735,3	727,7	748,7	781,1

utgifterna redovisas på statsbudgetens utgiftssida.

Under prognosperioden beräknas statsbudgetens skatteinkomster öka med 42 miljarder kronor. År 2001 minskar emellertid inkomsterna med 12 miljarder kronor, vilket förklaras av andra steget i den påbörjade inkomstskattereformen. Nedgången beror även på en relativt stor slutreglering av kommunalskatter. År 2002 ökar inkomsterna med endast 1 miljard kronor. Den svaga utvecklingen beror dels på att skatten på

Alectas, f.d. SPP, överskottsmedel antas betalas under 2001, dels på stora kommunala slutregleringar 2002.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2001 har skatteinkomsterna ökat 2000 och 2001 men minskat 2002 och 2003.

5.4.2 Övriga inkomster

Statsbudgetens övriga inkomster beräknas uppgå till 75 miljarder kronor i år och till ca 66 miljarder kronor per år 2002 till 2004. Förklaringen till att inkomsterna beräknas bli 9 miljarder högre i år är att Riksbanken föreslagit en extrautdelning där halva utdelningen, motsvarande 10 miljarder kronor, antas inlevereras på inkomsttitel.

Av de övriga inkomsterna utgör, under perioden 2001 till 2004, försäljning av statligt aktieinnehav 15 miljarder kronor per år, bidrag från EU m.m. 10–12 miljarder kronor per år, Riksbankens inlevererade överskott 7–8 miljarder kronor per år, statliga pensionsavgifter 7 miljarder kronor per år, offentligrättsliga avgifter 6 miljarder kronor per år och inkomster av statens aktier 4–5 miljarder kronor per år.

2000 Inkomster av statens verksamhet

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	45,5	39,5	28,9	29,1	29,6
Diff. BP2001	-0,1	10,5	0,9	1,9	

Under denna inkomsttyp redovisas Riksbankens inlevererade överskott, Inlevererat överskott från AB Svenska Spel, Inkomster från statens aktier samt Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor.

År 2000 uppgick inkomsterna till 45,5 miljarder kronor. Detta historiskt sett höga utfall förklaras till stor del av att drygt 11 miljarder kronor inlevererades i samband med Stattums försäljning av Pharmacia & Upjohn. År 2001 beräknas inkomsterna uppgå till knappt 40 miljarder kronor, varav 10 miljarder kronor består av en extrautdelning (i likvida medel) från Riksbanken till följd av bankens överkapitalisering. I beräkningen antas den föreslagna extrautdelningen, som totalt uppgår till 20 miljarder kronor, till hälften bestå av likvida medel och till hälften av statspapper. Den del av extrautdelningen som består av likvida medel levereras in på inkomsttitel medan den del som består av statspapper skrivs av mot statsskulden (se skulddispositioner avsnitt 4.4.4). Beslut om extrautdelningens sammansättning och storlek fattas av riksdagen under våren. För åren 2002 till 2004

beräknas inga extraordinära inkomster varför inkomsterna stabiliseras runt 29 miljarder kronor.

Jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2001 ökar inkomsterna, utöver den föreslagna extrautdelningen, med 1–2 miljarder kronor per år. Ökningen förklaras till största delen av att Riksbankens inlevererade överskott nu beräknas bli något högre.

3000 Inkomster av försäld egendom

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	61,5	15,0	15,0	15,0	15,0
Diff. BP2001	0,0	0,0	0,0	0,0	

Under denna inkomsttyp redovisas försäljning av olika typer av statens egendom. Statligt ägda bolag utgör vanligtvis den största delen.

År 2000 uppgick inkomsterna till 61,5 miljarder kronor. Inkomsterna består främst av försäljningen av aktier i Telia AB som uppgick till 61 miljarder kronor. Resterande del utgjordes av försäljning av aktier i Celsius AB. Under perioden 2001–2004 budgeteras 60 miljarder kronor i försäljningsinkomster, vilket motsvarar 15 miljarder kronor per år. Försäljningsbeloppen och tidpunkterna är behäftade med stor osäkerhet

I förhållande till bedömningen i budgetpropositionen sker inga förändringar.

4000 Återbetalning av lån

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	2,5	2,4	2,4	2,3	2,2
Diff. BP2001	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	

Under denna inkomsttyp redovisas bl.a. återbetalningar av studiemedel men även återbetalningar av andra lån såsom landsbygdslån och lån avseende såddfinansiering samt amorteringar på reverser som Stiftelsen Norrlandsfonden överlåtit till staten som ersättning för överlåtna lokaliseringsslån och regionala utvecklingslån. Återbetalning av studiemedel utgör merparten av inkomsterna.

År 2000 uppgick inkomsterna till 2,5 miljarder kronor. Under perioden 2001–2004 beräknas inkomster bli i stort sett oförändrade mellan åren.

I förhållande till bedömningen i budgetpropositionen för 2001 är inkomstutvecklingen ungefär densamma.

5000 Kalkylmässiga inkomster

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	8,6	8,1	8,2	8,4	8,4
Diff. BP2001	0,2	-0,8	-0,7	-0,7	

Statliga pensionsavgifter utgör merparten av inkomsterna under denna inkomsttyp. År 2000 uppgick inkomsterna till 8,6 miljarder kronor, vilket är drygt 3 miljarder kronor högre än tidigare år. Ökningen jämfört med tidigare år förklaras av att myndigheterna fr.o.m. 2000 har det fulla kostnadsansvaret för tjänstepensioner m.m. Under perioden 2001–2004 beräknas inkomsterna uppgå till drygt 8 miljarder kronor. Ökningen under perioden förklaras till viss del av den förväntade löneutvecklingen i ekonomin.

I jämförelse med bedömningen i budgetpropositionen för 2001 beräknas inkomsterna bli 0,7 miljarder kronor lägre. Merparten av nedrevideringen beror på av att det införts en ny prognosmodell för premier till tjänstepensioner m.m.

6000 Bidrag m.m. från EU

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	2000	2001	2002	2003	2004
Aktuell beräkning	9,0	9,5	11,6	11,6	10,7
Diff. BP2001	-1,2	-1,1	-0,3	0,5	

Under denna inkomsttyp redovisas bidrag från olika EG-fonder. De största enskilda bidragen avser arealbidrag och bidrag från EG:s socialfond.

År 2000 uppgick inkomsterna till 9,0 miljarder kronor, vilket är ungefär samma nivå som inkomsterna bedöms uppgå till innevarande år. För perioden 2002–2004 bedöms inkomsterna uppgå till ca 11 miljarder kronor. Prognoserna är

dock osäkra. För regional- och socialfonden ligger osäkerheten framför allt i att prognostisera kommande års utbetalningar, vilka i sin tur ligger till grund för de utbetalande myndigheternas rekvisitioner från Europeiska kommissionen.

I förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2001 beräknas inkomsterna bli något lägre 2001 och 2002 men något högre 2003.

5.5 Kommunsatser

Kommunernas skatteinkomster är framför allt beroende av lönesummans utveckling, dvs. ssysättning och timlön. Även utvecklingen av skattepliktiga transfereringar är viktig. Av skatteunderlaget 2000 utgörs 70 procent av löner, 20 procent av pensioner och 7,5 procent av transfereringar exklusive pensioner medan inkomst av näringsverksamhet endast utgör 2,5 procent. Nivån på skatterna är även beroende av den kommunala utdebiteringen. Medelutdebiteringen 2001 är 20,57 procent för kommunerna och 9,97 procent för landstingen, dvs. totalt 30,53 procent. Jämfört med 2000 är det en ökning med 0,15 procentenheter.

Kommunalskatterna kan redovisas enligt tre olika redovisningsprinciper: periodiserat avseende inkomståret, enligt nationalräkenskaperna (NR) och kassamässigt avseende budgetåret (utbetalat). Den kassamässiga skatten utgörs dels av ett förskott avseende inkomståret, dels av en slutavräkning som avser inkomståret två år tidigare. Slutregleringar påverkar de kassamässiga skatterna t.o.m. 2003. Även NR-skatterna påverkas av slutregleringarna, men endast med ett års eftersläpning, vilket innebär att NR-skatterna överensstämmer med den periodiserade skatten fr.o.m. 2003. I tabell 5.16 redovisas den beräknade utvecklingen av kommunernas och landstingens skatteunderlag 1999–2004.

I jämförelse med beräkningen till budgetpropositionen har skatteunderlaget för 2000 reviderats upp främst till följd av högre lönesumma. Revideringen medför även en större slutreglering 2002.

Tabell 5.16 Utvecklingen av skatteunderlaget 1999–2004

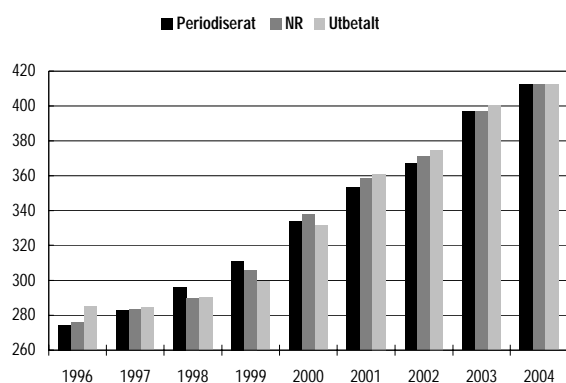
Procent

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Aktuell beräkning</i>	7,0	5,3	4,0	8,0	4,0
BP2001	5,8	6,0	5,1	3,9	6,8
VP2000	5,5	5,8	4,0	3,8	4,1
<i>Akkumulerat</i>					
Aktuell beräkning	7,0	12,6	17,1	26,5	31,5
BP2001	5,8	12,2	17,9	22,5	30,8
VP2000	5,5	11,6	16,1	20,5	25,4

Utvecklingen av skatterna under prognosperioden framgår av diagram 5.4. Mellan 1998 och 2004 beräknas de periodiserade skatterna öka med 116 miljarder kronor, vilket är betydligt mindre än ökningen av NR-skatterna och de utbetalda skatterna, vilka vardera ökar med ca 122 miljarder kronor.

Diagram 5.4 Kommun- och landstingsskatter

Miljarder kronor

Att ökningen är betydligt större i de senare fallen beror på slutregleringar av kommunalskatt avseende tidigare år. Den periodiserade skatten påverkas av den begränsade avdragsrätten för allmän pensionsavgift 2000 och 2001 samt av det högre grundavdraget 2001. Dessa ändringar ökar kommunskatterna med 5 miljarder kronor 2000 och med 8 miljarder kronor 2001. De ökade intäkterna till följd av regeländringarna medför dock ingen inkomstförstärkning för kommuner och landsting, eftersom en motsvarande nivå-sänkning görs av de generella statsbidragen.

5.6 Skattekvoten

Skattekvoten visar förhållandet mellan det totala skatteuttaget och BNP. Det finns flera olika definitioner av skattekvoten och i regel är de inter-

nationellt bestämda. Den vanligaste definitionen av skattekvoten är den som baseras på skatter redovisade enligt NR. Denna skattekvot är dock inte strikt periodiserad, eftersom skillnaden mellan slutlig skatt och preliminär skatt räknas till påföljande år. Skattekvoten är således beroende av när i tiden den skattskyldige väljer att betala sin skatt, vilket inte är fallet med den skattekvot som beräknas utifrån en fullständig periodisering av skatterna. En skatteändring för ett visst år påverkar den periodiserade skattekvoten för samma år medan detta inte behöver vara fallet vid beräkningen av NR:s skattekvot.

Internationella jämförelser av skattekvoter är svåra att göra, eftersom olika länders skattelagstiftningar behandlar inkomster och avdrag på skilda sätt. Ett land som t.ex. ger sitt stöd till barnfamiljer via en transferering får en högre skattekvot, särskilt om transfereringen är skattepliktig, jämfört med det land som i stället ger sitt stöd som ett avdrag eller skattereduktion. Transfereringar till hushåll behandlas skattemässigt mycket olika bland OECD-länderna. I vissa länder är huvuddelen av transfereringarna skattepliktig medan det motsatta förhållandet gäller i andra länder. Sverige tillhör den grupp av länder inom OECD som har en hög andel skattepliktiga transfereringar. Ett alternativ vid internationella jämförelser är därför att exkludera skatter på offentliga transfereringar vid beräkning av skattekvoten. Även om det går att korrigera för en del av olikheterna i skatte- och transfereringssystemen, blir länderjämförelser än dock haltande, eftersom man även efter en sådan korrigering inte tar hänsyn till hur de olika ländernas trygghetssystem finansieras. Exempelvis har vissa länder relativt stora inslag av obligatoriska avtalsförsäkringar – som för den enskilde individen har en skattelikhande karaktär – medan andra länder finansierar samma typ av försäkringar via skattemedel. Vid en mer omfattande länderjämförelse av skattekvoten, i syfte att ge den en mer rättvisande ekonomisk innebörd, bör man så långt som möjligt korrigera för detta. Sådana korrigeringar är emellertid mycket svåra att göra.

En jämförelse av den okorrigerade skattekvoten över tiden ger dock en indikation om hur skattenivån i olika länder utvecklas. I tabell 5.17 redovisas skattekvoten 1998 samt förändringen av skattekvoten mellan 1990 och 1998 för ett antal OECD-länder. Länderna är indelade i olika grupper beroende på vilken inverkan de skattepliktiga transfereringarna har på skattekvoten. I

den första gruppen förklarar skatteplikten högst 0,5 procentenheter av skattekvoten medan den i tredje gruppen förklarar mellan 5 och 6 procentenheter. Av tabellen framgår att skattekvoten under perioden minskat i fyra länder medan den i flertalet länder ökat med mellan två och tre procentenheter.

5.17 Skattekvoten 1998, förändring av skattekvoten 1990–1998 samt skattepliktiga transfereringars inverkan på skattekvoten för ett urval av OECD-länder

Procent av BNP

Ländergruppering efter transfereringars inverkan på skattekvoten i procentenheter	Redovisad skattekvot	Förändring 1990–1998
0,0–0,5 procentenheter		
Irland	32,2	-1,4
Australien	29,9	0,6
Storbritannien	37,2	1,2
Förenta staterna	28,9	2,2
0,5–3,0 procentenheter		
Norge	43,6	1,8
Belgien	45,9	2,8
Italien	42,7	3,8
Tyskland	37,0	4,4
5,0–6,0 procentenheter		
Nederländerna	41,0	-1,8
Sverige	52,0	-1,7
Danmark	49,8	2,7
Uppgift saknas		
Japan	28,4	-2,5
Luxemburg	41,5	0,8
Spanien	34,2	1,2
Kanada	37,4	1,3
Finland	46,2	1,5
Korea	21,1	2,0
Island	33,6	2,2
Frankrike	45,2	2,2
Österrike	44,4	4,2
Schweiz	35,1	4,2
Grekland	33,7	4,3
Portugal	34,2	4,6
Turkiet	38,3	8,7
OECD-totalt	37,0	2,0
EU-15	41,3	2,1

Anm: Transfereringarnas inverkan på skattekvoten avser inkomståret 1995. Förändringen för Sverige del förklaras i huvudsak av statens och kommunernas avlyfta moms.
Källa: OECD.

I tabell 5.18 redovisas skattekvoten för perioden 1999–2004 dels enligt NR:s definition, dels beräknad utifrån de periodiserade skatterna. Den periodiserade skattekvoten minskar under prognosperioden med undantag för 2003. Den ökning som då sker förklaras av införandet av garantipensioner. Denna omläggning av pensionerna medför endast en marginell ökning av de offentliga nettoutgifterna, mindre än 0,05 procentenheter, medan skattekvoten ökar med 0,6 procentenheter.

Tabell 5.18 Skattekvot enligt nationalräkenskaperna (NR) och periodiserad skattekvot

Procent

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Skattekvot enl. NR	52,9	53,4	52,3	51,2	51,1	51,0
Periodiserad skattekvot	53,3	53,4	51,6	51,3	51,5	51,0
Periodiserad skattekvot exkl. skatt på transfereringar m.m.	49,1	49,2	47,4	47,0	46,6	46,2

Anm: Skattekvoten enligt NR inkluderar även skatter som tillhör EU.

Dessutom redovisas den periodiserade skattekvoten exklusive skatt på offentliga transfereringar och för 1999 exklusive den frivilliga delen av kyrkoskatten. Vid beräkningen av skattekvoten skall även vissa avgifter, som inte ingår i redovisningen av de periodiserade skatterna, läggas till. Till dessa hör bland annat bankgarantiavgifter och avgifter till kärnbränslefonden. I samtliga redovisade skattekvoter ingår de ovan nämnda avgifterna.

6

Utgifter

6 Utgifter

6.1 Utgiftsprognos 2001

Under löpande budgetår skall regeringen enligt 36 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten vid minst två tillfällen redovisa prognoser över utfallet av statens inkomster och utgifter samt statens lånebehov. Väsentliga skillnader mellan budgeterade belopp och beräknat utfall skall förklaras.

I denna proposition redovisas nu den första prognosen för 2001. I avsnitt 6.2 redovisas prognosen för de takbegränsade utgifterna, medan beräkningarna av inkomsterna och statsbudgetens saldo redovisas i kapitel 5 respektive avsnitt 4.4.4.

Tabell 6.1 Statsbudgetens utgifter 2001

Miljarder kronor

	Stats- budgeten	Prognos	Differens
Utgifter exkl. statsskuldsräntor	643,2 ¹	641,1	-2,1
Statsskuldsräntor	70,9	66,0	-4,9
Summa utgifter	714,1	707,1	-7,0

¹ Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.

I statsbudgeten för budgetåret 2001 beräknades statsbudgetens utgifter till 714,1 miljarder kronor. I den aktuella prognosen beräknas dessa utgifter till 707,1 miljarder kronor. Förändringen beror främst på att prognosen för statsskuldsräntorna reviderats ned med 4,9 miljarder kronor jämfört med beräkningarna i statsbudgeten. Anledningen är dels att statsskulden 2001 beräknas bli 57 miljarder kronor lägre, dels att såväl den korta som långa räntan antas bli lägre. Den del av förändringen som hänförs till utgifter exklusive statsskuld räntor förklaras i avsnitt 6.2.

6.2 Takbegränsade utgifter 2001

Utgiftstaket för staten omfattar utgiftsområdena 1 till 25 samt 27. Däremot ingår inte utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. Till de takbegränsade utgifterna räknas utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I budgeteringen ingår även posten Minskning av anslagsbehållningar.¹⁴ Skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna utgörs av budgeteringsmarginalen.

Utgiftstaket för staten är ett centralt budgetpolitiskt åtagande för regeringen och riksdagen. Om det finns risk för att utgiftstaket för staten kommer att överskridas skall regeringen, enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten, för att undvika detta, vidta sådana åtgärder som den har befogenheter till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder.

Det av riksdagen beslutade utgiftstaket för staten på 789 miljarder kronor ligger fast. Regeringen följer noggrant utgiftsutvecklingen genom månatlig uppföljning och frekventa prognoser för att i tid kunna vidta nödvändiga åtgärder om utgiftstaket bedöms vara hotat.

De takbegränsade utgifterna beräknades i budgetpropositionen för 2001 till knappt 787,8 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen uppgick därmed till 1,2 miljarder kronor. I den nu aktuella beräkningen bedöms de takbegränsade utgifterna uppgå till drygt 785,8 miljarder kronor. Detta innebär att budgeteringsmarginalen har ökat med 1,9 miljarder kronor.

¹⁴ I redovisningen av utfallet ingår däremot förändringen av anslagsbehållningar i utgifterna för respektive anslag och utgiftsområde.

För vissa enskilda utgiftsområden har prognoserna förändrats väsentligt mellan beräkningarna i budgetpropositionen för 2001 och denna proposition. Förändringarna beskrivs i avsnitt 6.2.1.

Jämfört med 2000 ökar de takbegränsade utgifterna med ca 26 miljarder kronor, vilket motsvarar en real ökning på 2,2 procent. Som andel av BNP beräknas de takbegränsade utgifterna uppgå till 36,3 procent, vilket är 0,2 procentenheter lägre än 2000.

Tabell 6.2 Takbegränsade utgifter 2001

Miljarder kronor

	Stats- budgeten	Prognos	Differens
Utgifter exkl. statskuldsräntor	643,2 ¹	641,1	-2,1
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	144,6	144,7	0,1
Takbegränsade utgifter	787,8	785,8	-1,9
Budgeteringsmarginal	1,2	3,2	1,9
Utgiftstak för staten	789,0	789,0	0

¹ Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.

6.2.1 Prognoser för takbegränsade utgifter 2001 och utgifter per utgiftsområde

I tabell 6.3 redovisas de prognoserade utgifterna för respektive utgiftsområde 2001 och de beräknade utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Utfallet för 2000 visas också i tabellen. För vissa utgiftsområden avviker utgiftsprognoserna kraftigt i förhållande till anvisade medel i statsbudgeten. Nedan beskrivs de största skillnaderna jämfört med statsbudgeten.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgiftsprognosen uppgår till 16,5 miljarder kronor och är därmed 1,5 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Avvikelsen härrör främst från anslaget *Bistandsverksamhet*. Enligt prognosen kommer 1,5 miljarder kronor av anslaget reservationer att förbrukas under 2001.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsprognosen uppgår till 106,7 miljarder kronor och är därmed 4,8 miljarder kronor högre än utgiftsramen i statsbudgeten.

Ökningen härrör främst från anslaget *Sjukpenning och rehabilitering m.m.*, vars utgifter beräknas bli 4,1 miljarder högre än anvisat belopp. Utgifterna beror dels på antalet nettosjukdagar (hela sjukdagar), dels på medelersättningens nivå. Det är en upprevidering av antalet nettodagar som är orsaken till de högre utgifterna. Antalet nettosjukdagar för 2001 beräknas stiga med 13 procent jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2001. Anslaget *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* föreslås på tilläggsbudget ökas med 3,0 miljarder kronor.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utgiftsprognosen uppgår till 59,8 miljarder kronor och är därmed 3,3 miljarder kronor lägre än utgiftsramen i statsbudgeten. Denna skillnad beror till största delen på en nedrevidering av antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program samt på att verksamheten inom EU:s strukturfondsprogram kommit igång senare än beräknat. Skillnaden mellan anvisade medel på statsbudgeten och utgiftsprognosen uppgår till omkring 1 miljard kronor vardera på anslagen *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*, *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* och *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006*.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgiftsprognosen uppgår till 19,6 miljarder kronor och är därmed knappt 2,1 miljarder kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. I stort sett hela förändringen förklaras av reviderade prognoser för tre anslag. För anslaget *Studiemedelsräntor m.m.* har prognosen reviderats ned med 1,0 miljarder kronor på grund av en förändrad avräkningsprincip för studiemedelsräntor. Prognosen för anslaget *Vuxenstudiestöd m.m.* har reviderats ned med drygt 0,5 miljarder kronor. Detta beror främst på lägre antaganden om antalet studerande i kunskapslyftet. För anslaget *Studiemedel m.m.* har prognosen reviderats ned med knappt 0,5 miljarder kronor till följd av att antalet studerande i eftergymnasial utbildning förväntas bli lägre jämfört med den bedömning som gjordes i budgetpropositionen för 2001.

Minskning av anslagsbehållningar

I statsbudgeten var förbrukningen av anslagsbehållningar ej fördelad per utgiftsområde, utan

redovisades under posten Minskning av anslagsbehållningar. I den aktuella prognosen ingår emellertid förbrukningen av anslagsbehållningar under respektive anslag och utgiftsområde.

Statsbudgetens utfall visar att anslagsbehållningarna på reservations- och ramanslag uppgick till 29 miljarder kronor vid årsskiftet 2000/01. Under 2001 kommer anslagsbehållningarna att minska i den mån utgifterna överstiger anvisade medel på statsbudgeten eller till följd av beslut om indragningar. Medgivna överskridanden eller tillskott av medel på tilläggsbudget kommer i stället bidra till en ökning av anslagsbehållningarna.

Posten Minskning av anslagsbehållningar uppgick till 3,0 miljarder kronor i statsbudgeten

för budgetåret 2001 och beräknades där som skillnaden mellan prognoserade utgifter och anvisade medel. Skillnaden mellan prognos och anvisade medel exklusive statsskuldsräntor beräknas nu till knappt 1 miljard kronor. Anvisade medel föreslås öka med 2,5 miljarder kronor på tilläggsbudget i denna proposition. Detta betyder att anslagsbehållningarna nu beräknas öka med 1,5 miljarder kronor under 2001, vilket medför att behållningarna vid årets slut kommer att uppgå till ca 30 miljarder kronor. Kommande beslut om indragningar bl.a. till följd av den s.k. treprocentregeln kommer dock, allt annat lika, att minska anslagsbehållningarna.

Tabell 6.3 Prognos för takbegränsade utgifter 2001

Miljarder kronor

	Utfall 2000	Stats- budget	Förslag till tilläggs- budget	Totalt anvisat	Prognos	Differens prognos stats- budget
UO 1 Rikets styrelse	4,8	5,3	0,0	5,3	5,7	0,4
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,5	1,3	0,0	1,3	1,4	0,1
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	6,2	6,2	0,0	6,2	6,5	0,3
UO 4 Rättsväsendet	23,3	24,0	0,8	24,7	24,6	0,6
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	3,0	2,9	0,0	2,9	3,0	0,1
UO 6 Totalförsvaret	46,2	46,5	0,0	46,5	46,0	-0,5
UO 7 Internationellt bistånd	15,3	15,0	-0,1	14,9	16,5	1,5
UO 8 Invandrare och flyktingar	4,5	4,9	0,0	5,0	5,0	0,0
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	28,6	29,4	0,0	29,4	29,9	0,5
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	97,9	101,9	3,1	105,0	106,7	4,8
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33,5	33,8	0,0	33,8	33,8	0,0
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	44,6	47,7	0	47,7	48,0	0,2
UO 13 Arbetsmarknad ¹	33,2	63,0	-0,8	62,2	59,8	-3,3
UO 14 Arbetsliv ²	41,1	8,5	0,0	8,5	8,7	0,2
UO 15 Studiestöd	19,7	21,6	0	21,6	19,6	-2,1
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	31,4	34,8	-0,2	34,7	34,2	-0,6
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,6	7,8	0,0	7,8	7,9	0,1
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	11,9	11,6	-0,5	11,1	11,1	-0,5
UO 19 Regional utjämning och utveckling	3,0	4,2	0	4,2	3,5	-0,7
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1,7	2,2	0,0	2,2	2,3	0,1
UO 21 Energi	1,7	2,3	0	2,3	2,3	0,0
UO 22 Kommunikationer	25,3	24,7	0,0	24,7	24,7	0,0
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	9,7	13,7	0,0	13,7	14,0	0,3
UO 24 Näringsliv	3,8	3,5	-0,1	3,5	3,7	0,2
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	97,5	99,4	0,1	99,5	98,9	-0,5
UO 26 Statsskuldsräntor m.m.	90,2	70,9	0	70,9	66,0	-4,9
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	22,3	23,8	0	23,8	23,4	-0,4
Minskning av anslagsbehållningar		3,0				-3,0
Summa utgiftsområden	709,6	714,1	2,5		707,1	-7,0
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor	619,4	643,2	2,5		641,1	-2,1
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	140,7	144,6			144,7	0,1
Takbegränsade utgifter	760,0	787,8			785,8	-1,9
Budgeteringsmarginal	5,0	1,2			3,2	1,9
Utgiftstak för staten	765,0	789,0			789,0	0,0

¹ Tidigare benämnt Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.² Tidigare benämnt Arbetsmarknad och arbetsliv.

Anm: År 2001 förs anslagen inom tidigare verksamhetsområdet Arbetsmarknad över från utgiftsområde 14 till utgiftsområde 13. Överföringen beräknades i budgetpropositionen för 2001 innebära att utgifterna för UO13 ökar med 34 miljarder kronor 2001 och att UO14 minskar med motsvarande belopp.

6.3 Utgifternas fördelning på utgiftsområden 2002-2004.

Regeringens förslag: Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2002-2004 enligt tabell 6.5 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2001 en preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområden för åren 2002 och 2003. Riksdagen godkände förslaget (prop. 2000/01:1, bet. 2000/2001:FiU1, rskr. 2000/2001:36).

I detta avsnitt anger regeringen en reviderad preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2002-2003 och en preliminär fördelning för 2004. Regeringens förslag till utgiftsramar för åren 2002-2004 samt skillnader i förhållande till de preliminära ramarna i budgetpropositionen för 2001 redovisas i tabell 6.5. Beräkningarna av fördelningen på utgiftsområden för åren 2002-2004 är baserade på nu kända förutsättningar, vad avser den ekonomiska utvecklingen och nu gällande regelsystem och skall betraktas som preliminära.

I budgetpropositionen för 2002 kan utgiftsramarna komma att justeras på grund av att exempelvis pris- och lönekänsliga anslag kan komma att ändras till följd av nya bedömningar om den ekonomiska utvecklingen.

Regeringens förslag till utgiftstak för staten för 2004 redovisas i avsnitt 4.1.1. Regeringen har vid utformningen av sitt budgetförslag förutsatt att tidigare beslutade utgiftstak för åren 2002-2003 ligger fast. Utgångspunkten för förslaget till preliminära utgiftsramar är vidare att en tillräcklig nivå på budgeteringsmarginalen uppnås.

Syftet med de preliminära ramarna i den ekonomiska vårpropositionen är att ange riktlinjer för budgetarbetet. I förhållande till de preliminära ramarna i budgetpropositionen innehåller regeringens förslag till utgiftsramar för åren 2002-2003 ett antal väsentliga förändringar, främst till följd av nu föreslagna utgiftsreformer samt ökad förväntad sjukfrånvaro vilket föranlett en upprevidering av utgiftsramen för utgiftsområde 10. Dessutom påverkas utgiftsramarna av omflyttningar av anslag mellan utgiftsområden. De största omflyttningarna redovisas i tabell 6.4 och

kommenteras kortfattat nedan. Omflyttningarna kommenteras också under respektive utgiftsområde i avsnitt 6.6.

Tabell 6.4 Större omflyttningar av utgifter under utgiftstaket 2002-2003

	2002	2003
<i>Miljarder kronor</i>		
<i>Omflyttning p.g.a. av maxtaxareform och statens övertagande av huvudmannaskap för vårdutbildningar</i>		
UO 16 Utbildning mm	0,9	-0,3
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	-0,9	0,3
<i>Omflyttning p.g.a. avskaffande av Särskilt grundavdrag</i>		
UO 10 Ekon. trygghet vid sjukdom		2,9
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner		-2,8
Nettoeffekt på de takbegränsade utgifterna	0	0,1

Förändringarna för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning beror dels på att anslag för de lagstadgade delarna av reformen om maxtaxa och allmän förskola förs över från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25. Denna överföring innebär att utgifterna för utgiftsområde 16 minskar med 500 miljoner kronor 2002 och med 1 700 miljoner kronor fr.o.m. 2003 och att utgiftsområde 25 ökar med motsvarande belopp. Vidare beror förändringen på att 1 420 miljoner kronor förs över från utgiftsområde 25 till utgiftsområde 16 fr.o.m. 2002 med anledning av regeringens förslag i propositionen Nytt huvudmannaskap för vårdhögskoleutbildningar (prop. 2000/01:71).

I samband med reformeringen av förtidspensionssystemet avskaffas det särskilda grundavdraget för folkpensionärer (SGA). För att försäkringens nettoersättningar skall vara oförändrade måste bruttobeloppen höjas, vilket ökar det kommunala skatteunderlaget. Bruttoutgifterna för anslaget *Förtidspensioner* kommer således att öka med ca 2,9 miljarder kronor från och med 2003. Kommunsektorns ökade skatteinkomster innebär att det generella statsbidraget till kommuner och landsting inom utgiftsområde 25 reduceras med ca 2,8 miljarder kronor fr.o.m. 2003.

Tabell 6.5 Preliminär fördelning på utgiftsområden 2002–2004

Miljoner kronor

Utgiftsområden	2002	2003	2004	Differens mot budgetpropositionen för 2001	
				2002	2003
1 Rikets styrelse	5 394	5 355	5 646	259	334
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 367	1 328	1 333	-5	-11
3 Skatteförvaltning och uppbörd	6 635	6 765	6 902	297	282
4 Rättsväsendet	24 905	25 494	26 620	-177	-232
5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 901	2 941	2 984	19	15
6 Totalförsvaret	45 804	44 751	44 764	297	238
7 Internationellt bistånd	15 375	18 037	19 780	-195	-147
8 Invandrare och flyktingar	4 827	4 850	4 330	144	133
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	31 793	34 285	35 907	1 484	2 389
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	110 711	117 738	120 821	6 309	10 393
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33 241	51 615	51 201	91	711
12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	49 645	51 619	52 529	714	862
13 Arbetsmarknad	59 199	59 959	59 593	-2 230	-1 508
14 Arbetsliv	8 456	8 425	8 445	-10	-12
15 Studiestöd	22 493	23 387	24 092	-1 872	-1 340
16 Utbildning och universitetsforskning	41 739	42 970	44 743	988	-232
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 061	8 167	8 353	96	75
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	10 292	10 373	10 003	-720	-241
19 Regional utjämning och utveckling	3 351	3 451	3 451	0	0
20 Allmän miljö- och naturvård	2 802	2 937	3 847	392	344
21 Energi	2 132	1 352	1 372	47	48
22 Kommunikationer	24 967	25 913	26 180	65	19
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	14 312	14 406	14 287	429	439
24 Näringsliv	3 278	3 256	3 309	-5	2
25 Allmänna bidrag till kommunerna	100 218	90 861	92 951	880	-1 335
26 Statsskuldräntor m.m.	60 423	53 791	56 692	-4 932	-4 330
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	23 779	24 210	24 281	146	-120
Minskning av anslagsbehållningar	3 500	3 000	3 000	-1 000	-1 000
Summa utgiftsområden	721 599	741 235	757 418	1 513	5 777
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	661 176	687 445	700 726	6 444	10 106
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	150 486	152 476	160 474	377	3 014
Takbegränsade utgifter	811 662	839 920	861 200	6 821	13 120
Budgeteringsmarginal	2 338	4 080	15 800	-6 821	-13 120
Utgiftstak för staten	814 000	844 000	877 000	0	0

6.3.1 De takbegränsade utgifternas förändring jämfört med budgetpropositionen för 2001

Det är flera förklaringsfaktorer som medför ändrade utgiftsramar för åren 2002 och 2003 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2001. Utgiftsramarna har ändrats till följd av föreslagna utgiftsreformer och utgiftsminskningar, reviderade makroekonomiska förutsättningar, reviderad pris- och löneomräkning, förändrade volymer inom vissa regelstyrda bidragssystem, förändrade prognosmetoder och förändrade prognoser av myndigheternas förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit. I tabell 6.6 har förändringen jämfört med beräkningen i budgetpropositionen av de takbegränsade utgifterna för åren 2002–2003 delats upp på dessa faktorer.

Utgiftsreformer och utgiftsminskningar

Av avsnitt 4.3 framgår de förslag till reformer och utgiftsminskningar som nu lämnas eller aviseras i denna proposition. Sammantaget beräknas de takbegränsade utgifterna öka med 7,0 miljarder kronor 2002 och med 9,8 miljarder kronor 2003, i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2001.

Större reformer föreslås bland annat inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg vilka höjer utgifterna med 1,9 miljarder kronor 2002 och med 2,9 miljarder kronor 2003. Merparten av utgiftsökningarna beror på den nyligen träffade överenskommelsen med Landstingsförbundet om läkemedel samt med ytterligare 200 miljoner kronor per år från och med 2002 på grund av tandvårdsreformen.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, föreslås tillföras 0,5 miljarder kronor 2002 och 1,0 miljard kronor 2003, som skall användas för att reformera arbetsskadeförsäkringen.

Medel på 1,2 miljarder kronor tillskjuts från och med 2002 till utgiftsområde 13 Arbetsmarknad, för att delvis täcka kostnaderna för en höjning av arbetslöshetsersättningen samt för att stärka platsförmedlingen.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering och bostadsförsörjning förslås tillföras ytterligare 0,1 miljarder kronor 2002 och 0,6 miljarder kronor

2003 för finansiering av ett investeringsbidrag till hyresbostäder.

Inom utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård föreslås ett antal miljöinsatser som medför ökade utgifter motsvarande omkring 0,4 miljarder kronor åren 2002 och 2003. Förstärkningarna omfattar bland annat marksanering och biologisk mångfald.

I jämförelse med beräkningarna i budgetpropositionen för 2001 ökar utgifterna också avsevärt inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. För att förbättra tillgängligheten inom sjukvården tillförs landstingen 1,25 miljarder kronor per år från och med 2002. Dessutom ökar utgifterna med 0,65 miljarder kronor när ett förbehållsbelopp införs i äldreomsorgen från den 1 januari 2002.

Makroekonomiska förutsättningar

Utgifternas fördelning på utgiftsområden påverkas av en ändrad bedömning av den allmänna ekonomiska utvecklingen. Anslag som är beroende av den makroekonomiska utvecklingen har för åren 2002 och 2003 justerats med hänsyn till nya antaganden om den ekonomiska utvecklingen. Denna justering berör huvudsakligen ett fyrtiotal olika anslag för transfereringsändamål.

Under perioden 2001–2003 väntas BNP-tillväxten bli marginellt lägre än i beräkningen i budgetpropositionen för 2001. Trots den något svagare ekonomiska utvecklingen förutses ändå såväl den öppna arbetslösheten som de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bli lägre än tidigare beräknat. Den lägre arbetslösheten medför att utgifterna minskar med ca 1 miljard kronor 2002 och med ca 0,5 miljarder kronor året därpå. Färre personer i arbetsmarknadspolitiska program reducerar utgifterna med drygt 1 miljard kronor åren 2002–2003. Räntenivån bedöms också bli lägre än vad som antogs i budgetpropositionen, vilket sänker utgifterna något för ett mindre antal anslag.

Prognosen för prisbasbeloppet har sänkts med 100 kronor för 2003, vilket innebär att transfereeringar indexerade med prisbasbeloppet blir motsvarande omkring 0,3 miljarder kronor lägre. Däremot innebär antagandet om ett högre inkomstindex att utgifterna för ålderspensionssystemet revideras upp med ca 1,5 miljarder kronor 2003. Sammantaget beräknas de förändrade makroekonomiska antagandena med-

föra att de takbegränsade utgifterna minskar med 2,5 miljarder kronor 2002 och med 0,5 miljarder kronor 2003 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2001.

Pris- och löneomräkning av anslagen till myndigheternas förvaltningskostnader

I den inledande fasen av budgetprocessen hantearas anslag för förvaltningsändamål i fasta priser. Dessa anslag räknas om till löpande priser genom att pris- och löneindex knyts till anslagen.

I budgetpropositionen för 2001 gjordes en preliminär pris- och löneomräkning av anslagen för förvaltningsändamål för åren 2002-2003. Slutlig pris- och löneomräkning av anslagen för förvaltningsändamål för 2002 har därefter genomförts. Den baseras bl.a. på löneutvecklingen inom tillverkningsindustrin. Vid beräkningen görs ett avdrag för produktivitetsutvecklingen motsvarande utvecklingen inom den privata tjänstesektorn under de senaste 10 åren. För åren 2003 och 2004 görs en preliminär pris- och löneomräkning av anslagen för förvaltningsändamål, vilken bl.a. baseras på antagen löneutveckling mellan 2000 och 2002 i den konkurrensutsatta sektorn. Avdrag görs också för en prognostiserad produktivitetsutveckling som följer den privata tjänstesektorn.

Till följd av den slutgiltiga pris- och löneomräkningen ökar utgiftsramarna med 0,9 miljarder kronor 2002 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2001. Förändringen berör främst utgiftsområdena 6 Totalförsvaret, 16 Utbildning m.m. samt 22 Kommunikationer, vars utgiftsramar höjs med drygt 0,2 miljarder kronor till följd av de nya beräkningarna. För 2003 medför den nya preliminära pris- och löneomräkningen att anslagsbeloppen ökar med 0,6 miljarder kronor i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen. Ramarna höjs inom de ovan angivna utgiftsområdena med drygt 0,2 miljarder kronor.

Volym

Utgiftsramarna kan också förändras till följd av nya prognoser för volymer inom vissa regelstyrda system. De största volymförändringarna prognoseras inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, där utgifterna upprevideras med drygt 5 miljarder kronor 2002, och med 6 miljarder kronor 2003 jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen. Detta beror främst på att antagandena om antalet sjukskrivna och antalet förtidspensionärer har höjts.

Inom utgiftsområde 15 Studiestöd förutses minskande volymer, vilket främst förklaras av färre studerande inom vuxenutbildning och eftergymnasial utbildning. Nedrevideringen leder till att ramarna för utgiftsområdet minskar med omkring 1,5 miljarder kronor 2002 och med 0,5 miljarder kronor 2003. Dessutom förutses lägre utgifter för bostadsbidraget inom utgiftsområde 18 såväl 2002 som 2003.

Sammantaget beräknas ändrade volymer bidra till att utgiftsområdesramarna ökar med ca 3,5 miljarder kronor 2002 och med 5 miljarder kronor 2003 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2001.

Övrigt

Revideringar av ramarna kan också orsakas av nya prognosmetoder, justeringar till följd av nyttillkommande information, korrigeringar av tidigare gjorda fel samt regeländringar utom regeringens omedelbara kontroll, till exempel med anledning av beslut i EU.

Dessa revideringar beräknas bidra till en minskning av utgifterna med 1,0 miljarder kronor 2002 och med 0,8 miljarder kronor 2003. Revideringarna berör de flesta utgiftsområden. Prognoserna för ålderspensionssystemet utanför statsbudgetsystemet har dock reviderats upp för 2003. Den viktigaste förändringen är att antalet ATP-pensionärer samt den genomsnittliga ATP-poängen räknats upp något.

Minskning av anslagsbehållningar

Statliga myndigheter har vissa möjligheter att fördela sina utgifter över tiden. Medel på ram- och reservationsanslag som inte utnyttjas fullt ut kan sparas till efterföljande år. På motsvarande sätt kan en myndighet använda tidigare sparade anslagsmedel som komplement till årets anslag.

Myndigheter har också möjligheter att inom vissa gränser låna av efterföljande års anslag om medelstilleddningen ett visst år är otillräcklig. Förskjutningar av detta slag redovisas som en för alla ramanslag och reservationsanslag gemensam beräkningspost kallad minskning (eller ökning) av anslagsbehållningar. Denna post ingår i de takbegränsade utgifterna. För kommande budgetår erhålls en prognos för de takbegränsade utgifterna genom att en beräknad storlek på minskningen av anslagsbehållningarna läggs till utgiftsramarna och ålderspensionssystemets utgifter. Myndigheternas förbrukning av anslags-

behållningar och utnyttjande av anslagskrediter är en osäker faktor i utgiftsberäkningen.

Jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2001 beräknas nu förbrukningen av anslagsbehållningar bli 1 miljard kronor lägre vardera åren 2002 och 2003 och beräknas nu till totalt 3,5 miljarder kronor 2002 och till 3,0 miljarder kronor 2003.

Ett område med en stor prognoserad förbrukning av anslagsbehållningar för 2002 är biståndet. År 2003 är det Utgiftsområde Totalförsvaret samt Regional utjämning som redovisar störst förbrukning.

Tabell 6.6 Förändring av takbegränsade utgifter mellan budgetpropositionen för 2001 och 2001 års ekonomiska vårproposition till följd av utgiftsreformer m m.

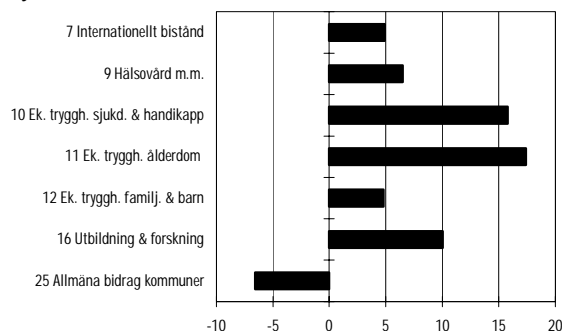
Miljarder kronor

	2002	2003
Takbegränsade utgifter i budgetpropositionen för 2001	804,8	826,8
Nya utgiftsreformer och utgiftsminskningar	7,0	9,8
Ändrade makroekonomiska förutsättningar	-2,5	-0,5
Reviderad pris - och löneomräkning	0,9	0,6
Volymförändringar	3,4	5,0
Övrigt	-1,0	-0,8
Förändrad prognos för anslagsbehållningar	-1,0	-1,0
Total utgiftsförändring	6,8	13,1
Takbegränsade utgifter i 2001 års ekonomiska vårproposition	811,7	839,9

6.4 Större ramförändringar 2001-2004

Diagram 6.2 Större ramförändringar 2001-2004

Miljarder kronor

I diagram 6.2 visas förändringar av utgiftsramar under perioden 2001-2004 för utgiftsområden vars utgiftsramar förändras i betydande utsträckning.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgiftsramen beräknas öka från 15 miljarder kronor 2001 till 19,8 miljarder kronor 2004. Utvecklingen för utgiftsområdet har en koppling till bruttonationalinkomsten (BNI). För 2001 är

biståndsramen 0,73 procent av BNI. Förslag till motsvarande ram 2002 och 2003 är 0,74 respektive 0,81 procent av BNI. För 2004 innebär regeringens förslag att biståndsramen skall uppgå till 0,86 procent av BNI samt därutöver 200 miljoner kronor. Förändringen av biståndsramen mellan 2001 och 2004 uppgår till följd av BNI-utvecklingen och ändrat biståndsmål till drygt 5,5 miljarder kronor. Vissa utgifter inom andra utgiftsområden inkluderas i biståndsramen. Detta innebär att ökningen av utgiftsområdesramen är mindre än ökningen av biståndsramen.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

För utgiftsområdet ökar den beräknade ramen med 6,5 miljarder kronor. Staten och Landstingsförbundet är nu överens om en ny modell för statens ersättning till landstingen för läkemedel. Överenskommelsen innebär en årlig kostnadsökning på fem procent, vilken skall jämföras med den historiska ökningen som uppgår till knappt tio procent. Modellen innebär att landstingens incitament att arbeta med kostnadsutvecklingen i läkemedelsförmånen förbättras samtidigt som landstingen ges större inflytande över förmånen. Överenskommelsen

kommer sammantaget att medföra en bättre kontroll över kostnadsutvecklingen för läkemedelsförmånen än vad som gäller för närvarande. Ramökningen förklaras även av de förväntade kostnadsökningarna för assistansersättningen. Det är främst antal assistansberättigade individer och antalet assistanstimmar per individ som förväntas öka.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Den beräknade ramen ökar med nästan 16 miljarder kronor under perioden 2001 till 2004. Ökade utgifter beräknas främst för anslagen *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* samt *Förtidspensioner*. Utgifterna ökar för *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* till följd av högre genomsnittlig dag ersättning och av att antalet ersatta dagar ökar när antalet sysselsatta ökar. Prisbasbeloppet ökar under tidsperioden vilket beräknas leda till ökade utgifter för förtidspensioner. I och med förslaget i denna proposition att grundpensionen för förtidspensionärer blir beskattad fr.o.m. 2003, beräknas ramen behöva höjas med 2,9 miljarder kronor. Förändringen medför högre skatteintäkter för kommunerna varför det generella statsbidraget till kommunerna minskas i motsvarande grad.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Ramökningen beräknas till drygt 17 miljarder kronor under perioden 2001 till 2004. Ökningen beror främst på att den bosättningsbaserade delen av folkpensionen (7,5 miljarder kronor) föreslås överföras från ålderspensionssystemet till statsbudgeten 2003 och att grundpensionen behöver höjas samma år med 10,5 miljarder kronor när det särskilda grundavdraget avskaffas. Även denna förändring medför att det generella statsbidraget till kommunerna reduceras. Utgifterna för ålderspensioner minskar samtidigt successivt eftersom antalet pensionärer berättigade till grundpension minskar som en följd av ATP-systemets tillväxt.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Den beräknade ramen ökar med knappt 5 miljarder kronor mellan åren 2001-2004. Ökningen förklaras huvudsakligen av kraftigt ökade utgifter för föräldraförsäkringen. Redan beslutade reformer avseende införandet av

kontaktdagar och ytterligare en pappa-/mammamånad samt förslaget om höjd garantiersättning i denna proposition förklarar ca 1,6 miljarder kronor av ökningen under perioden. Vidare förklarar högre medelersättning till följd av högre timlön och pappornas successivt ökande användning av föräldraförsäkringen en del av utgiftsökningen. Slutligen antas antalet födda barn öka under beräkningsperioden, vilket bl.a. medför ett ökat antal ersättningsdagar i föräldraförsäkringen.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Ramen för utgiftsområdet beräknas öka med nära 10 miljarder kronor mellan 2001 och 2004. Ökningen beror främst på att omfattande reformer genomförs under perioden, bl.a. den s.k. skolsatsningen, maxtaxa i barnomsorgen samt ytterligare satsningar på forskning. Dessutom ökar anslagen inom utgiftsområdet med ca 2,3 miljarder kronor under perioden på grund av pris- och löneomräkningen.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

För utgiftsområdet beräknas ramen minska med ca 6,5 miljarder kronor under perioden. Tekniska förändringar förklarar en stor del av minskningen. Införandet av beskattade garantipensioner för ålders- och förtidspensionärer fr.o.m. 2003 beräknas höja kommunsektorns skatteinkomster med 12,3 miljarder kronor. Detta medför att statsbidraget till kommunerna reduceras i motsvarande grad. Bortsett från denna tekniska justering ökar i stället utgifterna med 6 miljarder kronor, varav 4 miljarder kronor finansierats genom försvarsomställningen.

6.5 Byte av vissa anslags utgiftsområdestillhörighet m.m.

Regeringens förslag: Utgiftsområde 3 ändrar namn till Skatt, tull och exekution och utgiftsområde 5 till Internationell samverkan.

Ärenden om Sveriges representation i utlandet överförs till utgiftsområde 1 Rikets styrelse, statlig personalpolitik till utgiftsområde 2 Samhälls-ekonomi och finansförvaltning, utskökningsväsendet till utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution samt väderlekstjänsten till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Bakgrund: Finansutskottet uttalade med anledning av budgetpropositionen för 2001 (bet. 2000/01:FiU1), mot bakgrund av yttranden från flera utskott, att indelningen i politikområden kan ge förutsättningar för bättre mål inom ramen för resultatstyrningen. Samtidigt betonade utskottet att det är nödvändigt att regeringen i det fortsatta utvecklingsarbetet beaktar konsekvenserna för riksdagen av indelningen i politikområden. En konsekvens av politikområdesindelningen, som utskottet lyfter fram, är att i vissa fall skär den genom såväl utgiftsområdesindelningen som utskottsindelningen. Detta innebär enligt utskottet att i vissa fall bereds inte mål och resurser av samma utskott.

Skälen för regeringens förslag: Den konsekvens av politikområdesindelningen, som finansutskottet lyfter fram i sitt betänkande, är otillfredsställande för såväl regeringen som riksdagen. I syfte att anpassa indelningen i politikområden till riksdagens arbetsformer, lämnar därför regeringen i ett första steg, förslag om ändringar av ändamål och verksamheter som skall innefattas i vissa utgiftsområden. Förslagen påverkar också utgifternas fördelning på utgiftsområden. Denna förändring genomförs i budgetpropositionen för 2002 under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag. I de preliminära utgiftsramar för åren 2002-2004 som föreslås i denna proposition har de föreslagna förändringarna inte beaktats.

Förslagen medför ändringar i riksdagsordningen, se Lagförslag avsnitt 3. Under de berörda utgiftsområdesavsnitten redovisas vilka anslag som berörs, de närmare skälen för anslagsflyttningarna och namnändringarna samt hur ramen

för de aktuella för utgiftsområdet kommer att påverkas av regeringens förslag (se avsnitt 6.6 utgiftsområde 1, 2, 3, 4, 5, 14, 20 och 22).

Tabell 6.7 Anslagsflyttningarnas konsekvenser för ramarna för berörda utgiftsområden

Miljoner kronor

Utgiftsområde	2002
UO 1 Rikets styrelse	+ 1 814
UO 2 Samhällsekonomi och förvaltning	+ 7 383
UO 3 Skatt, tull och exekution	+ 1 395
UO 4 Rättsväsendet	- 1 395
UO 5 Internationell samverkan	- 1 814
UO 14 Arbetsliv	-7 383
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	+207
UO 22 Kommunikationer	-207
Netto	0

6.6 Genomgång av enskilda utgiftsområden

Utgiftsområde 1: Rikets styrelse

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	2002	2003	Beräknat 2004
4 820	5 316	5 738	5 394	5 355	5 646

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Demokrati samt Mediepolitik. I utgiftsområdet ingår även anslagen Kungliga hov- och slottsstaten, Regeringskansliet m.m, Stöd till politiska partier, riksdagens ledamöter och partier m.m., riksdagens förvaltningskostnader och Riksdagens ombudsmän.

Från 2002 ökar beräknade resurser för utgiftsområdet med 258 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. I detta belopp ingår en överföring med 24 miljoner kronor från utgiftsområde 1 till utgiftsområde 17.

Med anledning av regeringens ställningstagande till rapporten om det samlade regeringskansliets långsiktiga dimensionering; "Vad kostar det att regera? En studie av Regeringskansliets dimensionering nu och i framtiden (Ds 2000:27) ökar anslaget med 160 miljoner kronor 2002, 240 miljoner kronor 2003 och 340 miljoner kronor 2004. För 2002 ökar därutöver beräknade resur-

ser för utgiftsområdet, främst till följd av ny pris- och löneomräkning, med 98 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. I detta belopp ingår den ovan nämnda överföringen från utgiftsområde 1 till utgiftsområde 17.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2000 aviserat att i 2001 års ekonomiska vårproposition återkomma till frågan om en sammanslagning av anslagen 90:5 Regeringskansliet m.m. under utgiftsområde 1 och anslaget 5:1 Utrikesförvaltningen under utgiftsområde 5, som är planerad att äga rum den 1 januari 2002.

Utrikesutskottet har i sitt betänkande 1999/2000:UU1 kommenterat den i budgetpropositionen för 2000 aviserade sammanslagningen av de båda anslagen. Regeringen vill med anledning av sitt förslag om sammanslagningen anföra följande.

Regeringskansliet utgör sedan den 1 januari 1997 en myndighet. Dess verksamhet finansieras dock från två skilda anslag, nämligen anslaget 90:5 Regeringskansliet m.m. under utgiftsområde 1 och anslaget 5:1 Utrikesförvaltningen under utgiftsområde 5.

För att fullfölja ombildandet av Regeringskansliet till en myndighet har regeringen föreslagit att de båda förvaltningsanslagen slås samman till ett för myndigheten gemensamt anslag fr.o.m. den 1 januari 2002. En sammanslagning av förvaltningsanslagen är en naturlig fortsättning på utvecklingen sedan 1997 och underlättar styrningen inom myndigheten Regeringskansliet, vilket även skapar en möjlighet till en effektivare resursanvändning.

Regeringskansliet bedriver ett långsiktigt och kontinuerligt förändringsarbete. En av de mest omfattande förändringarna både vad gäller personal och finansiella resurser, genomfördes den 1 januari 2000 i och med sammanslagningen av de två IT-organisationerna, den inom utrikesdepartementet och den för övriga Regeringskansliet, till en gemensam organisation.

Som en viktig del av förberedelsearbetet inför de planerade anslagssammanslagningen har arbete lagts ned på att utforma en för hela Regeringskansliet reformerad och gemensam verksamhetsplanering, som också bl.a. syftar till en bättre anpassning till budgetprocessen. Ett samlat anslag innebär att kopplingen mellan mål, resultat och resurser kan tydliggöras bättre och därmed ökar förutsättningarna för att uppnå det övergripande målet för Regeringskansliet, dvs.

att vara ett effektivt och kompetent stöd för regeringen i dess uppgift att styra riket och förverkliga sin politik.

Regeringen föreslår att anslaget för utrikesförvaltningen flyttas från utgiftsområde 5 till utgiftsområde 1. Detta föranleder ändringar i tilläggsbestämmelserna 4.6.1, 4.6.6 och 5.12. i riksdagsordningen 1. Frågan behandlas under lagförslag (avsnitt 3.1).

Regeringen kommer i samband med budgetpropositionen för 2002 att återkomma med förslag till ändringar av ramen för utgiftsområdet till följd av den nu föreslagna förändringen.

Förslaget innebär att ändamålet för anslaget Regeringskansliet, utgiftsområde 1 Rikets styrelse utvidgas till att även omfatta utrikesförvaltningen. Utrikesförvaltningens verksamhet kommer inte längre att finansieras inom utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan. I detta sammanhang vill regeringen anföra att det är särskilt angeläget att vidareutveckla formerna för dialogen med riksdagen när det gäller Sveriges representation i utlandet.

Under förutsättning att Riksdagen godkänner vad som nu föreslås innebär detta att den beräknade ramen för utgiftsområde 1 ökar med 1 814 miljoner kronor för 2002. Utgiftsområde 5 minskar med motsvarande belopp. Frågan behandlas under lagförslag (avsnitt 43.1).

Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2002 föreslå höjningar av presstödet i enlighet med förslag i tilläggsbudget. Regeringen överväger även ytterligare insatser inom pressstödsområdet.

Från den 1 juli 2001 inrättas en ny myndighet, Valmyndigheten, inom utgiftsområde 1, politikområde Demokrati. Frågan behandlas på tilläggsbudget. Verksamheten var tidigare en del av Riksskatteverkets ansvarsområde.

Utgiftsområde 2: Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	2002	2003	Beräknat 2004
1 503	1 308	1 435	1 367	1 328	1 333

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Effektiv statsförvaltning samt Finansiella system och tillsyn.

Utgiftsområdet omfattar bland annat Riksrevisionsverket, Ekonomistyrningsverket, Stats-

kontoret, Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet och Finansinspektionen. För 2001 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 1 308 miljoner kronor.

Från 2002 minskar beräknade resurser för utgiftsområdet med 5 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 1 367 miljoner kronor 2002.

Regeringen föreslår att verksamheter som hör till politikområdet Effektiv statsförvaltning flyttas från utgiftsområde 14 Arbetsliv till utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. Bakgrunden till att Arbetsgivarverket och Statens pensionsverk (SPV) redovisats under utgiftsområde 14 och verksamhetsområdet *Staten som arbetsgivare* har haft med utskottsbehandlingen att göra. Verksamheterna har inte haft sina övergripande mål relaterade till utgiftsområde 14 utan till utgiftsområde 2, eftersom de är ett av flera medel för att effektivisera statsförvaltningen.

Statliga arbetsgivarfrågor har en begränsad lagstiftning. SPV:s verksamhet bygger på kollektivavtal och den statliga arbetsrätten har en begränsad särslagstiftning.

En konsekvens av regeringens förslag om förändring av vilket ändamål och vilka verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 2 är att anslagen 1:1 stabsuppgifter vid Arbetsgivarverket och 1:2 statliga tjänstepensioner m.m. under utgiftsområde 14 Arbetsliv flyttas till utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. Detta föranleder ändringar i tilläggsbestämmelserna i Riksdagsordningen 4.6.2 och 4.6.15.

Under förutsättning att riksdagen godkänner förslagen innebär detta att den beräknade ramen för utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning ökar med 7 383 miljoner kronor för 2002. Utgiftsområde 14 Arbetsliv minskar med 7 383 miljoner kronor. Frågan om ändring av riksdagsordningen behandlas under lagförslag (avsnitt 3.1).

Utgiftsområde 3: Skatteförvaltning och uppbörd

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	2002	2003	Beräknat 2004
6 170	6 207	6 529	6 635	6 765	6 902

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Skatt, tull och exekution. Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket, Skattemyndigheterna samt Tullverket.

Från 2002 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 297 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. Förändringen består dels av en ökning med 175 miljoner kronor i syfte att återställa skattekontrollen till 1997 års nivå, dels en ökning med 10 miljoner kronor i syfte att höja effektiviteten inom tullverksamheten. Från 2002 ökar beräknade resurser för utgiftsområdet till följd av ny pris- och löneomräkning med 112 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001.

I riksdagen är det olika utskott, skatteutskottet respektive justitieukskottet, som bereder ärenden om politikområdets anslag inom respektive utgiftsområde.

Anslagen för Riksskatteverket och skattemyndigheterna ingår i utgiftsområde 3 och bereds av skatteutskottet medan anslaget för kronofogdemyndigheterna ingår i utgiftsområde 4 och bereds av justitieukskottet.

En samordning av handläggningen skulle ge bättre överensstämmelse mellan de olika myndigheternas anslag. Riksskatteverkets anslag bör även fortsättningsvis beredas av skatteutskottet. Det framstår därför som lämpligt att flytta anslaget 3:1 *Kronofogdemyndigheterna*.

Exekutionsväsendet kommer således ej längre att i detta sammanhang behandlas som en del av rättsväsendet. Detta är en följd av den nuvarande myndighetsstrukturen.

Regeringen föreslår därför att anslaget för kronofogdemyndigheterna flyttas från utgiftsområde 4 Rättsväsendet till utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd. Detta föranleder ändringar i tilläggsbestämmelserna 4.6.3 och 4.6.4 riksdagsordningen.

Ändringen medför inte någon ändring av ansvaret för beredningen av den materiella regleringen vid utsökning. Denna del kommer, liksom tidigare, att beredas av lagutskottet.

I samband med att ansvaret flyttas till skatteutskottet föreslår regeringen också att benämningen utsökningsväsendet ändras till exekutionsväsendet för att uppnå en bättre överensstämmelse med den terminologi som i övrigt används och som är väl inarbetad.

Regeringen föreslår även att utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd bör byta benäm-

ning till Skatt, tull och exekution för att namnet bättre skall spegla innehållet i utgiftsområdet. Detta föranleder ändring i tilläggsbestämmelsen 5.12.1 riksdagsordningen.

Regeringen kommer i samband med budgetpropositionen att återkomma med förslag till förändringar av ramen för utgiftsområdet till följd av den nu föreslagna förändringen. Under förutsättning att riksdagen godkänner ett sådant beslut innebär detta att den beräknade ramen för utgiftsområde 3 ökar med 1 395 miljoner kronor för 2002. Utgiftsområde 4 minskar med motsvarande belopp.

Frågan om ändring av riksdagsordningen behandlas under lagförslag (avsnitt 3.1.).

Utgiftsområde 4: Rättsväsendet

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat	
			2002	2003
23 317	23 973	24 592	24 905	25 494
				26 620

Utgiftsområdet omfattar polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, rättshjälpen, kriminalvården, exekutionsväsendet, Brottsförebyggande rådet, Rättsmedicinalverket, Gentekniknämnden och Brottsoffermyndigheten. Från 2002 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet till följd av ny pris- och löneomräkning med 181 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. På grund av vissa oklarheter i samband med beräkningen av pris- och löneomräkningen för 2002 och 2003 kommer regeringen att återkomma med en slutlig bedömning om resursnivån i samband med budgetpropositionen. Detta för att säkerställa att fler poliser kan anställas och målen för polisväsendets utveckling uppnås.

Rättsväsendet tillförs 600 miljoner kronor för 2004. Medlen skall användas till en fortsatt förstärkning av polisen. Satsningen på att utveckla den lokala polisen – närpolisreformen – skall fullföljas. Ytterligare en polishögskola startas. Fler specialister anställs för att säkerställa utvecklingen av det kunskapsbaserade polisarbetet och höja kvaliteten i brottsutredningarna. Polisväsendets metoder för verksamhetsuppföljning och redskap för en effektiv budgetkontroll måste vidareutvecklas.

Arbetet med att reformera och utveckla rättsväsendet fortsätter och skall leda till ett rationellt

strukturerat rättsväsende som utifrån en helhetsyn på myndigheternas verksamhet uppfyller medborgarnas berättigade krav på snabbhet, rättssäkerhet och hög kvalitet. Mål och prioriteringar för rättsväsendet ligger fast. Rättsväsendet skall bl.a. förbättra sin effektivitet och sin förmåga att förebygga och bekämpa både mängdbrottslighet och grövre kriminalitet. Det gäller inte minst våldsbrott (särskilt våld mot kvinnor och barn), narkotikabrott, ekobrottslighet inklusive miljöbrott, brott med homofobiska inslag och brott med rasistiska eller extremistiska förtecken. Bland andra viktiga inslag kan nämnas att konsolidera och utveckla det omfattande reformarbete som genomförts inom åklagarväsendet, fullfölja reformeringen av domstolsväsendet och ge kriminalvården förutsättningar att möta ett ökat platsbehov och fortsätta utveckla verksamheten. Ett mycket viktigt inslag i detta är att ytterligare utveckla kompetensen inom hela rättsväsendet.

Redan fattade beslut samt regeringens förslag i denna proposition innebär sammantaget den största satsningen på rättsväsendet någonsin. Regeringen avser även fortsättningsvis att noga följa rättsväsendets verksamhet och resultat och att, efter analys av vidtagna effektiviseringsåtgärder, återkomma till riksdagen om de ytterligare insatser som erfordras för att fullfölja statsmakternas intentioner för utvecklingen av rättsväsendet.

Regeringen föreslår att ansvaret för anslaget 3:1 Kronofogdemyndigheterna med tillhörande frågor flyttas till utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution. Under förutsättning att Riksdagen godkänner ett sådant beslut innebär detta att den beräknade ramen för utgiftsområde 3 i så fall ökar med 1 395 miljoner kronor för 2002. Utgiftsområde 4 minskar med motsvarande belopp.

Frågan om ändring av riksdagsordningen behandlas under lagförslag (avsnitt 3.1.).

Utgiftsområde 5: Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat	
			2002	2003
2 984	2 908	2 989	2 901	2 941
				2 984

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Utrikes- och säkerhetspolitik och det avser bidrag till

vissa internationella organisationer, fredsfrämjande verksamhet, information om Sverige i utlandet, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor samt Europainformation.

För 2002 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 20 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. Ökningen förklaras främst av ny pris- och löneomräkning.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2000 aviserat att i 2001 års ekonomiska vårproposition återkomma till frågan om en sammanslagning av anslagen 90:5 Regeringskansliet m.m. under utgiftsområde 1 och anslaget 5:1 utrikesförvaltningen under utgiftsområde 5, som är planerad att äga rum den 1 januari 2002.

Regeringen föreslår att anslaget för utrikesförvaltningen flyttas från utgiftsområde 5 till utgiftsområde 1. Detta föranleder ändringar i tilläggsbestämmelserna i riksdagsordningen 4.6.1, 4.6.6 och 5.12.1. Regeringen kommer i samband med budgetpropositionen att återkomma med förslag till ändringar av ramen för utgiftsområdet till följd av den nu föreslagna förändringen.

Under förutsättning att riksdagen godkänner detta förslag innebär det att den beräknade ramen för utgiftsområde 5 minskar med 1 814 miljoner kronor för 2002 och utgiftsområde 1 ökar med motsvarande belopp. Frågan behandlas under utgiftsområde 1 samt under lagförslag (avsnitt 3.1).

Utgiftsområde 6: Totalförsvaret

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat 2004	
			2002	2003
46 165	46 530	46 003	45 804	44 751
				44 764

Utgiftsområdet omfattar verksamheter inom det militära och det civila försvaret, Kustbevakningen, Statens räddningsverk, Sprängämnesinspektionen, nämnder samt stödverksamhet till det militära och det civila försvaret. I utgiftsområdet ingår även internationell fredsfrämjande verksamhet med svensk trupp utomlands.

Riksdagens beslut med anledning av prop. 1999/2000:30 Det nya försvaret innebär att totalförsvaret omdiriktas mot ett insatsförsvaret. Hösten 2001 skall statsmakterna fatta det försvarspolitiska beslutet för åren 2002-2004. Detta

kommer att göras med utgångspunkt i bl.a. Försvarsberedningens, Sårbarhets- och säkerhetsutredningens samt andra utredningars förslag. Den nationella krishanteringens framtida utformning kommer i huvudsak redovisas i en proposition våren 2002.

År 2003 skall EU:s krishanteringsförmåga vara fullt utbyggd. Försvarskommittén har i betänkande 1999/2000:FöU2 utgått från att regeringen snarast återkommer med förslag till riksdagen efter vilka principer som utlandsinsatser bör finansieras. Regeringen avser i budgetpropositionen för 2002 föreslå att de nuvarande anslagen 6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. och 6:2 Fredsfrämjande truppinsatser slås samman till ett anslag. Härigenom skapas en större flexibilitet i planeringen och användningen av resurserna när avvägningar mellan internationella insatser och förbandsverksamhet skall göras.

Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat 2004	
			2002	2003
15 317	14 966	16 483	15 375	18 037
				19 780

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Internationellt utvecklingssamarbete samt Samarbete med Central- och Östeuropa.

Biståndsramen för 2002 uppgår till 0,74 procent av BNI, vilket med nuvarande BNI-prognos beräknas till 16,6 miljarder kronor. Ramen för 2003 uppgår till 0,81 procent av BNI. Regeringen föreslår nu att biståndet 2004 skall höjas till 0,86 procent av BNI, därutöver tillförs biståndet 200 miljoner kronor. Därmed tas ännu ett betydande steg mot enprocentsmålet. Regeringen har ambitionen att Sverige åter skall uppnå enprocentsmålet för biståndet när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger.

Från biståndsramen avräknas vissa asylkostnader, medel för EU:s gemensamma bistånd, vissa FN-bidrag samt administration. För 2002 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 15,4 miljarder kronor, varav 14,8 miljarder kronor till Internationellt utvecklingssamarbete och 0,6 miljarder kronor till Samarbete med Central- och Östeuropa.

År 2002 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet med 195 miljoner kronor i jämfö-

relse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. Detta beror på att avräkningarna från biståndsramen har ökat med 195 miljoner kronor, vilket minskar biståndsanslaget i motsvarande mån.

I en proposition om samarbetet med Central- och Östeuropa som lämnas till riksdagen den 17 april 2001 föreslås ett nytt program för perioden 2002-2003. För 2002 beräknas 600 miljoner kronor och för 2003 beräknas 900 miljoner kronor. Därefter övergår programmet i ett permanent anslag på en nivå av 400 miljoner kronor för 2004.

Utgiftsområde 8: Invandrare och flyktingar

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		Beräknat 2004
			2002	2003	
4 472	4 942	4 988	4 827	4 850	4 330

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Migrationspolitik, Integrationspolitik, Storstadspolitik och Minoritetspolitik.

Beräknade resurser för utgiftsområdet ökar med 144 miljoner kronor för 2002 och 133 miljoner kronor för 2003 jämfört med de beräknade ramarna i budgetpropositionen för 2001. Förändringen förklaras huvudsakligen av att regeringen har beräknat att utgiftsområdet tillförs 40 miljoner kronor 2002 och 50 miljoner kronor från 2003 för asylsökande barns tillgång till förskoleverksamhet, skolbarnomsorg och utbildning på i huvudsak samma villkor som gäller för barn som är bosatta i landet.

Regeringen beräknar öka utgiftsområdesramen med 32 miljoner kronor från 2002 för europeiska flyktingfonden. Motsvarande belopp redovisas under inkomsttitel.

Det är viktigt att stödja grupper, organisationer och institutioner som har en tydlig målsättning att värna det demokratiska samhället mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering. Det antirasistiska arbetet förstärks därför och 10 miljoner kronor beräknas fr.o.m. 2002. Insatserna ska vara långsiktiga och samordnas med det arbete som bedrivs av frivillig organisationer, myndigheter, arbetsmarknadens parter och forskare. Samordning bör också ske med de arbete som bedrivs av internationella organ och inom EU. Insatserna skall bl.a. inriktas mot att identifiera och kartlägga problemområ-

den och på verksamheter som behövs för att värna det demokratiska samhället. En försöksverksamhet inleds med lokala och regionala diskrimineringsombud. För detta ändamål tillförs 4 miljoner kronor fr.o.m. 2002.

De föreslagna medlen till antirasistiskt arbete och antidiskrimineringsverksamhet finansieras delvis genom att 10 miljoner kronor av resurserna för Integrationsverkets nuvarande verksamhet omfördelas.

År 2003 beräknar regeringen minska ramen för utgiftsområdet med 20 miljoner kronor och ytterligare 310 miljoner kronor år 2004 för att finansiera förslag som innebär att ett äldre försörjningsstöd inrättas för personer över 65 år som inte uppfyller bosättningskravet i pensionsystemet.

Regeringens arbete för att förstärka rättssäkerheten i utlänningsärenden fortsätter.

Riksdagen har tillkännagivit för regeringen att regeringen i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition 2001 bör redovisa ett sätt att möjliggöra flexiblare utnyttjande av anslagen på migrationsområdet, då i första hand anslagen 12:1 *Migrationsverket* och 12:2 *Mottagande av asylsökande* (bet. 2000/01:SfU2).

För det första kan konstateras att nuvarande anslagssystem är konstruerat så att flexibilitet finns inbyggd i systemet. I första hand skall flexibilitet finnas inom anslagen genom möjligheten att utnyttja anslagskredit respektive anslagssparande. Om dessa möjligheter inte är tillräckliga kan regeringen två gånger per år i tilläggsbudgeten föreslå omprioriteringar.

För det andra är det en viktig princip att förvaltningsanslag och sakanslag skall hållas åtskilda. Syftet med detta är att underlätta styrningen av förvaltningen och att anslagens ändamål skall vara tydliga för såväl riksdag som regering. En strävan bör därmed vara att sakanslag hålls så rena som möjligt och inte belastas med förvaltningskostnader. Finansutskottet (bet. 2000/01:-FiU2, sid. 10) har också uttryckt kritik mot att regeringen inom ett och samma politikområde blandar transfereringsutgifter med förvaltningsutgifter. Utskottet konstaterar att det strider mot intentionerna bakom den nuvarande indelningen i utgiftsområden och hänvisar till att de realekonomiska effekterna av dessa utgifter är väsentligt olika och därför av analysskäl bör hållas åtskilda.

Anslagsstrukturen inom migrationsområdet är konstruerad så att myndigheternas förvalt-

ningsutgifter och övriga utgifter hålls isär. Från anslaget 12:1 *Migrationsverket* finansieras Migrationsverkets centrala administration och prövning av uppehållstillstånd och medborgarskap. Från anslaget 12:2 *Mottagande av asylsökande* finansieras all den verksamhet som rör mottagandet av asylsökande. Det handlar om bistånd i form av bostadsersättning, dagersättning och särskilt bidrag. Från anslaget finansieras också ersättning till kommuner och landsting för kostnader för skola, hälso- och sjukvård m.m. Anslagsutbetalningarna styrs i stor utsträckning av lagar och förordningar. Därutöver finansieras från anslaget kostnader för anläggningsboende för asylsökande och lokaler samt för personal som arbetar med organiserad verksamhet för asylsökande och vissa andra verksgemensamma kostnader.

Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att det nu inte finns behov av att lägga fram förslag till särskilda åtgärder med anledning av Socialförsäkringsutskottets initiativ.

Utgiftsområde 9: Häsovård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
28 573	29 374	29 850	31 793	34 285	35 907

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsopolitik, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik, Socialtjänstpolitik och Forskningspolitik.

Från 2002 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 1 484 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001.

Statens utgifter för Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsopolitik, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik och Socialtjänstpolitik utgör en mindre del av de samlade resurserna för dessa politikområden. Huvudmannaskapet för dessa verksamheter ligger huvudsakligen hos kommuner och landsting. Statens stöd till den kommunala sektorn utgår till största delen från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

I syfte att likställa läkemedelsbehandling med andra behandlingsmetoder inom hälso- och sjukvården samt få kontroll över kostnadsutvecklingen i läkemedelsförmånen träffade staten 1996 en överenskommelse med Landstingsför-

bundet om villkoren för det särskilda statsbidraget till landstingen för läkemedelsförmånen kostnader. Staten och Landstingsförbundet är nu överens om en ny modell för statens ersättning till landstingen. Modellen innebär att landstingens incitament att arbeta med kostnadsutvecklingen i läkemedelsförmånen förbättras avsevärt. Samtidigt åtar sig staten att ge landstingen ett större inflytande över läkemedelsförmånen så att de har möjlighet att påverka kostnadsutvecklingen. Överenskommelsen innebär en årlig kostnadsökning i läkemedelsförmånen på fem procent, vilket skall jämföras med den historiska ökningen som uppgår till knappt tio procent. Till följd av överenskommelsen utökas ramarna under utgiftsområdet med 1 663 miljoner kronor 2002, 2 563 miljoner kronor 2003 och 3 463 miljoner kronor 2004.

Regeringen anser att väntetiderna till vissa behandlingar i dag är oacceptabelt långa, vilket gör att det inte är möjligt att säga att hälso- och sjukvården har en acceptabel tillgänglighet. Åtgärder krävs inom detta område. Staten och landstingen är överens om att tillskjuta resurser i syfte att förbättra tillgängligheten till behandlingar. För att nå detta tillförs landstingen från den 1 januari 2002 ett resurstillskott om 1 250 miljoner kronor under utgiftsområdet 25 Allmänna bidrag till kommuner. En förutsättning för resurstillskottet är att detta regleras i ett avtal mellan staten och Landstingsförbundet. Mot bakgrund av att Dagmaruppgrörelserna bland annat syftat till att öka tillgängligheten bedömer regeringen att anslaget Bidrag till hälso- och sjukvård kan minskas med 450 miljoner kronor. Medlen används främst för att förstärka det generella statsbidraget till landstingen.

I syfte att ytterligare förbättra den ekonomiska situationen för äldre- och funktionshindrade inom vård och omsorg föreslår regeringen att ett förbehållsbelopp i äldre- och handikappomsorgen införs från och med den 1 januari 2002. För att kompensera kommunsektorn tillförs 650 miljoner kronor under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Regeringen avser att i en särskild proposition återkomma med förslag som innebär att ett äldreomsorgsstöd inrättas för personer över 65 år som inte uppfyller bosättningskravet i pensionssystemet. Medel för ändamålet tillförs utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom. Till följd av att äldreomsorgsstödet avlastar socialbidragskostnaderna i kommunerna

omfördelas vissa medel från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner samt utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar till utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom. Utöver dessa medel föreslår regeringen att utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom tillförs ytterligare 75 miljoner kronor för detta ändamål. För att administrera äldreförsörjningsstödet tillförs Allmänna försäkringskassorna under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp 21 miljoner kronor 2003 och 7 miljoner kronor årligen från 2004.

Regeringen avser att tillföra tandvården ytterligare 200 miljoner kronor per år från 2002 och framåt. Detta tillskott läggs till de stora satsningar som tidigare har gjorts.

Mot bakgrund av den svåra ekonomiska situation som Statens institutionsstyrelse befinner sig i avser regeringen att tillföra myndigheten 20 miljoner kronor 2002 och 30 miljoner kronor per år från 2003 och framåt.

Regeringen avser att tillföra Folkhälsoinstitutet 30 miljoner kronor årligen under perioden 2002 till och med 2004 för att förstärka arbetet med tobaksprevention.

Försöksverksamheten med insatser för hemlösa förlängs till 2004. Totalt avsätts 10 miljoner kronor per år för detta ändamål.

Vidare avser regeringen att stödja alternativ medicin med 3 miljoner kronor årligen fram till och med 2004.

Utgiftsområde 10: Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat	
			2002	2003
97 937	101 950	106 744	110 711	117 738
				120 821

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsförmåga.

Från 2002 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med cirka 6 209 miljoner kronor för 2002 och 10 853 miljoner kronor för 2003 i jämförelse med de beräknade ramarna i budgetpropositionen för 2001. För 2001 visar prognosen att utgifterna inom utgiftsområdet ökar med 4 794 miljoner kronor, varav merparten av ökningen härrör från anslaget för sjukpenning och rehabilitering m.m. Ökningarna beror huvudsak-

ligen på att antagandena om antalet sjukskrivna och antalet förtidspensionärer har höjts. Prognosen för antalet nettodagar med sjukpenning har ökat med ca 13 procent för innevarande år jämfört med bedömningen som gjordes i budgetpropositionen för 2001. För 2003 förklaras knappt 3 miljarder kronor av ökningen sedan budgetpropositionen för 2001 av att det särskilda grundavdraget för folkpensionärer (SGA) slopas.

Regeringen avser att föreslå riksdagen att arbetsskadeförsäkringen reformeras vilket beräknas medföra utgiftsökningar med högst 500 miljoner kronor 2002 och en varaktig årlig utgiftsökning på högst 1 000 miljoner kronor från och med 2003. Regeringen har också för avsikt att föreslå att 100 miljoner kronor tillförs utgiftsområdet för försöksverksamhet för att motverka långtidssjukskrivningar.

Sjukförsäkringssystemet ersätter idag 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten upp till ett inkomsttak om 7,5 prisbasbelopp. Allt fler förvärvsarbetande har inkomster över inkomsttaket. Det är angeläget att bevara och utveckla den generella välfärden. Regeringen avser därför att se över ersättningsnivåerna i socialförsäkringssystemen och återkomma till frågan i budgetpropositionen för 2002.

Regeringen överlämnade den 22 mars 2001 propositionen 2000/01:96 Sjukersättning och aktivitetsersättning istället för förtidspension till riksdagen. I propositionen redovisar regeringen förslag till ett reformerat förtidspensionssystem, vilket till stor del är en konsekvens av att ett nytt ålderspensionssystem har införts. Det är i huvudsak fråga om nya beräkningsregler. Ändringarna avses träda i kraft den 1 januari 2003.

Ett viktigt inslag i reformeringen av förtidspensionssystemet är att det särskilda grundavdraget (SGA) avskaffas. För att försäkringens nettoersättningar skall vara oförändrade måste bruttobeloppen höjas. Bruttoutgifterna för anslaget Förtidspensioner har således ökat med ca 2,9 miljarder kronor från och med 2003. Härigenom ökar det kommunala skatteunderlaget. Kommunsektorns ökade skatteinkomster innebär att det generella statsbidraget till kommuner och landsting inom utgiftsområde 25 reduceras med ca 2,8 miljarder kronor fr.o.m. 2003. Beloppet kan komma att revideras då den slutliga justeringen sker i budgetpropositionen för 2003.

Utgiftsområde 11: Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	2002	2003	Beräknat 2004
33 538	33 780	33 774	33 241	51 615	51 201

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik.

För 2002 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 91 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. Ökningen beror i huvudsak på att 160 miljoner kronor föreslås tillskjutas utgiftsområdet med anledning av nedanstående förslag om en höjning av bostadstillägget till pensionärer. Denna utgiftsökning motverkas dock till viss del av nedreviderade prognoser varför nettoeffekten blir 91 miljoner kronor.

Den kraftiga utgiftsökningen mellan åren 2002 och 2003 beror dels på att utgifterna för den bosättningsbaserade folkpensionen till pensionärer som även uppbär ATP flyttas från ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till utgiftsområde 11, dels på att det särskilda grundavdraget (SGA) avskaffas 2003. Då SGA avskaffas omvandlas denna skatteförmån tillsammans med nuvarande bosättningsbaserade folkpension samt pensionstillskott till en beskattad garantipension på budgetens utgiftssida.

I och med att SGA höjdes den 1 januari 2001 beräknas kostnaderna för garantipensionen bli cirka 385 miljoner kronor högre för 2003 och framöver, jämfört med vad som beräknades i budgetpropositionen för 2001.

Regeringen avser vidare föreslå förbättringar inom bostadstillägget till pensionärer (BTP). Idag ersätter BTP boendekostnader upp till 4 500 kronor med 90 procent av kostnaden. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2002 föreslå att ersättningsnivån höjs till 91 procent. Förändringen innebär en förbättring för pensionärer med BTP på i genomsnitt ca 400 kronor per år och som mest med 540 kronor per år.

Äldre invandrare som inte uppfyller bosättningskravet för svensk folkpension är idag hänvisade till socialbidrag för sin försörjning. Regeringen avser att i en särskild proposition ändra på detta förhållande genom att föreslå att ett äldreförsörjningsstöd (ÄFS) riktat till dessa personer införs 2003. Utgiftsområdet tillförs 710 miljoner kronor från och med 2003 för att finansiera denna reform. En stor del av dessa

na reform. En stor del av dessa ökade kostnader på utgiftsområde 11 motsvaras dock av minskade kostnader för socialbidrag till gruppen äldre invandrare. Därmed kan neddragningar ske i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. Neddragningar har gjorts med sammantaget 635 miljoner kronor inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner samt utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar. Det belopp som kommer de äldre invandrarna tillgodo som en standardförbättring är således ca 75 miljoner kronor. I budgetpropositionen för 2003 avser regeringen föreslå att ett nytt anslag anvisas för äldreförsörjningsstödet.

Utgiftsområde 12: Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	2002	2003	Beräknat 2004
44 596	47 747	47 986	49 645	51 619	52 529

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk familjepolitik.

Beräknade resurser för utgiftsområdet ökar med 714 miljoner kronor för 2002 och 862 miljoner kronor för 2003 i jämförelse med de beräknade ramarna i budgetpropositionen för 2001. Ökningarna förklaras till större delen av högre utgifter för föräldraförsäkringen, vilket framför allt beror på ett högre antagande om antalet födda barn och den höjning av garanti-ersättningen som regeringen föreslår i denna proposition.

Föräldrapenning enligt garantinivå utges till föräldrar som saknar inkomst, har låg inkomst eller inte uppfyller kvalifikationskraven inom föräldraförsäkringen. Garantiersättningen har varit oförändrad sedan 1987 och uppgår till 60 kronor per dag. Om hänsyn tas till inflation skulle garantinivån i dag uppgå till ca 95 kronor. Regeringen avser att höja garantinivån i föräldraförsäkringen med 60 kronor till 120 kronor per dag fr.o.m. den 1 januari 2002. Vidare avser regeringen att höja garantinivån till 150 kronor 2003 och till 180 kronor per dag fr.o.m. 2004. Höjningen avser den del av försäkringen som utger ersättning motsvarande föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst, dvs. 390 dagar fr.o.m. den 1 januari 2002. I ramen för utgiftsområdet har utgiftsökningar i föräldraförsäkringen med anledningen av höjningen av garanti-

ersättningen beaktats med 200 miljoner kronor 2002, 300 miljoner kronor 2003 och 400 miljoner kronor 2004.

I dag uppgår inkomsttaket i föräldraförsäringen till 7,5 prisbasbelopp vilket motsvarar en månadslön på drygt 23 000 kronor. Allt fler förvärvsarbetande har inkomster över inkomsttaket. Det är angeläget att bevara och utveckla den generella välfärden. Regeringen avser därför att se över ersättningsnivåerna i socialförsäkringssystemet och återkomma till frågan i budgetpropositionen för 2002.

Utgiftsområde 13: Arbetsmarknad

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
33 224	63 031	59 775	59 199	59 959	59 593

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Arbetsmarknadspolitik.

För 2002 minskas ramen för utgiftsområdet med 2 330 miljoner kronor och för 2003 med 1 508 miljoner kronor i jämförelse med de beräknade ramarna i budgetpropositionen för 2001. Förändringarna i förhållande till budgetpropositionen för 2001 förklaras främst av lägre volymer i arbetsmarknadspolitiska program.

För att de lediga platserna snabbt skall kunna tillsättas och säkerställa kvaliteten i insatserna inom aktivitetsgarantin bedömer regeringen att behovet av personalresurser vid arbetsförmedlingen kommer att vara oförändrat de närmaste åren. Framför allt handlar det om att förstärka det företagsinriktade arbetssättet och utveckla arbetet med de individuella handlingsplanerna. Det ger även arbetsförmedlingen möjligheter att i ökad utsträckning arbeta med aktivitetsgarantin och bl.a. äldre arbetslösa vilkas situation på arbetsmarknaden inte förbättrats i samma utsträckning som för andra grupper. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2002 återkomma med ett förslag att de 700 miljoner kronor som AMV fått använda för tillfälliga personalförstärkningar permanent överförs för personalresurser vid arbetsförmedlingen, varav 165 miljoner för att särskilt stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund.

Försöksverksamheten Kulturarvs IT pågår under åren 1999-2001. Verksamheten har nyli-

gen utvärderats och regeringen avser att i budgetpropositionen föreslå en förlängning av verksamheten till utgången av 2002.

Regeringen avser att ändra sysselsättningskravet för Samhall AB innevarande år. Detta mot bakgrund av försämrade marknadsförutsättningar. Antalet arbetade timmar som Samhall AB skall uppnå sänks därför från 31,9 miljoner till 31 miljoner.

Regeringen beräknar 100 miljoner kronor per år 2002-2004 för insatser för att minska deltidsarbetslösheten. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för 2002 med utformning av satsningen.

Regeringen avser att höja de lägsta och högsta nivåerna i arbetslöshetsersättningen fr.o.m. den 1 juli 2001. Den högsta ersättningen under de första 100 dagarna av en ersättningsperiod höjs från 580 kronor per dag till 680 kronor per dag. Samtidigt höjs grundbeloppet från 240 kronor per dag till 270 kronor per dag under hela ersättningsperioden. Motsvarande höjning kommer att ske av aktivitetsstödet. Finansieringen sker i huvudsak genom de regelförändringar som föreslogs i prop. (1999/2000:139) En rättvisare och tydligare arbetslöshetsförsäkring. Från 2002 har 500 miljoner kronor tillförts utgiftsområdet för att delvis finansiera dessa höjningar. Nästa år skall ersättningen i a-kassan höjas ytterligare, under förutsättning att det statsfinansiella läget så tillåter. Regeringen avser att följa upp och utvärdera effekterna av förslagen i prop. (1999/2000:139) inför en eventuell förändring.

Utgiftsområde 14: Arbetsliv

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
41 067	8 542	8 735	8 456	8 425	8 445

Utgiftsområdet omfattar politikområdena arbetsliv, jämställdhet och effektiv statsförvaltning.

Från 2002 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet med 10 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001.

För att politikområdet effektiv statsförvaltning skall kunna utgöra en helhet föreslår regeringen att ansvaret för anslagen 1:1 Stabsuppgifter vid Arbetsgivarverket och 1:2 Statliga tjänste-

pensioner m.m. med tillhörande frågor flyttas till utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. Under förutsättning att riksdagen godkänner ett sådant beslut innebär detta att den beräknade ramen för utgiftsområde 14 minskar med 7 383 miljoner kronor för 2002, utgiftsområde 2 ökar med motsvarande belopp. Frågan behandlas under utgiftsområde 2 samt föranleder ändringar i riksdagsordningen (se avsnitt 3.1).

Utgiftsområde 15: Studiestöd

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat	
			2002	2003
19 681	21 622	19 572	22 493	23 387

Samtliga anslag under utgiftsområdet tillhör politikområdet Utbildningspolitik som redovisas under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

För 2002 minskar ramen för utgiftsområdet med 1 872 miljoner kronor och för 2003 med 1 340 miljoner kronor i jämförelse med de beräknade ramarna i budgetpropositionen för 2001. Förändringarna av utgiftsområdesramarna i förhållande till budgetpropositionen för 2001 förklaras främst av lägre studerandevolymer inom vuxenutbildning och eftergymnasial utbildning. Jämfört med budgetpropositionen för 2001 görs även ett lägre antagande om ränta och prisbasbelopp vilket medför lägre utgifter för studiemedelsröntor respektive studiemedel.

Från och med 2003 beräknas ökade utgifter med 300 miljoner kronor till följd av att studiebidraget till gymnasiestuderande i denna proposition föreslås utgå under tio månader mot nuvarande nio månader. Från och med 2003 beräknas även resurser inom utgiftsområdet för ett nytt, obeskattat vuxenstudiestöd. Det särskilda utbildningsbidraget (UBS) avvecklas.

Utgiftsområde 16: Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat	
			2002	2003
31 363	34 846	34 215	41 739	42 970

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Utbildningspolitik, Forskningspolitik samt del av politikområdet Storstadspolitik.

För 2002 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 938 miljoner kronor och för 2003 minskas beräknade resurser med 283 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001.

Förändringarna av utgiftsområdesramarna i förhållande till budgetpropositionen för 2001 förklaras av flera faktorer;

Resurser för de lagstadgade delarna av maxtaxereformen, 500 miljoner kronor för 2002 och 1 700 miljoner kronor fr.o.m. 2003, beräknas i stället under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Utgiftsområdesramen har minskats med 345 miljoner kronor 2002 och 400 miljoner kronor fr.o.m. 2003 med anledning av att ändamålet för de medel som tidigare beräknats för s.k. NT/svux-utbildningar successivt upphör. Vidare beräknas, med anledning av propositionen Nytt huvudmannaskap för vårdhögskoleutbildningar (prop. 2000/01:71) som regeringen överlämnade till riksdagen den 19 mars 2001, 1 420 miljoner kronor under detta utgiftsområde. Dessa resurser beräknades tidigare under utgiftsområde 25. I utgiftsområdesramarna har vidare beräknats 100 miljoner kronor 2002 och 200 miljoner kronor fr.o.m. 2003 för kvalitetsfrämjande åtgärder inom humanistiskt, teologiskt, juridiskt och samhällsvetenskapligt utbildningsområde. För 2002-2004 avsätts 50 miljoner kronor per år för forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling. Till följd av pris- och löneomräkning ökar utgiftsområdesramen med ca 200 miljoner kronor 2002.

Utgiftsområde 17: Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
7 589	7 807	7 877	8 061	8 167	8 353

I utgiftsområdet ingår politikområdena Kulturpolitik, Ungdomspolitik och Folkrorelsepolitik samt delar av politikområdena Mediepolitik, Finansiella system och tillsyn, Utbildningspolitik och Forskningspolitik.

Från 2002 ökar beräknade resurser för utgiftsområdet med 96 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001.

Regeringen föreslår att utgiftsområdet tillförs ytterligare 120 miljoner kronor fr.o.m. 2002. Regeringen kommer att föreslå att 40 miljoner kronor av dessa medel används för ökade insatser för kulturmiljövård. Regeringen avser vidare att tillföra ytterligare medel för centrala och regionala kultursatsningar. Regeringen återkommer i budgetpropositionen med den närmare fördelningen av tillskottet. Av de 120 miljoner kronorna finansieras 24 miljoner kronor från utgiftsområde 1.

I budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) beräknades under utgiftsområdet ett samlat belopp på 78 miljoner kronor för justering av statsbidragen till teater-, dans- och musikinstitutioner med anledning av att premierna för tjänstepension och tjänstegrupplivförsäkring anpassas till de faktiska kostnaderna. Det ökade premieuttaget innebär att också den särskilda löneskatten höjs. Utgiftsområdet ökar med 19,3 miljoner kronor som kompensation för den ökade löneskatten.

Från 2002 minskar beräknade resurser för utgiftsområdet med 44 miljoner kronor till följd av dels ny pris- och löneomräkning, dels en minskning till följd av minskade inleveranser från Fastighetsverket till statsbudgeten.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 8 061 miljoner kronor 2002.

Efter en översyn av kulturinstitutionernas lokalkostnader anser regeringen att kostnadsbase- rade i stället för marknadsanpassade hyror bör tillämpas för ett antal äldre byggnader som i hög grad formats för sitt ändamål och kommit att bli symboler för en kulturinstitutionens verksamhet. Dessa fastigheter är Operans, Dramatens, Nationalmuseums, Naturhistoriska riksmuseets

och Historiska museets huvudbyggnader. Åtgärden beräknas minska hyreskostnaden med 19,1 miljoner kronor.

Regeringen anser också att Fastighetsverket, med de begränsningar som följer av verkets ansvar för en fastighets långsiktiga och kulturhistoriska värde, skall visa beredvillighet att tillmötesgå en hyresgästs önskemål om hur ansvaret för drift och underhåll av fastigheten ska fördelas.

Regeringen har också noterat en brist i det underlag som används för prisomräkning av lokalkostnaderna i vissa anslag. Statskontoret kommer därför att ges i uppdrag att lämna det underlag som är nödvändigt för att en tillfredsställande prisomräkning skall kunna göras av anslagen i samband med att hyresavtalen för kulturinstitutioners ändamålslokaler tecknas om.

Regeringen är beredd att under åren 2002 till och med 2004 bidra till finansieringen av de initialkostnader som uppstår om det permanenta sätet för Världsbekämpningsbyrån (WADA) förläggs till Stockholm.

Utgiftsområde 18: Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggnade

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
11 867	11 635	11 089	10 292	10 373	10 003

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Bostadspolitik och Regional samhällsorganisation samt del av politikområdena Ekonomisk familjepolitik och Miljöpolitik.

Beräknade resurser för utgiftsområdet minskar med 720 miljoner kronor för 2002 och 241 miljoner kronor för 2003 jämfört med de beräknade ramarna i budgetpropositionen för 2001. Förändringen 2002 förklaras huvudsakligen av att utgifterna för bostadsbidrag beräknas minska med 670 miljoner kronor och utgifterna för räntebidrag beräknas minska med 155 miljoner kronor.

Utgiftsområdesramen förändras också till följd av att 100 miljoner kronor beräknas tillföras utgiftsområdet 2002 och 600 miljoner kronor från 2003 för stöd till bostadsbyggnade. Medlen avser ett femårigt investeringsbidrag för byggnade av hyreslägenheter i områden med bostadsbrist (avsnitt 8.1.16).

Regeringen beräknar tillföra utgiftsområdet 13 miljoner kronor 2002 och 26 miljoner kronor från 2003 för åtgärder mot radon i bostäder.

År 2004 beräknar regeringen att tillföra 400 miljoner kronor till utgiftsområdet för stöd till investeringar som minskar klimatpåverkande utsläpp. Regeringen avser att under hösten 2001 överlämna en proposition till riksdagen med förslag till en svensk klimatstrategi, där den närmare inriktningen på investeringsstödet presenteras.

Utgiftsområde 19: Regional utjämning och utveckling

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
3 006	4 214	3 549	3 351	3 451	3 451

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Regionalpolitik respektive delar av IT, tele och post.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001 är resurserna oförändrade.

En av regeringen tillsatt parlamentarisk kommitté, med uppgift att lämna förslag om den framtida inriktningen och utformningen av den svenska regionalpolitiken, lämnade under hösten 2000 sitt betänkande Regionalpolitiska utredningens slutbetänkande (SOU 2000:87). Betänkandet har remissbehandlats och regeringen avser att lägga fram en proposition för riksdagen under hösten 2001.

Utgiftsområde 20: Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
1 701	2 201	2 295	2 802	2 937	3 847

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Miljöpolitik och del av politikområdet Forskningspolitik.

I juni 2000 överlämnade Miljömålskommittén betänkandet Framtidens miljö – allas ansvar (SOU 2000:52) till regeringen. Regeringen avser att under våren 2001 överlämna en proposition till riksdagen baserat på kommitténs förslag. I propositionen kommer regeringen att redovisa förslag till delmål, åtgärdsstrategier, styrmedel

och uppföljningssystem för att inom en generation uppnå de miljö kvalitetsmål riksdagen fastslagit.

Regeringen bedömer att de insatser som kommer att föreslås i propositionen medför behov av ytterligare förstärkningar av utgiftsområdet. Därför föreslår regeringen att utgiftsområdet tillförs 405 miljoner kronor 2002 och 355 miljoner kronor 2003. För 2004 föreslår regeringen att tidigare satsningar om ca 1 170 miljoner kronor förlängs samt att utgiftsområdet tillförs ytterligare 910 miljoner kronor jämfört med 2003. Utgiftsområdesramen beräknas därmed till 3 847 miljoner kronor 2004. Förstärkningarna omfattar i första hand marksanering, åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden och ett miljöforskningsprogram för biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling. Medel för detta miljöforskningsprogram finns också avsatta inom utgiftsområde 16 och utgiftsområde 23. Arbetet för att uppnå miljömålen kommer att bedrivas inom alla samhällssektorer och vid många myndigheter. Regeringen avser därför att i budgetpropositionen för 2002 föreslå att en del av de medel som här beräknas för miljömålsarbetet inom utgiftsområde 20 överförs till andra utgiftsområden.

En konsekvens av regeringens förslag om förändring av vilka ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 20 är att anslaget *34:1 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* under utgiftsområde 22 Kommunikationer flyttas till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Detta föranleder ändring i tillägsbestämmelserna i riksdagsordningen 4.6.12 och 4.6.13 (se avsnitt 6.4.2). Under förutsättning att riksdagen godkänner regeringens förslag innebär det att den beräknade ramen för utgiftsområde 20 ökar med 207 miljoner kronor från och med 2002. Utgiftsområde 22 minskar med motsvarande belopp.

Utgiftsområde 21: Energi

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
1 731	2 262	2 289	2 132	1 352	1 372

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Energitpolitik.

En målmedveten satsning på utveckling av förnybar, miljövänlig och konkurrenskraftig energi är en väsentlig del i regeringens energipolitiska strategi. Det långsiktiga arbetet är inriktat på att främja energiforskning och introduktion av ny energiteknik. I dessa utvecklingsskeden är statliga insatser som mest kostnadseffektiva när det gäller att snabbt få ut ny teknik på marknaden. Inom ramen för dessa insatser avser regeringen prioritera demonstration av elproduktion från vindkraft och biogas som drivmedel.

År 2002 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 48 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001. Även 2003 och 2004 ökas de beräknade resurserna med 26 respektive 20 miljoner kronor i jämförelse med de beräknade ramarna i budgetpropositionen för 2001. Ökningen beror på pris- och löneomräkning varav huvuddelen rör en teknisk justering av anslaget 35:11 *Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket* i enlighet med avtal från 1999. Anslaget uppräknas med nettoprisindex från basåret 1999.

Utgiftsområde 22: Kommunikationer

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
25 345	24 690	24 657	24 967	25 913	26 180

Utgiftsområdet omfattar politikområdena IT, tele och post respektive Transportpolitik, samt del av politikområdet Miljöpolitik.

Av hög prioritet inom området är att säkerställa och underhålla nuvarande infrastruktur samt utveckla den i förhållande till de transportpolitiska målen. Säkerhets- och miljöfrågor har fortsatt hög prioritet. Regeringen kommer i höst att presentera en proposition om hur transportinfrastrukturen skall utvecklas under den kommande tioårsperioden. Regeringen anser att det finns ett behov av ambitionshöjningar inom infrastrukturområdet och att detta skall komma till uttryck i höstens inriktningsproposition. Regeringen anser att vissa av dessa ambitionshöjningar kan ske i närtid, d.v.s. redan innan nästa planeringsperiod träder i kraft. Regeringen avser att föreslå ett utökat finansiellt utrymme för järnvägsinvesteringar bl.a. för att ge godstrafiken

bättre förutsättningar. En gemensam arbetsgrupp mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet skall bereda frågan inför budgetpropositionen och därvid också undersöka olika finansieringsalternativ. Gotlandstrafiken kommer vid nuvarande ambitionsnivå att finansieras inom befintlig utgiftsområdesram.

Utgiftsområdesramen från och med 2002 påverkas av förslaget om en utvidgning av sjöfartsstödet. Det utvidgade sjöfartsstödet skall införas så snart som möjligt, dock senast den 1 januari 2002.

Regeringen har för avsikt att förlänga avtalet mellan staten och Posten AB till den 31 december 2001. Regeringen har även för avsikt att i samband med budgetpropositionen för 2002 se över anslagsnivån med utgångspunkt från bl.a. en precisering av de tjänster som ingår i den grundläggande kassaservicen och Posten AB:s särredovisning av kostnaderna för kassaserviceverksamheten.

Regeringen föreslår i denna proposition att ärenden om väderlekstjänsten överförs till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. En konsekvens av förslaget är att anslaget 34:1 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut under utgiftsområde 22 flyttas till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Detta föranleder ändring i riksdagsordningen. Under förutsättning att riksdagen godkänner regeringens förslag innebär det att den beräknade ramen för utgiftsområde 22 minskar med 207 miljoner kronor från och med 2002. Utgiftsområde 20 ökar med motsvarande belopp. Frågan behandlas under lagförslag (avsnitt 3.1).

Utgiftsområde 23: Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande närings

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
9 739	13 677	13 954	14 312	14 406	14 287

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Skogspolitik, Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik, Samepolitik samt delar av Forskningspolitik och Utbildningspolitik.

År 2002 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 429 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001.

Regeringen aviserade i regeringsförklaringen hösten 2000 att de så kallade gödselskatterna – skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel – kommer att återföras till jordbruksnäringen i lämplig form. Regeringen avser att ta upp ytterligare diskussioner med näringen och EU-kommissionen om hur återföringen skall ske. Återföringen uppskattas till ca 380 miljoner kronor vilket innebär att utgiftsområdet kommer att ökas med motsvarande anslagsbelopp fr.o.m. 2002.

För att uppnå ett bättre biotopskydd tillförs anslaget för insatser för skogsbruket 45 miljoner kronor 2002 samt 50 miljoner kronor per år 2003 och 2004.

I betänkandet Ett förbättrat djurskydd (SOU 2000:108) har föreslagits förändringar i organisationen av djurskyddet. Betänkandet remissbehandlas för närvarande. För en ny myndighetsorganisation för djurskyddet har beräknats ett tillkommande medelsbehov på 13 miljoner kronor 2002 samt 20 miljoner kronor per 2003 och 2004.

För att ge ArtDatabanken en möjlighet att förstärka kompetensen och utveckla verksamheten, i syfte att ta fram en nationell fauna och flora, föreslår regeringen att 10 miljoner kronor tillförs utgiftsområdet såväl 2002 som 2003 samt 20 miljoner kronor 2004.

För att främja utvecklingen av alternativa försöksdjursmetoder avsätts 5 miljoner kronor 2002, 10 miljoner kronor 2003 och 15 miljoner kronor 2004 till Centrala försöksdjursnämnden.

I syfte att förbättra kunskapen om i vilken utsträckning olika grupper av livsmedel innehåller genetiskt modifierade substanser avser regeringen förstärka resurserna till Statens livsmedelsverk med 5 miljoner kronor per år perioden 2002-2004.

I enlighet med regeringens intentioner att öka återflödet från EU kommer Sverige att ansöka om kompensationsstöd till jordbrukssektorn för valutaförändringar med ca 47 miljoner kronor till följd av märkbar revalvering. Mottagandet av stödet förutsätter en nationell medfinansiering med motsvarande belopp.

Utgiftsområde 24: Näringsliv

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001			Beräknat 2004
			2002	2003	
3 819	3 518	3 689	3 278	3 256	3 309

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Näringspolitik, Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande samt Konsumentpolitik. Inom utgiftsområdet finns också anslag som ingår i politikområde Forskningspolitik.

Regeringen har genomfört en omstrukturering av centrala myndighetsfunktioner inom näringslivsområdet. De nya myndigheterna är Verket för näringslivsutveckling, Institutet för tillväxtpolitiska studier och Verket för innovationssystem.

Regeringen planerar att lägga fram en konsumentpolitisk proposition för riksdagen under våren 2001. Propositionen kommer dels innehålla förslag till mål och inriktning för konsumentpolitiken, dels tjäna som nationellt handlingsprogram för konsumentpolitiken under perioden 2001-2005.

Regeringen planerar att tillföra Konsumentverket 5 miljoner kronor årligen för att främja ekologisk livsmedelsanvändning. Dessutom avsätts för Lokala kooperativa utvecklingscentra ytterligare 5 miljoner kronor 2002, 10 miljoner kronor för 2003 och 15 miljoner kronor för 2004.

Regeringen planerar också insatser för att främja kvinnors och invandrades företagande med 9 miljoner kronor 2002, 14 miljoner kronor för 2003 och 19 miljoner kronor för 2004. Den närmare fördelningen av dessa medel kommer att specificeras i budgetpropositionen för 2002.

Genom den i Näringsdepartementet särskilda enheten för regelförenklingsarbete – SimpLex-enheten, ska insatserna för förenkling och genomarbetade regler för småföretag fortsätta och intensifieras.

Utgiftsområde 25: Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
97 535	99 363	98 911	100 218	90 861	92 951

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens utgifter för bidrag till kommuner och landsting. Målet för utgiftsområdet är att skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner respektive landsting att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter.

För 2002 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 880 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001.

Regeringen föreslår en satsning för att förbättra tillgängligheten till behandling inom sjukvården. Det generella statsbidraget höjs därför med 1 250 miljoner kronor från och med 2002. Reformen finansieras med 500 miljoner kronor per år 2002 och 2003 från anslaget Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

Regeringen avser att våren 2001 lämna en proposition med förslag om förbehållsbelopp inom äldre- och handikappomsorgen. Från och med 2002 tillförs därför utgiftsområdet 650 miljoner kronor.

Från utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning förs 500 miljoner kronor 2002 med anledning av att kommunerna får en lagstadgad skyldighet att tillhandahålla delar av reformen gällande maxtaxa inom barnomsorgen. För 2003 och 2004 förs av samma anledning ytterligare 1 200 miljoner kronor från utgiftsområde 16.

Från och med 2002 tillförs utgiftsområdet 400 miljoner kronor från de så kallade Dagmarpengarna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för att förstärka de generella statsbidragen till landstingen.

För 2003 och 2004 avsätts 200 miljoner kronor per år till ett särskilt statsbidrag för kommuner och landsting med befolkningsminskning.

Det kommunala skatteunderlaget ökar till följd av reformeringen av förtidspensionssystemet, varför ramen för utgiftsområdet justeras ned med 2 800 miljoner kronor från och med 2003 (se Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp).

Från och med 2002 övertar staten huvudmannaskapet för vårdhögskolorna, vilket medför att

1 420 miljoner kronor förs till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Prognosen för utjämningsbidraget är osäker. Skattemyndigheten beslutar i april om det definitiva beloppet för 2001. I samband med budgetpropositionen för 2002 kommer frågan åter behandlas vilket kan leda till att justeringar behöver göras för perioden 2002 och framåt.

Utgiftsområde 26: Statsskuldräntor m.m.

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
90 213	70 925	65 976	60 423	53 791	56 692

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning.

Utgiftsområdet Statsskuldräntor m.m. ingår inte under utgiftstaket för staten eftersom regeringen och riksdagen endast i begränsad omfattning kan påverka dessa utgifter på kort sikt. Ränteutgifternas storlek är beroende av ett flertal faktorer. På lång sikt är statsskuldens storlek och utvecklingen av lånebehov samt ränte- och valutakurser avgörande. Enskilda år kan ränteutgifterna även påverkas av vilken upplåningsteknik Riksgäldskontoret använder sig av.

Åren 1999 och 2000 uppgick ränteutgifterna på statsskulden till 90 miljarder kronor vardera år. Från och med 2001 beräknas ränteutgifterna minska kraftigt. Den viktigaste förklaringen till att ränteutgifterna minskar med 24-36 miljarder kronor kommande år är lägre statsskuld, återköp av obligationslån med höga kupongräntor under 2000 samt höga kursförluster 2000.

I förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2001 minskar både kassa- och kostnadmässiga statsskuldräntor med ca 5 miljarder kronor per år. Minskningen beror dels på att korta och långa räntenivåer nu bedöms bli lägre än tidigare, dels på att statsskulden nu bedöms minska kraftigare 2001 än tidigare.

Tabell 6.8 Kassa- och kostnadsmässiga statsskuldräntor¹

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Kassamässiga statsskuldräntor	90	66	60	54	57
Kostnadsmässiga statsskuldräntor	77	56	56	53	54

¹ Kassamässiga statsskuldräntor avräknas statsbudgeten och påverkar statsbudgetens saldo medan kostnadsmässiga statsskuldräntor påverkar statens finansiella sparande. Skillnaden dem emellan är förutom att de kostnadsmässiga räntorna är periodiserade även att valuta- och kurs vinster/förluster inte inräknas i de kostnadsmässiga statsskuldräntorna. De kostnadsmässiga statsskuldräntorna definieras i nationalräkenskaperna.

Utgiftsområde 27: Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Utfall 2000	Anslag 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
22 295	23 804	23 407	23 779	24 210	24 281

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till Europeiska gemenskapernas budget.

Avgiften beräknas på grundval av EU-budgeten för 2001, uppräknad med utgiftsutvecklingen enligt det finansiella perspektivet och antaganden om den ekonomiska utvecklingen. Beräknade resurser för 2002 ökar för utgiftsområdet med 146 miljoner kronor i jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2001, främst beroende på ändrade antaganden om den ekonomiska utvecklingen.

Beräkningen av resursbehovet kommer att revideras i budgetpropositionen på grundval av

kommissionens förslag avseende EU-budgeten för 2002, inklusive reviderade avgiftsbaser för samtliga medlemsstater.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Miljoner kronor

Utfall 2000	Beräknat 2001	Prognos 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
140 658	144 579	144 725	150 486	152 476	160 474

Utgiftsområdet omfattar ålderspension i form av allmän tilläggspension (ATP) och ålderspension i form av folkpension till pensionärer som även uppbär ATP. Vidare ingår från och med 2001 reformerad tilläggspension, inkomstpension och premiepension.

Utgifterna för ålderspensionerna ökar årligen. Detta beror dels på att den genomsnittliga ATP-nivån trendmässigt stiger, dels på indexeringen av pensionerna som styrs av förändringar i prisbasbeloppet (t.o.m. 2001) respektive inkomstbasbeloppet (fr.o.m. 2002).

År 2003 förs kostnaderna för den bosättningsbaserade folkpensionen till pensionärer som också uppbär ATP, från ålderspensionssystemet till garantipensionsanslaget på utgiftsområde 11. Denna överföring av kostnader uppgår till ca 7,5 miljarder kronor och justerat för denna tekniska förändring är utgiftsökningen för ålderspensionssystemet således kraftigare än vad ovanstående tabell visar.

7

Skattefrågor

7 Skattefrågor

7.1 Inledning

Regeringen redovisar här riktlinjer för skattepolitiken. Vidare aviseras vissa skatteåtgärder för sjöfarten samt kommenteras den fortsatta beredningen av förslag om yrkesfiskaravdrag.

7.2 Riktlinjer för skattepolitiken

Efter en redovisning av mål och uppgifter för skattepolitiken kommenteras de krav internationaliseringen ställer på politikens utformning. Därefter behandlas förvärvsinkomstbeskattningen, beskattningen av sparande och kapitalbildning, fastighetsbeskattningen, den indirekta beskattningen och skattekontrollen.

7.2.1 Mål och uppgifter

Skattesystemets främsta uppgift är att på ett varaktigt och stabilt sätt finansiera olika gemensamma åtaganden. En varaktig finansiering förutsätter bl.a. att skatteuttaget skall baseras på uthålliga och därmed kontrollerbara skattebaser i en värld där ekonomierna i allt större utsträckning integreras med varandra. En stabil finansiering handlar om att skatteuttaget skall utformas så att det bidrar till samhällsekonomisk balans och till balans i de offentliga finanserna.

Det totala skatteuttaget har i grunden att göra med den avvägning medborgarna via det politiska systemet gör mellan offentligt och privat finansierad välfärd. Skatter har därmed inget egenvärde samtidigt som utrymmet för skattesänkningar hela tiden måste bedömas mot bakgrund

av medborgarnas önskemål om en offentligt finansierad välfärd och de uppsatta budgetpolitiska målen.

Skattesystemet skall också, tillsammans med utformningen av offentligt finansierade verksamheter och transfereringar till medborgarna, bidra till en rättvis fördelning. Det gäller förhållandet mellan individer med olika inkomstförhållanden, s.k. vertikal rättvisa, men också förhållandet mellan individer och företag med samma inkomstförhållanden, s.k. horisontell rättvisa.

Den vertikala rättvisan tillgodoses i första hand genom beskattningen av förvärvsinkomster, särskilt skatteskalans utformning, men även kapitalinkomst- och förmögenhetsskatterna är betydelsefulla. Den horisontella rättvisan är en central uppgift för alla delar av skattesystemet.

En rättvis fördelning av skatteuttaget bidrar till att upprätthålla skattesystemets legitimitet. För Sverige, där de offentliga utgifterna är större än i flertalet andra länder, ställs höga krav på att skatteuttaget skall uppfattas som rättvist och legitimt.

Skattesystemet skall också ge goda förutsättningar för tillväxt och sysselsättning. För Sverige med en stor gemensam sektor förutsätter detta att man i särskilt stor utsträckning eftersträvar breda skattebaser. På alla skatteområden är det därför angeläget att motverka undantags- och särregler för att undvika att skattebaserna urholkas. Särregler i skattelagstiftningen är i många fall att likställa med bidrag på budgetens utgiftsida och bör också i budgetpolitiskt hänseende behandlas som vanliga utgifter. Därigenom åstadkoms en likabehandling av olika slag av utgifter samtidigt som det bidrar till att möta kraven på enkla skatteregler. För att belysa förekomsten av undantags- och särregler på skatte-

området har regeringen sedan år 1996 redovisat dessa s.k. skatteavvikelser i en bilaga till den ekonomiska vårpropositionen (jfr. bilaga 3). Regeringen eftersträvar en fortsatt integration av skatteavvikelserna i budgetarbetet bl.a. som ett led i en förstärkt uppföljning av olika särregler.

Enkla och likformiga skatteregler bidrar till att stärka skattesystemets legitimitet. Men de innebär också låga hanteringskostnader för skattskyldiga och skatteförvaltning och förbättrar den samhällsekonomiska effektiviteten genom en bättre användning av våra reala resurser. Enkla och likformiga regler är i allmänhet inte utsatta för det förändringstryck som många gånger är fallet beträffande mer komplicerade regelverk. Detta leder till ökad säkerhet om reglernas framtida utformning och därmed om skatteuttaget på olika aktiviteter, vilket i sin tur underlättar för individer och företag att fatta ekonomiskt riktiga beslut.

Kraven på enkelhet och likformighet sammanfaller i allmänhet med övriga önskemål på skattesystemet. För att åstadkomma ett materiellt korrekt skatteuttag kan det dock i vissa fall vara nödvändigt med komplicerade skatteregler och den exakta avvägningen får avgöras från fall till fall.

I önskemålen om likformiga skatteregler ligger också en strävan att skattereglerna så långt möjligt skall vara neutrala i sin påverkan på individers och företags ekonomiska beslut. I några avseenden används dock skattereglerna uttryckligen för att påverka beteendet. Sedan lång tid tillbaka gäller detta alkohol- och tobaksskatterna som skall bidra till att begränsa de samhällsekonomiskt och socialt negativa skadeverkningarna av alkohol- och tobakskonsumtion. Men det gäller också miljöområdet där de miljörelaterade punktskatterna bidrar till att minska negativ miljöpåverkan bl.a. i form av utsläpp av olika slag. Den fortsatta gröna skatteväxlingen med en höjning av de miljörelaterade punktskatterna och en sänkning av skatterna på arbete förstärker politiken på detta område.

7.2.2 Internationaliseringens betydelse

I förhållande till omvärlden har Sverige höga skatter som en följd av större och mer generellt utformade, offentligt finansierade välfärdssystem. Samtidigt blir den svenska ekonomin alltmer öppen i förhållande till omvärlden. Sedan

lång tid tillbaka gäller detta varumarknaden men under senare decennier även tjänste-, arbets- och kapitalmarknaderna. Denna integration påverkar de underliggande skattebaserna. Utvecklingen kommer att förstärkas under de närmaste decennierna och detta innebär en utmaning för skattepolitiken.

Problemet omfattning och anpassningskraven på det svenska skattesystemet, såväl skatteuttagets nivå som skattestrukturen, kan emellertid inte beskrivas på något enkelt sätt.

Ibland jämförs det totala skatteuttaget i Sverige, relaterat till BNP, med det i andra OECD-länder. Detta slag av jämförelser ger dock ingen större vägledning eftersom olika länder har valt att utforma sina transfererings- och skattesystem på olika sätt. Exempelvis tillämpas i Sverige sedan början av 1970-talet en ordning med beskattning av transfereringar (bl.a. sjukpenning och pensioner). Många andra länder arbetar i stället med skattefria transfereringar eller har valt att stödja individer och hushåll med olika skatteavdrag. I avsnitt 5.6 redovisas vad dessa faktorer betyder för skattekvotens storlek i olika länder.

En rättvisande jämförelse mellan länder på en aggregerad nivå kräver också att hänsyn tas till skillnader i utgiftsnivåer, i dag och i framtiden. Utgiftskvoten, de totala offentliga utgifterna i relation till BNP, är ett mer relevant mått på den sanna skattekvoten eftersom exempelvis underskott i de offentliga finanserna förr eller senare alltid måste finansieras.

En annan viktig faktor är skillnader i ålderssammansättning mellan länder. Dessa innebär att kraven på framtida utgiftshöjningar kan variera från land till land. Därmed kommer kraven på framtida skatteförändringar att skilja sig åt – under förutsättning att man i de olika länderna bibehåller omfattningen av de offentliga systemen.

Även efter korrigerigering för bokföringsmässiga, demografiska och saldomässiga skillnader skulle det dock finnas kvar en skillnad mellan Sverige och andra länder. Därmed finns utmaningen kvar, nämligen hur den svenska skattestrukturen skall utformas i en värld med internationaliserade marknader för varor, tjänster och produktionsfaktorer samtidigt som de välfärdspolitiska ambitionerna bevaras på dagens nivå.

För att analysera dessa frågor arbetar sedan hösten 2000 den s.k. Skattebasutredningen (dir. 2000:51). Utredningen kommer bl.a. att analysera förskjutningar och rörlighet hos de svenska skattebaserna under de senaste decennierna. Man

har även engagerat ett antal utländska experter för att få underlag för en framtidsinriktad bedömning. Utredningen beräknas vara klar under första kvartalet 2002.

Utan att föregripa utredningens kommande bedömningar finns anledning att erinra om en av de centrala frågor som står på dagordningen. Den handlar om möjliga framtida spänningar mellan å ena sidan kraven på inhemskt likformiga regler och olika former av internationellt tryck på olika skattebaser.

Ett första exempel kan hämtas från inkomstskatteområdet. I likhet med övriga nordiska länder tillämpar Sverige ett dualt inkomstskattesystem. Flertalet andra länder tillämpar sammanhållna system där arbets- och kapitalinkomster beskattas enligt en gemensam skatteskala. Det svenska duala systemet innebär att personliga kapitalinkomster (räntor, utdelningar och kapitalvinster) beskattas separat med en proportionell skattesats medan förvärvsinkomster beskattas enligt en progressiv skatteskala. Systemet motiveras bl.a. av behovet av att i en internationell miljö tillämpa en lägre (nominell) skattesats för det lättroliga finansiella kapitalet. Tyskland har i sin nyligen genomförda skattereform rört sig i denna riktning genom att en fast kvotdel (50%) av personliga kapitalinkomster skall beskattas tillsammans med arbetsinkomster.

Det duala systemet erbjuder en möjlighet att förena krav på en internationellt konkurrenskraftig kapitalinkomstbeskattning och kraven på en progressiv beskattning av förvärvsinkomster. Samtidigt nödvändiggör systemet spärregler som förhindrar skattemässig inkomstomvandling – från högre beskattade arbetsinkomster till lägre beskattade kapitalinkomster. Dessa regler skall samtidigt ge rimliga skattemässiga villkor för investeringar i småföretag. En översyn av avvägningen mellan dessa önskemål görs av en särskild utredning, 3:12-utredningen.

Möjligheten att i framtiden upprätthålla ett tillfredsställande skatteuttag på personliga kapitalinkomster är alltså en central fråga för utformningen av hela inkomstskattesystemet. Det handlar om att förena en progressiv förvärvsinkomstbeskattning med goda skattemässiga villkor för småföretag och samtidigt förhindra skattemässig omvandling av inkomster. Den skattemässiga omvandlingen av inkomster har en klar internationell dimension i och med att bolagsinkomster genererade i Sverige under vissa förut-

sättningar kan tillgodogöras i utlandet efter utflyttning.

I detta perspektiv får arbetet inom EU med det s.k. skattepaketet – och motsvarande strävanden inom OECD – betydelse för den framtida svenska skattepolitiken. Skyddsnet bl.a. i form av information om svenskars kapitalinkomster i andra länder är en viktig förutsättning för att angelägna skattepolitiska mål skall kunna uppfyllas.

Energi- och koldioxidskatterna utgör ett annat exempel på internationaliseringens betydelse för möjligheten att tillämpa likformiga skatteregler. Skilda energiskattesatser tillämpas för energi som används för uppvärmning respektive för transporter. En annan differentiering gäller för energi som används för uppvärmning i industrin, växthus- och jordbruksnäringen. Differentieringen motiveras med att underliggande skattebaser i olika utsträckning är rörliga. Man arbetar i dessa verksamheter i internationell konkurrens medan övriga sektorer är mer skyddade. Ett ökat skatteuttag på konkurrensutsatta sektorer kan, vid internationellt bestämda varupriser och en i allt väsentligt utifrån given efterfrågan, leda till att produktion och skattebas rör sig till andra länder.

Även koldioxidskatten är differentierad med ett lägre skatteuttag för industri m.m. Denna differentiering är främst motiverad av konkurrensskäl; ett ökat skatteuttag på konkurrensutsatta sektorer kan medföra att produktion flyttas till andra länder. I vissa fall kan detta också leda till miljömässigt sämre energianvändning med negativa effekter på den globala miljön. Detta förhållande gäller så länge världens länder inte ingått sådana bindande överenskommelser med anledning av det s.k. Kyotoprotokollet som skulle medföra en marginell kostnad för ytterligare utsläpps begränsning motsvarande vår skattenivå.

7.2.3 Beskattningen av förvärvsinkomster

Den inkomstskattereform som inleddes år 2000 innebär en gradvis utbyggd kompensation för allmän pensionsavgift och en minskning av antalet skattskyldiga som betalar statlig skatt på förvärvsinkomster. Fullt genomförd kommer reformen att innebära att 85 procent av de skattskyldiga med förvärvsinkomster enbart kommer att betala kommunalskatt medan resterande del därutöver betalar statlig inkomstskatt

på inkomster över en viss gräns. Den genomsnittliga kommunalskatten motsvarar ungefär skattesatsen för kapitalinkomster vilket var ett uttalat önskemål för 1990 års skattereform.

Kompensationen för allmän pensionsavgift innebär att marginalskatter och genomsnittsskatter sänks på ett förhållandevis likformigt sätt för personer med inkomster under taket för uttag av allmän pensionsavgift, vilket ger ett tillfredsställande fördelningspolitiskt utfall. Uppflyttningen av den nedre skiktgränsen för statlig inkomstskatt bidrar till att sänka margineffekterna i det berörda inkomstkiktet. De sänkta marginalskatterna förstärker även arbetslinjen och förbättrar, tillsammans med maxtaxereformen, förutsättningarna för arbetsutbudet. Detta är angeläget inte minst i nuvarande situation på arbetsmarknaden.

Reformens effekter på arbetsutbudet är en av de faktorer som skall beaktas när regeringen i höst tar ställning till inkomstskattereformens fortsättning. Liksom tidigare gäller att fortsatta steg också blir beroende av utvecklingen av de offentliga finanserna och den allmänna ekonomiska utvecklingen.

Inkomstskattereformen bidrar till att sänka nivån för det totala skatteuttaget på arbete i förhållande till vad som gällde i början av 1990-talet, efter genomförandet av 1990 års skattereform. Detta förklaras av att uttaget av socialavgifter, däribland uttaget av arbetsgivaravgifter, sjunkit med 5-6 procentenheter under 1990-talet (även om bl.a. införandet av sjuklöneperiod beaktas) samtidigt som uttaget av skatter på konsumtion uppskattningsvis varit oförändrat. Efter en fullt genomförd inkomstskattereform kommer de skattemässiga villkoren för arbete att vara bättre än för tio år sedan.

Samtidigt sker förändringar i omvärlden som också innebär sänkta skatter på arbete. Detta kan på lång sikt påverka rörlighet över gränserna för vissa delar av arbetskraften. Detta är en av de frågor som Skattebasutredningen skall behandla.

Det framtida skatteuttaget på arbete kommer också att påverkas av det fortsatta genomförandet av den i budgetpropositionen för 2001 presenterade strategin för grön skatteväxling. Strategin innebär att man successivt höjer skatteuttaget på miljöskadlig verksamhet och sänker skatteuttaget på arbete utan att det totala skatteuttaget påverkas.

7.2.4 Beskattning av sparande och realkapitalbildning

I varje diskussion om beskattningen av kapitalinkomster och förmögenheter i små öppna ekonomier som den svenska är det nödvändigt att skilja mellan å ena sidan de skatter som i första hand verkar på realinvesteringarna, å andra sidan de skatter som i första hand påverkar hushållens sparande.

I den svenska ekonomin är kapitalmarknaden starkt internationellt integrerad. Detta medför att den del av kapitalbeskattningen som sker genom uttag av bolagsskatt i första hand blir en skatt på realinvesteringar medan beskattningen av personliga kapitalinkomster – och av förmögenheter – blir en skatt på sparande. I tekniskt avseende kan den totala skattekillen på kapitalinkomster – skillnaden mellan avkastningen före skatter och avkastningen efter företagsskatt samt personlig kapitalskatt och förmögenhetsskatt hos individerna – delas upp i två delar. Den första delen – skattekillen på investeringar – ges av skillnaden mellan avkastningen före företagskatt och en internationellt bestämd räntenivå (och internationellt bestämda börskurser). Den andra delen – skattekillen på sparande – ges av skillnaden mellan den internationella räntan och avkastningen efter personlig kapitalskatt m.m.

För mindre företag kan hävdas att åtskillnaden mellan skatter på investeringar och skatter på sparande inte går att upprätthålla fullt ut. De mindre företagens möjligheter till finansiering på de internationella kapitalmarknaderna kan vara begränsade. Detta har också motiverat de särskilda lättnadsregler som gäller för beskattningen av utdelningar och kapitalvinster på onoterade aktier.

Den svenska bolagsbeskattningen är internationellt sett konkurrenskraftig genom kombinationen av låg skattesats och förhållandevis generösa reserveringsregler. Detta gäller fortfarande även om utvecklingen i vår omvärld, bl.a. den tyska skattereformen, inneburit en viss förändring. I detta sammanhang kan erinras om att Utredningen om vissa företagsskattefrågor bl.a. har föreslagit en modell med skattefrihet för kapitalvinster på näringsbetingade aktier inom bolagssektorn. En åtgärd av detta slag skulle underlätta omstruktureringar inom näringslivet. Förslaget remissbehandlas för närvarande.

Den del av skatten på kapitalinkomster som tas ut av individerna bygger på en uttalad likfor-

mighetsprincip. Det är angeläget att ha samma skatteuttag för olika slag av kapitalinkomster; räntor, utdelningar och kapitalvinster. Ett oenhetligt skatteuttag skapar risker för inkomstomvandling av det slag som var mycket frekvent före 1990 års skattereform.

I detta perspektiv skulle en isolerad lättnad i beskattningen av avkastningen på aktieplaceringar – exempelvis genom skattefrihet för utdelningsinkomster och genom partiell skattelättnad för kapitalvinster av det slag som gällde 1994 – innebära en subventionering av visst slag av sparande. För den lilla öppna ekonomin skulle detta ske med högst begränsade effekter på investeringar och sysselsättning. Visserligen skulle förmodligen de svenska hushållens ägande av svenska företag öka vid i övrigt lika förhållanden. De förändringar som skett av ägarandelen under senare år kan dock inte med någon automatik hänföras till de svenska skattereglerna. Det saknas systematiska studier om sambandet mellan skatteregler och ägarandelar. Det finns dock indikationer på att länder av samma storlek som Sverige och med en stor andel multinationellt verksamma företag men med särskilda lättnader i ägarbeskattningen uppvisar samma utveckling som Sverige med en ökad andel utlandsägande. Även andra krafter än skattereglerna verkar alltså på detta område.

Ett införande av generella lättnader i aktiebeskattningen på ägarnivå, med förebild i de avräkningssystem som förekommer i Europa, skulle också medföra att de svenska skattereglerna skulle innebära en särbehandling till förmån för investeringar i Sverige och till förmån för svenska ägare. Det kan starkt ifrågasättas om ett sådant system är förenligt med EG-rätten. Detta slag av överväganden har haft viss betydelse för utformningen av den nyligen beslutade tyska skattereformen. Denna reform innebär att man övergivit det tidigare avräkningssystemet där bolagsskatten beaktades vid beräkningen av skatten på ägarnivå. Man har i stället infört ett s.k. klassiskt system för beskattning av bolagsinkomster, dvs. det system som Sverige tillämpar.

Åtskillnaden mellan skatter på sparande och skatter på investeringar har att göra med strukturen på den svenska kapitalinkomstbeskattningen. Kapitalinkomstskattens nivå är en annan fråga. För regeringen är det en självklar utgångspunkt att eventuella framtida förändringar i skatteuttaget sker med bibehållen likformighet. Det är då också angeläget att bevara en sammanhållen syn

på inkomstbeskattningen i stort. Beskattningen av kapitalinkomster kan inte ses isolerat från beskattningen av förvärvsinkomster.

7.2.5 Fastighetsbeskattning

Fastighetsskatt på egna hem och bostadsrättsfastigheter samt skatt på kapitalvinster vid avyttring av sådan egendom utgör en del av kapitalinkomstbeskattningen.

Frågan om fastighetsbeskattningens utformning har analyserats av Fastighetsbeskattningskommittén som redovisat sitt slutbetänkande Likformig och neutral fastighetsbeskattning (SOU 2000:34). Betänkandet har remissbehandlats och regeringen fortsätter beredningen av de olika förslagen.

För att tillgodose kravet på horisontell rättvisa anser regeringen det väsentligt att fastighetsskatten baseras på taxeringsvärden som speglar fastigheternas marknadsvärden. Det omräkningsförfarande som infördes år 1996 syftade till att uppnå en mer kontinuerlig anpassning av taxeringsvärdena till förändringar i fastigheternas marknadsvärden. Delvis i avvaktan på de förslag som Fastighetstaxeringsutredningen och Fastighetsbeskattningskommittén skulle komma att lägga fram har detta förfarande inte tillämpats. Taxeringsvärdena har i princip varit oförändrade sedan år 1997. Det har lett till att taxeringsvärdena alltmer kommit att avvika från marknadsvärdena. I budgetpropositionen för 2001 ansåg därför regeringen att frysningen av taxeringsvärdena borde upphöra från och med år 2001.

Eftersom taxeringsvärdena har varit oförändrade under flera år resulterar detta i kraftiga höjningar av taxeringsvärdena på många håll. För att begränsa effekterna av dessa höjningar av skatteuttaget föreslog regeringen en sänkning av fastighetsskatten från och med år 2001 för både småhus och hyreshus. Därtill föreslogs höjningar av fribeloppet i förmögensbeskattningen.

Uttaget av fastighetsskatt kan ge upphov till problem för vissa fastighetsägare. Det gäller framförallt en mindre grupp hushåll som trots låga inkomster äger och är bosatta i småhus med höga taxeringsvärden. I budgetpropositionen för 2001 uttalade regeringen att det för dessa hushåll finns behov av en regel som i vissa fall kan lindra uttaget av fastighetsskatt. I Finansdepartementet har utarbetats en promemoria med ett förslag till en begränsningsregel för fastighetsskatten ge-

nom skattereduktion. Förslaget bygger delvis på ett motsvarande förslag som ursprungligen redovisades i Fastighetsbeskattningskommitténs delbetänkande Begränsad fastighetsskatt (SOU 1999:59). De i promemorian föreslagna bestämmelserna innebär att hushåll med normal inkomst och förmögenhet inte skall betala mer än fem procent av inkomsten i fastighetsskatt för sin permanentbostad. Promemorian har remitterats och remisstiden går ut i början av maj 2001. Avsikten är att en proposition skall kunna behandlas av riksdagen under hösten 2001 samt att en begränsningsregel skall gälla retroaktivt från och med den 1 januari 2001.

7.2.6 Indirekt beskattning av varor och tjänster

Sedan 1990 års skattereform har mervärdesskatten förändrats i många avseenden. Ett flertal tekniska förändringar har skett som en följd av vårt medlemskap i EU. Skatteuttaget har också differentierats på olika sätt och för närvarande tillämpas tre skattesatser. Därmed har systemet blivit mer komplicerat, vilket medfört ökade hanteringskostnader för skattskyldiga och skatteförvaltning. Trycket från olika grupper på ytterligare förändringar har också ökat. Olika skattesatser påverkar också konsumenters och producenters val mellan olika alternativ. På lång sikt är det angeläget att söka åstadkomma ett mer enhetligt skatteuttag. Eventuella förändringar bör emellertid göras i ett större sammanhang med beaktande av situationen för individer, företag och verksamheter.

För framtida förändringar i energi- och koldioxidskatterna har riksdagen efter förslag i den senaste budgetpropositionen fastlagt en strategi för grön skatteväxling under den närmaste tioårsperioden. Vid ett oförändrat totalt skatteuttag sänks skatterna på arbete medan de höjs på energi och miljöskadliga aktiviteter.

Som en del av strategin – och som en viktig förutsättning för dess fulla genomförande – sker en översyn av systemet för energi- och koldioxidskatten utifrån den principskiss som presenterades av Skatteväxlingskommittén. Tidigare i vår presenterades som ett första steg i denna översyn en departementspromemoria med bl.a. tekniska analyser av vissa hypotetiska förändringar. Ett antal utredningar kommer att börja ett arbete, bl.a. med alternativa former av nedsättningar av skatteuttaget. För Sveriges

sättningar av skatteuttaget. För Sveriges framtida möjligheter att tillämpa differentierade system kommer utvecklingen inom EU att bli betydelsefull. I avvaktan på det utredningsarbete som har aviserats om en fortsatt skatteväxling återkommer rege-ringen i budgetpropositionen för 2002 till frågan om omfattningen av och inriktning på åtgärder för år 2002.

I budgetpropositionen för år 2001 föreslogs att beskattningen av arbetsmaskiner skall ses över. Regeringen avser därför att låta den tidigare aviserade utredningen om en översyn av vägtrafikbeskattningen med förtur göra en översyn av denna fråga under 2001.

För att stimulera en fortsatt introduktion av alternativa drivmedel, dvs. andra drivmedel än bensin och diesel, avser regeringen att till sommaren 2001 fastlägga en strategi för hur skattnedsättning för dessa drivmedel skall ske. Strategin skall bygga på i förväg särskilt uppställda kriterier, såsom att de aktuella projekten skall avse teknologisk utveckling och resultera i processer eller produkter som är miljövänliga alternativ till konventionella drivmedel. Nedsättningarna skall ske genom en begränsning av det sammanlagda uttaget av energi- och koldioxidskatt. De skall på ett kostnadseffektivt sätt bidra till ökad miljönytta och till samhällsekonomiskt effektiva lösningar på området. I första hand bör strategin tillämpas för kalenderåren 2002–2006. Erfarenheterna av nedsättningen bör löpande följas upp och också bli föremål för en samlad och bred utvärdering efter år 2006.

Det finns två alternativa vägar att medge undantag. Det första alternativet är att använda sig av mineraloljedirektivets bestämmelser om pilotprojekt som återfinns i lagen om skatt på energi. Det andra är möjligheten till s.k. 8.4-undantag enligt samma EG-direktiv. Den fortsatta analysen får visa vilket förfarande som kan anses vara mest lämpligt att använda för beviljandet av skattnedsättning för alternativa drivmedel. Oavsett vilket alternativ som väljs aktualiseras en prövning enligt EG:s statsstödsregler, vilket innebär att programmet för skattelättnad skall anmälas till EU-kommissionen för granskning.

För de närmaste åren sker en successiv anpassning av de införselkvoter som gäller på alkoholområdet. År 2004 kommer de allmänna EU-reglerna att gälla. Regeringen kommer under denna anpassningsprocess – och med hänsyn till

vad som sker i vår närmaste omvärld – att följa utvecklingen.

7.2.7 Skattekontroll

Skattekontrollen är viktig för att beskattningen skall vara effektiv och likformig. Den skall förebygga och åtgärda fel och fusk och den skall åstadkomma en preventiv effekt så att individens förtroende för skattesystemet upprätthålls. En av utgångspunkterna bör vara att de flesta skattebetalare vill göra rätt för sig. Den frivilliga medverkan skall understödjas av väl utbyggd service och information. Den kontrollpolicy som tillämpas inom skatteförvaltningen bygger på dessa principer.

Medan den direkta beloppsmässiga effekten av kontrollinsatserna är långt ifrån oväsentlig är den preventiva effekten av en synlig kontroll ännu mycket viktigare. Individen måste vara medveten om att risken för upptäckt är stor vid försök till fusk.

Om nivån på skattekontrollen sjunker minskar ofrånkomligen den preventiva effekten och lojaliteten mot skattesystemet. Det leder i sin tur till att behovet av kontroll blir större. Detta i kombination med ökade krav på allt mer avancerade kontroller gör att konsekvenserna kan bli förödande. Undersökningar visar att en mycket stor del av de skattskyldiga är villiga att betala sin skatt så länge som de vet att nästan alla andra också tvingas att göra det. Om detta grundläggande förtroende rubbas finns risker för betydande och successivt ökande skadeverkningar på betalningsviljan. Förtroendet blir sedan svårt att återställa. Därför är den drastiska nedgången i skattekontrollen, bland annat vad avser antalet utförda revisioner, allvarlig.

Allt fler skattskyldiga blir ekonomiskt aktiva och de internationella transaktionerna ökar. Revisorernas utredningar blir allt mer avancerade samt mer omfattande och tidskrävande. För att kunna möta detta bör skatteförvaltningen ligga steget före både när det gäller kunskap och teknik. Behovet av en mer avancerad kontrollfunktion ställer också högre krav på personalen.

Det är av särskild vikt att kunna utöka kontrollen inom branscher där ungdomar verkar för att på sikt få den bästa preventiva effekten och för att bibehålla lojaliteten mot skattesystemet. Undersökningar tyder på att inställningen till att arbeta svart är mera tolerant bland yngre perso-

ner än bland äldre. En intensifiering av kontrollen mot svartarbeten ligger väl i linje med regeringens övriga satsningar för att motverka svartarbeten.

Riksskatteverket har nyligen i en rapport (RSV Rapport 2001:1) uppmärksammat hur skattebetalare genom att utnyttja luckor i skattekontrollen försöker få igenom avdrag som de inte har rätt till. Riksskatteverket har utvärderat möjligheten till avdrag för övriga kostnader under inkomstslaget tjänst, hur skattebetalarna beter sig och hur framgångsrikt skatteförvaltningen kontrollerar. Undersökningen tyder på att det är framförallt de yngre som är mest benägna att testa gränserna för vad som går att hänföra till begreppet ”övriga kostnader”. Det är därför av stor vikt att kontrollnivån inte fortsätter sjunka och att den preventiva effekten upprätthålls.

Kapitalskatteområdet är ett annat område där satsningar behöver göras bland annat med inriktning på internationella transaktioner. Kontrollen av kapitalvinster vid avyttring av fastigheter samt av delägarätter och fordringsrätter behöver också intensifieras.

Även på mervärdesskatteområdet är ökningen av internationella transaktioner märkbar och där behövs ytterligare kontrollinsatser. Inom EU-arbetet ges uttryck för en allmän oro hos medlemsstaterna över de angrepp som systemen för indirekta skatter är utsatta för. Den så kallade karusellhandeln inom EU är ett exempel på detta.

Regeringen har tidigare konstaterat att det krävs resurstillskott till skatteförvaltningen för att upprätthålla kontrollintensiteten på önskvärd nivå och för att skapa ett visst utrymme för särskilda satsningar när läget så kräver. De resurser som har tillförts skatteförvaltningen har bidragit till att förbättra situationen. Utöver allmänna resurstillskott har RSV under de senaste åren erhållit 15,5 miljoner kronor inom ramen för regeringens särskilda kontrollsatsning (Kontrollprojektet). För år 2002 tillförs nu ytterligare resurser i syfte att återställa skattekontrollen till 1997 års nivå.

7.3 Skatteåtgärder för sjöfarten

I december 2000 överlämnade en arbetsgrupp i Regeringskansliet en rapport om den svenska sjöfartspolitik till regeringen. Rapporten har

remissbehandlats och en hearing om förslagen har anordnats.

I rapporten föreslås att stödet till den svenska internationella sjöfarten utformas på ett annat sätt än tidigare. För det första att stödet skall höjas så att det svarar mot skatteavdrag och arbetsgivaravgifter på sjömännens löner. För det andra att stödet utvidgas till svensk internationell färjetrafik. Slutligen föreslås att stödet krediteras arbetsgivarens skattekonto så att likviditeten i företaget blir mindre belastad och att stödet blir effektivare och lättare att administrera.

Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen avser att lämna ett förslag till nytt sjöfartstöd som har sin utgångspunkt i rapportens förslag. Stödet bör införas så snart som möjligt, dock senast den 1 januari 2002.

7.4 Yrkesfiskaravdrag

I budgetpropositionen (prop. 2000/01:1 s.236) redovisade regeringen sin avsikt att senare under hösten införa ett särskilt s.k. yrkesfiskaravdrag för att förbättra yrkesfiskets konkurrenssituation. En offentligfinansiell ram om 20 miljoner kronor avsattes för ändamålet. Vidare angavs att ett yrkesfiskaravdrag utöver lagrådsgranskning kräver godkännande av EU-kommissionen enligt statsstödsreglerna. Inom Regeringskansliet har tagits fram ett förslag till s.k. yrkesfiskaravdrag som regeringen avser att lägga fram i år under förutsättning att EU-kommissionen godkänner förslaget.

8

Tilläggsbudget

8 Tilläggsbudget

8.1 Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för 2001

Enligt 9 kap. 5 § regeringsformen kan riksdagen för löpande budgetår på tilläggsbudget göra en ny beräkning av statsinkomster samt ändra och anvisa nya anslag. De förändringar av gällande statsbudget som nu kan överblickas och andra frågor som regeringen anser bör tas upp, redovisas i det följande.

Anslagsförändringarna i detta förslag till tilläggsbudget innebär att anvisade medel ökar med 2 456 miljoner kronor netto. De föreslagna ökningarna av anslagen uppgår till 5 791 miljoner kronor och de föreslagna minskningarna uppgår till 3 335 miljoner kronor.

Efter de föreslagna åtgärderna uppgår budgeteringsmarginalen till 3,2 miljarder kronor för år 2001.

Finansiering av investeringar och rörelsekapital

Regeringens förslag: Regeringen får för budgetåret 2001 besluta om krediter för myndigheters räntekonton i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 16 900 000 000 kronor.

Regeringen får vidare för budgetåret 2001 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet intill ett belopp av 20 300 000 000 kronor.

Bakgrund: Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten fastställer riksdagen årligen en kreditram inom vilken regeringen får besluta att rörelsekapital i statens verksamhet skall finansieras

med krediter i Riksgäldskontoret(21 §). Vidare fastställer riksdagen årligen en total låneram i Riksgäldskontoret för investeringar som används i statens verksamhet (20 §).

Skälen för regeringens förslag: För att tillgodose statliga myndigheters behov av rörelsekapital föreslås att den totala kreditramen höjs med 2 300 000 000 kronor. Höjningen är bl.a. en följd av att Premiepensionsmyndighetens (PPM) behov av rörelsekapital tidigare finansierats med lån avseende anläggningstillgångar. PPM skall på sikt bli helt avgiftsfinansierat. Under uppbyggnadsskedet finansieras dock myndigheten genom krediter och lån i Riksgäldskontoret.

Den totala låneramen för investeringar i anläggningstillgångar föreslås sänkas med 600 miljoner kronor jämfört med den av riksdagen för 2001 fastställda låneramen. Förslaget om minskad låneram är föranledd av att PPM:s rörelsekapital i stället skall tillgodoses från ramen för räntekontokrediter. Att den föreslagna minskningen av låneramen för investeringar inte blir större är en följd av att en renodling av vissa andra myndigheters krediter också bör genomföras i sammanhanget.

8.1.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

27:2 Presstöd

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 539 029 000 kronor.

Regeringens förslag: Reglerna för presstöd ändras så att stödbeloppen för driftsstödet höjs med 12 procent och örestalen för distributionsstödet med 5 procent fr.o.m. den 1 januari 2001. Höjningarna motsvarar ca 48 miljoner kronor och finansieras inom ramen för anslaget 27:2 *Pressstöd*.

Skälen för regeringens förslag: Efter en översyn avseende dagspressens ekonomiska situation gör regeringen bedömningen att det behövs ökade statliga insatser för att bibehålla mångfalden på dagstidningsmarknaden. Utan ökat statligt stöd föreligger en risk för att många tidningar tvingas lägga ner eller minska utgivningen under de närmaste åren. Därför föreslås en generell höjning av *driftsstödet* med 12 procent fr.o.m. den 1 januari 2001. Tillsammans med den höjning av driftsstödet med 3 procent fr.o.m. 2001 som riksdagen redan beslutat om (prop. 2000/01:1, bet. 2000/01:KU1, rskr. 2000/01:65) kan en ytterligare höjning bidra till att lösa många andratidningars akuta ekonomiska problem. En höjning av stödet bör dessutom kunna bidra till att skapa förutsättningar för en förbättrad ekonomisk situation för dessa tidningar även på längre sikt. Höjningen sker genom att stödbeloppen höjs med 12 procent.

Samdistributionen bidrar till en effektiv distribution och en bred spridning av dagstidningar. Nivån på *distributionsstödet* har trots ökade kostnader för distributionen varit oförändrad sedan 1997 då örestalen för stödet skrevs upp med 6 procent. Distributionsstödet andel av de totala distributionskostnaderna har minskat under en följd av år. Om distributionsstödet andel av de totala distributionskostnaderna minskar ytterligare uppstår en risk för att stora tidningsföretag väljer att avstå från distributionsstödet. De kan då överge den s.k. likaprisprincipen och ta ut ett högre pris av de mindre tidningarna för distributionen. Mot denna bakgrund föreslås en höjning av distributionsstödet med 5 procent fr.o.m. den 1 januari 2001. Höjningen sker genom att örestalen för stödet skrivs upp med 5 procent.

Med utgångspunkt från ett oförändrat antal stödberättigade tidningar beräknas utgifterna för presstödet öka med ca 48 miljoner kronor under 2001, varav höjningen av driftsstödet motsvarar ca 44 miljoner kronor och höjningen av distributionsstödet motsvarar ca 4 miljoner kronor. De

ökade utgifterna ryms inom det av riksdagen för 2001 anvisade anslaget.

45:1 Sametinget

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 14 703 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 45:1 *Sametinget* ökas med 1 600 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar minskas.

Skälen för regeringens förslag: Sametinget har under perioden 1996-1999 varit ansvarigt för genomförandet av de samiska utvecklingsprogrammen inom MÅL 6, Interreg Nordkalotten och Nordens Gröna Bälte. Den nya programperioden 2001-2006 har inletts och behovet av ytterligare anslagsmedel är större än tidigare då bl.a. andelen tekniskt stöd i vissa fall blir lägre och kostnaderna också blir högre på grund av start och organisering. För att programmen skall kunna genomföras bör anslaget 45:1 *Sametinget* ökas med 1 600 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar minskas.

46:1 Allmänna val

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 25 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 46:1 *Allmänna val* ökas med 1 400 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 3:2 *Skattemyndigheterna* under utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och upp- börd minskas.

Skälen för regeringens förslag: Från och med den 1 juli 2001 överförs ansvaret för drift och förvaltning av det IT-stöd som avses användas vid valen från och med 2002 från Riksskatteverket till den nyinrättade Valmyndigheten. Kostnaderna för driften och förvaltningen av detta

IT-stöd har hittills belastat anslaget 3:2 *Skattemyndigheterna* under utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppörd. Den särskilde utredare som fått i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten (dir. 2001:4) har föreslagit att kostnaderna för driften och förvaltningen av IT-stödet som används vid valen i fortsättningen i stället skall belasta anslaget 46:1 *Allmänna val*. Regeringen föreslår att anslaget 46:1 *Allmänna val* ökas med 1 400 000 kronor. Finansieringen sker genom att anslaget 3:2 *Skattemyndigheterna* under utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppörd minskas med motsvarande belopp.

46:5 Valmyndigheten

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag 46:5 *Valmyndigheten* anvisas med 3 450 000 kronor. Finansieringen sker genom att det under utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppörd uppförda anslaget 3:1 *Riksskatteverket* minskas.

Skälen för regeringens förslag: En särskild utredare har utrett frågan om att flytta funktionen som central valmyndighet från Riksskatteverket till en annan myndighet. Utredaren har i denna fråga föreslagit att en ny myndighet inrättas. Regeringen avser att inrätta en ny Valmyndighet den 1 juli 2001. Valmyndigheten skall ha formen av en nämndmyndighet och vara central valmyndighet enligt vallagen (1997:157). Regeringen har tillsatt en särskild utredare för att förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten.

För Valmyndighetens verksamhet bör ett nytt ramanslag 46:5 *Valmyndigheten* uppföras under utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Medlen avser myndighetens förvaltningskostnader. Regeringen föreslår därför att ett nytt anslag uppförs på statsbudgeten för detta ändamål och att 3 450 000 kronor anvisas för 2001. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppörd uppförda anslaget 3:1 *Riksskatteverket* minskas med motsvarande belopp.

90:5 Regeringskansliet m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 3 269 649 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* ökas med 22 600 000 kronor. Finansiering sker genom att anslag under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan och utgiftsområde 6 Totalförsvaret minskas.

Skälen för regeringens förslag: Utökade bemanningskrav för Försvarsdepartementet utomlands har lett till större utgifter än vad regeringen tidigare beräknat. Regeringen anser därför att 22 600 000 kronor behöver tillföras anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.*

Finansiering sker genom att anslag inom utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan och utgiftsområde 6 Totalförsvaret minskas med sammantaget motsvarande belopp.

8.1.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

1:6 Statistiska centralbyrån

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 376 303 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 1:6 *Statistiska centralbyrån* ökas med 3 700 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Statistiska centralbyrån (SCB) ansvarar för äktenskapsregistret. Kostnaderna för verksamheten finansieras genom att de sökande betalar avgifter hos tingsrätterna som dessa redovisar mot en inkomsttitel. Riksskatteverket har därefter från inkomsttitel överfört medel till SCB motsvarande kostnaderna för verksamheten. Riksrevisionsverket har påpekat att detta förfarande kan sakna författningsstöd. Regeringen föreslår att SCB:s anslag istället tillförs medel motsvarande ett genomsnitt av de senaste årens kostnader för driften av äktenskapsregistret. Anslaget 1:6 *Statistiska centralbyrån* bör av detta skäl ökas med 3 700 000 kronor.

2:2 Finansinspektionen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 130 186 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 2:2 *Finansinspektionen* ökas med 6 300 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 2:4 *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader* minskas med 2 300 000 kronor och genom att anslaget 2:7 *Avgift för statshypotekskassans grundfond* minskas med 4 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: International Organization of Securities Commissions (IOSCO) arrangerar sitt årsmötet under 2001 i Stockholm. I IOSCO ingår ett stort antal tillsynsmyndigheter, flera börser och marknadsplatser som anslutna medlemmar. Värdepappersföretag och branschorganisationer ingår som observatörer. Årsmötet förväntas samla ca 800 deltagare från närmare 100 länder. Finansinspektionen skall stå som värd för årsmötet i samarbete med OM Stockholmsbörsen. IOSCO:s årsmöte kommer nu liksom tidigare att finansieras via deltagaravgifter, statsbidrag och några utvalda sponsorer. Konferensen i Stockholm beräknas totalt kosta ca 15 – 17 miljoner kronor och genomförs och redovisas helt avskild från inspektionens övriga löpande verksamhet.

Finansinspektionen har på regeringens uppdrag utrett förutsättningarna för att införa ett internt graderingssystem för stabiliteten i de finansiella instituten efter ett antal kriterier. Systemet syftar till att vidareutveckla det nuvarande systemet avseende tillsyn för de väsentliga instituten och resultera i en årlig samlad riskbedömning. Det interna graderingssystemet utgör också ett steg till att anpassa tillsynen till de ökade insatserna som de nya planerade reglerna för kapitaltäckning förutsätter. Finansutskottet har i betänkande 2000/01:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, också berört frågan om det interna graderingssystemet (rskr. 2000/01:123). Finansieringsåtgärderna har ingen inverkan på den verksamhet som bedrivs inom ramen för anslaget 2:4 *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader* och anslaget 2:7 *Avgift för statshypotekskassans grundfond*.

2:9 Bidrag till kapitalet i Europeiska utvecklingsbanken

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 60 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 2:9 *Bidrag till kapitalet i Europeiska utvecklingsbanken* får även användas för årlig medlemsavgift till Europarådets utvecklingsbank.

Skälen för regeringens förslag: Uppgiften för att finansiera medlemsavgiften till Europarådets utvecklingsbank har förts från det under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan uppförda anslaget 5:4 *Bidrag till vissa internationella organisationer* till utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. Den årliga medlemsavgiften till Europarådets utvecklingsbank på 36 526 euro är för liten för att motivera ett eget anslag. Närmaste anslagsändamål är 2:9 *Bidrag till kapitalet i Europeiska utvecklingsbanken*, där ett ekonomiskt utrymme finns som medger betalning av denna medlemsavgift. Finansieringsåtgärden påverkar inte möjligheten att medverka till kapitalhöjningen i EBRD.

Ägande av Vasallen AB

Regeringens förslag: Regeringen övertar aktierna i Vasallen AB genom utdelning eller annat förfarande.

Bakgrund: Riksdagens godkände regeringens förslag (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:109) att vissa organisationsenheter inom Försvarsmakten skulle läggas ner före den 1 januari 1999 och att alla avvecklingsåtgärder skall vara genomförda före den 1 januari 2000. Enligt regeringens förslag skulle genomförandet av avvecklingen påbörjas direkt efter riksdagens beslut och slutföras så snabbt som möjligt. Regeringen avsåg att lämna närmare anvisningar om genomförandet till Försvarsmakten. Ett antal organisationsenheter skulle läggas ner enligt riksdagsbeslutet.

I 1997 års ekonomiska vårpropositionen (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) redogjorde regeringen för att ett aktiebolag skulle bildas för att utveckla försvars-

fastigheter som skulle avvecklas genom 1996 år försvarsbeslut. För att utveckla och förädla före detta försvarsfastigheter för ny användning och för att slutligen sälja fastigheterna på kommersiella villkor bildades fastighetsbolaget Vasallen AB i september 1997. Det nybildade bolaget blev då ett dotterbolag till Civitas Holding AB, tidigare Vasakronan Holding AB. Från starten förvärvade Vasallen AB ett antal fastigheter i olika kommuner från Fortifikationsverket.

För att säkerställa den finansiella uthålligheten i bolaget ansåg regeringen att det då var en fördel att inordna bolaget i en större fastighetskoncern som dessutom har kompetens och erfarenhet av liknande utvecklingsprojekt.

Skälen för regeringens förslag: Vasallen AB har efter det senaste försvarsbeslutet år 2000 förvärvat ytterligare fastigheter från staten genom Fortifikationsverket.

Regeringen avser nu att skilja ut dotterbolaget Vasallen AB ur Civitaskoncernen. Bolaget föreslås tills vidare ägas direkt av staten. Den finansiella säkerheten och kompetensen finns numera i Vasallen AB. Ett direktägarande av aktierna i Vasallen AB innebär vidare att bolaget följs på nära håll och täta dialoger kan genomföras mellan ägare och bolag. Avskiljandet av Vasallen AB skall också ses som ytterligare ett led i en renodling av Civitaskoncernens fastighetsbestånd.

Mot denna bakgrund föreslås att regeringen, genom utdelning eller på annat sätt får överta aktierna i Vasallen AB.

Avveckling av Brisingen Holding AB

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att avveckla Brisingen Holding AB.

Bakgrund: Genom Finansdepartementet köpte Staten den 10 juli 1997 ett vilande bolag, Securum Lagerbolag 19 AB från Securum Aktier AB. Bolaget namnändrades till Brisingen Holding AB. Köpeskilling var 50 000 kronor och utgiften belastade anslaget B6 *Värdering av aktier i Värdepapperscentralen AB* (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284). Bolaget förvärvades i syfte att kunna utnyttjas vid vissa infrastrukturer åtgärder.

Skälen för regeringens förslag: Det har nu visat sig att det fortfarande vilande bolaget Brisingen Holding AB inte behövs för några infra-

strukturella åtgärder och att staten i övrigt inte heller har behov av att äga bolaget. Bolaget har heller inte efter förvärvet haft någon verksamhet eller några anställda.

Regeringen föreslås därför bemyndigas att avveckla bolaget. Inkomster från avvecklingen skall redovisas mot inkomsttitel 3312 Övriga inkomster av försäld egendom.

8.1.3 Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd

3:1 Riksskatteverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 442 682 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 3:1 *Riksskatteverket* minskas med 3 450 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 3:1 *Riksskatteverket* minskas med 3 450 000 kronor för att finansiera det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse upptagna anslaget 46:5 *Valmyndigheten*.

3:2 Skattemyndigheterna

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 593 878 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 3:2 *Skattemyndigheterna* ökas med 750 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid uppförda anslaget 28:38 *Stöd till trossamfund* minskas. Vidare skall anslaget 3:2 *Skattemyndigheterna* minska för att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 46:1 *Allmänna val*.

Skälen för regeringens förslag: Skattemyndigheterna skall kompenseras för administrationskostnaderna för uttag av avgifter till registrerade trossamfund (prop. 1998/99:124 avsnitten 4.5.1 och 7.1). Förberedelsekostnaderna har beräknats till 75 000 kronor per samfund. Kostnaderna i övrigt kan beräknas till 21 kronor per person. Regeringen har beslutat om uppbördshjälp för

sju trossamfund. Enligt uppgift från Riksskatteverket kommer skattemyndigheterna att 2001 svara för uppbörderna avseende 77 363 personer. Kostnaderna härför beräknas till 2 150 000 kronor. Regeringen föreslår därför att anslaget 3:2 *Skattemyndigheterna* ökas med 2 150 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid uppförda anslaget 28:38 *Stöd till trossamfund* minskas med motsvarande belopp. Vidare skall anslaget 3:2 *Skattemyndigheterna* minskas med 1 400 000 kronor för att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 46:1 *Allmänna val*.

8.1.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

4:1 Polisorganisationen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 12 298 318 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:1 *Polisorganisationen* ökas med 770 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Polisens ekonomiska situation är fortsatt bekymmersam. Vid ingången av 2001 hade polisen utnyttjat en anslagskredit på 304 miljoner kronor. I år beräknas förbrukningen överstiga anslaget med 406 miljoner kronor. Det leder till ett underskott på drygt 700 miljoner kronor vid årets slut. Polisen måste fortsätta att arbeta aktivt för att effektivisera resursanvändningen. För att inte äventyra verksamheten är dock ett resurstillskott för innevarande år nödvändigt. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs 770 000 000 kronor.

4:6 Kriminalvården

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 148 078 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:6 *Kriminalvården* ökas med 3 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 1:2 *Statliga tjänstepensioner m.m.* under utgiftsområde 14 Arbetsliv minskas.

Skälen för regeringens förslag: Kostnader för författningsreglerade personsador inom kriminalvården har hittills finansierats genom att det under utgiftsområde 14 Arbetsliv upptagna anslaget 1:2 *Statliga tjänstepensioner m.m.* belastats. Från och med i år tillämpas en premiebaserad försäkringsteknisk lösning i Kammarkollegiets regi. I och med detta föreslås att anslaget 1:2 *Statliga tjänstepensioner m.m.* minskas och anslaget 4:6 *Kriminalvården* ökas. Överföringsbeloppet motsvarar ett genomsnitt av kostnaderna för intagna m.fl. enligt lagen 1977:266 om statlig ersättning vid ideell skada m.m. under de tre senaste åren. Anslaget 4:6 *Kriminalvården* bör av detta skäl ökas med 3 000 000 kronor.

4:10 Brottsoffermyndigheten

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 16 852 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:10 *Brottsoffermyndigheten* ökas med 3 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 4:11 *Ersättning för skador på grund av brott* minskas med 3 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I regeringens proposition Stöd till brottsoffer (prop. 2000/01:79) föreslås ett flertal åtgärder som syftar till att förbättra omhändertagandet av och stödet till brottsoffer. Förutom författningsändringar föreslås ett antal myndighetsgemensamma uppdrag. Brottsoffermyndigheten har en central roll i flera av dessa uppdrag, särskilt vad gäller uppdragen rörande utbildning om brottsofferfrågor och vittnesstödsverksamhet vid landets tingsrätter. Anslaget bör därför tillföras 3 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 4:11 *Ersättning för skador på grund av brott* minskas med motsvarande belopp.

8.1.5 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

5.1 Utrikesförvaltningen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 816 068 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 5:1 *Utrikesförvaltningen* ökas med 11 400 000 kronor.

Finansieringen sker genom att avgifter tillförs inkomsttitel.

Skälen för regeringens förslag: Den nya och processinriktade organisationen för hantering av utlänningsärenden, som infördes under 1999, innebär att en större del av tillstånds- och ärendehantering koncentrerats till svenska utlandsmyndigheter. Avsikten är att de skall arbeta direkt mot Migrationsverket i Norrköping. För detta ändamål har ett omfattande IT-stöd utvecklats. På grund av tekniska svårigheter under utvecklingsarbetet samt ökade tekniska krav när det gäller säkerhet och snabbhet i dataförbindelserna för att undvika långdragna tillståndsprocesser, har projektkostnaderna ökat för såväl utrikesförvaltningen som Migrationsverket jämfört med vad som tidigare planerats. Regeringen anser därför att ytterligare 14 000 000 kronor behöver tillföras utrikesförvaltningen.

Finansieringen av det ökade anslaget till utrikesförvaltningen sker genom att avgifter, som kommer att tas ut för ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd vid utlandsmyndigheterna, som beräknas uppgå till 14 000 000 kronor, tillförs en inkomsttitel.

Anslaget ska samtidigt minskas med 2 600 000 kronor till följd av ändrat kostnadsansvar för försvarsattachéers kanslilokaler.

Ansökningsavgifter för uppehålls- och arbetstillstånd

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om avgifter för ansökan om uppehålls- och arbetstillstånd som görs av andra än personer som i Sverige söker uppehållstillstånd hos Migrationsverket på grund av skyddsbehov eller anhöriga som söker uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning till personer

som fått uppehållstillstånd enligt 3 kap. utlänningslagen eller på grund av humanitära skäl. Undantag görs också för personer som omfattas av EES-avtalet eller andra internationella överenskommelser samt för personer som tas ut på den s.k. flyktingkvoten för vidarebosättning i Sverige.

Avgifterna skall redovisas mot inkomsttitel 2511.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1 kap. 4 § utlänningslagen (1989:529) skall en utlänning som vistas i Sverige mer än tre månader ha uppehållstillstånd, om inte utlänningen är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. En utlänning skall i princip också ha tillstånd för att arbeta i Sverige på grund av anställning här eller utomlands (1 kap. 5 § utlänningslagen). En utlänning som vill ha uppehålls- eller arbetstillstånd i Sverige skall normalt ha utverkat ett sådant tillstånd före inresan i landet (2 kap. 5 och 6 §§ utlänningslagen). En rad undantag finns från denna huvudregel. Exempelvis gäller den inte för personer som beviljas tillstånd såsom skyddsbehövande. Inte heller gäller huvudregeln för personer som omfattas av EES-avtalet. En ansökan om uppehållstillstånd skall enligt 3 kap. 7 § utlänningsförordningen (1989:547) ges in till en svensk beskickning eller ett svenskt konsulat i sökandens hemland. En ansökan av en utlänning som vistas i Sverige ges in till Migrationsverket. Detsamma gäller en ansökan om arbetstillstånd, som dessutom kan ges in till länsarbetsnämnden i det län där utlänningen huvudsakligen vistas (4 kap. 10 § utlänningsförordningen).

I 7 kap. utlänningsförordningen regleras i vilka fall avgifter tas ut i ärenden enligt den förordningen. Av 7 a § framgår att avgift tas ut för utfärdande av främlingspass, förlängning av giltighetstiden för främlingspass samt beviljande av nödfallvisering och sjömansvisering. I fråga om ansökningsavgiftens storlek gäller 9–14 §§ avgiftsförordningen (1992:191). Utlandsmyndigheterna tar ut ansökningsavgifter och andra avgifter i vissa fall enligt förordningen (1997:691) om avgifter vid utlandsmyndigheterna. I dag tas avgifter ut för olika ärenden, t.ex. för ansökningar om skilda typer av viseringar och pass. För närvarande finns inte någon möjlighet att ta ut avgifter för ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd. Även hanteringen av dessa tillståndstyper medför dock kostnader. I princip

saknas skäl att behandla denna typ av ärenden annorlunda i avgiftshänseende.

Som jämförelse kan framhållas situationen i några andra länder. Finland, Danmark, Österrike och Nederländerna, som också har ett system med ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd vid en utlandsmyndighet, tar ut avgifter för dessa tillstånd. Norge ser för närvarande över sitt system för avgifter i detta hänseende.

Enligt regeringens uppfattning bör avgifter kunna tas ut även för uppehålls- och arbetstillstånd. Vissa undantag från möjligheten att ta ut avgifter måste dock finnas för t.ex. personer i särskilt utsatta situationer. Detta gäller framför allt personer som i Sverige söker asyl eller skydd, hos Migrationsverket, enligt 3 kap. utlänningslagen och personer som tas ut på den sk. flyktinkvoten för vidarebosättning i Sverige. Vidare skall undantag göras för utlänningar som söker uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning till en utlänning som beviljats uppehållstillstånd med stöd av 3 kap. utlänningslagen eller på grund av humanitära skäl. Vad gäller medborgare och anhöriga till medborgare i ett land som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) måste dessa undantas enligt EG-rätten. Utlänningar som omfattas av de s.k. Europavtalen bör också undantas. Detsamma bör gälla personer som omfattas av avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer. Avtalet har undertecknats men ännu inte trätt i kraft. De föreslagna avgifterna för ansökan för uppehålls- och arbetstillstånd är offentligtrettsliga avgifter, varför riksdagens bemyndigande skall inhämtas. Regeringen föreslår därför att riksdagen med stöd av 8 kap. 9 § andra stycket regeringsformen bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter om ansökningsavgifter för arbets- och uppehållstillstånd.

Avgifterna skall redovisas mot inkomsttitel 2511.

8.1.6 Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

6:1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 18 266 092 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* ökas med 703 700 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 6:3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Under 2000 uppstod en obalans i Försvarmaktens ekonomi och fördelningen av utgifter för verksamhet mellan anslagen 6:1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* och 6:3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling*. Utgifterna på anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* blev mer än 700 000 000 kronor högre än vad som hade planerats. Regeringen anser att 703 700 000 kronor bör tillföras anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* för att skapa förutsättningar för att verksamheten skall kunna genomföras enligt den planerade inriktningen. Finansiering sker genom att anslaget 6:3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* minskas.

Riksrevisionsverket har i sin revisionsrapport bekräftat regeringens uppfattning att det finns allvarliga brister i Försvarmaktens styrning och uppföljning av förbandsverksamheten. Regeringen följer noggrant utvecklingen för ovan nämnda anslag, särskilt utvecklingen inom förbandsverksamheten och värnpliktsutbildningen, och avser vid behov att återkomma till riksdagen i samband med budgetpropositionen för 2002 med eventuell ytterligare överföring av medel mellan anslagen 6:3 och 6:1.

Den föreslagna ökningen av anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* utgör för överskådlighetens skull en nettoförändring som motiveras av några olika förändringar. Utöver den stora överföringen från anslaget 6:3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* ligger bakom denna förändring också en överföring från anslaget 1:2 *Statliga tjänstepensioner m.m.* under utgiftsområde 14 Arbetsliv till följd av ändrat kostnadsansvar för personskadeskydd. Vidare ingår en överföring från anslaget 5:1 *Utrikesförvaltningen* under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan motiverad av ändrat kostnadsansvar för försvarsattachéers kanslilokaler. Slutligen finns en beräkningsmässig överföring till anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* under utgiftsområde 1 Rikets styrelse för att finansiera ökade utgifter utomlands för Förvarsdepartementet.

6:2 Fredsfrämjande truppinsatser

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 000 762 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 6:2 *Fredsfrämjande truppinsatser* ökas med 81 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 6:3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Försvarsmakten har beslutat att höja lönerna för anställda i utlandsstyrkan med 20 procent fr.o.m. den 1 januari 2001. Anslaget 6:2 *Fredsfrämjande truppinsatser* behöver därför ökas med 81 000 000 kronor.

Finansiering sker genom att anslaget 6:3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* minskas.

6:3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 23 314 833 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 6:3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* minskas med 787 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: På anslaget 6:3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* finns ett stort anslagssparande. Anslaget minskas för att finansiera utgiftsökningar på andra anslag, främst inom utgiftsområdet.

6:4 Funktionen Civil ledning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 488 507 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 6:4 *Funktionen Civil ledning* får användas även för Finansinspektionens verksamhet med att förbättra skyddet mot informationsoperationer hos de större finansiella företagen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt budgetpropositionen för 2001 utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, anslaget 2:2 *Finansinspektionen* skall Överstyrelsen för civil beredskap avsätta 1 000 000 kronor av anslaget 6:4 *Funktionen Civil ledning* för Finansinspektionens verksamhet med att förbättra skyddet mot informationsoperationer hos de större finansiella företagen. I regeringens beskrivning i budgetpropositionen för 2001 av ändamålet med anslaget 6:4 *Funktionen Civil ledning* framgår inte detta, vilket det rätteligen borde ha gjort. Regeringen föreslår därför nu att riksdagen godkänner denna användning av anslaget.

7:1 Kustbevakningen

Riksdagen har för innevarande år godkänt en investeringsplan för Kustbevakningen.

Regeringens förslag: Förslag till ny investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 2001–2004 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: I Kustbevakningens investeringsplan ingår köp av två kombinationsfartyg. I budgetpropositionen för 2001 beräknades ett av fartygen levereras under 2001 och ett under 2002. Av Kustbevakningens budgetunderlag för 2002 framgår att båda fartygen kommer att levereras under 2001. En ny investeringsplan bör därför godkännas.

Tabell 8.1 Investeringsplan

Milljoner kronor

	Totalt	Budget 2001	Beräknat		
			2002	2003	2004
KBV 201-202	256	256	0	0	0
Flygplan	135		10	65	60
Övriga investeringar	110	34	21	28	27
Summa investeringar	501	290	31	93	87
Lån	501	290	31	93	87
Summa finansiering	501	290	31	93	87

7:4 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 555 449 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 7:4 *Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor* minskas med 1 700 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 7:4 *Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor* minskas med 1 700 000 kronor för att finansiera det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse upptagna anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.*

8.1.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

8:1 Bistandsverksamhet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 13 603 884 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 8:1 *Bistandsverksamhet* minskas med 107 000 000 kronor. Det innebär att avräkningen från bistandsramen för flyktningkostnader ökar med 107 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Inströmningen av asylsökanden har ökat betydligt, framförallt för flyktingar från Kosovo och Bosnien. Prognosen har mot den bakgrunden reviderats upp med 107 000 000 kronor och därigenom ökar avräkningarna från bistandsramen. Regeringen föreslår att anslaget 8:1 *Bistandsverksamhet* minskas med 107 000 000 kronor.

8.1.8 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

10:3 Kommunersättningar vid flyktningmottagande

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 2 238 565 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande* minskas med 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Aktuella prognoser visar att antalet personer som kommer att tas emot av kommuner blir färre än vad som beräknats. Anslaget 10:3 *Kommunersättningar för flyktningmottagande* kan därför minskas. Denna minskning används för att finansiera ökningarna på andra anslag inom utgiftsområdet.

12:1 Migrationsverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 446 031 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:1 *Migrationsverket* ökas med 27 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Antalet asylsökande under innevarande år kommer enligt aktuella prognoser att överstiga tidigare gjorda bedömningar främst på grund av kriserna i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien och Bosnien-Hercegovina. För att inte handläggningstiderna och de långa väntetiderna i Migrationsverkets mottagningssystem ska öka bör anslaget förstärkas. Därutöver har Migrationsverket även ökade kostnader för uppbyggnaden av ett IT-system för att hantera administrativa rutiner rörande viseringar, asyl- och migrationsärenden. Anslaget 12:1 *Migrationsverket* behöver därför ökas med 27 000 000 kronor.

Finansiering sker genom att anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande* minskas.

12:2 Mottagande av asylsökande

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 039 335 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:2 *Mottagande av asylsökande* ökas med 168 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Inströmningen av asylsökande har ökat till följd av främst kriserna i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien och i Bosnien-Hercegovina. Sammantaget har detta medfört att fler personer än beräknat tas om hand i Migrationsverkets mottagandesystem. Kostnaderna för mottagande av asylsökande under innevarande år kommer att överstiga anslagna medel. Anslaget 12:2 *Mottagande av asylsökande* behöver därför ökas med 168 000 000 kronor.

Finansiering sker genom att anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande* minskas.

12:4 Utlänningsnämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 70 483 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:4 *Utlänningsnämnden* ökas med 5 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Antalet asylsökande under innevarande år kommer enligt aktuella prognoser att överstiga tidigare gjorda bedömningar främst på grund av kriserna i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien och Bosnien-Hercegovina. Som en följd av regeringens förslag att utöka Migrationsverkets förvaltningsanslag anser regeringen det även motiverat att öka Utlänningsnämndens resurser för att minska handläggningstiderna hos nämnden och därmed minskade väntetider i Migrationsverkets mottagandesystem. Anslaget 12:4 *Utlänningsnämnden* bör därför öka med 5 000 000 kronor.

Finansiering sker genom att anslaget 10:3 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande* minskas.

12:7 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål inte uppfört något anslag.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag 12:7 *Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar* förs upp i statsbudgeten. Anslaget anvisas med 38 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: EU-kommissionen har inrättat en europeisk flyktingfond som skall underlätta för EU-länderna att ta emot asylsökande och flyktingar. Medlen skall användas för att utveckla mottagningssystemet för asylsökande, för integrationsinsatser och för att hjälpa personer att återvända eller återvändra till sitt hemland. Målet för fonden är att ge Europa en gemensam grund och en liknande struktur för arbetet med asylsökande och flyktingar. Fonden skall verka under fem år.

Anslagsbeloppet motsvarar EU:s finansiering av projekten. Under 2001 beräknas svenska projekt erhålla 38 000 000 kronor i bidrag från den europeiska flyktingfonden. Bidraget administreras av Migrationsverket i samarbete med Integrationsverket. Bidraget redovisas under inkomsttiteln 6911 Övriga bidrag från EU.

8.1.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

14:3 Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 16 896 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 14:3 *Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan* ökas med 1 970 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 13:5 *Hälsa- och sjukvårdens ansvarsnämnd* minskas med 1 570 000 kronor och anslaget 14:10 *Alkoholsortimentsnämnden* minskas med 400 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Nordiska ministerrådet fastställer varje år en total ekonomisk ram för Nordiska hälsovårdshögskolans (NHV) verksamhet och en garantinivå för finansiering-

en. Utgifter för verksamheten inom garantinivån fördelas mellan de nordiska länderna efter samma proportioner som gäller för den ordinarie nordiska budgeten. NHV budget för 2001 fastställdes dock först i november 2000. Dessutom tillkom en utgift för Sverige på 3 500 000 kronor avseende avräkning för 1999. I budgetpropositionen för 2001 bedömde regeringen att medelsbehovet skulle kunna klaras genom att utnyttja befintlig anslagskredit. Vid ingången av år 2001 har det dock visat sig att anslaget och anslagskrediten inte räcker för att finansiera den i november 2000 uträknade avgiften för år 2001.

Regeringen kommer under våren att lägga fram ett förslag till Nordiska ministerrådet om ändrade finansieringsprinciper för NHV:s verksamhet för att möjliggöra en bättre prognostisering av Sveriges andel av kostnaderna för NHV. Med hänsyn till det nu gällande nordiska avtalet för finansieringen av NHV:s verksamhet föreslår regeringen att anslaget 14:3 *Nordiska hälsovårdshögskolan* ökas med 1 970 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 14:10 *Alkoholsortimentsnämnden* minskas med 400 000 kronor och anslaget 13:5 *Hälsa- och sjukvårdens ansvars-nämnd* minskas med 1 570 000 kronor.

16:3 Statsbidrag till vårdartjänst m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 172 470 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 60 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att ifråga om ramanslaget 16:3 Statsbidrag till vårdartjänst m.m. under år 2001 besluta om ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 90 000 000 kronor efter 2001.

Skälen för regeringens förslag: Det nuvarande bemyndigandet innebär att regeringen får ingå ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 60 miljoner kronor efter 2001. Regeringen föreslår att summan höjs med 30 miljoner kronor till sammanlagt 90 miljoner kronor. Det nuvarande bemyndigandet gäller den del av anslaget som rör bidrag till omvårdnadsinsatser vid riksgymnasier för svårt rörelsehindrade ungdomar. Højningen gäller den del av anslaget som täcker

kostnader för vårdartjänst åt studerande med funktionshinder vid folkhögskola. Till skillnad från vad som hittills varit fallet kommer folkhögskolorna fr.o.m 2001 att lämna en bidragsansökan som gäller ett helt läsår, höst- och vårtermin, varför det finns behov av att höja bemyndiganderamen på anslaget.

17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 251 946 000 kronor. Något bemyndigande för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser har inte begärts.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att ifråga om ramanslaget 17:1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* under år 2001 besluta om stöd till FoU center inom äldreområdet som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 60 000 000 kronor efter 2001.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har tidigare inom ramen för den Nationella handlingsplanen för äldrepolitiken beviljat stimulansbidrag till 15 regionala FoU-centra inom äldreområde under åren 2000 till 2001. Regeringen avser bevilja fortsatt stöd till uppbyggnad av regionala FoU center även under perioden 2002-2004 med sammanlagt 60 miljoner kronor i enlighet med vad som redovisas i budgetpropositionen för 2001. Regeringen föreslår därför att riksdagen medger att regeringen för anslaget 17:1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* får besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 60 miljoner kronor efter 2001.

8.1.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 38 425 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* ökas med 3 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Sjukfrånvaron fortsätter att öka vilket får till följd att utgifterna för sjukpenning ökar även för 2001. De medel som anvisades på statsbudgeten för 2001 har därför visat sig vara otillräckliga.

De prognoser som ligger till grund för regeringens bedömning för år 2001 är dock osäkra och kan komma att justeras under året. Regeringen kommer att följa utvecklingen noga för att göra bedömning av om den föreslagna ökningen är tillräcklig.

Anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* behöver nu ökas med 3 000 000 000 kronor.

19:8 Allmänna försäkringskassor

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 049 296 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 19:8 *Allmänna försäkringskassor* ökas med 100 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: På grund av den kraftigt ökade sjukfrånvaron under de senaste åren har utgifterna för sjukpenning och även kostnaderna för att handlägga och kontrollera ärendena ökat. Regeringen framförde i budgetpropositionen för 2001 avsikten att vid behov tillskjuta medel för administrationsändamål på tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition. Regeringens bedömning är nu att anslaget 19:8 *Allmänna försäkringskassor* behöver ökas med 100 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Om så erfordras får kostnader på högst 30 000 000 kronor, som uppstår i samband med lokaliseringen av Stockholms läns allmänna försäkringskassas utlandskontors pensionsenhet till Gotlands läns allmänna försäkringskassa, finansieras med medel från folkpensioneringsfonden.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har beslutat den 29 mars 2001 att Stockholms läns allmänna försäkringskassas utlandskontors pen-

sionsenhet skall omlokaliseras till Gotlands läns allmänna försäkringskassa. Verksamheten vid enheten skall fr.o.m. den 1 januari 2002 bedrivas på Gotland. Regeringen har samtidigt beslutat att 12 000 000 kronor skall belasta det under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling upptagna anslaget 33:9 *Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner* för att täcka en del av de kostnader som uppstår i samband med omlokaliseringen.

Folkpensioneringsfonden bildades i samband med 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring och regeringen beslutade 1983 att fonden skulle avvecklas. Fonden finns emellertid kvar och förvaltas sedan 1999 av Kammarkollegiet efter att tidigare ha förvaltats av Riksförsäkringsverket. Fonden utgör i dag inte någon källa för finansiering av någon löpande verksamhet. I samband med inrättandet av ett försäkringsmedicinskt centrum (prop. 1998/99:76, bet. 1998/99:SfU 8, rskr. 1998/99:232) beslutade riksdagen att kostnader som uppstod när den nya verksamheten bildades skulle finansieras från folkpensioneringsfonden. Fondens tillgångar uppgår till cirka 78 miljoner kronor den 30 mars 2001.

De kostnader som uppstår i samband med omlokaliseringen av Stockholms läns allmänna försäkringskassas utlandskontors pensionsenhet till Gotlands läns allmänna försäkringskassa bör till viss del kunna finansieras från folkpensioneringsfonden. Regeringen föreslår att högst 30 000 000 kronor av folkpensioneringsfondens medel får användas för detta ändamål. Därefter fyller fonden inte något praktiskt syfte och regeringen avser därför att avveckla folkpensioneringsfonden senast den 30 juni 2002.

8.1.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

20:2 Efterlevandepensioner till vuxna

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 13 141 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 20:2 *Efterlevandepensioner till vuxna* ökas med 30 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: När regeringen fattade beslut om budgetpropositionen för 2001 var vissa förhållanden som påverkar utgifterna

inte kända varför ett för lågt belopp föreslogs för anslaget efterlevandepensioner till vuxna.

Regeringen föreslår därför att anslaget 20:2 *Efterlevandepensioner till vuxna* nu ökas med 30 000 000 kronor.

20:4 Delpension

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 177 600 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 20:4 *Delpension* ökas med 120 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* minskas med 120 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget för delpensioner är under avveckling och fr.o.m. den 1 januari 2001 beviljas inga nya delpensioner. De sista utbetalningarna sker under 2004. Under 2000 nybeviljades ett oväntat stort antal delpensioner och belastningen på anslaget blir därmed större än anslaget på statsbudgeten.

Regeringen föreslår att anslaget 20:4 *Delpension* ökas med 120 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* minskas med 120 000 000 kronor.

8.1.12 Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 38 962 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* minskas med 474 863 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bedömer att antalet deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program blir lägre än antagandena i budgeten för 2001. Antalet deltagare beräknades till i genomsnitt 121 500 personer per månad (inklusive arbetslivsinriktad rehabilitering). Regeringen bedömer nu behovet av programplatser till i genomsnitt 107 000 perso-

ner per månad. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 474 863 000 kronor.

22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 761 086 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* minskas med 343 768 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bedömer att antalet deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program blir lägre än antagandena i budgeten för 2001. Antalet deltagare beräknades till i genomsnitt 121 500 personer per månad (inklusive arbetslivsinriktad rehabilitering). Regeringen bedömer nu behovet av programplatser till i genomsnitt 107 000 personer per månad. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 343 768 000 kronor.

Erbjudande av plats inom aktivitetsgarantin

Regeringens förslag: Den som har fyllt 20 år och är eller riskerar att bli långtidsinskriven vid arbetsförmedlingen bör senast inom 27 månader från arbetslöshetens inträde erbjudas en heltidsaktivitet inom ramen för aktivitetsgarantin.

Bakgrunden till regeringens förslag: Riksdagen har på regeringens förslag i propositionerna Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt (prop. 1999/2000:98, bet. 1999/2000:AU7, rskr. 1999/2000:230) och En rättvisare och tydligare arbetslöshetsförsäkring (prop. 1999/2000:139, bet. 2000/2001:AU 5, rskr. 2000/2001:102) beslutat om tidpunkter för när personer skall erbjudas heltidsaktiviteter inom aktivitetsgarantin. Till aktivitetsgarantin kan personer som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingen anvisas. Den som har fyllt 20 år och är eller riskerar att bli långtidsinskriven skall senast inom 27 månader från arbetslöshetens inträde erbjudas en heltidsaktivitet inom ramen för aktivitetsgarantin.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagens beslut med anledning av prop. 1999/2000:139 innebar bl.a. att förslagen i propositionen skulle träda i kraft den 5 februari 2001. Så har också skett utom i ett avseende, nämligen förslaget i fråga om när en arbetslös skall erbjudas en heltidsaktivitet inom ramen för aktivitetsgarantin.

Redan vid årsskiftet 2000/2001 blev det uppenbart att arbetsförmedlingen skulle vara tvungen att den 5 februari 2001 erbjuda ett så stort antal arbetslösa plats inom aktivitetsgarantin att kvalitetskravet i åtgärden inte skulle kunna upprätthållas.

Regeringen bedömde därför att ett ikraftträdande den 5 februari 2001 av förslaget om när en arbetslös skall erbjudas plats inom aktivitetsgarantin inte var möjligt. I stället tillämpas för närvarande en ordning som innebär att de arbetslösa som bäst behöver det och som uppfyller kraven på att vara långtidsinskrivna eller riskera långtidsinskrivning prioriteras vid erbjudande av plats i aktivitetsgarantin. Likaså prioriteras de arbetslösa som riskerar utförsäkring från arbetslöshetsförsäkringen. Genom denna ordning har antalet personer som erbjuds plats i aktivitetsgarantin kunnat begränsas samtidigt som kvaliteten har kunnat upprätthållas och även förstärkas.

Regeringen anser att denna mer flexibla ordning för erbjudande av plats inom aktivitetsgarantin är att föredra framför den mer strikta ordning som föreslagits i prop. 1999/2000:139. Som framgått ovan innebär tidigare riksdagsbeslut att erbjudande om heltidsaktivitet inom ramen för aktivitetsgarantin skall ske senast inom 27 månader från arbetslöshetens inträde. Genom att ändra *skall* erbjudas till *bör* erbjudas uppnås den flexibilitet som krävs för att aktivitetsgarantin skall kunna fungera med god kvalitet.

Riksdagen bör därför upphäva sitt tidigare beslut i denna fråga och i stället besluta i enlighet med regeringens nu föreliggande förslag.

8.1.13 Utgiftsområde 14 Arbetsliv

1:2 Statliga tjänstepensioner m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 7 500 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 1:2 *Statliga tjänstepensioner m.m.* minskas med 19 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 1:2 *Statliga tjänstepensioner m.m.* minskas med 19 000 000 kronor för att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet upptagna anslaget 4:6 *Kriminalvården* med 3 000 000 kronor samt ökningen av det under utgiftsområde 6 Totalförsvaret upptagna anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* med 16 000 000 kronor.

8.1.14 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

25:5 Statens institut för handikappfrågor i skolan

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 125 292 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:5 *Statens institut för handikappfrågor i skolan* ökas med 88 656 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 25:7 *Specialskolemyndigheten och resurscenter* minskas med 73 656 000 kronor samt att anslaget 25:8 *Särskilda insatser på skolområdet* minskas med 15 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I enlighet med riksdagens beslut med anledning av proposition om Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14) skall Statens institut för handikappfrågor i skolan ombildas till en ny myndighet. Den nya myndigheten, Specialpedagogiska institutet, skall inrättas den 1 juli 2001.

Ekeskolans, Hällsboskolans, Tomtebodaskolans och Åsbackaskolans resurscenter skall inordnas i den nya myndigheten och upphör därmed att vara egna myndigheter. Till den nya myndigheten skall också föras de statliga bidragen för vissa kunskapscenter och datapedagogerna vid de regionala dataresurscentren, de s.k. REDAH-centren. De medel som finns beräknade för denna verksamhet under anslagen 25:7 *Specialskolemyndigheten och resurscenter* och 25:8 *Särskilda insatser på skolområdet* förs i stället upp

under anslaget 25:5 *Statens institut för handikappfrågor i skolan*.

25:10 Maxtaxa i barnomsorgen m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 150 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:10 *Maxtaxa i barnomsorgen m.m.* minskas med 150 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att finansiera höjningen av anslaget 91:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner minskas anslaget 25:10 *Maxtaxa i barnomsorgen m.m.* med 150 000 000 kronor. Fr.o.m. 1 juli 2001 blir kommunerna skyldiga att erbjuda plats i förskoleverksamhet för barn med arbetslösa föräldrar. De kompenseras därför genom en ökning av det generella statsbidraget.

25:70 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 362 066 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:70 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* minskas med 20 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att finansiera öknings av anslag inom utgiftsområdet minskas anslaget 25:70 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* med 20 000 000 kronor.

25:76 Centrala studiestödsnämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 351 995 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:76 *Centrala studiestödsnämnden* ökas med 17 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 25:70 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har uppdragit åt Centrala studiestödsnämnden (CSN) att inrätta ett servicecenter för studiestöd lokaliserat till Kiruna. Uppdraget utgör ett led i arbetet med att effektivisera CSN:s verksamhet och ingår också som en åtgärd i regeringens utvecklingsprogram för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom försvarsmakten. Centret skall från hösten omfatta minst 80 årsarbetsplatser. En förutsättning är att CSN:s resurser förstärks med sammanlagt 70 miljoner kronor under åren 2001-2003.

Finansiering sker genom att anslaget 25:70 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* minskas.

Den 1 maj 2001 inrättas den överklagandenämnd för studiestödsärenden som skall finnas enligt studiestödslagen (1999:1395). Inrättandet av myndigheten förväntas innebära en minskad arbetsbelastning för CSN och därför kan CSN:s administrativa resurser minskas.

Med beaktande härav anser regeringen att anslaget 25:76 *Centrala studiestödsnämnden* behöver ökas med 17 500 000 kronor.

25:77 Överklagandemyndighet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:77 *Överklagandemyndighet* ökas med 2 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 25:70 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 maj 2001 inrättas den överklagandenämnd för studiestödsärenden som skall finnas enligt studiestödslagen (1999:1395). Kostnadsberäkningar visar att myndighetens anslag behöver tillföras ytterligare 2 500 000 kronor för att nämnden skall kunna

fullgöra sina uppgifter när det nya studiestödssystemet träder i kraft den 1 juli 2001.

8.1.15 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

28:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 224 463 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* ökas med 18 916 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I statsbudgeten för 2001 ingår medel för att justera statsbidragen till teater-, dans- och musikinstitutioner med anledning av att premierna för tjänstepension och tjänstegrupplivförsäkring anpassas till de faktiska kostnaderna. Det ökade premieuttaget innebär att också den särskilda löneskatten höjs. Regeringen, som anser att institutionerna bör kompenseras även för detta, föreslår att anslaget ökas med 18 916 000 kronor. Höjningen motsvaras av en ökning av inkomster på inkomsttitel.

28:14 Bidrag till Svenska språknämnden och Sverigefinska språknämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 4 569 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 28:14 *Bidrag till Svenska språknämnden och Sverigefinska språknämnden* ökas med 176 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I statsbudgeten för 2001 gjordes en teknisk justering av anslaget för att kompensera för ändringen i sättet att beräkna premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Justeringen var preliminär och det har visat sig att anslaget tillfördes en för låg kompensation. Regeringen föreslår därför att ytterligare 176 000 kronor anvisas för att täcka de ökade

kostnaderna för premierna för de statliga avtalsförsäkringarna.

Finansiering sker genom att anslaget 28:29 *Centrala museer: Stiftelser* minskas med motsvarande belopp.

28:19 Bidrag till bild- och formområdet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 29 234 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 28:19 *Bidrag till bild- och formområdet* ökas med 74 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I statsbudgeten för 2001 gjordes en teknisk justering av anslaget för att kompensera för ändringen i sättet att beräkna premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Justeringen var preliminär och det har visat sig att anslaget tillfördes en för låg kompensation. Regeringen föreslår därför att ytterligare 74 000 kronor anvisas för att täcka de ökade kostnaderna för premierna för de statliga avtalsförsäkringarna.

Finansiering sker genom att anslaget 28:29 *Centrala museer: Stiftelser* minskas med motsvarande belopp.

28:29 Centrala museer: Stiftelser

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 192 919 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 28:29 *Centrala museer: Stiftelser* minskas med 514 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I statsbudgeten för 2001 gjordes under detta anslag en teknisk justering för att kompensera för ändringar i sättet att beräkna premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Justeringen var preliminär och det har nu visat sig att anslaget tillfördes en för hög kompensation. Regeringen föreslår därför att anslaget 28:29 *Centrala museer: Stiftelser* minskas med 514 000 kronor för att finansiera motsvarande ökning på andra anslag inom utgiftsområdet.

28:31 Bidrag till vissa museer

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 30 500 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 28:31 *Bidrag till vissa museer* ökas med 264 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I statsbudgeten för 2001 gjordes en teknisk justering av anslaget för att kompensera för ändring i sättet att beräkna premier för de statliga avtalsförsäkringarna. Justeringen var preliminär och det har nu visat sig att anslaget tillfördes en för låg kompensation. Regeringen föreslår därför att ytterligare 264 000 kronor anvisas för att täcka de ökade kostnaderna för premierna för de statliga avtalsförsäkringarna.

Finansiering sker genom att anslaget 28:29 *Centrala museer: Stiftelser* minskas med motsvarande belopp.

28:38 Stöd till trossamfund

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 50 750 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 28:38 *Stöd till trossamfund* minskas med 2 150 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Minskningen motsvarar kostnader för avgiftshjälp som räknas av från trossamfundens statsbidrag. En mer utförlig beskrivning finns under det på utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd uppförda anslaget 3:2 *Skattemyndigheterna*.

Av detta skäl minskas anslaget 28:38 *Stöd till trossamfund* med 2 150 000 kronor för att finansiera ökade utgifter på det under utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd uppförda anslaget 3:2 *Skattemyndigheterna*.

30:4 Stöd till friluftorganisationer

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 13 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 30:4 *Stöd till friluftorganisationer* ökas med 400 000 kronor. Fi-

nansiering sker genom att anslaget 30:1 *Stöd till idrotten* minskas med 400 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Av statsmakernas beslut med anledning av propositionen En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folkrorelse och underhållning (prop. 1998/99:107, bet. 1999/2000:KrU3, rskr. 1999/2000:52) framgår att många frilufts- och främjandeorganisationer, som får bidrag från anslaget Stöd till idrotten, bedriver en verksamhet som erbjuder människor i alla åldrar spännande och lärorika upplevelser i naturen och därigenom goda möjligheter att utveckla ett livslångt intresse för hälsa och friluftsliv.

Under 2000 har ett antal organisationer som bedriver frilufts- och främjandeverksamhet bildat samarbetsorganet FRISAM. Denna organisation har till ändamål att bevara och utveckla förutsättningarna för friluftsliv och rekreation i vid bemärkelse.

Regeringen föreslår att anslaget 30:4 *Stöd till friluftorganisationer* ökas med 400 000 kronor för att göra det möjligt för FRISAM att genomföra projekt som syftar till att belysa bland annat friluftslivets betydelse för folkhälsan samt för besöksnäringen/turismen och friluftorganisationerna som en del av den sociala ekonomin. Finansiering sker genom att anslaget 30:1 *Stöd till idrotten* minskas med motsvarande belopp.

8.1.16 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

21:1 Bostadsbidrag

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 760 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 21:1 *Bostadsbidrag* minskas med 500 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Utgifterna för bostadsbidrag är beroende av hur hushållens inkomster, bostadskostnader och sysselsättningsgrad utvecklas. Den gynnsammare utvecklingen av sysselsättningen och reallönerna medför att utgifterna för bostadsbidraget minskar. Mot bakgrund av den ekonomiska bedömningen som

regeringen nu gör kan anslaget 21:1 *Bostadsbidrag* minskas med 500 000 000 kronor.

31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 50 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 34:5 *Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador* minskas med 10 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 34:5 *Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador* minskas för att bidra till att finansiera ökningen av anslaget 34:1 *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål inte uppfört något anslag eller något bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2001 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande besluta om stöd till investeringar för nybyggnad av hyresbostäder i områden med bostadsbrist som innebär utgifter på högst 1 300 000 000 kronor under åren 2002-2004.

Ett nytt ramanslag 31:12 *Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder* på 1 000 000 kronor anvisas.

Skälen för regeringens förslag: Ett investeringsbidrag för byggande av hyresbostäder om sammanlagt 2,5 miljarder kronor skall kunna lämnas under fem år. Bostadsbristen har ökat i landet sedan mitten av 1990-talet. Idag råder bostadsbrist i 61 kommuner med tillsammans 45 procent av landets befolkning. I tillväxtregionerna beräknas sysselsättningen öka kraftigt och befolkningen öka med totalt 250 000 personer fram till år 2010. Det låga bostadsbyggandet riskerar att begränsa den ekonomiska tillväxten i såväl tillväxtregionerna som i landet som helhet.

Flera prognoser pekar nu på ett ökat byggande de kommande åren. Andelen hyresrätter i nyproduktionen sjunker dock. Ombildningar från hyresrätt till bostadsrätt i storstadsregionerna minskar ytterligare tillgången på hyresrätter i bostadsbeståndet. Det är angeläget att eftersträva en blandning av upplåtelseformer vid nyproduktion av bostäder.

I ett kort perspektiv framstår den låga nyproduktionen av hyresbostäder som efterfrågad av bredare hushållsgrupper, inte minst ungdomar, mest angelägen att komma till rätta med. Regeringen föreslår därför att ett tillfälligt investeringsbidrag lämnas för anordnande av hyresbostäder i områden med bostadsbrist. Vid utformningen av bidraget bör beaktas önskemålen om skälig produktionskostnad och skälig boendekostnad. Det är däremot angeläget att inte stimulera exklusiva hyresbostäder med höga produktionskostnader och höga hyror. Bidraget bör därför villkoras så att det inte omfattar sådan produktion. Syftet är att uppnå en ökad produktion av främst små eller medelstora lägenheter. Genom en konsekvent kostnadskontroll och återhållsamhet vad gäller inredningsdetaljer och extrautrustning bör det vara möjligt att producera bostäder till rimliga kostnader. Om också kommunerna bidrar med effektiv markpolitik kan även markkostnaderna begränsas. Byggnadsdelegationen har visat att det med vilja, kompetens och noggranna förberedelser går att få ner hyresnivåerna så att en nyproducerad tvårumslägenhet inte överstiger 4 000 – 5 000 kronor per månad.

Bidraget är inte avsett för olika typer av kategoribostäder. Bidraget bör lämnas för hyresbostäder som tillkommer genom stöd enligt förordningen (1992:986) om statlig bostadsbyggnadssubvention. Bidrag bör kunna lämnas från båda förordningarna för samma projekt. Det är viktigt att ekologiska aspekter beaktas. Därför skall bidraget också kunna lämnas utan hinder av att bidrag enligt förordningen (2000:1389) om statligt stöd till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet lämnas för samma projekt. Länsstyrelserna föreslås bereda och besluta om bidragen baserat på föreskrifter utfärdade av Boverket. Bidraget avser enbart nyproduktion av hyresrätt. Mottagaren av bidraget skall därför förbinda sig att använda de bostäder som bidraget avser för det ändamål och med de villkor som förutsätts när bidraget beviljades. Som ytterligare villkor bör gälla att de bo-

städer som byggs med stödet skall förmedlas via den kommunala bostadsförmedlingen eller i samarbete med kommunen.

Investeringsbidraget bör kunna lämnas för nyproduktionsprojekt av hyresbostäder som påbörjas under tiden den 17 april 2001-31 december 2004 och färdigställs inom två år från påbörjandet. Det bör ankomma på regeringen att utforma närmare bestämmelser för den föreslagna bidragsgivningen.

För 2001 föreslås att den myndighet som regeringen beslutar bemyndigas att besluta om stöd som innebär utgifter om högst 100 miljoner kronor under 2002, 600 miljoner kronor under 2003 och 600 miljoner kronor under 2004. Regeringen avser att återkomma i frågan i budgetpropositionen för 2002.

Utbetalning av stöd avses inte komma att ske under 2001. Ett nytt anslag med ett formellt anslagsbelopp bör dock anvisas för 2001 för att ge bemyndigandet en lämplig anknytning till statsbudgeten.

34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 364 500 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 34:1 *Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet* minskas med 4 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att finansiera höjningen av anslaget 34:1 *Naturvårdsverket* under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård minskas anslaget 34:1 *Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet* med 4 000 000 kronor.

8.1.17 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Regeringens förslag: Regeringen får när det gäller strukturfondsprogram för gemenskapsinitiativ överlåta uppgiften som förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet till ett organ i ett annat medlemsland inom EU som deltar i programmet.

Skälen för regeringens förslag: Den nya programperioden för EG:s strukturfonder startade år 2000 och pågår t.o.m. år 2006. Antalet målområden under den innevarande perioden är tre och antalet gemenskapsinitiativ är fyra. För svensk del omfattar målprogrammen ca 16,3 miljarder kronor och gemenskapsinitiativen ca 2,5 miljarder kronor i bidrag från EU. Av de fyra gemenskapsinitiativen är Interreg III det största. Syftet med Interreg III är att stärka samarbetet över nationsgränser och programmen genomförs med andra länder. Principerna för verksamhetsansvar och utbetalningsansvar när det gäller strukturfondsperioden 2000-2006 redovisades i budgetpropositionen för 2000.

I EG:s regelverk, främst i rådets förordning nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna artikel 9, fastställs att det för den innevarande strukturfondsperioden skall finnas en förvaltningsmyndighet per program samt en eller flera nationella, regionala eller lokala utbetalande myndigheter. Programmen inom Interreg skall således enligt regelverket förvaltas gemensamt av länderna.

Inför medlemsländernas förhandlingar med kommissionen om innehållen i programmen har de medlemsländer det gäller kommit överens om att vissa av de program som Sverige deltar i kommer att förvaltas av en svensk myndighet och andra av ett organ i ett annat medlemsland i enlighet med rådets förordning.

Den nuvarande svenska lagstiftningen medger att regeringen får överlåta förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté och en interregional beslutsgrupp i den omfattning som framgår av ett fastställt samlat programdokument. Eftersom det nuvarande regelverket för strukturfondsarbetet har ändrats och därigenom även förvaltningsstrukturen för strukturfonderna måste den svenska lagstiftningen ändras. Detta är nödvändigt för att göra det möjligt att förvalta det gränssamarbete som är aktuellt för Sveriges del på det sätt som diskuteras fram mellan medlemsstaterna och kommissionen och i enlighet med vad som regleras i rådets förordning nr 1260/1999. Den nuvarande lagen (1996:506) om överlåtelse av en förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté m.m. måste därför ändras på så sätt att regeringen bemyndigas att överlåta förvaltningsuppgifter, i detta fall bl.a. uppgifterna enligt artikel 9 n och o i rådets förordning nr 1260/1999, dvs. att vara förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet, till ett organ i ett

annat medlemsland som deltar i det aktuella programmet. Ett lagförslag med denna innebörd finns i avsnitt 3.2.

33:4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 200 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 33:4 *Ersättning för nedsättning av socialavgifter* får även användas för att genomföra ett program för att främja användningen av modern informationsteknik i företag i de regionalpolitiskt mest utsatta områdena.

Skälen för regeringens förslag: Från anslaget täcks bortfall av avgiftsinkomster till följd av tillämpningen av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. Enligt denna lag skulle den procentsats, efter vilken arbetsavgivaravgifter och egenavgifter sammanlagt beräknades, sättas ned med åtta procentenheter t.o.m. utgiftsåret 2000 för verksamheter inom vissa näringsgrenar inom delar av nationellt stödområde A.

Till följd av EG-kommissionens beslut den 21 december 2000, att stödformen inte är förenlig med den gemensamma marknaden och att den därför inte längre får tillämpas efter år 1999, kommer anslaget under 2001 endast att belastas med retroaktiva utbetalningar.

Regeringen har tidigare förklarat, att den avser föreslå riksdagen att de regionalpolitiska medel, som frigörs om stödformen inte godkänns, i stället skall användas för att på andra sätt förbättra förutsättningarna för näringslivet i de regionalpolitiskt sett mest utsatta områdena, dvs. i huvudsak de områden som tidigare haft nedsatta socialavgifter. Ett användningsområde, som redan beslutats, är att delvis finansiera utbyggnad av regionala transportnät för IT-infrastruktur, som inte kommer till stånd på kommersiella grunder.

Ett annat användningsområde för dessa medel, som regeringen aviserat, är genomförandet av ett särskilt program för att främja användningen av modern informationsteknik i företag i dessa områden. Verket för näringslivsutveckling har för närvarande regeringens uppdrag att lämna förslag till innehåll, omfattning och genomförande av ett sådant program. Programmet be-

räknas igångsättas under budgetåret. Utgifter för ett sådant program bör fortsättningsvis kunna finansieras från anslaget 33:4 *Ersättning för nedsatta socialavgifter* inom hela eller delar av stödområde A.

8.1.18 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

34:1 Naturvårdsverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 303 138 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 34:1 *Naturvårdsverket* ökas med 4 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 34:1 *Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet* under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsför-sörjning och byggande minskas.

Skälen för regeringens förslag: Ett statligt pilotprojekt för myggbekämpning skall inledas under 2001 till en total kostnad av 4 000 000 kronor. Anslaget 34:1 *Naturvårdsverket* bör därför ökas med detta belopp. Finansiering sker genom att anslaget 34:1 *Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet* under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsför-sörjning och byggande minskas med motsvarande belopp.

8.1.19 Utgiftsområde 21 Energi

Affärsverket svenska kraftnäts finansiella befogenheter

Riksdagen har för innevarande år bemyndigat regeringen att ge Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) rätt att lämna delägarlån och teckna borgen för lån till bolag, i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier och andelar, intill ett belopp om 10 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att ge Affärsverket svenska kraftnät rätt att för år 2001 lämna delägarlån och teckna borgen för lån till bolag, i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier och andelar, intill ett belopp om 30 miljoner kronor.

Skälen för regeringens förslag: Svenska kraftnät äger 25 procent i Swedish Transmission Research Institute (STRI AB) i Ludvika. Företaget bedriver utveckling och provning inom området elektrisk kraftöverföring och distribution. Verksamhet bedrivs i en fastighet som innehåller en för ändamålet anpassad provhall. STRI AB hyr idag fastigheten av ett av ABB delägt fastighetsbolag. Ett förvärv av fastigheten skulle nedbringa STRI AB:s kostnader för verksamheten. För att STRI AB skall kunna finansiera ett fastighetsköp erfordras borgen från delägarna. Övriga delägare, dvs. ABB, Vattenfall AB och norska Statnett SF, meddelade att de är villiga att teckna borgen i relation till sitt aktieinnehav. För Svenska kraftnät betyder detta ett borgensåtagande för STRI AB:s räkning om 20 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor mer än Svenska kraftnäts bemyndiganderam ger utrymme för. Långgivaren accepterade en borgen från Svenska kraftnät om endast 10 miljoner kronor under förutsättning att Svenska kraftnät tog initiativ till ett utökat borgensbemyndigande. Fastighetsförvärvet genomfördes av STRI AB i december 2000. Av dessa skäl föreslås regeringen 2001 att få befogenhet att låta Affärsverket svenska kraftnät i ökad utsträckning teckna borgen för bolag som affärsverket förvaltar aktier eller andelar i.

8.1.20 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Funktionen Transporter

Regeringens förslag: Ansvaret för delfunktionen Landsvägstransporter i det civila försvaret förs över från Överstyrelsen för civil beredskap till Vägverket.

Skäl för regeringens förslag: Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) ansvarar för delfunktionen Landsvägstransporter inom det civila försva-

ret (prop. 1990/91:100, bet. 1990/91:TU18 och rskr. 1990/91:176).

Regeringen anser att den för det civila försvaret vägledande ansvarsprincipen entydigt talar för att delfunktionsansvaret för Landsvägstransporter bör ligga på Vägverket. Genom sitt sektorsansvar och därmed följande kontakter med landsvägstransportnäringen – framför allt åkeri- och bussbranschen – är Vägverket dessutom väl lämpat att ta ansvaret för delfunktionen. ÖCB har lämnat ett förslag med denna innebörd till regeringen. Vägverket bör därför från och med den 1 juli 2001 ha ansvaret för delfunktionen Landsvägstransporter.

34:1 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 203 077 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 34:1 *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* ökas med 20 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 31:5 *Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador* under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande minskas och genom att anslaget 36:1 *Vägverket: Administration* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Med anledning av att kostnaderna under innevarande år ökar för Sveriges medverkan i det europeiska samarbetet inom European organisation for the exploitation of meteorological satellites (EUMETSAT) ökar resursbehovet. Regeringen anser därför att anslaget 34:1 *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* bör öka med 20 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 31:5 *Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador* under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande minskas med 10 000 000 kronor och genom att anslaget 36:1 *Vägverket: Administration* under utgiftsområde 22 Kommunikationer minskas med 10 000 000 kronor. Effekterna av finansieringsåtgärden är en minskning av det bidrag som kan lämnas för att avhjälpa fukt- och mögelskador i egna hem samt att Vägverkets administration måste effektiviseras ytterligare.

36:1 Vägverket: Administration

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 044 730 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 36:1 *Vägverket: Administration* minskas med 257 600 000 kronor, för att finansiera ökningen av anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* samt det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda anslaget 34:1 *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* och det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget 38:1 *Myndigheten för företagsutveckling: Förvaltningskostnader*.

Skälen för regeringens förslag: I samband med omstruktureringar av de centrala myndighetsfunktionerna inom näringslivsområdet fördelades medel efter en bedömning av anslagsbehovet. Regeringen bedömer nu att fördelningen behöver justeras med hänsyn tagen till myndigheternas uppgifter. Vidare minskas anslaget för att bidra till finansieringen av ökningen av andra anslag inom utgiftsområdet.

36:2 Väghållning och statsbidrag

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 13 662 925 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* ökas med 230 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 36:1 *Vägverket: Administration* minskas.

Den av riksdagen fastställda låneramen för Göteborgsöverenskommelsen får även användas för att finansiera s.k. förgäveskostnader på 13 600 000 miljoner kronor enligt 3 § i Göteborgsöverenskommelsen.

Regeringen får besluta om lån i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 100 000 000 kronor för att inleda utbyggnaden av väg E6 del Hogdal - Nordby.

Skälen för regeringens förslag: Vägverket har minskat kostnaderna för administration åren 2000 och 2001 och behöver använda medlen främst för väghållningsåtgärder med anledning av översvämningarna sommaren år 2000 samt för

anslagsfinansierad myndighetsutövning inom anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag*. Innebörderna är att en del av Vägverkets administrationsanslag år 2001 i stället kan användas för väghållningsåtgärder.

Göteborgsregionen har inkommit med begäran om ersättning för planeringsåtgärder för vägtullssystemet m.m. och Östra länken som inte kommer till nytta, s.k. förgäveskostnader enligt 3 § i Göteborgsöverenskommelsen. Ersättningsanspråken uppgår totalt till 13,6 miljoner kronor. I prop. 1997/98:150 anförde regeringen bl.a. dels att den nya överenskommelsen med Göteborg innebär att staten ersätter berörda kommuner för del av nedlagda kostnader dock sammanlagt högst 200 miljoner kronor, dels att återstoden av de statliga åtagandena finansieras med de statligt garanterade lånen på sammanlagt 3 700 miljoner kronor. Omfattningen av ersättningsanspråk enligt 3 § i Göteborgsöverenskommelsen var inte känd när prop. 1997/98:150 beslöts. Mot bakgrund av detta anser regeringen att de aktuella förgäveskostnaderna bör finansieras inom ramen för de lån som skall finansiera Göteborgsöverenskommelsen. Effekterna av finansieringsåtgärden är att Göteborgsöverenskommelsen kan fullföljas utan att några ytterligare anslagsmedel nu behöver tillskjutas för att finansiera Göteborgsregionens ersättningsanspråk enligt 3 § i Göteborgsöverenskommelsen.

Vägverket har på regeringens uppdrag utrett förutsättningarna att belägga trafiken på väg E6 i norra Bohuslän med vägavgifter i syfte att finansiera utbyggnaden av den nordliga delen av väg E6 inklusive halva den nya bron över Svinesund. Svinesundsbro-projektet är planerat som ett gemensamt norsk-svenskt, avgiftsfinansierat broprojekt. Vägverkets förslag till vägavgifter innebär att endast den tunga trafiken skall beläggas med avgift vid färd till Sverige. Avgiften är beräknad till ca 100 svenska kronor. Enligt väglagen har regeringen rätt att besluta om föreskrifter för vägavgifter för nya vägar. Av Vägverkets utredning framgår bl.a. att återbetalningstiden för investeringen i halva Svinesundsbron till Nordby samt sträckan Nordby - Hogdal är 27 år vid en låg fordonsvolym och en återbetalningstid på 22 år vid en hög fordonsvolym. Vägverkets utredningsförslag har remissbehandlats och merparten av remissinstanserna har ställt sig positiva till förslaget.

Genom att sträckan lånefinansieras kan byggnationen inledas 2001.

Lånet i Riksgäldskontoret återbetalas under 20 år i första hand med framtida vägavgifter och i andra hand med medel från anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag*.

Den slutliga utformningen av avgiftssystemet är inte klart och kommer att kunna fastställas först efter överläggningar med den norska staten.

36:3 Banverket: Administration

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 749 849 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 36:3 *Banverket: Administration* minskas med 2 400 000 kronor, för att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget 38:1 *Myndigheten för företagsutveckling: Förvaltningskostnader*.

Skälen för regeringens förslag: I samband med omstruktureringar av de centrala myndighetsfunktionerna inom näringslivsområdet fördelades medel efter en översiktlig bedömning av anslagsbehovet. Regeringen bedömer nu att fördelningen behöver justeras med hänsyn tagen till myndigheternas uppgifter.

Banverket och Vägverket

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att dels låta Banverket och Vägverket oåterkalleligen förbinda sig att vid behov lämna aktieägartillskott för att Svensk-Danska Broförbindelsen AB:s (Svedab) egna kapital vid varje tillfälle skall uppgå till det registrerade aktiekapitalet, dels låta Banverket och Vägverket årligen lämna erforderliga villkorade aktieägartillskott till Svedab jämte ränta i form av betalningsutfästelser.

Regeringens bedömning: Villkorade aktieägartillskott jämte ränta i form av betalningsutfästelser redovisas mot anslag om de behöver infrias.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Riksdagens beslut (prop. 1992/93:100 bilaga 7, bet. 1994/95 TU2, rskr 1994/95:50) innebar att kapitaltillskottet till Svedab inte skulle öka statens årliga utgifter och därmed skulle kapitaltill-

skottet heller inte innebära någon anslagsbelastning. Kapitaltillskottet skulle enligt trafikutskottet tillföras Svedab genom en utfästelse om kapitaltillskott som innebar att Banverket och Vägverket förband sig att genom aktieägartillskott svara för att Svedabs egna kapital vid varje tillfälle uppgick till det registrerade aktiekapitalet. Detta benämndes av trafikutskottet kapitaltillskottgaranti.

Regeringen föreslår nu att Banverket och Vägverket gentemot Svedab med en oåterkallelig förpliktelse förbinder sig att lämna årliga aktieägartillskott för att skydda Svedabs egna kapital. Banverket och Vägverket skall vid behov årligen lämna villkorade aktieägartillskott till Svedab i form av betalningsutfästelser. För den fordran som Svedab därigenom får gentemot Banverket och Vägverket skall verken årligen erlagga ränta som också får tillskjutas i form av betalningsutfästelser.

En betalningsutfästelse kan i viss mening anses vara en betalning. Enligt bestämmelserna i lagen (1996:1059) om statsbudgeten är dock knappast en betalningsutfästelse att anse som en betalning som skall anslagsavräknas vid utställandet. Avräkning mot anslag blir aktuell först när en utfästelse eventuellt behöver infrias genom utbetalning av likvida medel. Riksdagens mening var också att kapitaltillskottet till Svedab inte skulle öka statens årliga utgifter och därmed skulle kapitaltillskottet heller inte innebära någon anslagsbelastning. För att fullfölja detta kommer villkorade aktieägartillskott jämte ränta i form av betalningsutfästelser att avräknas mot Vägverkets och Banverkets anslag om dessa behöver infrias genom utbetalning av likvida medel. Regeringen bedömer vidare att de betalningsutfästelser som Vägverket och Banverket kommer att ställa ut till Svedab inte är att betrakta som lån och att således bestämmelserna i lagen (1988:1387) om statens upplåning och skuldförvaltning inte är tillämplig.

36:4 Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter

Banverkets låneram

Regeringens förslag: Den av riksdagen för år 2001 godkända låneramen i Riksgäldskontoret får även användas för att finansiera projekteringskostnader för järnvägsinvesteringar (projekteringslager).

Skälen för regeringens förslag: Ändamålet för låneramen skall vidgas. Projekteringskostnader för järnvägsinvesteringar anslagsavräknas inte utan aktiveras och redovisas i Banverkets balansräkning som pågående projektering (projekteringslager). Projekteringslagret finansieras genom upplåning hos Riksgäldskontoret. Vid byggstart görs en anslagsavräkning av upparbetad projekteringskostnad. Denna princip har gällt sedan Banverket bildades. Banverkets låneram beräknas bl.a. utifrån projekteringslagrets omfattning.

Sedan mitten av 1990-talet har värdet av projekteringslagret ökat kraftigt, bl.a. beroende på att investeringsprojekt inte kunnat påbörjas i planerad omfattning. Vidare har Riksrevisionsverket i revisionsrapporten avseende Banverkets årsredovisning för 1999 påtalat att regleringsbrevet inte ger ett tydligt stöd för den hittills tillämpade principen.

Det framgår inte tydligt av det bemyndigande som regeringen varje år begär från riksdagen rörande Banverkets låneram att denna även skall kunna omfatta kostnader för projekteringslagret. Banverket avser att på några års sikt avveckla projekteringslagret till aktuell genomförandeplan för stomnätplanens objekt. Till dess att lagret är avvecklats är det dock nödvändigt att projekteringslagret också får finansieras inom låneramen.

Ändringar i lagen (1997:756) om tilldelning av spårkapacitet

Regeringens förslag: Tågtrafikledningens operativa verksamhet integreras i Banverket.

Ärendet och dess beredning: I Banverkets fördjupade prövning för åren 2001-2003 föreslog Banverket att Tågtrafikledningens operativa verksamhet skall integreras i Banverket. Enligt

Banverket finns det betydande möjligheter till samarbete mellan Banverkets bandriftledning och den operativa trafikledningen inom Tågtrafikledningen. Med hänsyn till förväntade effektivitetsvinster föreslog Banverket därför att funktionerna borde samordnas.

Näringsdepartementet har berett frågan genom att upprätta en promemoria som redogör för gällande ordning, kommande EG-direktiv på området samt regeringens överväganden. I promemorian föreslås även författningsändringar i lagen (1997:756) om tilldelning av spårkapacitet, förordningen (1996:734) om statens spåranslagningar samt förordningen (1998:1392) med instruktion för Banverket.

Promemorian har remitterats till berörda myndigheter, järnvägsoperatörer, trafikhuvudmän och fackliga organisationer. En remissammanställning har upprättats. Ytterligare samråd har hållits med Tågtrafikledningen och Branschorganisationen Tågoperatörerna (tidigare Svenska Järnvägsföreningen). Promemorian har reviderats med anledning av de synpunkter som framkommit.

Ett lagförslag i ärendet finns i avsnitt 3.2.

Skälen för regeringens förslag: Enligt riksdagens beslut (prop. 1995/96:92, bet. 1995/96:TU12, rskr. 1995/96:108) skall ansvaret för tilldelning av tåglägen och trafikledning organiseras i en enhet som administrativt inordnas i Banverket. Riksdagen har därefter beslutat lagen (1997:756) om tilldelning av spårkapacitet, i vilken Tågtrafikledningen anges som en enhet inom Banverket med ansvar för bl.a. banfördelning, trafikledning och tilldelning av tåglägen.

Förslaget innebär att Tågtrafikledningen i framtiden kommer att bestå av en direktör och en mindre stab med administrativa handläggare. Tågtrafikledningens uppgifter blir att fastställa tidtabeller, besluta om trafikeringsrätt, banfördelning och tilldelning av tåglägen m.m. Myndighetsutövningen blir i allt väsentligt kvar i Tågtrafikledningen. Till Banverket överförs den operativa trafikledningen, inkluderande tidtabellsläggning. Tågtrafikledningens operativa verksamhet integreras med Banverkets bandriftledning.

Tågtrafikledningen är i dag en självständig enhet med ansvar för bl.a. banfördelning, trafikledning och tilldelning av tåglägen. Den personal- och kostnadsmissigt största delen av verksamheten är den operativa trafikledningen. Bandrift-

ledningen är den enhet inom Banverket som ansvarar för den löpande styrningen av banhållarens insatser för att hålla banan tillgänglig för trafik. Dessa arbetsuppgifter är nära kopplade till varandra. Regeringen anser att den föreslagna ändringen kommer att innebära effektivitetsvinster och kostnadsbesparingar internt i Banverket och ett mer effektivt utnyttjande av statens spåranläggningar.

36:8 Bidrag till sjöfarten

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 409 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 36:8 *Bidrag till sjöfarten* ökas med 105 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 36:10 *Ersättning till Statens järnvägar i samband med utdelning från Swedcarrier* minskas med 90 000 000 kronor och anslaget 36:12 *Rikstrafiken: Trafikupphandling* minskas med 15 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Bidrag utgår enligt förordningen (1996:1559) om statligt stöd till svensk sjöfart. Regeringen bedömer att medel behöver tillföras anslaget 36:8 *Bidrag till sjöfarten* eftersom beräknade utbetalningar under innevarande år överskrider anvisade medel.

8.1.21 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

25:1 Sveriges lantbruksuniversitet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 199 121 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:1 *Sveriges lantbruksuniversitet* ökas med 1 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att möjliggöra en ökad fältforskningsverksamhet rörande ekologisk produktion bör Lantbruksuniversitet tillföras 7 000 000 kronor. Dessutom minskas anslaget med 6 000 000 kronor för att bidra till finansiering av ökning av andra anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske

med anslutande näringar. Sammantaget innebär det att anslaget 25:1 *Sveriges lantbruksuniversitet* skall ökas med 1 000 000 kronor.

26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 240 263 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning* minskas med 6 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning* minskas för att finansiera åtgärder redovisade under anslagen 42:1 *Statens veterinärmedicinska anstalt* och 43:1 *Statens jordbruksverk*.

42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 93 706 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 42:1 *Statens veterinärmedicinska anstalt* ökas med 5 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Det finns behov av ytterligare ett smittskyddsklassat laboratorium. Existerande laboratorium är fullt belastat med BSE-analyser (galna ko-sjukan). Utbrott av allvarlig smittsam djursjukdom av virologisk natur skulle därför vara svår att hantera med nuvarande laboratorieresurser. Samtidigt är BSE-diagnostik av tillfällig karaktär och ligger därför utanför Statens veterinärmedicinska anstalts (SVA) normala verksamhet. Regeringen anser att SVA bör tillföras 5 000 000 kronor under innevarande år. När det gäller utgifter för detta ändamål 2002 avser regeringen återkomma i budgetpropositionen.

Finansiering sker genom att andra anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar minskas.

43:1 Statens jordbruksverk

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 300 456 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* minskas med 3 400 000 kronor.

Anslaget får även användas för BSE-kontroller.

Dessutom slopas inkomstititeln 2556 *Djurregisteravgifter* och avgifterna redovisas fr.o.m. 1 januari 2001 mot anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk*.

Skälen för regeringens förslag: Kostnaden för BSE-kontroller av 20 000 djur beräknas till 19 000 000 kronor. För detta ändamål finns 9 000 000 kronor i statsbudgeten och 5 000 000 kronor medfinansieras från EG-budgeten. Regeringen anser att Statens jordbruksverk behöver ytterligare 5 000 000 kronor för BSE-kontroller.

Distriktsveterinärorganisationen hade år 2000 upplupna kostnader för semesterlöneskuld och skadestånd på 8 038 000 kronor. Regeringen anser att 6 000 000 kronor skall tillföras anslaget för att täcka kostnaderna.

Jordbruksverket ersätter Tullverkets kostnader för kontroll av livsmedel som kan erhålla exportbidrag. Kostnaderna har ökat och ytterligare 1 500 000 kronor behövs för ändamålet.

För dessa åtgärder behöver 12 500 000 kronor tillföras anslaget.

Finansiering sker genom att andra anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar minskas.

Djurregisterverksamheten för nöt och gris bör hanteras på samma sätt som hundregistret, köttklassificeringen m.m. Detta innebär att inkomstitel 2556 *Djurregisteravgifter* slopas och att avgifterna redovisas mot anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk*. Till följd av detta minskar belastningen på anslaget med 15 900 000 kronor.

Sammantaget innebär detta att anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* skall minskas med 3 400 000 kronor.

43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 269 500 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* skall också kunna användas för att finansiera BSE-kontroller och ett program för kontroll av campylobakter.

Skälen för regeringens förslag: Från EG-budgeten erhålls ett bidrag motsvarande 5 750 000 kronor för att finansiera kontroll av såväl BSE som campylobakter. Bidraget ryms inom ramen för anvisade medel.

43:7 Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 79 700 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 43:7 *Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.* minskas med 2 100 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 43:7 *Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.* minskas för att finansiera åtgärder redovisade under anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk*.

43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 25 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 43:16 *Åtgärder inom livsmedelsområdet* minskas med 3 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 43:16 *Åtgärder inom livsmedelsområdet* minskas för att finansiera åtgärder redovisade under anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk*.

44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 20 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m* minskas med 2 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m* minskas för att finansiera åtgärder redovisade under anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk*. Minskningen finansierar också ökningen av det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse upptagna anslaget 45:1 *Sametinget*.

8.1.22 Utgiftsområde 24 Näringsliv

26:2 Verket för Innovationssystem: Forskning och utveckling

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 005 949 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 26:2 *Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling* minskas med 89 960 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I statsbudgeten för 2001 tillfördes anslaget 26:2 *Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling* 90 574 000 kronor för att lösa tidigare ingångna förpliktelser i samband med övergång till ett renodlat bemyndigandesystem. Huvuddelen av dessa förpliktelser löstes emellertid genom förbrukning av ett stort anslagssparande från det tidigare anslaget D1 *Teknisk forskning och utveckling* (vilket numera ingår i anslaget 26:2 *Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling*) redan under år 2000.

Av de ingångna förpliktelserna återstår endast 614 000 kronor. För att en oförändrad ram skall behållas för 2001 skall anslaget minskas med 89 960 000 kronor.

Ram för ordinarie exportkreditgarantier

I statsbudgeten för innevarande år finns ett bemyndigande för regeringen att ikläda staten betalningsansvar intill ett belopp av högst 150 000 000 000 kronor för exportkreditgarantier.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under budgetåret 2001 ikläda staten betalningsansvar intill ett belopp av högst 175 000 000 000 kronor för exportkreditgarantier.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen kan nu konstatera att efterfrågan på garantier bedöms bli större än tidigare beräknat. För närvarande uppgår ramutnyttjandet efter schablonmässiga justeringar av utfästelsebeloppen till 112 miljarder kronor. Därmed är det återstående utrymmet inom den av riksdagen beslutade ramen otillräckligt.

Utnyttjandet beräknas öka till 155 miljarder kronor när några nu kända stora kontrakt kommer att ingås. Dessutom är stora delar av engagemanget i utländsk valuta vilket innebär att stora valutafluktuationer påverkar ramutnyttjandet. Regeringen anser därför att ramen för exportkreditgarantier för 2001 skall höjas till 175 000 000 000 kronor.

38:1 Myndigheten för företagsutveckling: Förvaltningskostnader

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 183 537 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 38:1 *Myndigheten för företagsutveckling: Förvaltningskostnader* ökas med 20 000 000 kronor. Finansiering sker genom att de under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslagen 36:3 *Banverket: Administration* och anslaget 36:1 *Vägverket: Administration* minskas.

Skälen för regeringens förslag: I statsbudgeten för 2001 minskades resurserna för det nya Verket för näringslivsutveckling med 20 miljoner kronor. Detta skedde utan att tillräcklig hänsyn togs till omfattningen av myndighetens uppgifter. Anslaget behöver därför, såsom Näringsutskottet redan tidigare påpekat (bet. 2000/01:NU1), tillföras ytterligare medel.

38:6 Sveriges geologiska undersökning: Geovetenskaplig forskning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 924 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 38:6 *Sveriges geologiska undersökning: Geovetenskaplig forskning* ökas med 4 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anmälde i budgetpropositionen för 2001 att anslaget skulle ökas med 4 000 000 kronor per år för perioden 2001-2003. De utökade medlen skall användas för att stödja forsknings- och utvecklingsinsatser i Norrbotten och Västerbotten. Insatserna skall vidtas för hållbar utveckling inom gruvnäringen och för kompetensutveckling med anknytning till geovetenskap, malmgeologi och bergsteknik.

38:10 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Bidrag till riksmätplatser

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 13 947 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 38:10 *Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Bidrag till riksmätplatser* ökas med 2 700 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 38:12 *Bidrag till standardisering, provning och mätteknisk FoU m.m.* minskas med 1 000 000 kronor och anslaget 38:14 *Rymdverksamhet* minskas med 1 700 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Mättekniska områden som särskilt behöver förstärkas finns inom t.ex. opto- och höghastighetselektronik. FoU-samarbetet med industrin behöver också stärkas och den mättekniska kompetensen ökas hos särskilt mindre företag. Regeringen anser därför att anslaget 38:10 *Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Bidrag till riksmätplatser* behöver ökas med 2 700 000 kronor.

39:5 Investeringsfrämjande

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 51 357 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 39:5 *Investeringsfrämjande* ökas med 14 720 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 39:3 *Exportfrämjande verksamhet* minskas med 5 000 000 kronor och genom att anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Den investeringsfrämjande verksamhet som Delegationen för utländska investeringar i Sverige (Invest in Sweden Agency, ISA) bedriver, har visat sig resultera i ett ökat antal utländska direktinvesteringar i Sverige. Regeringen anser därför att ytterligare 5 000 000 kronor behövs för investeringsfrämjandet, som är ett effektivt medel att uppnå regeringens mål avseende tillväxt och sysselsättning. Medlen skall användas till att förstärka verksamheten inom främst bioteknik, biomedicin, samt IT och elektronik.

För att skapa förutsättningar för den skånska delen av Öresundsregionen att marknadsföra sig internationellt och därmed stärka Skånes tillväxtförutsättningar behöver ytterligare 9 720 000 kronor tillföras investeringsfrämjandet.

Sammantaget bör anslaget öka med 14 720 000 kronor.

Finansieringen av anslagsökningen sker genom att anslaget 39:3 *Exportfrämjande verksamhet* minskas med 5 000 000 kronor. Effekterna av finansieringen är att vissa projekt inom exportfrämjandet inte kommer att kunna genomföras under innevarande år. Finansieringen sker även genom att det under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner uppförda anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* minskas med 9 720 000 kronor.

40:1 Marknadsdomstolen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 112 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 40:1 *Marknadsdomstolen* ökas med 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 40:2 *Konsumentverket* minskas.

Skälen för regeringens förslag: För att säkerställa kvaliteten på verksamheten vid Marknadsdomstolen behöver anslaget 40:1 *Marknadsdomstolen* ökas med 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 40:2 *Konsumentverket* minskas med motsvarande belopp.

40:2 Konsumentverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 92 972 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 40:2 *Konsumentverket* minskas med 2 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 40:2 *Konsumentverket* minskas för att finansiera ökningen av andra anslag under utgiftsområdet. Effekterna av detta är att Konsumentverket får ett minskat ekonomiskt utrymme och att vissa åtgärder inte kommer att kunna genomföras under innevarande år.

40:3 Allmänna reklamationsnämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 16 691 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 40:3 *Allmänna reklamationsnämnden* ökas med 1 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 40:2 *Konsumentverket* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Antalet ärenden hos Allmänna reklamationsnämnden har ökat kraftigt under det senaste halvåret varför resursbehovet är betydligt större än vad regeringen tidigare beräknat. Regeringen anser därför att anslaget 40:3 *Allmänna reklamationsnämnden* behöver ökas med 1 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 40:2 *Konsumentverket* minskas.

Inlösen av aktier i AssiDomän AB

Regeringens bedömning: Regeringen har för avsikt att senare under budgetåret återkomma till riksdagen med förslag om hur likviden från AssiDomän AB:s inlösen av aktier skall användas.

Skälen för regeringens bedömning: AssiDomän AB beslutade hösten 2000 att genomföra en inlösen av aktier. Staten äger för närvarande 35,5 procent i bolaget. Det betyder att staten får en inlösenlikvid. Regeringen har beslutat att dessa medel tillfälligt skall sättas in på ett särskilt konto i Riksgäldskontoret. Regeringen har för avsikt att senare under budgetåret återkomma till riksdagen med förslag om medlens användning.

8.1.23 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

91:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 78 105 500 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 91:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting* ökas med 150 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 25:10 *Maxtaxa i barnomsorgen* under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning minskas.

Skälen för regeringens förslag: Reformen Maxtaxa och allmän förskola som beslutades av riksdagen i november 2000 innehåller ett antal olika lagreglerade delar som kommer att genomföras vid skilda tidpunkter. Den 1 juli 2001 införs en skyldighet för kommuner att erbjuda plats i förskoleverksamhet för barn med arbetslösa föräldrar och den 1 januari 2002 införs motsvarande skyldighet för barn vars föräldrar är hemmavarande för vård av annat barn. Den 1 januari 2003 införs en allmän förskola för barn i åldern 4–5 år. Då kommunerna genom lagstiftning blir skyldiga att tillhandahålla dessa reformer kompenseras de genom en ökning av det generella statsbidraget.

91:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

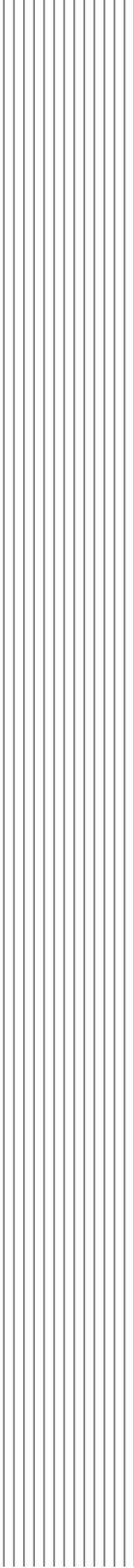
I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 2 066 200 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* minskas med 9 720 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Minskningen görs för att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget 39:5 *Investeringsfrämjande*.

9

Kommunal ekonomi

9 Kommunal ekonomi

9.1 Viktiga förändringar

Den samhällsekonomiska utvecklingen under de senaste åren, med stark tillväxt och ökad sysselsättning, har inneburit att de ekonomiska förutsättningarna för kommuner och landsting har förbättrats. Allt fler kommuner och landsting har nu en ekonomi i balans.

För att värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen samt för att minska behovet av att höja kommunalskatterna, har statsbidragen successivt höjts från och med 1997. Åren 1999-2001 erhåller kommuner och landsting dessutom ytterligare tillskott genom att de 200 kronor alla inkomsttagare tidigare betalat i statlig inkomstskatt tillfaller kommuner och landsting. Sammanlagt uppgår tillskotten hittills till över 25 000 miljoner kronor. Beloppet inkluderar även det särskilda stöd som utgår till vissa kommuner och landsting.

Förutom dessa bidragshöjningar görs även satsningar på den kommunala verksamheten inom andra utgiftsområden. Vid sidan av de som redovisas i avsnitt 9.4.3 görs satsningar också inom ramen för Storstadsdelegationens arbete och de lokala investeringsprogrammen.

Ökad tillgänglighet i vården

Regeringen avser att göra en särskild satsning för att förbättra tillgängligheten till behandlingar inom sjukvården. Satsningen innebär att en höjning görs av det generella statsbidraget till landstingen med 1 250 miljoner kronor från och med 2002. Som en del av finansieringen av denna satsning används 500 miljoner kronor per år 2002 och 2003 från anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*.

Från och med 2002 tillförs det generella statsbidraget till landstingen 400 miljoner kronor från de s.k. Dagmarpengarna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Ett särskilt statsbidrag för befolkningsminskning

Regeringen bedömer att ytterligare 200 miljoner kronor per år bör tillföras utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner 2003 och 2004 för ett särskilt statsbidrag till kommuner och landsting med befolkningsminskning. Regeringen avser att återkomma med förslag till hur stödet skall utformas.

Särskilt stöd till vissa kommuner och landsting

Behovet av särskilt stöd till vissa kommuner och landsting kvarstår. Även om förutsättningarna förbättrats för sektorn som helhet, finns det fortfarande ett antal kommuner och landsting som har ekonomiska problem. Bland dessa återfinns kommuner och landsting med en minskande befolkning.

Den kommunala finansieringsprincipen

Regeringen har tillsammans med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att diskutera processfrågor avseende tillämpningen av den kommunala finansieringsprincipen. Regeringen avser att återkomma med en redogörelse för resultatet av detta arbete.

Äldre och handikappade

Regeringen avser att under 2001 lämna en proposition med förslag om förbehållsbelopp inom äldreomsorgen. Frågan om en s.k. maxtaxa inom äldreomsorgen bereds vidare.

Vidare avser regeringen att under 2001 lämna en proposition med förslag om ett försörjningsstöd för äldre. Stödet skall minska behovet av socialbidrag för äldre, främst invandrare utan rätt till pension.

Återbetalning av mervärdesskatt (kommunkontosystemet)

Ett antal problem har konstaterats när det gäller kommunkontosystemet. Det gäller bland annat systemets omfördelande effekter, dess belastning på den kommunala ekonomin, brister vad gäller neutralitet samt vissa kontrollfrågor. För att belysa dessa frågor har en rad utredningsinsatser initierats.

Regeringen har också tillsatt en intern arbetsgrupp med uppgift att se över systemet som helhet. Utgångspunkten är bland annat att föreslå alternativa lösningar till dagens system, i syfte att minimera de omfördelande effekter som dagens system har samtidigt som konkurrensneutraliteten bibehålls mellan verksamhet som bedrivs i egen regi och verksamhet som bedrivs på entreprenad.

För att lösa problemen kring kommunkontosystemet avser regeringen att återkomma i budgetpropositionen för 2002 med förslag till nytt system för de kommunala momsavdragen. Regeringen kommer därvid överväga lösningen med en statlig finansiering av systemet och samtidigt reducera nivån på de generella statsbidragen till kommunerna och landstingen. Det är regeringens målsättning att ett nytt system skall kunna introduceras från den 1 januari 2002.

9.2 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Regeringen överlämnar samtidigt med denna proposition en skrivelse till riksdagen om utvecklingen i den kommunala sektorn (skr. 2000/2001:102). Skrivelsen är ett underlag för en samlad bedömning av den finansiella utvecklingen i kommuner och landsting samt av resursutnyttjandet och måluppfyllelsen i de kommunala verksamheterna. I det följande redovisas en sammanfattning av skrivelsen.

9.2.1 Den kommunala ekonomin

Det övergripande målet för den kommunala ekonomin är enligt kommunallagen (8 kap. 1 §) att kommuner och landsting skall ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet.

Antalet kommuner och landsting som redovisar positiva resultat har ökat under de senaste åren. År 2000 redovisar enligt preliminära uppgifter 177 av 289 kommuner ett positivt resultat (årets resultat), en ökning med 72 kommuner sedan föregående året. Av de 20 landstingen redovisar 6 ett positivt resultat, en ökning med 4 landsting sedan 1999.

Flera av de kommuner och landsting som redovisar negativa resultat kommer att återropa s.k. synnerliga skäl för att inte behöva återställa det egna kapitalet. Även det sammanlagda resultatet för kommuner och landsting har förbättrats. Landstingen redovisar dock fortfarande sammanlagt ett negativt resultat. Medan soliditeten för kommunerna har legat på en tämligen stabil nivå under senare år, har soliditeten för landstingen försämrats.

Årets resultat påverkas även av extraordinära poster, t.ex. realisationsvinster och -förluster, vilket kan försvåra jämförelser mellan åren. I tabell 9.1 redovisas därför resultatutvecklingen för kommuner respektive landsting exklusive extraordinära poster.

Tabell 9.1 Resultat före extraordinära poster i kommuner och landsting 1995-2000

Miljarder kronor

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ¹
Kommuner	-0,7	-6,5	-4,9	-2,8	-2,5	5,3
Landsting	-2,7	-3,5	-4,0	-5,1	-5,1	-3,9

¹Preliminära uppgifter

Källor: Statistiska centralbyrån och Landstingsförbundet

Resultat för den samlade verksamheten på koncernnivå, dvs. inklusive kommunala företag, försämrades från 9,6 miljarder kronor 1998 till 1,3 miljarder kronor 1999. Exkluderas extraordinära poster förbättrades emellertid resultatet med 0,6 miljarder kronor.

Kommunernas borgensförbindelser gentemot de kommunala företagen har minskat under senare år till 170 miljarder kronor 1999, varav 86 procent avsåg kommunala företag.

Efter att en minskning 1990-1997 har antalet anställda i kommuner och landsting därefter ökat, även om ökningstakten nu har bromsats upp. Sysselsättningsutvecklingen påverkas även

av att kommuner och landsting köper externa tjänster i ökad utsträckning.

9.2.1 De kommunala verksamheterna

Hälso- och sjukvård

Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen.

Antalet läkarbesök uppgick 1999 till 25,5 miljoner, ungefär detsamma som föregående år. Antalet vårdplatser inom somatisk vård har fortsatt att minska, bl.a. som en följd av en mer behandlingsintensiv vård.

Primärvårdens kapacitet bedöms som otillräcklig, vilket leder till problem med tillgänglighet, kvalitet och samordning. Brister förekommer i samverkan mellan olika huvudmän inom sjukvården och mellan sjukvården och äldreomsorgen.

Köerna i vården har ökat samtidigt som produktionen har ökat. Genom den medicinskt tekniska utvecklingen kan behandlingar sättas in vid tidigare indikationer och vid allt högre ålder.

Antalet anmälningar till hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd var under 2000 oförändrat. Trots att antalet anmälningar har ökat under hela 1990-talet, har antalet påföljder varit i stort sett oförändrat.

Äldreomsorg

Den som inte själv kan tillgodose sina behov har rätt till bistånd t.ex. i form av hjälp i hemmet eller särskilt boende.

Det bedrivs mycket bra äldreomsorg i många kommuner. Andelen som erhåller äldreomsorg har dock minskat under 1990-talet. Hjälpens riktas alltmer till dem som har störst behov, ofta ensamstående och personer i hög ålder. Anhöriga har fått ta ett växande ansvar och ett ökande antal äldre köper tjänster.

Vissa förbättringar har skett inom områden där brister tidigare har uppmärksammats. Av nya studier framgår dock att många kommuner har brist på platser i särskilda boendeformer. Detta medför att personer som fått bifallsbeslut får vänta på verksställighet och att personer som bedöms ha behov får avslag på ansökningar om plats i särskilt boende.

Handikappomsorg

Målet för handikappomsorgen är bl.a. att samhället skall utformas så att människor med funk-

tionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och får samma levnadsvillkor som den övriga befolkningen. Såväl Socialstyrelsen som Handikappsombudsmannen konstaterar att personer med funktionshinder har sämre levnadsvillkor än andra.

Länsstyrelsernas tillsyn visar att det förekommer att personer får avslag på sin ansökan om bistånd på grund av bristande resurser trots att behov av stöd föreligger. Flera utvärderingar visar också att huvudmännen inte alltid verkställer gynnande domar.

Variationen i kommunernas servicenivå i ordinarie boende enligt socialtjänstlagen har minskat när det gäller de högsta servicenivåerna.

Individ- och familjeomsorg

Genom ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd (socialbidrag) skall den som på egen hand inte kan få sina behov tillgodosedda tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Såväl antalet bidragshushåll som kostnaderna för socialbidrag fortsätter att minska. Även antalet hushåll med långvarigt socialbidragstagande har minskat. Den huvudsakliga orsaken bakom denna utveckling är det förbättrade arbetsmarknadsläget. Antalet personer som fortsätter att vara bidragsberoende minst två år i rad minskade 1998 för första gången sedan 1990. Minskningen har fortsatt 1999. Trots detta har den genomsnittliga bidragstiden ökat och uppgick 1999 till 5,8 månader.

Förskola

Behovstäckningen inom förskolan är god i större delen av landet för barn till föräldrar som förvärvsarbetar eller studerar, men något sämre för barn till föräldrar som är arbetslösa eller föräldralediga. Antalet inskrivna barn minskade under 2000 beroende på minskande årskullar. Andelen inskrivna barn fortsätter emellertid att öka och uppgick 2000 till 76 procent.

Avgiftsfinansieringsgraden inom förskolan fortsätter att öka och uppgick 1999 till 18 procent för riket i genomsnitt.

Skola för barn och ungdom

Förskoleklassen är en egen skolform för sexåringar. Antalet inskrivna i förskoleklassen minskade något mellan 1999 och 2000. Andelen inskrivna låg kvar på 93 procent.

Antalet elever i grundskolan ökade läsåret 2000/01. Andelen elever som går ut grundskolan med behörighet att läsa ett nationellt program på

gymnasieskolan har minskat något jämfört med föregående läsår och uppgick våren 2000 till ca 90 procent.

Andelen elever som fullföljde gymnasieskolan läsåret 1999/2000 ökade med 4 procentenheter jämfört med läsåret innan. Samtidigt minskade andelen elever som var behöriga till universitets- och högskolestudier med 3,2 procentenheter till 80,3 procent.

Antalet elever i särskolan fortsätter att öka. Sedan hösten 1995 har antalet elever ökat med 40 procent jämfört med ca 10 procents ökning inom grundskolan.

Vuxenutbildning

Omfattningen av den kommunala vuxenutbildningen var som störst läsåret 1998/99. Den gymnasiala vuxenutbildningen ökade kraftigt som en följd av kunskapslyftet, som inleddes den 1 juli 1997. Antalet studerande minskade emellertid med 5 procent läsåret 1999/2000 jämfört med föregående läsår.

Under läsåret 1999/2000 slutförde närmare 75 procent av kursdeltagarna sina kurser. Kursavbrotten inom den gymnasiala vuxenutbildningen har legat på ungefär samma nivå den senaste femårsperioden.

9.3 Förutsättningar för de närmaste åren

Den finansiella utvecklingen i kommunsektorn

Bedömningen av kommunsektorns finansiella utveckling under de närmaste åren baseras på de förutsättningar som redovisas i bilagan Svensk ekonomi (bilaga 1). Från och med 2000 ingår inte kyrkan i kommunsektorn, som därmed utgörs av (primär-) kommuner och landsting.

Den gynnsamma utvecklingen av skatteinkomster och statsbidrag skapar ett utrymme för fortsatt ökning av de kommunala konsumtionsutgifterna.

Det höga finansiella sparandet 2001 och 2002 förklaras till stor del av höga slutavräkningar av kommunalskattemedel som betalas ut i efterhand. Dessa tillfälligt högre inkomster beräknas inte leda till ökade utgifter utan kommuner och landsting antas anpassa utgifterna till den varaktiga inkomstutvecklingen.

Konsumtionsutgifterna beräknas öka med ca 1 procent per år under 2001-2004. Bedömningen har gjorts med beaktande av kravet på ekonomisk balans i kommuner och landsting.

Det genomsnittliga kommunala skatteuttaget antas vara oförändrat efter 2001. Till en del beror de ökade skatteinkomsterna på regeländringar som påverkar skatteunderlaget, vilket regleras genom att det generella statsbidraget minskas i motsvarande grad.

Utvecklingen av kommunsektorns finanser under 2000-2004 redovisas i tabell 9.2.

Tabell 9.2 Kommunsektorns finanser 2000-2004

Miljarder kronor, löpande priser

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Inkomster</i>	466,0	488,1	508,3	525,4	544,8
Skatter	337,5	358,4	370,9	396,7	412,5
Statsbidrag ¹	82,6	83,9	90,2	79,9	82,0
Övriga inkomster	45,9	45,8	47,2	48,9	50,4
<i>Utgifter</i>	463,7	481,8	505,2	524,8	545,1
Konsumtionsutg.	389,4	405,6	427,2	445,1	463,3
Volymförändring ²	1,4	1,2	1,2	1,0	1,0
Övriga utgifter	74,3	76,1	78,0	79,7	81,8
Finansiellt sparande	2,3	6,3	3,1	0,6	-0,3

¹Statsbidragen redovisas netto efter avdrag för kommunernas och landstingens tillskott till det kommunala momssystemet samt exklusivt det kommunala utjämningsystemet.

²Årlig procentuell förändring i fasta priser.

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

Utvecklingen i enskilda kommuner och landsting

I syfte att kartlägga hur kommunerna och landstingen själva bedömer att ekonomin kommer att utvecklas under de närmaste åren genomförde Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Finansdepartementet i december 2000 en enkätundersökning. Enkäten omfattar bl.a. budgeten för 2001 samt planerna för 2002 och 2003. För de kommuner som inte besvarat enkäten har vissa uppgifter kompletterats efter kontakt med berörda kommuner. Därutöver har uppgifter om det (preliminära) resultatet för 2000 erhållits från SCB och från Landstingsförbundet.

Kommunerna kommer enligt budgetarna för 2001 att tillsammans redovisa ett resultat (årets resultat) på 2,8 miljarder kronor. I jämförelse med årets resultat för 2000 innebär detta en försämring med 6,4 miljarder kronor. Kommunerna redovisade stora extraordinära intäkter 2000.

Landstingen har för 2001 budgeterat ett sammanlagt årets resultat på -0,4 miljarder kronor, vilket är en förbättring med 3,5 miljarder kronor jämfört med årets resultat för 2000. Till en del beror denna förbättring på skattehöjningar i vissa landsting.

I tabell 9.3 redovisas årets resultat för kommuner respektive landsting 2000-2003. I regel budgeterar kommuner och landsting inte för extraordinära kostnader och intäkter.

Tabell 9.3 Årets resultat i kommuner och landsting 2000-2003

Miljarder kronor

	2000 ¹	2001	2002	2003
Kommuner	9,2	2,8	3,1	4,8
Landsting	-3,9	-0,4	0,4	1,2

¹Preliminära uppgifter

Källor: Statistiska Centralbyrån och Landstingsförbundet

För 2001 har 28 av 289 kommuner budgeterat ett negativt resultat. Av de 20 landstingen räknar 6 stycken med ett negativt resultat i budgeten för 2001.

Åren 2002 och 2003 kommer enligt enkäten antalet kommuner och landsting med negativa resultat att minska ytterligare.

9.3.3 Sammanfattande bedömning

Resultatutvecklingen för kommunsektorns som helhet bedöms ligga på en sådan nivå att flertalet kommuner och landsting bör klara balanskravet med de förutsättningar som antas för de närmaste åren.

Det finns dock en stor spridning i resultatet mellan enskilda kommuner och landsting. För vissa kommuner och landsting krävs besparingar om balanskravet skall klaras.

För sektorn som helhet bedöms det finansiella utrymmet vara tillräckligt. Vissa kommuner och landsting kan komma att behöva ett särskilt stöd för att klara balanskravet och bibehålla en godtagbar servicenivå i verksamheterna. Medel bör därför finnas tillgängliga för ett sådant stöd.

Regeringens avsikt med de senaste årens statsbidragshöjningar, har varit att i första hand ge tillskott till skolan, vården och omsorgen. Den nationella handlingsplanen för vården innebär ett ytterligare tillskott till vården. Därtill kommer nu den särskilda satsning som görs på skolan under de närmaste åren. Kommuner och landsting har dock fortfarande kvar huvudansva-

ret för att prioritera mellan enskilda verksamheter. De särskilda satsningar som nu görs under en begränsad period skall ses mot bakgrund av detta, och de medel som under några år utgår till skolan kommer därför att så småningom överföras till det generella statsbidraget.

9.4 Satsningar på kommuner och landsting

Höjda statsbidrag

För att värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen och för att minska behovet av att höja kommunalskatterna, har nivån på statsbidragen inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner successivt höjts med närmare 24 000 miljoner kronor från och med 1997.

Ramen för utgiftsområdet höjdes med 950 miljoner kronor för 2001 i samband med den nationella handlingsplanen för vården. Sammantaget tillförs det generella statsbidraget till kommuner och landsting närmare 9 000 miljoner kronor 2001-2004. Åren 2002-2004 avsätts 7 miljoner kronor per år av de s.k. "vårdmiljarderna" som tillförts det generella statsbidraget till kommuner och landsting till insatser utanför utgiftsområde 25, i enlighet med överenskommelsen mellan regeringen, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Den särskilda satsningen för att förbättra tillgängligheten till behandling inom sjukvården innebär att det generella statsbidraget till landstingen höjs med 1 250 miljoner kronor från och med 2002. Åren 2002 och 2003 överförs med anledning av detta 500 miljoner kronor vardera året från anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* till anslaget 91:1 *Generellt statsbidrag till kommuner och landsting*. Det innebär att ramen för utgiftsområdet ökar med 750 miljoner kronor 2002 och 2003 samt med 1 250 miljoner kronor från och med 2004.

En tillfällig höjning med 700 miljoner kronor gjordes 2001 av bidraget till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

Regeringen bedömer att 200 miljoner kronor per år bör avsättas 2003 och 2004 till ett särskilt statsbidrag till kommuner och landsting med befolkningsminskning.

Till detta kommer vissa tillskott till kommuner och landsting inom andra utgiftsområden

(avsnitt 9.4.3) samt ett tillskott om ca 1 300 miljoner kronor per år 1999-2001 i form av extra skatteintäkter. De 200 kronor som samtliga inkomsttagare tidigare betalat i statlig inkomstskatt, tillfaller dessa år kommuner och landsting.

Från och med 2003 minskas det generella statsbidraget till kommunerna med 305 miljoner kronor till följd av införandet av ett äldreomsorgsbidrag, vilket minskar kommunernas socialbidragskostnader. År 2003 förs dessutom ett en-

gångsbelopp om 310 miljoner kronor från anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner till utgiftsområde 11 Ekonomiskt trygghet vid ålderdom, som en delfinansiering av det nya äldreomsorgsbidraget. Syftet är att göra det möjligt för kommuner att 2003 återsöka vissa socialbidragskostnader för 2002.

Tabell 9.4 Tillskott till kommuner och landsting 1997-2004

Miljoner kronor

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1997 års ekonomiska vårprop.	4 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Budgetprop. för 1998			4 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
1998 års ekonomiska vårprop.		4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Budgetprop. för 1999					300	710	850	850
1999 års ekonomiska vårprop. ¹					2 000	2 943	4 943	5 943
Budgetprop. för 2000 ²					1 650			
2000 års ekonomiska vårprop. ³						500	500	500
Budgetprop. för 2001 ⁴					500	1 500	2 500	3 500
2001 års ekonomiska vårprop.								
- ökad tillgänglighet inom sjukvården						1 250	1 250	1 250
därav finansiering inom UO 25						-500	-500	
- komp. för befolkningsminskning							200	200
- överföring till UO 11 ⁵							-310	
"200-kronan"			1 300	1 300	1 300			
Ökning jämfört med 1996	4 000	12 000	17 300	21 300	25 750	26 403	29 433	32 243

¹Från och med 2002 ingår även de medel som tillförs värden i samband med minskningen av försvaret.

²Omfattar den första "värdmiljarden" 2001 (950 mkr) samt en tillfällig höjning av bidraget till särskilda insatser om 700 mkr.

³Bidrag till kvalitetssäkring i förskolan under utgiftsområde 16.

⁴Bidrag till personalförstärkning inom skolan under utgiftsområde 16.

⁵Överföring till anslaget utgiftsområde 11 för att möjliggöra utbetalning till kommuner av socialbidragskostnader avseende 2002 för vissa flyktingar.

9.4.2 Särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

Regeringen bedömer att det fortfarande kommer att finnas kommuner och landsting som, på grund av speciella omständigheter, kan hamna i en särskilt svår ekonomisk situation. Därför kommer det att finnas ett behov av att avsätta medel till särskilda insatser i kommuner och landsting även för åren framöver.

Uppföljning av Bostadsdelegationens ärenden

Bostadsdelegationen hanterar ansökningar från kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet. Delegationen har 6 ärenden kvar att behandla och räknar med att avsluta arbetet med ansökningarna under 2001. De kvarstående ärendena beräknas täckas av tillgängliga medel. Vissa av de ärenden som återstår gäller helt eller delvis kommunala borgensåtaganden för bostadsrätter.

Regeringen avser att låta Bostadsdelegationen fortsätta sitt arbete även under 2002 för att kunna följa upp ingångna avtal. Uppföljningen bör även innefatta studier av hur de kommuner som sökt stöd men inte har något avtal med delegationen har hanterat sina svårigheter. Syftet är att analysera vilka effekter omfattande engångsåtgärder har på kommunernas verksamhet samt vilken inverkan avtalen och denna typ av statligt stöd har på kommunernas ekonomi och anpassningsförmåga.

Regeringen avser att återkomma avseende hur den fortsatta uppföljningen skall ske efter 2002 när Bostadsdelegationen har upphört.

Uppföljning av Kommundelegationens ärenden

Regeringen tecknade under 2000 överenskommelser med 36 kommuner och 4 landsting efter förslag från Kommundelegationen. Kommunerna och landstingen åtar sig att sänka sina bruttokostnader med ett bestämt belopp och att uppnå ekonomisk balans senast 2002. Regeringen har åtagit sig att betala bidrag om sammanlagt 1 317 miljoner kronor. Av bidragsbeloppet kommer 25 procent att utbetalas i början av 2002 under förutsättning att kommunerna och landstingen kan visa att de påbörjat sina åtaganden enligt överenskommelsen. Resterande 75 procent av bidraget utbetalas senast 2003 efter att överenskommelsens åtaganden uppfyllts.

För att följa upp överenskommelserna och för att vid behov stödja de kommuner och landsting

till vilka stöd har beviljats, har en särskild utredare utsetts (dir. 2000:71). Utredaren skall aktivt följa genomförandet av åtgärder för att sänka bruttokostnadsnivån, följa den ekonomiska situationen och vara samrådspart. Utredaren skall rapportera om utvecklingen och ge rekommendationer i samband med utbetalningarna av bidragen.

Bidrag för kostnader till följd av översvämningar

Från anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner har regeringen betalat ut ca 49 miljoner kronor till kommuner för kostnader till följd av översvämningarna i juli 2000.

Även under hösten 2000 drabbades vissa kommuner av översvämningar. Det är ännu för tidigt att bedöma storleken på kostnaderna till följd av dessa översvämningar.

9.4.3 Satsningar inom andra utgiftsområden

Förskoleverksamhet

Från och med halvårsskiftet 2001 skall barn till arbetslösa garanteras plats i förskoleverksamhet. Från och med 2002 skall även barn till föräldralediga erbjudas förskoleverksamhet av kommunerna och 2003 införs allmän förskola för barn i åldrarna 4-5 år. Till följd av detta höjs det generella statsbidraget till kommunerna (avsnitt 9.4.4).

Inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning utgår från och med 2002 ett särskilt statsbidrag om 3 400 miljoner kronor för täckning av kommunernas intäktsbortfall till följd av maxtaxan i förskolan samt ett särskilt bidrag om 500 miljoner kronor för kvalitetssäkrande åtgärder till de kommuner som väljer att tillämpa maxtaxan.

Personalförstärkningar i skolan

Regeringen har i förordningen (2001:36) om statsbidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem beslutat om hur det särskilda bidraget skall fördelas. Bidraget får även användas för att motverka en minskning av personaltätheten i kommuner som har fått bidrag från anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*. Statsbidraget till personalförstärkningar uppgår till 500 miljoner kronor 2001 och höjs

successivt till 5 000 miljoner kronor 2006. Bidraget kommer att överföras till det generella statsbidraget.

9.4.4 Beräkning av ramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

För 2001 omfattar utgiftsområdet sammanlagt 99 363 miljoner kronor, varav 78 106 miljoner kronor avser generellt statsbidrag till kommuner och landsting, 2 066 miljoner kronor avser bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting och 19 190 miljoner kronor avser utjämningsbidrag till kommuner och landsting. Utjämningsbidraget motsvaras av en lika stor avgift på statsbudgetens inkomstsida.

I tabell 9.5 redovisas en preliminär beräkning av utgiftsområdesramen för 2002-2004 med beaktande av tidigare förslag och de förslag som regeringen presenterar i denna proposition.

Tabell 9.5 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner åren 2002-2004

Miljoner kronor

	2002	2003	2004
Ram enl. budgetprop. 2001	99 338	92 196	93 476
Tillskott			
- ökad tillgänglighet i vården	1 250	1 250	1 250
- varav finansierat inom UO 25	-500	-500	
- kompensation för befolkningsminskning		200	200
Skatteunderlagsregleringar			
- garantipension		-100	-100
- slopat SGA		-2 800	-2 800
Regleringar enligt finansieringsprincipen			
- förskola för barn till arbetslösa	300	300	300
- förskola för barn till föräldralediga	200	200	200
- allmän förskola		1 200	1 200
- förstatligande av vårdhögskolorna	-1 420	-1 420	-1 420
- förbehållsbelopp	650	650	650
- äldreomsorgsstöd		-305	-305
Övrigt			
- äldreomsorgsstöd ¹		-310	
- överföring från UO 9 ("Dagmar")	400	400	400
Korrigeringspost ²		-100	-100
Summa	100 218	90 861	92 951

¹Överföring till utgiftsområde 11 för att möjliggöra återsökning av socialbidragskostnader för 2002.

²Kommer att justeras i budgetpropositionen för 2002.

Satsningen att öka tillgängligheten inom sjukvården innebär att ramen för utgiftsområde 25

Allmänna bidrag till kommuner höjs med 750 miljoner 2002 och 2003, samt med 1 250 miljoner kronor från och med 2004.

Mot bakgrund av de s.k. Dagmaruppgrörelsen mellan staten och Landstingsförbundet bl.a. syftat till att öka tillgängligheten bedömer regeringen att anslaget 13:3 *Bidrag till hälso- och sjukvård* inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg kan minskas med 450 miljoner kronor, varav 400 miljoner kronor förs till utgiftsområde 25. Medlen tillförs landstingen via det generella statsbidraget.

Utgiftsområdet tillförs 200 miljoner kronor per år 2003 och 2004 för att kompensera kommuner och landsting med befolkningsminskning.

Skatteunderlagspåverkande regeländringar

Reformeringen av det förtidspensionssystemet innebär att det särskilda grundavdraget för folkpensionärer (SGA) avskaffas. För att försäkringens nettoersättning skall vara oförändrad höjs bruttobeloppen, vilket ökar det kommunala skatteunderlaget. Den beräknade ökningen av de kommunala skatteintäkterna regleras genom en minskning av det generella statsbidraget med 2 800 miljoner kronor. Dessutom reduceras det generella statsbidraget med 100 miljoner kronor till följd av införandet av en garantipension.

Minskningen av ramen mellan 2002 och 2003 enligt budgetpropositionen för 2001 beror på att de kommunala skatteintäkterna beräknas öka med 9 500 miljoner kronor 2003 på grund av reformeringen av det allmänna pensionssystemet. En minskning med samma belopp gjordes av ramen för statsbidragen till kommuner och landsting.

Beloppen kan komma att revideras då den slutliga justeringen sker i budgetpropositionen för 2003.

Regleringar enligt finansieringsprincipen

Införandet av en skyldighet för kommunerna att erbjuda plats i förskoleverksamhet för barn till arbetslösa och för barn till föräldralediga föranleder en höjning av det generella statsbidraget till kommunerna med 300 respektive 200 miljoner kronor 2002. En höjning görs även på tilläggsbudget för 2001 med 150 miljoner kronor eftersom rätt till förskola för arbetslösa införs redan den 1 juli 2001.

Den allmänna förskolan för barn i åldern 4-5 år föranleder en höjning av det generella statsbi-

draget till kommunerna med 1 200 miljoner kronor 2003.

Den föreslagna förändringen av huvudmannskapet för vårdhögskolorna bör regleras genom en minskning av det generella statsbidraget till landstingen med 1 420 miljoner kronor 2002 (prop. 2000/2001:71). Medel för detta ändamål beräknas från och med 2002 under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Införandet av ett förbehållsbelopp inom äldreomsorgen minskar de kommunala avgiftsin-täkterna. Det generella statsbidraget till kommunerna bör därför ökas med 650 miljoner kronor från och med 2002.

Införandet av ett äldreomsörjningsstöd minskar de kommunala socialbidragsutgifterna. Det generella statsbidraget till kommunerna bör därför minskas med 305 miljoner kronor från och med 2003.

Övrigt

För att göra det möjligt för kommuner att åter-söka socialbidragskostnader avseende 2002 för vissa äldre flyktingar m.m., bör 310 miljoner kronor föras från utgiftsområde 25, anslaget 91:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*, till utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.

9.5 Övrigt

Det kommunala utjämningsystemet

Det kommunala utjämningsystemet är en viktig förutsättning för att kommuner och landsting skall erhålla likvärdiga ekonomiska förutsättningar att bedriva sina verksamheter. En långtgående inkomstutjämning medför att tillväxten i skatteunderlaget kommer hela landet till del.

Vissa kommuner har tidigare, efter inkomst-utjämning, kunnat få en sämre inkomstutveckling än riksgenomsnittet, trots att de har haft en kraftigare tillväxt i skatteunderlaget än genom-snittet. I syfte att eliminera dessa marginaleffek-ter, med bibehållen långtgående utjämning, har förändringar gjorts från och med 2001 i den del av utjämningsystemet som utjämnar för skill-nader i skattekraft (inkomstutjämning). Samti-digt införs åren 2001 och 2002 ett omställnings-bidrag, vid sidan av utjämningsystemet, till landsting med stor befolkningsminskning.

Det ändrade huvudmannskapet för vård-högskolorna leder till att högskoleutbildning från och med 2002 lyfts ut ur den del av det kommunala utjämningsystemet som avser kostnadsutjämning för landsting (prop. 2000/01:71).

Två betänkanden rörande utjämningsystemet lämnades till regeringen vid årsskiftet 2000/2001.

I betänkandet Förenklad kommunal utjämning (SOU 2000:120) redovisas förslag rörande kostnadsutjämnningen samt införandereglerna och inkomstutjämnningen. Vissa delmodeller föreslås utgå ur kostnadsutjämnningen. De s.k. fasta införandetilläggen föreslås ersättas med ett nytt regionalpolitiskt statsbidrag och förändringar i inkomstutjämnningen. Regeringen avser att hålla ett remissmöte om förslagen i betänkandet.

I betänkandet Rättvis kommunal utjämning (SOU 2000:127) redovisas förslag rörande effek-ter av befolkningsförändringar och den del av kostnadsutjämnningen (landsting) som avser häl-so- och sjukvård. Betänkandet har remitterats.

Utjämning av LSS-kostnader

Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté (dir. 2000:99) som skall lämna förslag till en permanent nationell utjämning av verksamhetskostnader för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funk-tionshindrade (LSS) som kan träda i kraft 2003.

I avvaktan på kommitténs förslag utgår två olika bidrag 2001 och 2002 till kommuner med höga LSS-kostnader. Det ena statsbidraget (350 miljoner kronor) fördelas av regeringen. För 2001 har 53 kommuner med höga LSS-kostnader fått del av detta bidrag. Det andra statsbidraget (100 miljoner kronor) skall fördelas av Socialstyrelsen efter ansökan från kommuner med höga kostnader för vissa funktionshindrade personer med särskilt stora behov av vård och omsorg (prop. 1999/2000:115, bet. 2000/01:FiU9, rskr. 2000/01:26).

Balanskravet och god ekonomisk hushållning

År 2000 är det första året med preciserat krav på en ekonomi i årlig balans i kommuner och lands-ting. Om utfallet ändå visar ett negativt resultat skall det egna kapitalet återställas inom två år. Det är därmed först efter utgången av 2002 som efterlevandet av balanskravet kan utläsas.

Balanskravet skall ses som ett minimikrav för resultatet. I kommunallagen ställs även krav på god ekonomisk hushållning i kommuner och

landsting. En särskild utredare har tillkallats för att bl.a. göra en översyn av bestämmelserna om god ekonomisk hushållning och dess tillämpning samt vid behov föreslå förändringar för att öka långsiktigheten i den ekonomiska och verksamhetsmässiga planeringen (dir. 2000:30). I uppdraget ingår även att utreda hur balanskravet kan förtydligas och modifieras. Uppdraget skall redovisas senast den 31 oktober 2001.

Fortsatt arbete med en kommunal databas

Regeringen har i olika sammanhang framhållit behovet av ett förbättrat kunskapsunderlag om den offentliga sektorn. Såväl stat som kommuner behöver på ett bättre sätt kunna följa hur de verksamheter som finansieras med offentliga medel utvecklas.

Regeringen har därför beslutat om direktiv (dir. 2000:69) för fortsatt utveckling av en kommunal databas samt tvärspektoriell utvärdering av kommunal verksamhet. En särskild utredare har tillkallats för att genomföra och utvärdera en utvidgad försöksverksamhet. Omkring 60 kommuner har valt att delta i försöksverksamheten. Utredaren skall även genomföra en förstudie och upphandling avseende den tekniska utvecklingen av databasen. Utredaren skall i samverkan med statistikansvariga myndigheter vidareutveckla de kvalitetsmått som det föregående projektet lämnade förslag på i sin rapport Utvalt och viktigt, snabbt och riktigt (Ds 2000:48). Inriktningen på arbetet är att från och med 2002 kunna presentera mått och nyckeltal i en kommunal databas.

Arbetet skall enligt tilläggsdirektiv (dir. 2001:26) slutredovisas senast den 28 september 2001.

Samverkan mellan kommuner

Många kommuner har en liten folkmängd och befolkningen fortsätter i stor utsträckning att minska i dessa. Det finns sannolikt en nedre gräns för hur liten en kommun kan vara för att det skall finnas förutsättningar för att bedriva kommunal verksamhet till en standard och en kostnad som är rimlig i ett nationellt perspektiv.

Under de kommande åren kommer främst demografiska förändringar i form av ökande andel äldre leda till ökande behov av kommunal service. Därtill kommer ökande pensionsutbetalningar i och med att det förhållandevis stora antalet anställda som är födda på 1940-talet uppnår pensionsålder. För att främst små kommuner även fortsättningsvis skall kunna erbjuda en fullgod kommunal service samtidigt som balanskravet efterlevs torde de effektivitetsvinster som t.ex. samverkan kan erbjuda vara av stor vikt.

Regeringen beslutade i november 2000 att tillätta en arbetsgrupp som skall främja samverkan mellan kommuner. Arbetsgruppen skall föra ut kunskap om de former som kommuner kan samverka inom samt sprida information och erfarenhet från samverkan som idag bedrivs. Man skall även initiera och stödja samverkansprojekt samt vid behov rapportera rättsliga hinder som framkommer under arbetets gång.

Det åldersbaserade bidraget till kommunerna

Enligt gällande lagstiftning upphör vid utgången av 2001 en del av det generella bidraget till kommunerna att fördelas efter ålderskriterier. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för 2002 angående den åldersrelaterade delen av det generella statsbidraget till kommunerna.

Värdering av kommunala bostadsfastigheter

Redovisningsrådet har under 2000 beslutat om en rekommendation som för de kommunala bostadsföretagen innebär att de från och med räkenskapsåret 2002 skall värdera sina fastigheter utifrån samma avkastningskrav som gäller i börsnoterade företag. Många kommunala bostadsföretag kommer som en följd av detta att behöva skriva ner det bokförda värdet på sina fastighetsinnehav. Det sammantagna värdet av nedskrivningarna uppgår sannolikt till stora belopp.

En promemoria har utarbetats inom Regeringskansliet (dnr. Fi2001/228) med förslag till hur detta skall hanteras. Promemorian har remissbehandlats och regeringen avser att senare lämna en proposition.